

УКРАЇНА ТА ЕНЕРГЕТИЧНЕ СПІВТОВАРИСТВО: ДОРОГОЮ РЕФОРМ

ДАНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИПУЩЕНЕ ГРОМАДСЬКОЮ КОАЛІЦІЄЮ «ЕНЕРГЕТИЧНІ РЕФОРМИ» В РАМКАХ ПРОЕКТУ «ПОКРАЩЕННЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ УКРАЇНИ В РАМКАХ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СПІТОВАРИСТВА ЧЕРЕЗ ПОСИЛЕННЯ РОЛІ ГРОМАДСЬКОСТІ», ЩО ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ ГО «ДІКСІ ГРУП» СПІЛЬНО З РЕСУРСНО-АНАЛІТИЧНИМ ЦЕНТРОМ «СУСПІЛЬСТВО І ДОВКІЛЛЯ» ЗА ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ, А ТАКОЖ МІЖНАРОДНОГО ФОНДУ «ВІДРОДЖЕННЯ». ЗМІСТ ДОСЛІДЖЕННЯ НЕ Є ВІДОБРАЖЕННЯМ ОФІЦІЙНОЇ ПОЗИЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ СКЛАДАЄТЬСЯ З 28 ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ ТА ЇХ НАРОДІВ. ЦЕ УНІКАЛЬНЕ ПОЛІТИЧНЕ ТА ЕКОНОМІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО, ЗАСНОВАНЕ НА ЦІННОСТЯХ ПОВАГИ ДО ЛЮДСЬКОЇ ГІДНОСТІ, СВОБОДИ, РІВНОСТІ, ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА І ПРАВ ЛЮДИНИ. ПОНАД П'ЯТДЕСЯТ РОКІВ НАМ ЗНАДОБИЛОСЬ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЗОНИ МИРУ, ДЕМОКРАТІЇ, СТАБІЛЬНОСТІ І ПРОЦВІТАННЯ НА НАШОМУ КОНТИНЕНТІ. ВОДНОЧАС НАМ ВДАЛОСЬ ЗБЕРЕГТИ КУЛЬТУРНЕ РОЗМАЇТТЯ, ТОЛЕРАНТНІСТЬ І СВОБОДУ ОСОБИСТОСТІ. ЄС НАЛАШТОВАНИЙ ПОДІЛИТИСЬ СВОЇМИ ЦІННОСТЯМИ ТА ДОСЯГНЕННЯМИ З КРАЇНАМИ-СУСІДАМИ ЄС, ЇХ НАРОДАМИ, ТА З НАРОДАМИ З-ПОЗА ЇХ МЕЖ.

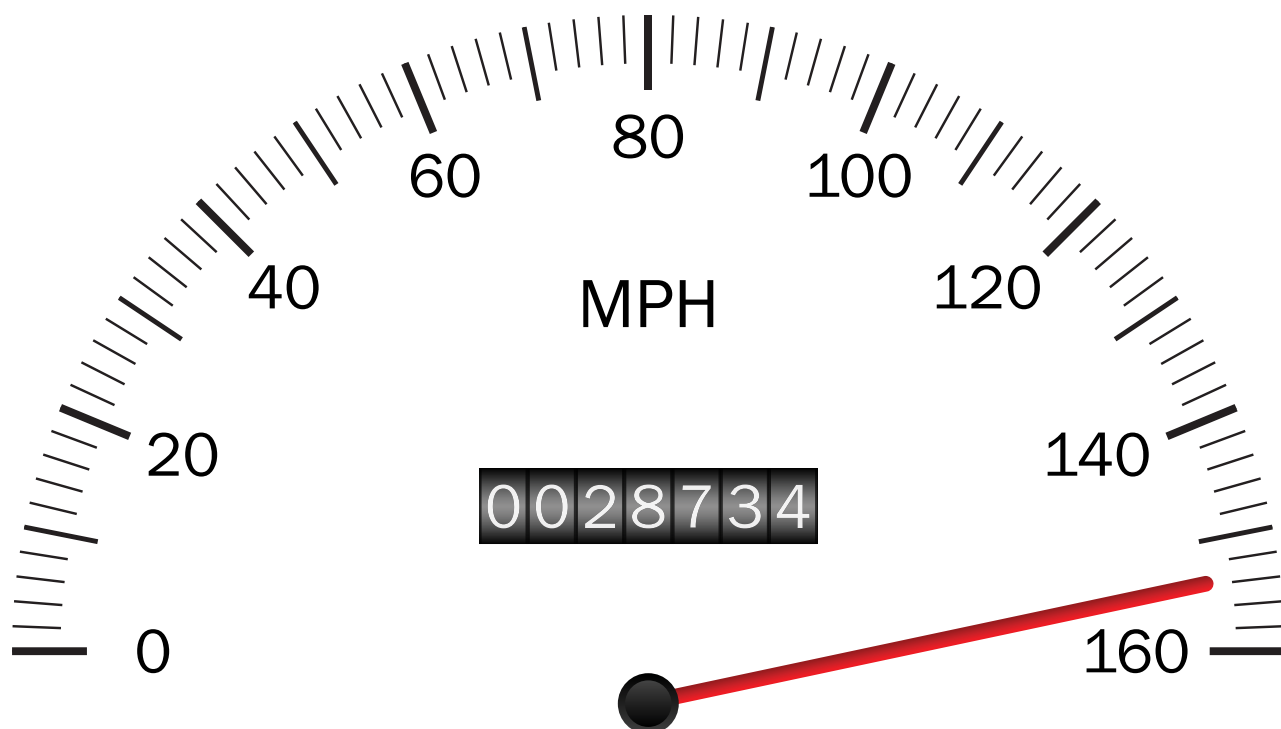
Контакти:

ГО «Діксі Груп»
02095 м. Київ
вул. Срібнокільська 24, а/с 68
author@dixigroup.org
energyreforms@googlegroups.com
www.enref.org

ЗМІСТ

Висновки	4
Рекомендації	6
Процес імплементації	8
Газ	10
Електроенергія	22
Регулятор	30
Безпека постачання	34
Відновлювана енергетика	46
Навколишнє середовище	56
Енергоефективність	68
Нафта	94
Статистика	98
Конкуренція	102
Соціальні питання	106
Перелік нормативно-правових актів, використаних в даному документі	112

ВИСНОВКИ

Чим тісніша співпраця «чемпіонів» реформ серед гілок влади, тим швидше та якісніше проходять реформи. Особливістю реформ після 2014 року стало те, що краще запрацювали соціальні ліфти, і в органи влади – уряд, парламент, профільні міністерства – зайшли нові політики і службовці. Багато з них мотивовані проводити реформи і демонструвати результат. Ключові закони – про ринок газу, про стимулювання енергії з відновлюваних джерел енергії, про енергосервісні контракти – були проведені в першу чергу силами цих «чемпіонів». І навпаки, як тільки між «чемпіонами» у гілках влади виникають політичні чи інші розбіжності, які не долаються – результат ухвалення рішень, як правило, негативний.

Зовнішній фактор залишається важливим для збереження швидкого темпу реформ. Чим більше міжнародних фінансових організацій фіксує окрему реформу як вимогу для виділення кредитних коштів або грантової допомоги, і чим більший обсяг такої допомоги, тим більше шансів на втілення цієї реформи. Прийняття закону про ринок газу було однією з вимог Світового банку для виділення чергового траншу уряду, це стало аргументом і для парламенту щодо пришвидшення його обговорення та схвалення. Прив'язка чітких змін в енергетиці до фінансової допомоги за принципом "more for more" має зберегтись.

Співпраця зацікавлених сторін з експертами, зокрема із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства, збільшує шанс на більш якісні реформи. У тих сферах, де були безпосередньо долучені експерти Секретаріату Енергетичного Співтовариства, процес реформ відбувався швидше, і діалог між основними політичними силами відбувався більш ефективно. Привнесення міжнародного досвіду, перенесення дискусій на рівень конкретних механізмів, і навіть підготовка проектів законів та ключових підзаконних актів з ініціативи Секретаріату Енергетичного Співтовариства зменшували роль політичного фактору і дозволили основним зацікавленим сторонам (найчастіше – народним депутатам) швидше знаходити компроміс.

Попри наявність політичної волі, залишається «другий рівень» перешкод для успішних реформ - система прийняття рішень, вплив фінансово-промислових груп та політизація процесу. Починаючи з 2014 року, усі гілки влади задекларували готовність робити реформи для реальної європейської інтеграції України. Для цього було розроблено плани з чіткими цілями, графіками та індикаторами їх досягнення. Разом із тим, попри численні спроби зробити процес реформ автоматизованим, зокрема через прийняття планів імплементації директив, він все одно вимагає постійного втручання та контролю. Серед основних причин – нереформована система державної служби, яка дозволяє затягувати процес прийняття рішень, збереження впливу бізнесу на політичні рішення та використання змісту непопулярних реформ для цілей політичної боротьби, що блокує досягнення консенсусу серед політичних гравців.

Спроби автоматизувати реформи створили багато дублюючих ініціатив, які мають бути гармонізовані. Намагаючись тримати «єдину рамку» в процесі реформ, різні органи влади ініціювали низку проектів з просування та моніторингу реформ, у тому числі в енергетиці. Але, попри спільні цілі, більшість із таких механізмів існують автономно один від одного, не стимулюючи більшу комунікацію між основними стейкхолдерами. Гармонізація таких проектів, сприяння кращій комунікації між залученими органами влади може не лише покращити моніторинг та просування реформ, але і зробити експертизу рішень більш якісною та динамічною.

Найбільшим викликом для України буде перехід від прийняття реформ до їх реальної імплементації. Якщо процес прийняття нових «правил гри» в енергетичному секторі уже розпочато на рівні законодавства та підзаконних актів, то їх реалізація все ще залишається завданням для уряду, бізнесу та громадськості. Дуже важливим в цьому процесі є моніторинг імплементації та попередження спроби викривити ті ідеї та цінності, закладені в європейському законодавстві, заради яких проводяться реформи.

Серед основних завдань залишається посилення публічності і прозорості органів влади та бізнесу в енергетичному секторі. Протягом 2014-2015 років було досягнуто значного поступу у посиленні публічності органів влади та державних компаній. Разом із тим, зростання цін і тарифів на енергоносії, відкриття ринків для іноземних компаній вимагають подальших змін – зокрема налагодження кращої комунікації зі споживачами, оперативного реагування на скарги та швидшого доступу до будь-якої інформації, яка не є конфіденційною або таємною.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Розпочаті реформи вимагають все більшого залучення України в загальноєвропейську енергетичну політику. Ситуація в газовій сфері 2014-2015 року показала взаємозалежність українського та європейського ринків, а також можливості взаємної вигоди від інтеграції цих ринків. Щоб досягнути цього, українську сторону варто більш активно долучати до процесу обговорення нових пріоритетів енергетичної політики ЄС, майбутніх правил, включення інфраструктурних проектів з інтеграції українського та європейського ринків до проектів спільного інтересу ЄС тощо.

Доцільно зберегти принцип «позитивної обумовленості» (positive conditionality) у діалозі між урядом і міжнародними партнерами. Виставлення чітких кінцевих термінів та умов допомагає активізувати ресурси уряду і краще планувати реформи, а також обмежувати часовими рамками дискусії всередині парламенту. Кращий діалог між ключовими міжнародними партнерами та узгодження кроків у реформах може зробити цей процес ще більш чітким та структурованим.

З початком імплементації реформ, зростає потреба в кращому моніторингу та контролю якості імплементації. Моніторинг і контроль якості запровадження реформ вимагає, зі свого боку, кращої обізнаності громадян про оригінальні цілі та цінності цих змін. У енергетичній сфері залишається все ще мало громадських ініціатив та організацій, які володіють цими знаннями, тому постає також завдання навчання та підвищення обізнаності зацікавлених сторін.

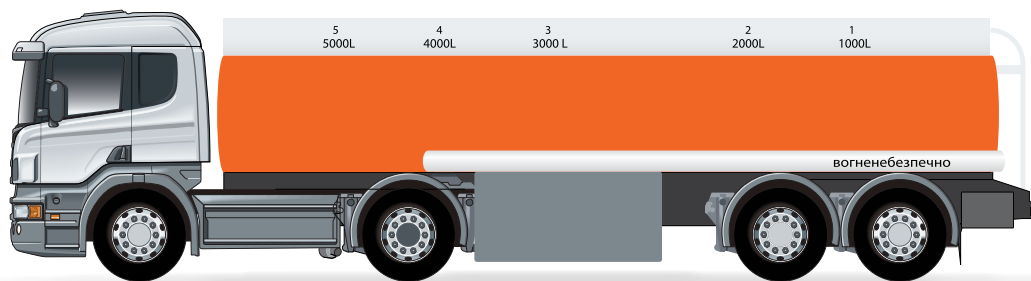

Для подолання «другого рівня» перешкод доцільно розвивати майданчики для діалогу між органами влади, а також між «чемпіонами» реформ. Краща комунікація між усіма зацікавленими сторонами, залучення їх до обговорення змін на початкових етапах, допоможе прискорити проходження документів офіційними каналами, попереджати використання тем у політичних цілях та мінімізувати впливи окремих фінансово-промислових груп. Крім того, більш тісна співпраця між «чемпіонами» допоможе формувати спільний перелік пріоритетів у реформах, не розпорошуючись у цілях та завданнях, визначити оптимальний графік їх реалізації.

Покращать комунікацію між органами влади нові «майданчики» обміну інформацією та погодження позицій. Зокрема, таким «майданчиком» може бути робота Багатосторонньої групи зацікавлених сторін, створеної Міністерством енергетики та вугільної промисловості у 2014 році. За рік група так і не розпочала свою роботу, хоча вона могла б суттєво покращити оперативне взаємне інформування як між органами влади України, так і між урядом України та ЄС.

2014

3 ВЕРЕСНЯ 2014 – набув чинності Закон № 1621-VII, яким скасовано звільнення від оподаткування прибутку підприємств, які виробляють електроенергію з ВДЕ

3 ВЕРЕСНЯ 2014 – Кабінет Міністрів затвердив план заходів з імплементації Директиви 2009/28/ЄС (Розпорядження № 791)

4 ВЕРЕСНЯ 2014 – набув чинності Закон № 1638-VII, яким скасовано державну монополію на виробництво біоетанолу

1 ЖОВТНЯ 2014 – затверджено Національний план дій з відновлюваної енергетики на період до 2020 року (Розпорядження КМУ № 902)

1 ЖОВТНЯ 2014 – стартувала державна програма компенсації частини кредитів на негазові котли, яка згодом була поширена на енергоефективне обладнання і матеріали

26 ЖОВТНЯ 2014 – уряд затвердив нову редакцію Положення про Держенергоефективності

30 ЖОВТНЯ 2014 – у Брюсселі, за підсумками переговорів у форматі Україна-ЄС-РФ, підписано «зимовий пакет»

7, 12, 26 ЛИСТОПАДА 2014 – серією постанов уряд зобов'язав промисловість до 28 лютого купувати газу виключно у «Нафтогазу»

1 ГРУДНЯ 2014 – підписано кредитну угоду з Європейським інвестиційним банком на реконструкцію ГТС

11 ГРУДНЯ 2014 – Секретаріат Енергетичного Співтовариства висловив занепокоєння монополізацією ринку газу в Україні

15 ГРУДНЯ 2014 – підписано кредитну угоду з ЄБРР на реконструкцію ГТС

29 ГРУДНЯ 2014 – Кабінет Міністрів скасував пільги на ввезення на митну територію України енергозберігаючих матеріалів, обладнання, устаткування та комплектуючих (Постанова № 719).

31 ГРУДНЯ 2014 – прийнято Національний стандарт ДСТУ-Н В В.3.2-3:2014 «Настанова з виконання термомодернізації житлових будинків»

15 КВІТНЯ 2015 – уряд затвердив плани імплементації актів законодавства ЄС у сфері охорони довкілля

13 ТРАВНЯ 2015 – АМКУ розпочав розслідування проти «Газпрому» за ознаками порушення законодавства про захист економічної конкуренції

14 ТРАВНЯ 2015 – Верховна Рада прийняла Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо стабілізації фінансового стану НАК «Нафтогаз України»

20 ТРАВНЯ 2015 – до парламенту внесено проект закону щодо імплементації положень директив ЄС у сфері оцінки впливу на навколишнє середовище

27 ТРАВНЯ 2015 – уряд затвердив Технічний регламент енергетичного маркування електричних ламп та світильників

29 ТРАВНЯ 2015 – «Укртрансгаз» та угорський оператор FGSZ підписали договір про сполучення транскордонних газопроводів

4 ЧЕРВНЯ 2015 – уряд схвалив плани імплементації деяких актів законодавства ЄС у сфері статистики

15 ЧЕРВНЯ 2015 – Кабінет Міністрів прийняв розпорядження про започаткування реалізації пілотного проекту «Енергетичний міст «Україна — Європейський Союз»

23 ЧЕРВНЯ 2015 – оприлюднено звіт міжнародних аудиторських компаній щодо коректності розрахунку ціни на газ для населення

24 ЧЕРВНЯ 2015 – уряд створив стабілізаційний (резервний) енергетичний фонд у розмірі 1 млрд. дол.

ЛИПЕНЬ 2015 – у Держенергоефективності створені колл-центр та Комунікаційний центр для інформування щодо компенсаційних програм

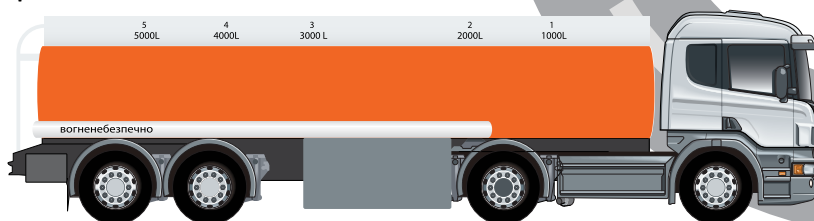
1 ЛИПНЯ 2015 – стартував процес відокремлення функцій з розподілу та постачання природного газу в облгазах

2 ЛИПНЯ 2015 – Міненерговугілля створило робочу групу для розробки моделі створення запасів нафти і нафтопродуктів (Наказ № 412)

3 ЛИПНЯ 2015 – Міненерговугілля презентувало новий проект Закону «Про ринок електричної енергії»

6 ЛИПНЯ 2015 – оприлюднено законопроект «Про особливості погашення заборгованості за електричну енергію, яка утворилася на Оптовому ринку електричної енергії України»

ПРОЦЕС ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ

12 ЛЮТОГО 2015 – регулятор затвердив Порядок проведення електронних аукціонів з розподілення пропускної спроможності міждержавних електричних мереж

26 ЛЮТОГО 2015 – НКРЕКП прийняла постанову, якою запровадила поетапне підвищення тарифів на електроенергію, що відпускається населенню

16 ЛИПНЯ 2015 – в Україні набув чинності закон № 514-VIII, яким скасовано правило «місцевої складової»

16 ЛИПНЯ 2015 – прийняття Закону № 626-VIII «Про внесення змін до деяких законів України у сфері комунальних послуг», яким заборонено встановлення цін/тарифів на житлово-комунальні послуги нижче розміру економічно обґрунтованих витрат на їх виробництво

28 ЛЮТОГО 2015 – Мінсоцполітики представило реформу системи надання житлових субсидій

3 БЕРЕЗНЯ 2015 – НКРЕКП підвищила ціни на газ для потреб населення до рівня, узгодженого з МВФ

17 ЛИПНЯ 2015 – оприлюднено проект Кодексу електричних мереж

17 ЛИПНЯ 2015 – уряд затвердив Технічний регламент енергетичного маркування побутових посудомийних машин

20 ЛИПНЯ 2015 – АМКУ розпочато комплексне дослідження ринків електричної енергії України

27 СЕРПНЯ 2015 – для громадського обговорення представлено проект плану розвитку Об'єднаної енергетичної системи України на 2016-2025 роки

15 БЕРЕЗНЯ 2015 – представлено проект Національного плану дій зі скорочення викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря від великих спалювальних установок

25 БЕРЕЗНЯ 2015 – Кабінет Міністрів схвалив план заходів щодо реформування газового сектору

28 СЕРПНЯ 2015 – оприлюднено проекти Правил про безпеку постачання природного газу та Плану дій на випадок кризової ситуації з надходженням природного газу

16 ВЕРЕСНЯ 2015 – Міненерговугілля затвердило оновлений склад багатосторонньої робочої групи для розроблення, втілення і моніторингу ефективності виконання реформ відповідно до зобов'язань в рамках Енергетичного Співтовариства (Наказ № 596).

1 КВІТНЯ 2015 – за результатами консультацій, «Нафтогаз» та «Газпром» підписали «літній пакет»

1 КВІТНЯ 2015 – НКРЕКП затвердила підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги

7 КВІТНЯ 2015 – прийнято закон щодо особливостей регулювання відносин у сфері електроенергетики на території проведення антитерористичної операції

28 ВЕРЕСНЯ 2015 – Схвалення розпорядження Кабінету Міністрів «Про Національний план дій з енергоефективності на період до 2020 року» Урядовим комітетом з питань економічного розвитку та європейської інтеграції

8 КВІТНЯ 2015 – уряд затвердив плани імплементації актів законодавства ЄС з енергетичних питань (Розпорядження № 346-р)

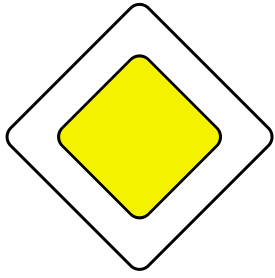
9 КВІТНЯ 2015 – Верховна Рада прийняла Закон «Про ринок природного газу»

9 КВІТНЯ 2015 – прийнято закони щодо енергосервісу, а саме про запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів підприємців для проведення масштабної енергомодернізації

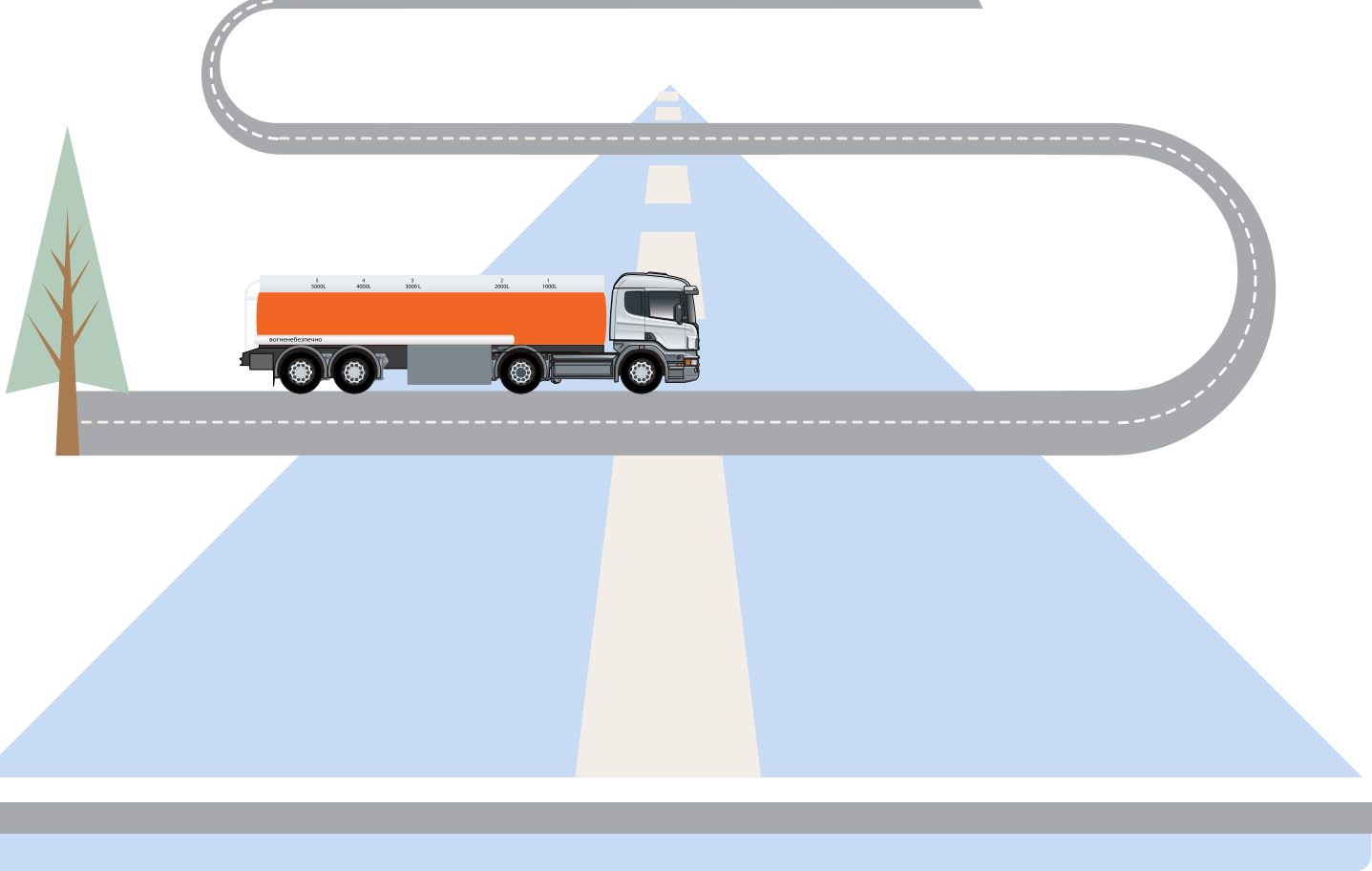
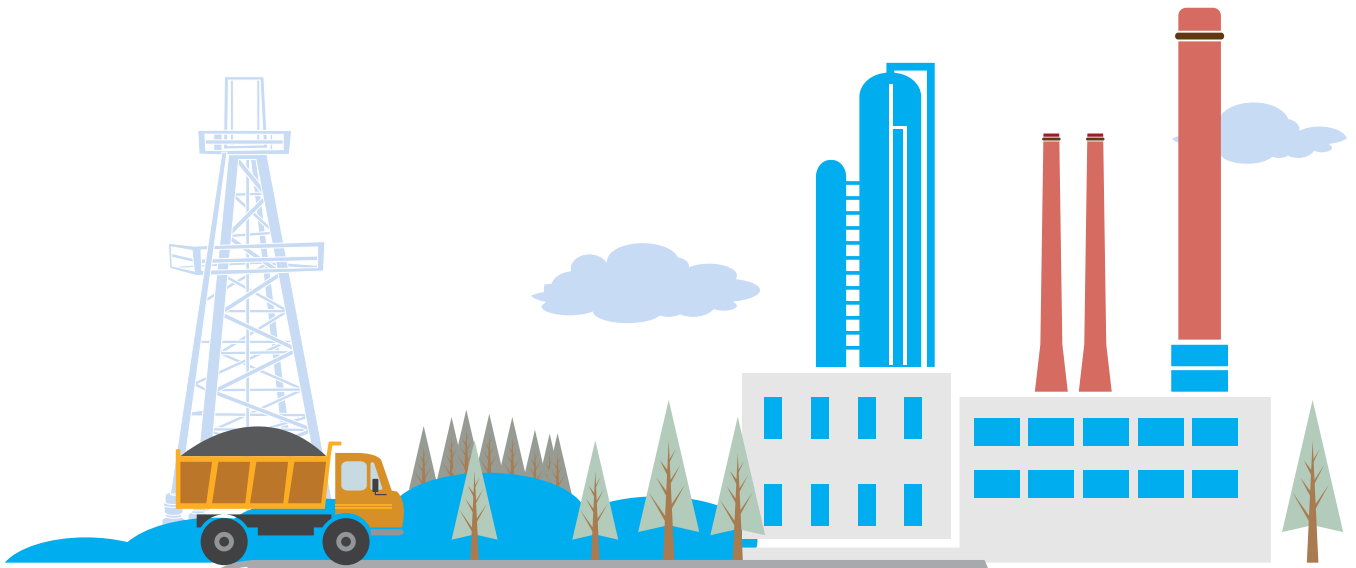
30 ВЕРЕСНЯ – НКРЕКП затвердила кодекси газотранспортної системи, газорозподільних систем, газосховищ, Правила постачання природного газу, а також типові договори

1 ЖОВТНЯ – набув чинності Закон «Про ринок природного газу»

2015

ГАЗ

РЕФОРМА РИНКУ

Директива 2009/73/ЄС (Третій енергетичний пакет) спрямована на створення повноцінно діючого внутрішнього ринку газу ЄС. Нею передбачено відокремлення вертикально інтегрованих компаній за структурою власності (тобто за майновими правами). Уряд країни самостійно визначає модель розвитку ринку: або на подальшу лібералізацію (створення незалежного системного оператора, або ISO) чи на посилення регуляції (різні компанія-власник та компанія-оператор системи транспортування газу, або ІТО). Не менш важливі зміни стосуються подальшого посилення незалежності національних регуляторів, розширення обміну ринковою інформацією та становлення роздрібного ринку.

Відповідно до рішення Ради Міністрів Енергетичного Співтовариства D/2011/02/MC-EnC, Договірні Сторони мають впровадити у законодавство більшу частину положень Третього енергопакету (у т.ч. Директиву 2009/73/ЄС) до 1 січня 2015 року.

ПРИЙНЯТО БАЗОВИЙ ЗАКОН ПРО РИНОК ГАЗУ НА ВИКОНАННЯ ВИМОГ ТРЕТЬОГО ЕНЕРГОПАКЕТУ ЄС

Указом Президента № 5/2015 схвалена Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», якою передбачено у т.ч. реорганізацію НАК «Нафтогаз України» відповідно до Третього енергетичного пакету ЄС, повну реформу системи ціно- та тарифоутворення на енергію та паливо, відмова від перехресного субсидування та державного дотування, залучення інвестицій до модернізації ГТС¹.

Програма діяльності Кабінету Міністрів та Коаліційна угода² передбачає низку кроків на виконання зобов'язань³, серед яких – залучення інвесторів до модернізації та експлуатації ГТС (у т.ч. оголошення про проведення міжнародного конкурсу), реалізація проекту з ЄБРР та ЄІБ щодо модернізації ГТС (до 2020 року), а також проектів LNG-терміналу та інтерконектору між Україною і Польщею⁴, реорганізація НАК «На-

фтогаз України» (створення ПАТ з управління магістральними газопроводами та підземними газовими сховищами) та повне фінансове оздоровлення компанії до 2017 року, в тому числі внаслідок ліквідації кросс-субсидій та перехід на ринкову модель ціноутворення.

У січні Міністерство енергетики та вугільної промисловості України оприлюднило План заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів та Коаліційної угоди у 2015 році⁵, із подібними пріоритетними завданнями. У вересні 2015 року Міністерство енергетики оприлюднило інформацію про щодо ходу реалізації цього плану⁶, яка дає можливість оцінити прогрес по напрямкам реформування газового сектору.

Ключовим документом в плані лібералізації ринку став план заходів щодо реформування газового сектору⁷, розроблений в рамках контракту Трестового Фонду, підписаного між ЄС та Світовим банком, та узгоджений із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства, і затверджений Розпорядженням Кабміну від 25 березня 2015

¹ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

² <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0001001-15/paran2#n2>

³ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/695-2014-%D0%BF/paran5#n5>

⁴ <http://program.kmu.gov.ua/organization/5>

⁵ http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=244978712&cat_id=244945102

⁶ http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245039557&cat_id=244977866

⁷ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/375-2015-%D1%80#n9>

р. № 375-р. Першочерговими кроками значаться домовленості з МВФ та прийняття закону «Про ринок природного газу», наступними є підвищення цін на газ для населення та виробників теплової енергії, а також закупівельних цін для державних видобувних компаній. Наступні кроки – подання законопроекту щодо посилення незалежності діяльності НКРЕКП, законопроекту щодо внесення змін до законодавства щодо відокремлення діяльності з транспортування газу. На березень-серпень 2015 року Мінсоцполітики доручено розробити проект акта Кабінету Міністрів щодо визначення порядку надання субсидій та іншої адресної допомоги для відшкодування витрат вразливим споживачам.

Міненерговугіллю доручено на постійній основі забезпечити право споживача на вільний вибір постачальників природного газу та недопущення обмеження такого права, а також – спільно з НКРЕКП – розробити та прийняти нормативно-правові акти на виконання закону про ринок газу (квітень-липень 2016 року). До жовтня поточного року сторони мають розробити і подати до Секретаріату Енергетичного Співтовариства проект плану реструктуризації «Нафтогазу», а також розробити план заходів щодо запобігання виникненню ризиків, пов'язаних з такою реорганізацією, а до січня 2016 року – розробити проект акту Кабміну про обрання моделі відокремлення для газотранспортної системи.

8 квітня Кабінет Міністрів затвердив розроблені Міненерговугілля плани імплементації актів законодавства ЄС з енергетичних питань (Розпорядження № 346-р⁸). Зокрема, мова йде про такі акти Третього енергетичного пакету, як Директива 2009/73/ЄС про спільні правила внутрішнього ринку природного газу та Регламент 715/2009 про умови доступу до мереж транспортування природного газу.

23 грудня на веб-сайті Міненерговугілля було оприлюднено проект Закону «Про ринок природного газу»⁹. Як йдеться у повідомленні, документ підготовлено з метою «створення ефективного конкурентного середовища на ринку природного газу з урахуванням основних вимог законодавства ЄС», зокрема директив Третього енергетичного пакету. Законопроект напра-

цьовано відповідною Робочою групою¹⁰ у тісній співпраці з Секретаріатом Енергетичного Співтовариства, який вже у січні 2015 року представив законопроект уряду¹¹.

Примітно, що прийняття законопроекту було визначено одним зі «структурних маяків», визначених новою програмою фінансування МВФ, для отримання наступних траншів¹². У лютому в Києві відбувся круглий стіл з обговорення документу¹³, до якого долучилися народні депутати, представники уряду, Єврокомісії та Секретаріату Енергетичного Співтовариства, учасники ринку, експерти та інші зацікавлені сторони.

26 лютого Кабінет Міністрів вніс законопроект до Верховної Ради під реєстр. № 2250¹⁴. 5 березня він був прийнятий за основу, 9 квітня – в цілому, 30 квітня – підписаний Президентом. Закон № 329-VIII «Про ринок природного газу» набуде чинності з 1 жовтня 2015 року, передбачає правові, економічні та організаційні засади функціонування ринку газу, забезпечення недискримінаційного доступу до ринку його суб'єктам і споживачам, створення повноцінного ринку, заснованого на засадах вільної конкуренції із належним рівнем захисту споживачів та безпеки постачань.

У тому числі ним передбачається впровадження моделей ownership unbundling або ISO, проте зміна форми власності (з державної на приватну або комунальну) газотранспортної системи не вимагається. Для операторів газорозподільних систем, газосховищ та об'єктів LNG достатнім є виконання вимог legal and functional unbundling. Закон передбачає транспозицію концепції public service obligations як «спеціальних обов'язків для забезпечення загально-суспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу». Такі обов'язки будуть застосовані для стабільності, належної якості та доступності газу, а також для підтримання належного рівня безпеки його постачання споживачам; при цьому, цей принцип не позбавляє споживачів права обирати постачальника газу

⁸ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/346-2015-%D1%80>

⁹ <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=244975858>

¹⁰ http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=244972101&cat_id=35109

¹¹ <http://ua-energy.org/post/49908>

¹² http://economics.lb.ua/state/2015/03/12/298361_mvfv_obnarodoval_memorandum.html

¹³ <http://ua-energy.org/post/50817>

¹⁴ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=54205

та купувати газ за цінами, що вільно встановлюються у контрактах.

На цьому процес законотворчості не зупинився. 7 липня група народних депутатів внесла законопроект № 2312а¹⁵ щодо особливостей діяльності на ринку газу в перехідний період. Документ пропонує усунути можливі колізії та неоднозначні тлумачення положень чинного законодавства, зокрема щодо ліцензування суб'єктів господарювання, що здійснюють постачання природного газу, а також виведення процедури сертифікації операторів газотранспортних систем (магістральних газопроводів) з-під дії інших законів.

У вересні до парламенту були внесені низка урядових законопроектів щодо створення передумов для нової моделі ринку природного газу – № 3072¹⁶ (узгодження положень, можливість платного користування газорозподільними системами), № 3073¹⁷ (зміни до Податкового кодексу), № 3074¹⁸ (зміни до Митного кодексу, зокрема здійснення операцій заміщення газу, тобто бекхолу).

ЗАВЕРШУЄТЬСЯ ІНТЕНСИВНА РОБОТА НАД ВТОРИННИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ ДЛЯ НОВОГО РИНКУ

У серпні-вересні Міненерговугілля та НКРЕКП оприлюднили цілу низку проектів нормативно-правових актів, спрямованих на практичну імплементацію Закону «Про ринок газу». Серед них – проекти постанов Кабінету Міністрів про затвердження Положення про покладання спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів¹⁹ і Тимчасового порядку проведення конкурсу на постачальника «останньої надії»²⁰.

Документами передбачається скасувати всі постанови Кабміну, які регулювали порядок формування тарифів та постачання газу, однак лібералізація

¹⁵ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=55939

¹⁶ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56440

¹⁷ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56441

¹⁸ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56442

¹⁹ http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?artid=245038231&cat_id=35082

²⁰ http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245034700&cat_id=35082

ринку відбудеться з урахуванням перехідного періоду – принаймні до 1 квітня 2017 року, коли «Нафтогаз» перестане нести обов'язок щодо формування ресурсу газу для побутових споживачів. Натомість постачальника «останньої надії» буде обрано на 3 роки, тобто до жовтня 2018 року.

Паралельно, не менш активно працює НКРЕКП. Так, національний регулятор розробив і оприлюднив проекти наступних нормативних актів²¹:

- Правила постачання природного газу;
- Кодекс газорозподільних систем;
- Кодексу газотранспортної системи;
- Кодекс газосховищ та критерії, згідно з якими до певного газосховища застосовується режим договірному доступу або режим регульованого доступу;
- Типові договори на розподіл, транспортування газу, постачання газу побутовим споживачам, постачання газу постачальником «останньої надії», постачання газу за регульованим тарифом, зберігання (закачування, відбору) газу;
- Алгоритм розподілу коштів, що надходять на поточні рахунки із спеціальним режимом використання постачальників природного газу, на яких покладені спеціальні обов'язки;
- Проект постанов щодо скасування деяких постанов Кабінету Міністрів та НКРЕКП (зокрема, щодо скасування порядків розрахунків цін і тарифів для населення, щодо скасування порядків розрахунків оптових і граничних цін).

При цьому, Правила постачання та мережеві кодекси є відправною точкою для скасування низки постанов Кабміну та наказів Міненерговугілля, якими напряму регулювався ринок. Загалом, у відповіді на запит Міненерговугілля надало перелік більше 50 підзаконних актів, що мають бути розроблені та прийняті, включно з новими ліцензійними умовами, методологіями визначення тарифів, порядками проведення розрахункових операцій та розгляду скарг, формами звітності, програмами відповідності тощо²².

²¹ <http://www.nerc.gov.ua/?id=13266>

²² Підтримку у процесі розробки вторинного законодавства здійснюють Секретаріат Енергетичного Співтовариства, а та-

Надання допомоги Міненерговугіллю та НКРЕКП в перегляді та доопрацюванні законодавчої бази газового сектора відповідно до Закону «Про ринок природного газу» було запроваджено при підтримці ЄС та Світового банку в рамках контракту Трестового Фонду та у співробітництві із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства.

ОСНОВНИМ І НАЙБІЛЬШ РЕЗОНАНСНИМ ЕЛЕМЕНТОМ ЗМІН НА ГАЗОВОМУ РИНКУ СТАЛО ПІДВИЩЕННЯ ТАРИФІВ

27 січня набрав чинності Порядок формування, розрахунку та встановлення цін на природний газ для суб'єктів господарювання, що здійснюють його видобуток, затверджений постановою НКРЕКП №763 від 11.12.2014²³. Згідно з документом, розрахунок ціни здійснюється на підставі річних планів з видобутку товарної продукції, економічно обґрунтованих планованих витрат, визначених державними нормами, техніко-економічних розрахунків та кошторисів, ставок податків і зборів, а також цін у планованому періоді.

26 лютого НКРЕКП встановила нові ціни на газ для бюджетних установ і організацій (Постанова № 226²⁴) та промисловості (Постанова № 227²⁵) зі зростанням 56%, а також нові ціни для релігійних організацій (Постанова № 228²⁶), які зросли на третину. Що стосується цін для населення, згідно з Меморандумом про економічну та фінансову політику України²⁷, у 2015 році заплановано їх зростання до 3600 грн. за умови споживання до 200 кубометрів на місяць²⁸, у 2016 році вартість газу для населення має скласти 75% від ринкового рівня, а в 2017 – зрівнятися із ринковими цінами. Відповідні показники містяться у Листі про наміри уряду і НБУ до Міжнародного валютного фонду та проекту Меморандуму про економічну та фінансову політику з МВФ, схвалені Розпорядженням

кож консультанти за проектом технічної допомоги Трестового фонду Світового банку та ЄС. Мережеві кодекси розроблялися робочими групами НКРЕКП за участі представників Міненерговугілля, АМКУ, «Укртрансгазу» та газорозподільних компаній.

²³ <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=13630>

²⁴ <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=14112>

²⁵ <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=14113>

²⁶ <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=14114>

²⁷ http://economics.lb.ua/state/2015/03/12/298361_mvfv_obnarodoval_memorandum.html

²⁸ Спожитий газ у розмірі понад 200 куб. м. на місяць оплачується за тарифом 7188 грн за 1000 куб. м. (з ПДВ)

Кабінету Міністрів від 27.02.2015 № 129-р²⁹. З березня НКРЕКП встановила відповідні ціни на газ для потреб населення (Постанова № 583³⁰).

Спеціальна робоча група, до якої входять увійшли представники НКРЕКП та провідних міжнародних аудиторських компаній Deloitte, PwC, EY та KPMG, підтвердила коректність³¹ методології формування та розрахунку роздрібних цін на природний газ для потреб населення, встановлених регулятором, у відповідному звіті³².

ЗАВЕРШУЄТЬСЯ ПРОЦЕС ЮРИДИЧНОГО ВІДОКРЕМЛЕННЯ ФУНКЦІЙ ОБЛГАЗІВ, ВОДНОЧАС ТРИВАЄ ДИСКУСІЯ ЩОДО ВИКОНАННЯ ВИМОГ ДО УПРАВЛІННЯ ГАЗОРОЗПОДІЛЬНИМИ МЕРЕЖАМИ

Ще 30 жовтня 2014 року НКРЕКП оприлюднила проект постанови Кабінету Міністрів «Про внесення змін до Типового договору про надання населенню послуг з газопостачання»³³ на виконання вимог щодо відокремлення функцій з розподілу та постачання природного газу. Проектом передбачається, що договір про надання послуг з газопостачання укладається між трьома сторонами – споживачем, газопостачальним та газорозподільним підприємствами.

У січні 2015 року НКРЕКП затвердила нові Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з постачання газу³⁴, які були приведені до вимог Закону «Про засади функціонування ринку природного газу», зокрема в частині розмежування постачання та розподілу газу. Також внесено зміни до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з розподілу газу³⁵, а саме додано форму відомостей про стан матеріально-технічної бази, необхідної для провадження такої діяльності.

Тоді ж постановами № 33 і 35 НКРЕКП затвердила Типовий договір на розподіл природного газу та Типовий договір на постачання природного

²⁹ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/129-2015-%D1%80>

³⁰ <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=14329>

³¹ <http://www.nerc.gov.ua/?news=4484>

³² http://www.nerc.gov.ua/data/filesearch/zvit_Robocharupa_2015.06.23.pdf

³³ <http://www.nerc.gov.ua/?id=12083>

³⁴ <http://www.nerc.gov.ua/index.php?news=4165>

³⁵ <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=14073>

газу за регульованим тарифом³⁶ – на виконання положень Закону «Про засади функціонування ринку природного газу». За повідомленням НКРЕКП, типові договори набрали чинності 17 березня, і дозволять юридично відокремити суб'єкти ринку, що входять до складу вертикально інтегрованої компанії³⁷.

Також, відповідно до рішення РНБО від 6 травня, Кабінету Міністрів разом із Фондом державного майна доручено вжити заходів щодо укладення договорів користування об'єктами газорозподільної системи на конкурсній основі³⁸. 14 травня прем'єр-міністр А.Яценюк доручив міністру В.Демчишину підготувати нормативний акт щодо плати за користування державними газорозподільними мережами³⁹.

Водночас, за даними ЗМІ, між посадовцями існують розбіжності щодо моделі управління регіональними газовими мережами⁴⁰: в уряді розроблено проект Постанови Кабінету Міністрів, який передбачає передачу мереж на баланс ДП «Газ України» (дочірня компанія «Нафтогазу»), а також Покроковий план заходів щодо забезпечення умов оплатного використання об'єктами газорозподілу; тоді як міністр зробив Окреме доручення № 01/12-1300 про необхідність створення до 18 червня нового державного підприємства, на баланс якого буде переведено всі державні газорозподільні мережі.

21 липня народний депутат О.Кужель (фракція ВО «Батьківщина») внесла законопроект № 2423а⁴¹, яким пропонується сформулювати процедуру залучення приватних компаній до оперування об'єктами газорозподільної системи, які перебувають у державній та комунальній власності на умовах оренди. Законопроект передбачає низку вимог до компаній-орендарів, визначає умови та порядок проведення конкурсу на право отримання в оренду об'єктів газорозподільної системи, відповідні договірні відносини, заходи із забезпечення контролю за дотриманням сторонами своїх зобов'язань. Водночас, у перехідних положеннях вказується, що нинішні користувачі

протягом шести місяців з дати набуття чинності законом мають переважне право на укладення договору оренди і без проведення конкурсу.

Тим часом, на ринку почався процес розділення функцій постачання та розподілу газу. Облгази розділяють постачання і транспортування, створюючи для постачання окремі компанії; за даними регулятора, більшість вже отримали ліцензії на постачання газу за регульованим тарифом з 1 липня 2015 року. 9 липня НКРЕКП оприлюднила лист № 6697/16/61-15 «Щодо укладання бюджетними установами та організаціями договорів на постачання природного газу за регульованим тарифом»⁴², який стосується угод із газопостачальними підприємствами, утвореними в результаті відокремлення діяльності облгазів із розподілу та постачання природного газу. Договір укладається між трьома суб'єктами ринку – постачальником газу за регульованим тарифом, газорозподільним підприємством та споживачем.

Наказом Міненерговугілля № 150 від 17.03.2015 було створено робочу групу з перегляду положень Методики визначення питомих виробничо-технологічних витрат природного газу під час його транспортування газорозподільними мережами⁴³. Натомість НКРЕКП створила спеціальну групу з опрацювання проблемних питань у сфері приєднання до газових мереж⁴⁴, а також Робочу групу з опрацювання проблемних питань газорозподільних підприємств⁴⁵.

ЗАВДЯКИ ЗУСИЛЛЯМ УРЯДУ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ, «НАФТОГАЗ» ЗМІГ ПОКРАЩИТИ ФІНАНСОВУ СИТУАЦІЮ ТА ПОЧАТИ РЕФОРМУ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Відповідно до Плану заходів щодо виконання зобов'язань в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, Міненерговугілля, НКРЕКП і НАК «Нафтогаз України» мали до 1 січня 2015 року забезпечити розробку документів (законопроектів, програм, інших нормативних актів) на впровадження вимог директив

³⁶ <http://www.nerc.gov.ua/index.php?news=4191>

³⁷ <http://www.nerc.gov.ua/index.php?news=4305>

³⁸ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/n0009525-15/paran2#n2>

³⁹ http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248156731&cat_id=244823857

⁴⁰ <http://glavcom.ua/articles/30510.html>

⁴¹ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=56157

⁴² <http://www.nerc.gov.ua/?id=16659>

⁴³ <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=244995344>

⁴⁴ http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247781938&cat_id=244277212

⁴⁵ <http://www.nerc.gov.ua/?news=4533>

та регламентів Третього енергетичного пакету, у т.ч. реформування «Нафтогазу».

Уряд ліквідував Міжвідомчу робочу групу з розроблення проекту програми реформування НАК «Нафтогаз України»⁴⁶. Натомість Міненерговугілля змінило склад Робочої групи з питань опрацювання Концепції реструктуризації «Нафтогазу» та доручило цій групі завершити опрацювання звітів про виконання відповідних робіт⁴⁷.

30 березня відбулося засідання Національної ради реформ, де була презентована інформація про план реформ у газовому секторі⁴⁸ та стратегічний план «Нафтогазу»⁴⁹, ключовим елементом останнього названо аналіз ланцюжку створення доданої вартості (value chain). За словами представників «Нафтогазу», запропоновані механізми – реформа цін і тарифів, боротьба з корупцією, більш ефективна робота на ринку – можуть повністю ліквідувати дефіцит компанії вже в 2015 році⁵⁰.

В рамках реалізації вимог нової програми фінансування МВФ уряд планує в 2015 році скоротити дефіцит «Нафтогазу» до 3,1% ВВП⁵¹ та вивести холдинг на беззбитковий рівень до 2017 року. В рамках великого законодавчого пакету, ініційованого Кабінетом Міністрів для отримання кредиту МВФ, 14 травня Верховна Рада прийняла в цілому Закон № 423-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо стабілізації фінансового стану НАК «Нафтогаз України»⁵². Документ встановлює жорсткі вимоги платіжної дисципліни за постачання газу, зокрема щодо теплогенеруючих та теплопостачальних організацій, зокрема запроваджує попередню оплату гарантованому постачальнику, можливість припинення поставок у випадку несвоєчасної оплати або відбору газу понад встановлених лімітів, можливість продажу права вимоги щодо заборгованості на користь третіх сторін та ін.

16 липня Верховна Рада прийняла в цілому законопроект № 2956 «Про внесення змін до Закону України «Про введення мораторію на примусову реалізацію майна» (щодо механізмів впливу на підприємства-боржники)»⁵³. Його метою є стабілізація фінансового стану «Нафтогазу» через надання компанії інструментів щодо стягнення заборгованості споживачів та ефективних механізмів впливу на підприємства-боржники.

Відповідно до угоди з МВФ, встановлено квоти на прямий продаж валюти для «Нафтогазу» – 3,172 млрд. дол. у поточному році⁵⁴. Сам «Нафтогаз», за рішенням уряду, був докапіталізований черговим випуском ОВДП на 31,5 млрд. грн.⁵⁵, як це передбачено Державним бюджетом на 2015 рік⁵⁶ 17 липня Кабінет Міністрів зменшив цю суму до 29,7 млрд. грн. (Постанова № 488⁵⁷).

У листопаді 2014 року Міненерговугілля наказало провести позаплановий внутрішній аудит «Нафтогазу»⁵⁸, у березні НКРЕКП зобов'язала компанію опублікувати фінансовий план та показники руху коштів⁵⁹, щоб підвищити прозорість. Також «Нафтогаз» потрапив під дію Закону «Про відкритість використання публічних коштів», який серед іншого вимагає оприлюднювати фінансову звітність державних компаній⁶⁰.

Паралельно, керівництво «Нафтогазу» спрямовує групу до більшої прозорості. Незалежний аудитор Ernst&Young проведе серію оцінок вартості основних активів «Нафтогазу» та підприємств, в яких компанії належить не менше 51% акцій⁶¹, – для підготовки консолідованої фінансової звітності, для передачі активів у статутний фонд новостворених компаній-операторів ГТС та ПСГ, для залучення додаткового фінансування у видобуток газу, для встановлення економічно обґрунтованих тарифів на транспортування та зберігання газу під час переходу до стимулюючого регулювання.

⁴⁶ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/77-2015-%D0%BF>

⁴⁷ <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=244993964>

⁴⁸ http://reforms.in.ua/Content/download/Sessions/s4/7.2_Energy_reform_Naftogaz_ENG_2015_03_30.pdf

⁴⁹ http://reforms.in.ua/Content/download/Sessions/s4/7.3.Energy_reform_Naftogaz_Long_UKR_2015_03_30.pdf

⁵⁰ <http://naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/7AA90665761277E8C2257DA8003CD3C2?OpenDocument&year=2014&month=12&nt%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&>

⁵¹ http://economics.lb.ua/state/2015/03/12/298361_mv_f_obnarodovaL_memorandum.html

⁵² <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/423-19>

⁵³ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=2956&skl=9

⁵⁴ <http://ua-energy.org/post/51242>

⁵⁵ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/13-2015-%D0%BF>

⁵⁶ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80-19>

⁵⁷ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/488-2015-%D0%BF>

⁵⁸ <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=244969983>

⁵⁹ <http://ua-energy.org/post/50995>

⁶⁰ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/183-19>

⁶¹ <http://naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/C691B4AC9CD69CCC2257D500049BF72?OpenDocument&year=2014&month=09&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&>

27 березня «Нафтогаз» оприлюднив консолідовану фінансову звітність групи за 2012-2013 роки (за міжнародними стандартами фінансової звітності), що виконувався компанією Deloitte⁶². 30 квітня було оприлюднено перевірену аудитором фінансову звітність за 2014 рік⁶³: «Нафтогаз» отримав чистий збиток в розмірі 85 млрд. грн., з яких 71% – це втрати, пов'язані з девальвацією гривні, анексією Криму та бойовими діями на сході України, решта – збитки від реалізації природного газу населенню. Водночас, фахівці Deloitte висловили умовно-позитивну думку щодо звітності⁶⁴, а сама консолідована звітність за 2014 рік була опублікована лише 29 вересня⁶⁵.

Також, за даними звіту Міненергівугілля⁶⁶, «Нафтогаз» розпочав проект щодо сучасних європейських стандартів корпоративного управління спільно з консультантами PricewaterhouseCoopers (PwC) та юристами Baker & McKenzie, що фінансується ЄБРР. 10 липня вони представили проект Плану дій щодо реформи корпоративного управління «Нафтогазу»⁶⁷. Основні положення документу включають приведення корпоративного управління у відповідність до принципів ОЕСР, запобігання неправомірному політичному втручанню, створення Наглядової ради та поступове збільшення її незалежності, впровадження сучасних практик розкриття інформації, управління ризиками, аудиту, відокремлення оператора ГТС з окремою структурою корпоративного управління.

Ще 2014 року «Нафтогазом» було запущено спеціальний сайт Naftogaz Europe⁶⁸ – інформаційно-аналітичної платформи, що відображає позицію держхолдингу та публікує дані газового ринку (видобуток, транзит, баланс у сховищах тощо). При цьому, «Нафтогаз» почав регулярно публікувати детальну інформацію про своїх

боржників⁶⁹, а також кварталні дані щодо фактичних цін та обсягів імпортованого газу⁷⁰, підтверджених актами та митними деклараціями. Водночас, компанія долучилась до проведення електронних закупівель через державну систему ProZorro⁷¹.

При підтримці ЄС та Світового банку в рамках контракту Трестового Фонду надається допомога «Нафтогазу» в розробці фінансових моделей ПАТ «Магістральні газопроводи України» та ПАТ «Підземні газові сховища України». Фінансові моделі будуть включати в себе початкові баланси-проформа та прогнози фінансових показників, складені згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ). Також «Нафтогаз» отримує допомогу в підготовці окремих рахунків для фінансових моделей, що розробляються вказаних ПАТ.

ВИСНОВОК

Україна практично завершує транспозицію норм Третього енергопакету в частині Директиви 2009/73/ЄС – прийнято базовий закон, майже розроблені акти вторинного законодавства. Водночас, їх якість та імплементація можуть бути ускладнені або не пройти випробування практикою. Попри поліпшення фінансової прозорості НАК «Нафтогаз України», холдинг досі немає публічної програми реформування. Зокрема, процес гальмується через потребу уряду визначити модель реформування для оператора ГТС. Що стосується власне регіональних гравців, то виконання вимог щодо відокремлення функцій з розподілу та постачання газу відбулося де-юре. При цьому, де-факто слід буде докласти зусиль, щоб забезпечити право споживача на вільний вибір постачальників газу. Разом з тим, виконання Україною зобов'язань в цій частині є справжнім прогресом, окремі європейські посадовці називають це «історією успіху», яку варто продовжити.

⁶² http://naftogaz.com/files/Information/NAK_FS_2012-2013_UKR_FINAL_with_all_signatures.pdf

⁶³ http://www.naftogaz.com/files/Information/NAK_14fs_UKR.pdf

⁶⁴ <http://naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/73F35D5DCDB1C5F8C2257E3700618F50?OpenDocument&year=2015&month=04&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&>

⁶⁵ <http://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/D4B4BED453411BABC2257ECF00468F89?OpenDocument&year=2015&month=09&nt=Новини&>

⁶⁶ <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=245016911>

⁶⁷ <http://naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/B5BF5F73EBFA2544C2257E7E003EC500?OpenDocument&year=2015&month=07&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&>

⁶⁸ <http://naftogaz-europe.com/ua>

⁶⁹ <http://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/C5A9209B28FFE468C2257E2F004D24C4?OpenDocument&year=2015&month=04&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&>

⁷⁰ <http://naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/1AE067BC3E344D61C2257E50005DEF13?OpenDocument&year=2015&month=05&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&>

⁷¹ <http://naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/D8E175404CEB97BAC2257E8B003B49E7?OpenDocument&year=2015&month=07&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&>

ДОСТУП ДО МЕРЕЖ

Регламент 715/2009 (Третій енергетичний пакет) встановлює єдині механізми правил доступу до газотранспортних систем, LNG-терміналів та сховищ, беручи до уваги спеціальні характеристики національних і регіональних ринків. Документ прописує процедуру сертифікації оператора системи транспортування, а також розробки, узгодження, імплементації мережевих кодексів (за участі об'єднання операторів ENTSOG).

Відповідно до рішення Ради Міністрів D/2011/02/MC-EnC, Договірні Сторони мають впровадити у законодавство більшу частину положень Третього енергопакету (у т.ч. Регламент 715/2009) до 1 січня 2015 року.

СПРОБА ПЕРЕХОДУ НА ТАРИФНУ СИСТЕМУ «ВХІД/ВИХІД» В ЧАСТИНІ ТРАНЗИТУ ГАЗУ НЕ ВДАЛАСЯ, ОДНАК УРЯД ПРОДОВЖИВ РОБОТУ ІЗ ЇЇ ЗАПРОВАДЖЕННЯ У ПРОЦЕСІ РОЗРОБКИ КОДЕКСУ МЕРЕЖ

У вересні 2014 року Кабмін прийняв Тимчасовий порядок формування тарифів на транспортування газу для точок входу в ГТС та виходу з неї, з метою приведення правил транспортування газу до вимог Директиви 2009/73/ЄС⁷². Як відзначив «Нафтогаз», документ повністю відповідав правилам Енергетичного Співтовариства⁷³, що дозволить привести договірні відносини щодо транзиту газу у відповідність до норм Третього енергетичного пакету ЄС. Тоді ж прем'єр-міністр А.Яценюк звернувся до європейських партнерів із закликом перейти на прямі відносини з українськими компаніями-транзитерами газу⁷⁴.

Також уряд напряду затвердив тарифи на транспортування і норми виробничо-технологічних втрат газу із строком дії з 1 листопада до 31 грудня 2014 року. Регулятору було «рекомендовано» затвердити постійний Порядок формування тарифів на транспортування газу на основі тарифної системи «вхід/вихід» з урахуванням цілей стимулюючого регулювання та ввести в дію відповідні тарифи з 1 січня 2015 року

Вказана постанова передбачала, що НАК «Нафтогаз України» та ПАТ «Укртрансгаз» мають вжити заходів для приведення договірних відносин з питань транзиту у відповідність з новими правилами. Як уточнив голова правління «Нафтогазу» А.Коболєв в інтерв'ю⁷⁵, цей процес мав би передбачати наступні зміни:

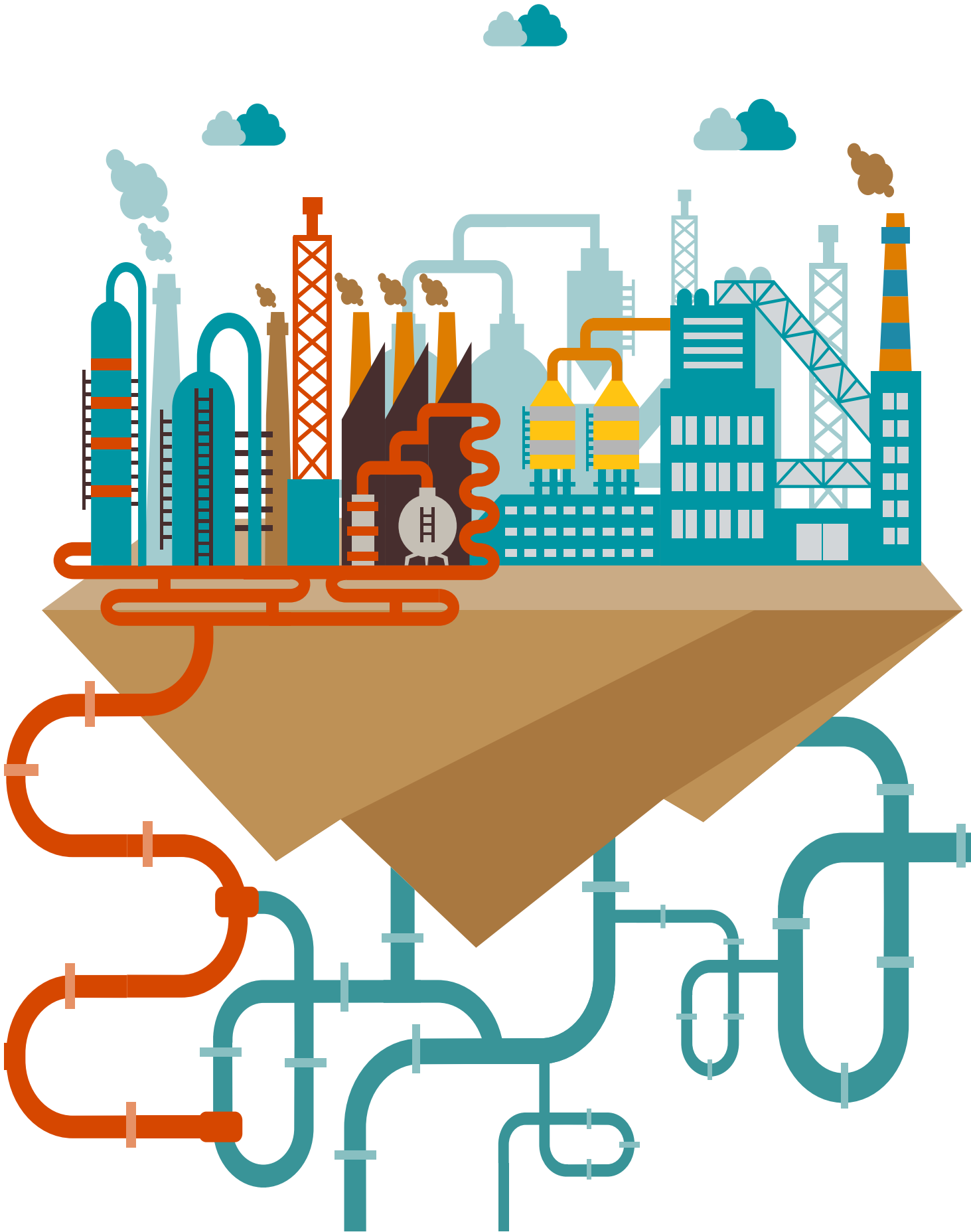
⁷² <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/510-2014-%D0%BF>

⁷³ <http://naftogaz-europe.com/article/ua/%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%84%D0%B8>

⁷⁴ http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247621533

⁷⁵ <http://naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/67AA622EED1F249C2257D5400277B38?OpenDocument&year=2014&month=09&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&>

- стороною транзитного контракту з «Газпромом» має бути «Укртрансгаз» як оператор ГТС, а не «Нафтогаз»;
- «Газпром» не може залишатися віртуальним оператором між «Укртрансгазом» і операторами ГТС Словаччини, Угорщини, Польщі, Румунії;
- мають бути підписані стандартні угоди з балансування і з'єднання газотранспортних мереж;
- тарифну політику також необхідно привести у відповідність з європейськими стандартами;
- технічні, юридичні та економічні умови транспортування газу територією України не повинні бути дискримінаційними для всіх учасників ринку.

Окремі завдання почали виконуватися ще в жовтні 2014 року. Наприклад, уряд дозволив «Нафтогазу» здійснювати витрати на аудиторські та консалтингові послуги⁷⁶, у т.ч. на оцінку в рамках реформування системи управління Єдиною газотранспортною системою України. Міненерговугілля затвердило Примірний договір на транзит газу та рекомендувало «Укртрансгазу» перевести договірну базу на нові засади, а НКРЕКП оприлюднила проект постанови, яким затверджується методика визначення та розрахунку тарифів на транспортування газу для точок входу і точок виходу з урахуванням цілей стимулюючого регулювання.

Уряд ще тоді планував запустити підготовку до конкурсу із залучення інвесторів ЄС і США до експлуатації та модернізації ГТС і газових сховищ⁷⁷. Водночас, як спрогнозував директор з розвитку бізнесу «Нафтогазу» Ю.Вітренко, продаж 49% акцій в операторі ГТС відбудеться не раніше 2017 року⁷⁸. Тим не менш, 1 грудня 2014 року було підписано кредитну угоду з Єв-

ропейським інвестиційним банком⁷⁹ щодо виділення 150 млн. євро кредиту на реконструкцію газопроводу «Уренгой-Помари-Ужгород», вже 15 грудня схожу угоду підписано з ЄБРР⁸⁰. Рада асоціації Україна-ЄС привітала підписання договорів: як йдеться у повідомленні, разом із Трас-товим фондом щодо реформування «Нафтогазу», започаткованим Єврокомісією та Світовим банком, ці кроки є дуже важливими для забезпечення надійності української ГТС⁸¹.

Водночас, вже весною 2015 року уряд визнав неможливість застосування тарифної системи «вхід/вихід» до транзиту. Постановою № 243 від 22 квітня було кардинально змінено Постанову № 510⁸², зокрема виключено тимчасовий порядок формування тарифів, а також зазначено, що механізм не поширюється на транзитне транспортування газу. Також було викреслено вимогу приведення транзитних контрактів у відповідність з новими правилами.

Слід зазначити, що тих завдань, що залишилися, виконуються, хоч і з запізненням. Так, 29 квітня Мінекономрозвитку затвердило граничний рівень регуляторної норми доходу для транспортування газу магістральними трубопроводами на 2015 рік – на рівні 15,13%⁸³. Триває оцінка вартості активів групи «Нафтогаз», що виконується аудиторською компанією Ernst & Young⁸⁴. Холдинг також запропонував⁸⁵ Концепцію щодо принципів корпоративного управління в українських державних підприємствах⁸⁶ зі строком реалізації 2015-2016 роки. Документ фактично є набором рекомендацій для ПАТ «Магістральні газопроводи України», і буде допрацьовуватися «Нафтогазом» зі спеціалістами Єврокомісії, Сві-

⁷⁹ <http://ua-energy.org/post/49111>

⁸⁰ <http://www.eurointegration.com.ua/news/2014/12/15/7028766/>

⁸¹ http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247820028&cat_id=244276429

⁸² <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/243-2015-%D0%BF/>

⁸³ <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=aa47c4ed-f0de-4c7c-a35e-106f2fce7a06>

⁸⁴ <http://ukr.segodnya.ua/economics/enews/ernst-young-zaymetsya-ocenкой-aktivov-naftogaza-ukrainy--545160.html>

⁸⁵ <http://naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/5472028E944D4744C2257DA5003ADAA4?OpenDocument&year=2014&month=12&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&>

⁸⁶ http://naftogaz.com/files/Information/Corporate_Reform_Naftogaz_Concept_UKR_v2.pdf

⁷⁶ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/577-2014-%D0%BF/>

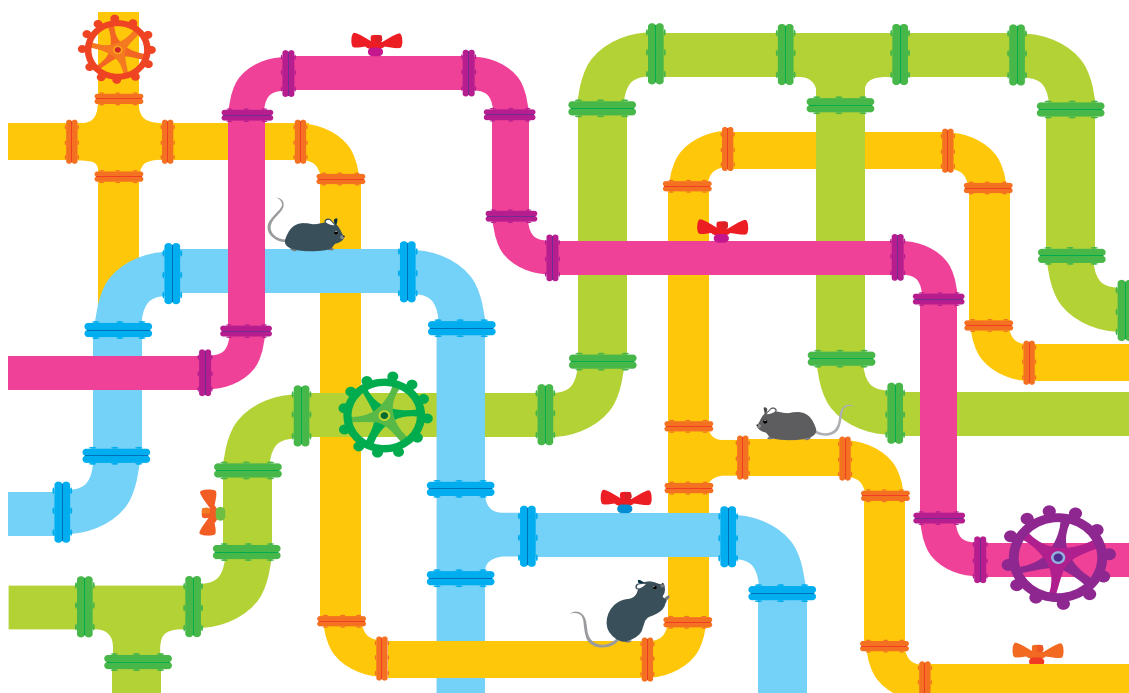
⁷⁷ http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247721427&cat_id=244276429

⁷⁸ <http://ua-energy.org/post/48823>

тового Банку, ЄІБ та ЄБРР, компанією Deloitte та іншими фахівцями.

За даними НКРЕКП, наданими як відповідь на запит, проект Порядку формування тарифів на транспортування газу на основі тарифної системи «вхід/вихід» був підготовлений і проходить доопрацювання. Тим часом, почалося обговорення інших базових документів – кодексів мереж. У серпні НКРЕКП оприлюднила низку проектів постанов⁸⁷, якими мають бути затверджені Кодекс газорозподільних систем, Кодексу газотранспортної системи та Кодексу газосховищ. Як очікується мережеві кодекси як базові документи буде затверджено регулятором та введено в дію з 1 жовтня, одночасно із законом «Про ринок природного газу».

Також, у відповіді на запит Міненерговугілля згадало про підготовку таких важливих документів як Порядку захисту вразливих споживачів, Правил охорони магістральних трубопроводів, Програми відповідності операторів ГТС та газосховищ, а також Звіту за 2015 рік про результати моніторингу безпеки постачання природного газу та вжиті або заплановані заходи щодо цих питань.

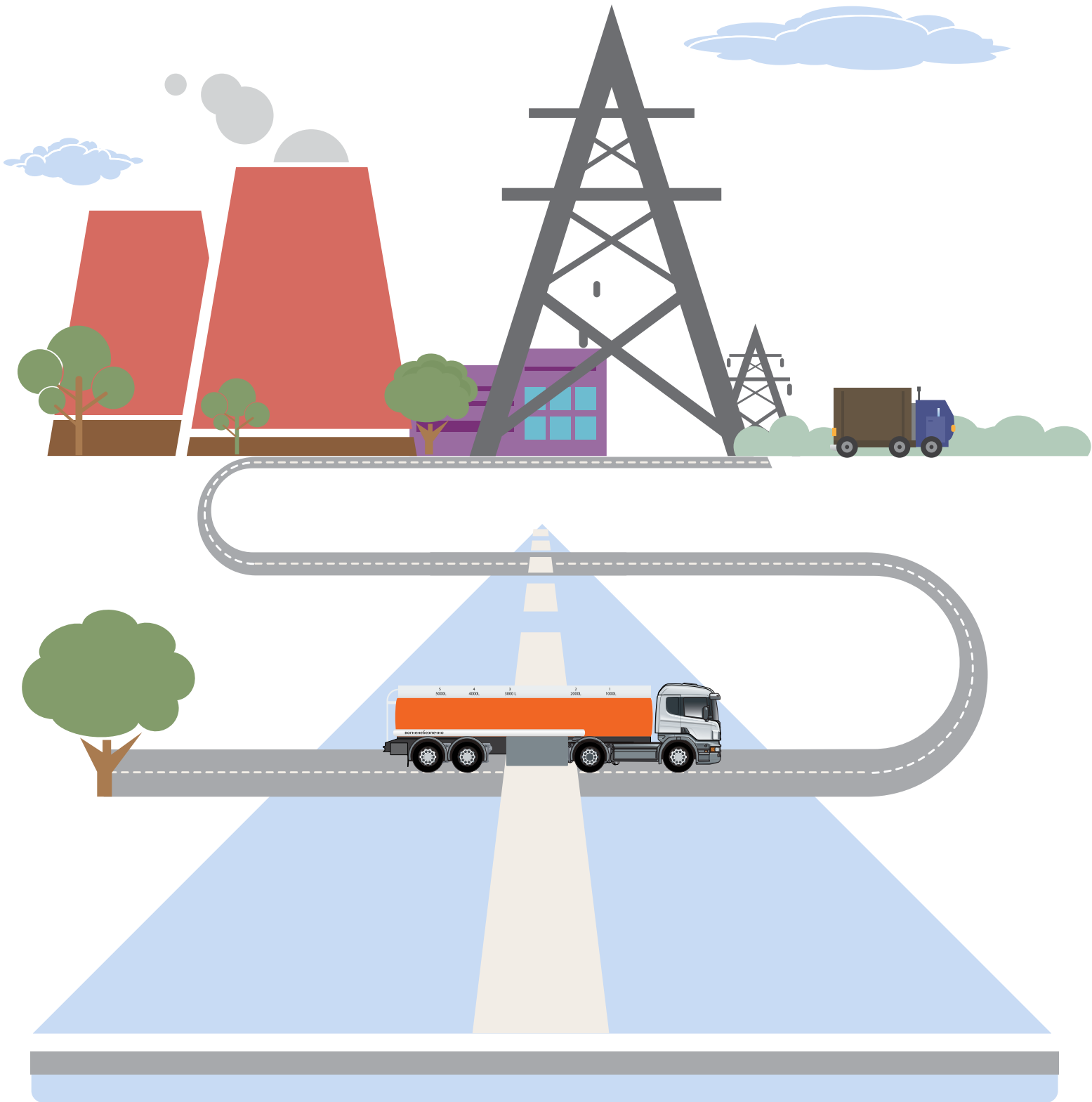
⁸⁷ <http://www.nerc.gov.ua/?id=13266>

ВИСНОВОК

Ефективне запровадження тарифної системи «вхід/вихід» в частині транзиту не відбулося, оскільки залежить від гнучкості зовнішніх постачальників газу, зокрема «Газпрому». Досягнення домовленостей залежить від переговорів між Україною, ЄС та РФ, в ході яких сторони мають погодитись на нову модель оплати за транзит газу. Водночас, вільний доступ до транспортування газу магістральними газопроводами залежатиме від посилення незалежності «Укртрансгазу» як оператора (до моменту передачі цих функцій ПАТ «Магістральні газопроводи України») та взаємодії з гравцями ринку щодо дотримання вимог нових мережевих кодексів.

ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЯ

Директива 2009/72/ЄС про спільні правила внутрішнього ринку електроенергії. Директива вимагає рівного та гарантованого доступу до мереж, конкуренції у постачанні електроенергії, моніторингу ринку, зрозумілого та прозорого формування тарифів». На відміну від Директиви 2003/54/ЄС, нова Директива містить більші вимоги щодо відокремлення оператора системи передачі та більш детально описує повноваження регулятора.

Відповідно до рішення Ради Міністрів Енергетичного Співтовариства D/2011/02/МС-EnC, Договірні Сторони мають впровадити у законодавство більшу частину положень Третього енергопакету (у т.ч. Директиву 2009/72/ЄС) до 1 січня 2015 року.

ПРИЙНЯТТЯ НОВОГО ЗАКОНУ «ПРО РИНОК ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ» МАЄ ПОВНІСТЮ ІМПЛЕМЕНТУВАТИ ТРЕТІЙ ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ПАКЕТ В УКРАЇНІ

У 2013 році було прийнято Закон України № 663 «Про засади функціонування ринку електричної енергії», який запроваджував перші реформи на ринку електроенергії відповідно до європейських правил, але не враховував вимоги Третього енергетичного пакету. Однак, зважаючи на взяті українським урядом зобов'язання в цілому імплементувати Третій енергетичний пакет до 2015 року, у вересні 2014 року¹, Секретаріат Енергоспівтовариства представив Міненерговугілля новий проект закону «Про ринок електричної енергії», який відповідав новим вимогам.

Згідно з повідомленням Міненерговугілля², новий законопроект має об'єднати в собі всі вимоги Директиви 2009/72/ЄС про спільні правила внутрішнього ринку електричної енергії та про скасування Директиви 2003/54/ЄС; Регламенту (ЄС) 714/2009 про умови доступу до мереж

транспортування електричної енергії та яким скасовується Регламент (ЄС) 1228/2005; Директиви 2005/89/ЄС стосовно заходів для забезпечення безпеки інвестування до системи електропостачання та інфраструктури.

У Міненерговугілля було створено Робочу групу, яка розпочала доопрацьовувати запропонований Секретаріатом варіант законопроекту. Найбільш активний період роботи над проектом закону припав на березень-травень 2015 року, а вже в червні 2015 року проект був представлений публічно³ і відкритим до громадського обговорення.

Міненерговугілля запропонувало «Діксі Груп» створити майданчик для залучення експертів та громадських організацій до обговорення, для чого було створено спеціальний розділ на сайті «Енергетичні реформи»⁴, зроблено збір коментарів і проведено дві робочі зустрічі з Міністерством енергетики у липні та серпні 2015 р. Також, експерти коаліції «Енергетичні реформи» взяли участь у публічному обговоренні, надіславши свої пропозиції та коментарі до тексту законопроекту, які, разом з коментарями інших експертів, є доступні на сайті коаліції «Енергетичні реформи».

¹ Виступ Директора Секретаріату Енергетичного Співтовариства Я.Копача на Комітетських слуханнях «Стан виконання зобов'язань України, взятих за Протоколом про приєднання України до Енергетичного Співтовариства, ратифікованого Законом України від 15 грудня 2010 року №2787-VI» від 24 вересня 2014 року http://kompek.rada.gov.ua/kompek/control/uk/publish/article?jsessionid=450028CFF91753BB298F2F5563058581?art_id=48742&cat_id=48709&search_param=%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0&searchPublishing=1

² Повідомлення про оприлюднення / Міністерство енергетики і вугільної промисловості. – 08.07.2015. – http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245022886

³ Презентовано новий проект Закону «Про ринок електричної енергії» / Міністерство енергетики і вугільної промисловості. – 03.07.2015. – http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245020543

⁴ Коментарі учасників обговорення та протоколи зустрічі розміщені за посиланням: <http://enref.org/law-discussion/>

Одночасно, у парламенті в червні 2015 року було зареєстровано проекту закону № 2199а про внесення змін до Закону України «Про засади функціонування ринку електричної енергії України» щодо виконання вимог Договору про заснування Енергетичного Співтовариства (автор – народний депутат С.Сажко, фракція «Опозиційного блоку»)⁵, з альтернативною версією тексту проекту закону про ринок електричної енергії. Депутат також ініціював широке обговорення своєї версії законопроекту, однак не отримав публічної підтримки від Секретаріату Енергетичного Співтовариства.

Приведення законодавства України в сфері ринку електроенергії до вимог Третього пакету є одним із «маячків» для виділення коштів з боку Світового банку та другого траншу макрофінансової допомоги ЄС⁶.

Міністр енергетики та вугільної промисловості В.Демчишин, представляючи законопроект у червні 2015 р., прогнозував його прийняття у вересні-жовтні⁷, однак, зважаючи на затягування з його доопрацюванням, ймовірно документ буде передано Верховній Раді у жовтні. Зважаючи на активне просування альтернативної версії проекту, остаточна версія закону про ринок електричної енергії може бути предметом тривалих дискусій у парламенті, що, ймовірно, затягне час його прийняття.

22 вересня Миненерговугілля офіційно передало законопроект на розгляд в Кабінет Міністрів. За оптимістичним сценарієм, законопроект може бути прийнятим у листопаді-грудні 2015 року.

Поки триває робота над прийняттям нового рамкового закону, заяви державних підприємств свідчать про їх підготовку до нових правил гри.

⁵ Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про засади функціонування ринку електричної енергії України» щодо виконання вимог Договору про заснування Енергетичного Співтовариства № 2199а від 30.06.2015. – http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=55781

⁶ Меморандум про взаєморозуміння між Україною та Європейським Союзом, ратифікований Законом № 538-VIII від 18.06.2015. – http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_015

⁷ У Миненерго розповіли, коли буде готовий законопроект про ринок електроенергії //Українська енергетика. – 03.07.2015. – <http://ua-energy.org/post/53745>

Так, зокрема, в рамках ДП «Енергоринок» було створено нові підрозділи для виконання функцій Оператора ринку та Гарантованого покупця. До початку 2016 року на основі департаментів буде створено філії – оператор ринку та гарантованого покупця енергії, однак, новий закон про ринок електроенергії може змінити роль і конфігурацію цих гравців.

На виконання положень Закону України «Про засади функціонування ринку електричної енергії України» навесні 2015 року було оприлюднено проект Плану розвитку ОЕС на 2015-2024 роки, який було обговорено з громадськістю⁸ у травні 2015 року, і який доступний⁹ на сайті компанії ДП НЕК «Укренерго». Наприкінці серпня 2015 року компанія оприлюднила¹⁰ для громадського обговорення проекту Плану розвитку ОЕС на 2016-2025 роки, що також доступний на сайті.

За результатами засідання Колегії 7 липня 2015 року, Міненерговугілля зобов'язало оприлюднити у липні проект Кодексу електричних мереж, а у вересні 2015 року доопрацювати його з врахуванням отриманих пропозицій¹¹. 17 липня проект Кодексу електричних мереж¹² був оприлюднений.

Крім цього, НЕК «Укренерго» залучило фінансування закупівлі та введення в експлуатацію програмного і технічного забезпечення, товарів і послуг, необхідних для забезпечення функціонування організації в новій моделі ринку у складі позики Світового банку.

⁸ Заступник Міністра Олександр Светелік взяв участь у громадському обговоренні проекту Плану розвитку ОЕС України на 2015-2024 рр. / сайт Міністерства енергетики. – 20.05.2015. – http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article.jsessionid=1BFCB379BD2643330DC10459477BE24E.app2?art_id=245010230&cat_id=35109

⁹ Оновлений План розвитку ОЕС України на 2015-2024 роки / сайт «Укренерго». – 06.07.2015. – <http://www.ukrenergo.energy.gov.ua/Pages/ua/DetailsNew.aspx?nID=667>

¹⁰ Проект плану розвитку Об'єднаної енергетичної системи України на 2016-2025 роки / сайт «Укренерго». – 27.08.2015. – <http://www.ukrenergo.energy.gov.ua/Pages/ua/DetailsNew.aspx?nID=1122&urlNews=/pages/ua/developmentofgeneratingcapacitiesoftheipsofukraine.aspx>

¹¹ Наказ Міністерства енергетики № 453 від 17.07.2015. – <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=245025173>

¹² Проект Кодексу електричних мереж / Сайт Міністерства енергетики. – 17.07.2015. – http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245024884&cat_id=193804

У рамках створення умов для діяльності нового ринку почалася активна робота з розробки вторинного законодавства. Енергетичне Співтовариство надало експертну підтримку НКРЕКП та Міненерговугілля в період з 1 вересня 2015 року по 31 березня 2016 року, яка передбачає допомогу в розробці більш 20 основних підзаконних актів. Також, до кінця 2015 року має бути підписано контакт за проектом Twinning «Підтримка Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг у процесі реформування ринку електроенергії», що фінансується ЄС. В даний час, за цим проектом між НКРЕКП та словацьким регулятором URSO завершується узгодження спільного робочого плану з урахуванням роботи, яку здійснює проектний офіс Секретаріату Енергетичного Співтовариства. Проект допомагатиме НКРЕКП та іншим учасникам ринку у процесі виконання Третього енергетичного пакету ЄС протягом наступних двох років. Також, згідно з планами¹³, до 30 жовтня 2015 року Міненерговугілля має провести тестування роботи ринку прямих договорів. До вересня має бути завершена робота з підготовки законопроекту щодо особливостей погашення заборгованості за електричну енергію, яка утворилася на оптовому ринку електричної енергії.

У рамках реформи ринку електроенергії уряд також розпочав процес приватизації окремих підприємств. Кабінет Міністрів України своєю Постановою від 12 травня 2015 року №271 «Про проведення прозорої та конкурентної приватизації у 2015 році»¹⁴ затвердив перелік об'єктів державної власності, що підлягають приватизації, серед яких – шахти, а також низка ТЕЦ та обленерго. Фонд держмайна оголосив про початок підготовки до приватизації цих об'єктів, однак поки триває підготовчий етап роботи.

¹³ Наказ Міністерства енергетики № 453 від 17.07.2015. – <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=245025173>

¹⁴ Постанова Кабінету Міністрів №271 «Про проведення прозорої та конкурентної приватизації у 2015 році» від 12.05.2015. – <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248152310>

ПОПРИ АКТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТАРИФАМИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ, РЕГУЛЯТОР ПРАЦЮЄ НАД СТВОРЕННЯМ УМОВ ДЛЯ РИНКОВОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ

Як і інші органи влади, регулятор змушений був реагувати на надзвичайний стан в енергетиці протягом опалювального періоду. У жовтні, коли тривали тристоронні переговори в газовій сфері, і головною проблемою було забезпечення країни газом, уряд стимулював населення переходити на опалення електричною енергією¹⁵ – тоді НКРЕКП збільшила обсяг¹⁶ споживання електроенергії для населення, яке проживає в оселях, обладнаних електроопалювальними установками, з 3600 до 5000 кВт-год (включно). Для цієї категорії населення застосовувався найнижчий тариф на електроенергію – 23,7 коп. за 1 кВт-год (з ПДВ). Згодом Постанова втратила чинність, коли регулятор у лютому 2015 року затвердив нові тарифи на електроенергію для населення¹⁷, а також графік підвищення цих тарифів у період з 1 квітня 2015 року до 1 березня 2017 року.

Мірою ускладнення ситуації, – підвищення вартості цін на енергоносії, зокрема вугілля, враховуючи фінансовий дисбаланс генеруючих компаній, – регулятор прийняв рішення¹⁸, які мали б вирішити проблему фінансового небалансу генеруючих компаній. Зокрема, знижено тариф на передачу електричної енергії магістральними та міждержавними електричними мережами, а також тариф на відпуск електроенергії НАЕК «Енергоатом», і призупинено нарахування інвестиційної складової до тарифу на реконструкцію та модернізацію обладнання енергоблоків ТЕС. Також

уряд скасував свої рішення 2009–2012 років¹⁹, якими встановлювались пільгові ціни для експорту електроенергії²⁰, а також пільгові ціни на електроенергію²¹ для деяких феросплавних підприємств.

У грудні 2014 року, коли проблеми зі споживанням стали критичними і були запроваджені віялові відключення, НКРЕКП прийняла рішення²² оптимізувати побутовим споживачам тарифні коефіцієнти за спожитої електроенергії в піковий навантаження, змінивши ставки двозонних і тризонних тарифів залежно від часу. У лютому регулятор збільшив розмір знижки²³ на оплату електроенергії, спожитої вночі.

У серпні 2015 року НКРЕКП поширила проект Постанови Кабінету Міністрів²⁴ на виконання діючого Закону «Про засади функціонування ринку електричної енергії України», якою запропонувала поступово перейти від єдиних тарифів на електроенергію на ринкове формування тарифів для побутових споживачів з поетапним їх підвищенням (станом на вересень 2015 постанову не було затверджено).

Разом із тим, у частині тарифів небагато було зроблено для посилення їх прозорості та відкриття їх структури. НКРЕ не ініціювала проектів нормативно-правових актів про відкриття тарифів в електроенергії, лише у серпні 2015 року Пре-

¹⁵ Постанова Кабінету Міністрів №540 «Про стимулювання споживачів природного газу та теплової енергії до переходу на використання електричної енергії для опалення і підігріву води» від 16.10.2014. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/540-2014-%D0%BF>

¹⁶ Постанова НКРЕКП №164 «Про затвердження Змін до Тарифів на електроенергію, що відпускається населенню» від 23.10.2014. – <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=12259>

¹⁷ Постанова НКРЕКП №220 «Про встановлення тарифів на електроенергію, що відпускається населенню» від 26.02.2015 року. – <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=14359>

¹⁸ НКРЕКП забезпечила ТЕС паливом у жовтні–грудні 2014 року / сайт НКРЕКП. – 21.10.2014. – <http://www.nerc.gov.ua/index.php?news=4010>

¹⁹ Кабмін скасував рекомендації щодо встановлення пільгових цін для експорту електроенергії – розпорядження // Finance. ua – 06.01.2015. – <http://news.finance.ua/ua/news/-/341892/kabmin-skasuvav-rekomendatsiyi-shhodo-vstanovlennya-pilgovykh-tsin-dlya-eksportu-elektroenergiyi-rozporiadzhennya>

²⁰ Розпорядження Кабінету Міністрів № № 1280-р «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Кабінету Міністрів України» від 29.12.2014. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1280-2014-%D1%80>

²¹ Феросплавні підприємства продовжать роботу, незважаючи на скасування пільгового тарифу // Українські новини. – 31.12.2014. – <http://ukranews.com/news/152275.Ferrosplavnie-predpriyatiya-prodolzhat-rabotu-nevziraya-na-otmenu-lgotnogo-tarifa.uk>

²² Постанова № 752 «Про внесення зміни до постанови НКРЕ від 20 грудня 2001 року № 1241» від 09.12.2014. – <http://www.nerc.gov.ua/?id=12467>

²³ Постанова НКРЕКП № 221 «Про внесення зміни до Порядку застосування тарифів на електроенергію» від 26.02.2015. – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0236-15>

²⁴ Повідомлення про оприлюднення проекту регуляторного акта – постанови Кабінету Міністрів України «Про ринкове формування тарифів на електричну енергію, що відпускається споживачам» / сайт НКРЕКП. – 13.07.2015. – <http://www.nerc.gov.ua/?news=4523>

зидентом П.Порошенком було внесено²⁵ у Раду проект закону про посилення прозорості тарифів у сферах постачання електричної енергії, природного газу та житлово-комунальних послуг.

НКРЕКП продовжує працювати над запровадженням стимулюючого тарифоутворення. Для цього у січні 2014 року регулятор створив²⁶ Робочу групу «Вдосконалення методології стимулюючого тарифоутворення для енергопостачальних та енергопередавальних компаній». Відбулось засідання групи²⁷, де попередньо були узгоджені параметри регулювання, що мають довгостроковий строк дії, для цілей стимулюючого регулювання. У серпні 2015 року Комісія схвалила для громадського обговорення²⁸ проекти постанов – про встановлення параметрів регулювання, що мають довгостроковий строк дії, для цілей стимулюючого регулювання, а також про зміни до Порядку визначення регуляторної бази активів суб'єктів природних монополій у сфері електроенергетики, які мають створити умови для введення стимулюючого тарифоутворення з 1 січня 2016 року. Згідно з звітом НКРЕКП²⁹, всі необхідні нормативно-правові акти мають бути прийняті до 30 листопада.

ВИСНОВОК

Незважаючи на діючий Закон № 663 «Про основи функціонування ринку електричної енергії» його положення не були виконані. Розробка та прийняття нового Закону «Про ринок електричної енергії», з одного боку, дозволить виконати зобов'язання щодо імплементації Третього енергопакету, з іншого – визначити терміни та етапи запуску повномасштабного ринку електроенергії. Позитивними аспектами є активна позиція Міненерговугілля та експертна підтримка з боку Енергетичного Співтовариства.

Попри те, що уряду довелось працювати в умовах нестабільності та надзвичайного стану, що часто означало перехід на «ручне регулювання» ринку, слід віддати належне намаганням виконувати взяті Україною зобов'язання перед Енергетичним Співтовариством. На відміну від попередніх урядів і парламентів, нинішня команда є набагато динамічнішою, оперативнішою і публічною, що суттєво полегшує співпрацю їх з експертами та громадськими рухами.

²⁵ Проект закону №2505 «Про особливості доступу до інформації у сферах постачання електричної енергії, природного газу, теплопостачання, централізованого постачання гарячої води, централізованого питного водопостачання та водовідведення» від 14.08.2015. – http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56266

²⁶ НКРЕКП утворює робочі групи за напрямками: «Вдосконалення методології стимулюючого тарифоутворення для енергопостачальних та енергопередавальних компаній» та «Запровадження двоставкового тарифу для споживачів електричної енергії» / сайт НКРЕКП. – 23.01.2015. – <http://www.nerc.gov.ua/index.php?news=4192>

²⁷ НКРЕКП провела засідання робочих груп з представниками електророзподільних та електропостачальних компаній та експертами галузі енергетики / Урядовий портал. – 03.02.2015. – http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?artid=247922487&cat_id=244277212

²⁸ НКРЕКП удосконалив нормативну базу щодо запровадження стимулюючого регулювання тарифів для енергопостачальних компаній / сайт «Енергетичні реформи». – 07.08.2015. – <http://enref.org/news/nkrekp-udoskonalyt-normatyvnu-bazu-schodo-zaprovadzhennya-stymulyuyuchoho-rehulyuvannya-taryfiv-dlya-enerhohopostachalnyh-kompanij/>

²⁹ Інформація Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг про стан виконання Плану заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна—2020» у 2015 році (за червень 2015 року) / сайт НКРЕКП. – 08.07.2015. – <http://www.nerc.gov.ua/?id=16622>

Регламент (ЄС) 714/2009 про умови доступу до мереж транспортування електричної енергії та яким скасовується Регламент (ЄС) 1228/2005. Регламент вимагає формування прозорих тарифів, уніфікацію стандартів, компенсацію втрат операторам передачі у певних випадках, публічність та систему санацій, якщо буде порушення регулювання. Порівню з Регламентом, цей документ також додатково описує сертифікацію оператора системи передачі та запровадження мережевих кодексів.

Основні положення Регламенту мають бути інтегровані в новий проект закону про ринок електроенергії, процес розробки і прийняття якого описано вище. Разом із тим, низка подій 2014-2015 років свідчить про повільні, але зміни правил для посилення конкуренції та якості послуг в сфері транспортування електричної енергії.

ЗАТВЕРЖЕНО ВТОРИННЕ ЗАКОНОДАВСТВО ДЛЯ РОЗВИТКУ ТРАНСКОРДОННОЇ ТОРГІВЛІ

12 лютого 2015 року НКРЕКП Постановою³⁰ затвердила Порядок проведення електронних аукціонів³¹ з розподілення пропускної спроможності міждержавних електричних мереж, що набрав чинності у червні 2015 року. Документ запроваджує можливість використання процедур електронного аукціону, електронного документообігу та електронного цифрового підпису, описує проведення річних, місячних і добових аукціонів, вимоги до учасників аукціону, вимоги до їх реєстрації, діяльність аукціонної платформи. У квітні регулятор також затвердив³² нову редакцію Примірною договору про доступ до пропускної спроможності міждержавних електромереж.

В цей же час НЕК «Укренерго» почало процес розробки та впровадження аукціонної системи з розподілення пропускної спроможності міждержавних електричних мереж. При цьому, кінцевий термін закінчення впровадження системи і запуск її в промислову експлуатацію не визначений.

Серед компаній, що конкурують за експорт електроенергії за кордон, протягом 2014-2015 років були три лідери – ДТЕК (викупувала електроенергію в Польщу, Молдову, Білорусь),

«Донбасенерго» (молдавський напрям) та «Закарпаттяобленерго» (Словаччина). Найчастіше розподіл напрямів між цим компаніями був незмінним. У грудні 2014 року в аукціоні взяла участь 5 компаній, а в квітні ДП «Укрінтеренерго» викупило 50 МВт у напрямку Словаччини та Румунії, але згодом експорт знову розподілився між трьома згаданими вище компаніями.

При цьому, Україні довелося у липні закуповувати електроенергію у Росії³³ та призупинити її експорт до Польщі; у вересні 2015 року постачання електроенергії до Польщі було відновлено³⁴. У серпні було прийняте рішення Кабінету Міністрів³⁵ про частковий «розворот» Бурштинської ТЕС для її роботи в складі Об'єднаної енергосистеми України.

ПІДГОТОВКА ДО СИНХРОНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЕНЕРГОСИСТЕМ ТРИВАЄ, ХОЧА ДЛЯ РЕАЛЬНОГО ПЕРЕХОДУ СПОЧАТКУ МАЄ БУТИ ВИРІШЕНА ПРОБЛЕМА ЕНЕРГОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ

У листопаді 2014 року Міненерговугілля затвердило³⁶ Програму першочергових заходів для підго-

³⁰ Постанова НКРЕКП №176 «Про затвердження Порядку проведення електронних аукціонів з розподілення пропускної спроможності міждержавних електричних мереж» від 12.02.2015. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0521-15>

³¹ Комісія затвердила новий Порядок проведення електронних аукціонів з розподілення пропускної спроможності міждержавних електричних мереж / сайт НКРЕКП. – 12.02.2015. – <http://www.nerc.gov.ua/index.php?news=4236>

³² Оприлюднена нова редакція Примірною договору про доступ до пропускної спроможності міждержавних електромереж України / сайт Кабінету Міністрів України. – 12.05.2015. – http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248240405&cat_id=244277212

³³ Києву пришлось перейти от временной схемы импорта в «аварийном режиме» к закупке энергии по коммерческому контракту с российской «Интер РАО» // Зеркало недели. – 07.08.2015. – http://zn.ua/ECONOMICS/ukraina-snova-vynuzhdena-importirovat-elektroenergiyu-iz-rossii-184788_.html

³⁴ Україна допомагатиме Польщі з електроенергією // Дзеркало тижня. – 17.08.2015. – http://dt.ua/ECONOMICS/ukrayina-dopomagatime-polschi-z-elektroenergiyeyu-181999_.html

³⁵ Кабмін доручив розгорнути три блоки Бурштинської ТЕС для їх роботи в ОЕС України // Інтерфакс. – 13.08.2015. – <http://ua.interfax.com.ua/news/general/283590.html>; це рішення є частиною Розпорядження Кабінету Міністрів №809-р «Про затвердження плану заходів з підготовки об'єктів паливно-енергетичного комплексу до осінньо-зимового періоду 2015/16 року та його проходження» від 05.08.2015. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/809-2015-%D1%80>

³⁶ Наказ Міністерства енергетики №840 від 25.11.2014. – <http://>

товки ОЕС України до роботи з об'єднанням енергосистем європейських держав на період до 2016 року. 14 листопада між Міністерством енергетики та Світовим банком було завершено переговори, які передбачали залучення позики Банку і Фонду чистих технологій на суму 378,425 млн. дол.³⁷, і які завершилися підписанням документів³⁸ у лютому 2015 року. Позики залучалися для реалізації «НЕК «Укренерго» Другого проекту з передачі електроенергії. Реалізація цього проекту повинна допомогти створити технічні умови для наближення інтеграції ОЕС України з Європейською мережею операторів системи передачі електричної енергії ENTSO-E. Також у рамках Проекту було передбачено реалізацію компоненту «Розумні електромережі» (за рахунок позики Фонду чистих технологій у розмірі 48,425 млн дол.).

Вже у березні 2015 року було оновлено³⁹ склад Робочої групи, що займається проектом синхронізації української енергосистеми з ENTSO-E, і заплановано завершити дослідницьку фазу проекту⁴⁰ до кінця 2015 року. Тема синхронізації української енергосистеми з європейською порушувалась і під час зустрічі міністерства⁴¹ з громадськістю у травні. У червні НЕК «Укренерго» взяло участь⁴² у міжнародних тренуваннях між системними операторами ENTSO-E.

У той же час, Уряд своїм розпорядженням⁴³ погодився з пропозицією Міненерговугілля щодо підготовки ТЕО проекту «Енергетичний міст Україна – Європейський Союз», який передбачає

розширення «Бурштинського острова» шляхом організації видачі потужності енергоблока №2 Хмельницької АЕС до країн ЄС та забезпечення довгострокового експорту електричної енергії. Зацікавленість у проекті зафіксована Меморандумом між НАЕК «Енергоатом» та польською Polenergia International⁴⁴. У липні 2015 року Міненерговугілля затвердило План заходів з реалізації проекту, виконання якого розраховано до кінця 2017 року.⁴⁵ Разом із тим, швидка реалізація цього проекту була поставлена під сумнів, адже в умовах аномальної спеки влітку та підготовки до опалювального сезону 2015/2016 знову виникло питання генерації електроенергії в обсягах, достатніх для споживання в Україні.

Серед компаній, що конкурують за експорт електроенергії за кордон, протягом 2014-2015 років були три лідери – ДТЕК (випувувала електроенергію в Польщу, Молдову, Білорусь), «Донбасенерго» (молдовський напрям) та «Закарпаттяобленерго» (Словачина). Найчастіше розподіл напрямів між цим компаніями був незмінним. У грудні 2014 року в аукціоні взяли участь 5 компаній, а в квітні ДП «Укрінтеренерго» викупило 50 МВт у напрямку Словачини та Румунії, але згодом експорт знову розподілився між трьома згаданими вище компаніями.

ВИСНОВОК

Незважаючи на заявлені плани, реальних кроків з боку НЕК «Укренерго» і Міненерговугілля до повноцінної інтеграції енергосистем України і ЄС поки не зроблено. Враховуючи той факт, що забезпечення внутрішнього споживання електроенергією є необхідною умовою для інтеграції, наявність бойових дій в зоні АТО, а також тимчасово окупованих територій створюють додаткові перешкоди для її проведення. Доцільність часткової інтеграції шляхом реалізації проекту «Енергетичний міст Україна – Європейський Союз» може бути визначена тільки після завершення техніко-економічного обґрунтування. Разом з тим, НКРЕКП займає активну позицію в напрацюванні регулювання та нових правил роботи в транскордонній мережі, що сприятиме подальшому розвитку конкуренції, яка, на жаль, поки доволі слабка.

mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=244972092

³⁷ 14 листопада 2014 року делегації України та Світового банку завершили переговори за Другим проектом з передачі електроенергії [відповідно до розпорядження Президента України від 10.11.2014 № 1233/2014-рп] / Сайт Міністерства енергетики. – 17.11.2014. – http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=244968550&cat_id=35109

³⁸ В Міненерговугілля відбулося підписання документів про надання Україні позики Світового Банку в розмірі 378, 4 млн. доларів США на модернізацію системи передачі електроенергії та реформування ринку електроенергії / Сайт Міністерства енергетики. – 10.02.2015. – http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=244986839&cat_id=35109

³⁹ Наказ Міністерства енергетики № 188 «Про внесення змін до наказу Міненерговугілля від 11.04.2014 № 292» від 30.03.2015. – <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=244999186>

⁴⁰ Україна планує завершити дослідницьку фазу проекту ENTSO-E до кінця 2015 р. // РБК. – 17.03.2015. – <http://www.gbc.ua/ukr/news/ukraina-planiruet-zavershit-issledovatel-skuyu-1426586806.html>

⁴¹ Заступник Міністра Олександр Светелік з громадськими експертами обговорив питання синхронізації енергосистеми України з європейською енергосистемою / сайт Міністерства енергетики. – 13.05.2015. – http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245007139&cat_id=35109

⁴² В Угорщині відбулися міжнародні тренування між системними операторами ENTSO-E / сайт «Укренерго». – 11.06.2015. – <http://www.ukrenerg.energy.gov.ua/Pages/ua/DetailsNew.aspx?nID=566&urlNews=/pages/ua/ipsoperation.aspx>

⁴³ Розпорядження Кабінету Міністрів №671-р «Про започаткування реалізації пілотного проекту «Енергетичний міст Україна – Європейський Союз»» від 15.06.2015. – <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248296186>

⁴⁴ Підписано Меморандум щодо реалізації проекту «Енергетичний міст Україна – Європейський Союз» / Сайт Кабінету Міністрів. – 18.03.2015. – http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=248019980

⁴⁵ Наказ Міненерговугілля від 31.07.2015 № 490 «Про затвердження Плану заходів з реалізації пілотного проекту «Енергетичний міст Україна – Європейський Союз»»

РЕГУЛЯТОР

Відповідно до Третього енергетичного пакету, передбачено посилення незалежності регулятора, зокрема через надання йому окремого юридичного статусу, гарантування функціональної незалежності від будь-якого державного чи приватного підприємства, окреме виділення бюджетних ресурсів та автономію в їх використанні для виконання своїх обов'язків.

Законодавче врегулювання повноважень національного регуляторного органу в сфері енергетики згадане у Меморандумі про взаєморозуміння між Україною та ЄС для отримання 1,8 млрд. євро макрофінансової допомоги. Зобов'язання є також складовою реформ у рамках проекту Світового банку «Друга програмна позика на політику розвитку».

СТАТУС РЕГУЛЯТОРА ПРОДОВЖУЄ БУТИ ПРЕДМЕТОМ ПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ, ЩО НЕ ДОДАЄ СТАБІЛЬНОСТІ ЙОГО РОБОТИ

27 серпня 2014 року указами Президента № 692 та № 693 ліквідовано Нацкомпослуг та НКРЕ, Указом № 694 утворено об'єднаний регулятор – Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг¹. Призначено новий склад регулятора², 10 вересня 2014 року Указом № 715 затверджено Положення НКРЕКП³. Серед основних завдань органу варто виділити регулювання діяльності суб'єктів на ринках газу та електроенергетики, у сфері тепло- та водопостачання; покращення конкуренції на цих ринках; забезпечення стабільності й прозорості їх функціонування тощо. У жовтні урядовим розпорядженням було об'єднано бюджетні призначення для НКРЕКП⁴, а сам регулятор затвердив власний регламент⁵.

Водночас, 10 лютого 2015 року Верховна Рада підтримала законопроект № 0919⁶, яким передбачено погодження з урядом регульованих цін у розмірі, нижчому за економічно обґрунтований, з «одночасним визначенням у відповідному рішенні Кабінету Міністрів джерел відшкодування різниці між регульованими та економічно обґрунтованими цінами». У березні Президент П.Порошенко наклав вето на документ, утвердивши незалежний статус регулятора, а у червні призначив головою НКРЕКП Д.Вовка, який до

того був тимчасово виконуючим обов'язки голови, та змінив двох членів, що звільнилися за власним бажанням.

ВОДНОЧАС, ПАРЛАМЕНТСЬКЕ ОБГОВОРЕННЯ ЗАКОНОПРОЕКТУ ПРО НКРЕКП ЗАТЯГУЄТЬСЯ ЧЕРЕЗ НИЗКУ ДИСКУСІЙНИХ ПИТАНЬ, ЯКІ МОЖУТЬ БУТИ ЗНЯТІ НЕ ПОЛІТИЧНОЮ ВОЛЕЮ, А НЕЗАЛЕЖНОЮ ЕКСПЕРТИЗОЮ ГРОМАДСЬКОСТІ ТА ІНОЗЕМНИХ ФАХІВЦІВ

У Верховній Раді VII скликання було зареєстровано окремі законопроекти, які стосувалися державного регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (№ 5088⁷) та власне НКРЕКП (№ 5089⁸), однак вони не розглядалися. Паралельно сам регулятор працював над нормативно-правовим забезпеченням власної діяльності: 10 листопада 2014 року на сайті НКРЕКП оприлюднено проект Закону «Про державне регулювання у сфері енергетики»⁹, розроблений для «забезпечення здійснення стратегічних та інституційних реформ» відповідно до Третього енергетичного пакету ЄС.

У 2015 році відбулася низка консультацій НКРЕКП з представниками Секретаріату Енергетичного Співтовариства, Європейської Комісії, міжнародних фінансових інституцій та донорів, в ході яких документ доопрацьовувався та вдосконалювався. Згідно з планом заходів щодо реформування газового сектору, схваленого розпорядженням Кабінету Міністрів № 375-р

¹ <http://www.president.gov.ua/documents/18031.html>

² <http://president.gov.ua/documents/18032.html>

³ <http://www.president.gov.ua/documents/18055.html>

⁴ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1038-2014-%D1%80>

⁵ <http://www.nerc.gov.ua/?id=11775>

⁶ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/radan_gs09/ns_golos?g_id=691

⁷ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=52190

⁸ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=52191

⁹ <http://www.nerc.gov.ua/index.php?news=4061>

від 25 березня 2015 року¹⁰, подання законопроекту передбачалося на квітень-травень; подібні плани були схвалені самою НКРЕКП¹¹.

Згідно зі звітом Урядового офісу з питань європейської інтеграції¹², 7 квітня уряд схвалив законопроект «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», однак вніс його до парламенту (реєстр. № 2966¹³) лише 28 травня.

Документом передбачено посилення політичної, функціональної та фінансової незалежності НКРЕКП, забороняючи будь-які форми втручання з боку як державних органів та посадових осіб, так і з боку бізнесових інтересів. Також ним визначено, що 7 членів Комісії призначаються на строк 6 років. За призначення та звільнення відповідає Президент України, проте кандидатури пропонуються незалежною комісією за результатами відкритого конкурсу. Конкурсна комісія формується Президентом (2 особи), Верховною Радою за подання Голови ВРУ (2 особи) та Урядом (Міністр енергетики, що діє на підставі рішення Кабінету Міністрів).

Законопроект передбачає більше можливостей для моніторингу та контролю ринків, оскільки НКРЕКП отримає повноваження із розгляду скарг та врегулювання спорів, а також зможе накладати штрафні санкції за правопорушення. Фінансування регулятора має здійснюватися за рахунок надходжень до спецфонду Держбюджету внесків на регулювання, які розраховуються як частка доходу ліцензіатів за квартал. Кошторис формується з урахуванням пропозицій Бюджетної ради – спеціального тимчасового органу, який складається із 6 осіб – по 2 представника від Президента, Верховної Ради та Кабінету Міністрів.

Альтернативний законопроект № 2966-1¹⁴, внесений народним депутатом А.Мартовицьким (фракція «Опозиційний блок») має низку відмінностей. Так, автор пропонує призначати та

звільняти 7 членів НКРЕКП через рішення Кабінету Міністрів. Кандидатури пропонуються конкурсною комісією, яка складається з 13 членів та формується Президентом (3 особи), Верховною Радою (3 особи), Кабінетом Міністрів (3 особи), Секретаріатом Енергетичного Співтовариства (2 особи) та Громадською радою при НКРЕКП (2 особи). Згадані суб'єкти також формують Бюджетну раду Комісії, делегуючи до неї по 1 особі; цей орган має не просто розглядати, а затверджувати кошторис регулятора.

Також, законопроект Мартовицького передбачає формування нового складу НКРЕКП, причому серед призначених членів проводиться жеребкування щодо черговості їх ротації – на відміну від урядового законопроекту, який зберігає посади для чинних членів НКРЕКП, а ротацію запроваджує через їх поетапне звільнення у 2017-2020 роках.

Також до Верховної Ради внесено ще один альтернативний законопроект № 2966-2¹⁵ від народного депутата Ю.Левченка (позафракційний, партія ВО «Свобода»). Згідно з документом, НКРЕКП складається з 9 членів, а в її формуванні закріплюється квотний принцип: по 3 члени призначаються Верховною Радою, Президентом та Кабінетом Міністрів. Причому для голосування у парламенті рейтинговий список кандидатів відбирає Комітет з питань паливно-енергетичного комплексу, а претендентів можуть подавати депутатські фракції та/або всеукраїнські об'єднання громадян. Інші суб'єкти призначають членів НКРЕКП за результатами відкритого конкурсного відбору, який проходить відповідно до законодавства про державну службу. Фінансування здійснюється з держбюджету без спеціальних умов, натомість пропонується визначити членів НКРЕКП державними службовцями I категорії.

Законопроект №2966 був рекомендований профільним комітетом до прийняття за основу, щоб у другому читанні виправити недоліки щодо «процедури призначення та звільнення членів конкурсної комісії, членів НКРЕКП, функцій бюджетної ради, фінансування НКРЕКП»¹⁶. В ході

¹⁰ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/375-2015-%D1%80#n9>

¹¹ <http://www.nerc.gov.ua/?id=12780>

¹² http://supportforukraine.com/mediafiles/files/impl_report_ua.pdf

¹³ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=55378

¹⁴ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=55392

¹⁵ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=55396

¹⁶ <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=55378&pf35401=345652>

розгляду Верховною Радою, 18 червня 2015 року документ було направлено на доопрацювання¹⁷, причому за мінімально необхідних 226 голосів «за»¹⁸.

15 липня до парламенту внесено доопрацьовану версію законопроекту, того ж дня документ був розглянутий на засіданні профільного комітету¹⁹. Як йдець у протоколі зустрічі, депутати запропонували підготувати звернення до прем'єр-міністра щодо створення спільної робочої групи із залученням міжнародних експертів з метою розробки нової версії законопроекту та його подання на розгляд Верховної Ради у вересні²⁰.

З іншого боку, у вересні почала роботу Стратегічна дорадча група²¹, до якої увійшли представники зацікавлених фракцій Верховної Ради, представники міжнародних об'єднань регуляторів, Енергетичного Співтовариства, Групи підтримки України Єврокомісії, представники посольств, а також українські експерти у сфері енергетики та регулювання²². Завданням групи, створеної за підтримки Міжнародного фонду «Відродження», є напрацювання переліку «вузьких місць» законопроекту і відповідних пропозицій змін.

ВИСНОВОК

Реалізація головного очікування – прийняття законопроекту «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» – залежить від пошуку рішень щодо ключових ризиків, у тому числі політичного характеру. Об'єднання українських експертів та європейських представників має зняти «гострі кути» щодо питань призначення членів НКРЕКП, її статусу, фінансового забезпечення, сталості та незворотності рішень, віддаленості від політичних сил та гравців на регульованих ринках. Посилення незалежності регулятора має стати невідкладним завданням для парламенту, особливо з огляду на лібералізацію ринку газу та старт аналогічного процесу щодо ринку електроенергії.

¹⁷ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/543-19>

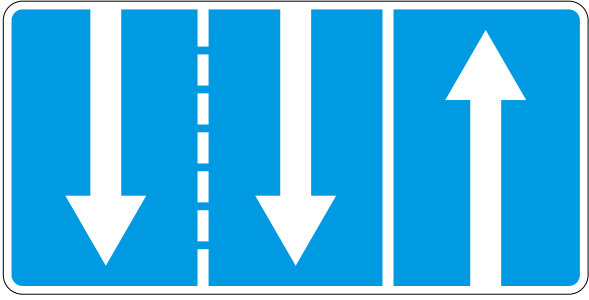
¹⁸ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/radan_gs09/ns_golos?g_id=2694

¹⁹ http://kompek.rada.gov.ua/kompek/control/uk/publish/article?art_id=50101&cat_id=50100

²⁰ http://kompek.rada.gov.ua/kompek/control/uk/publish/article?art_id=50185&cat_id=50184

²¹ <http://ua-energy.org/post/55435>

²² <http://enref.org/obhovorennya-proektu-zakonu-pro-rehulyator-vidhuky-neprybutkovyh-orhanizatsij-hromadskiyh-orhanizatsij-initsiatyv-koalitsij/>

БЕЗПЕКА ПОСТАЧАННЯ

Директива 2004/67/ЄС про заходи із забезпечення безпеки постачання природного газу вимагає визначити загальну, прозору і недискримінаційну політику із безпеки постачання, сумісну з вимогами конкурентного ринку, а також визначити ролі та обов'язки учасників ринку для здійснення необхідних процедур. Уряд має визначити мінімальні стандарти безпеки постачання газу, яких повинні дотримуватися гравці ринку, підготувати і оновлювати план надзвичайних заходів на національному рівні, визначити категорію «вразливих споживачів» та забезпечити їм належний рівень захисту, налагодити взаємодію з Єврокомісією та іншими зацікавленими сторонами, визначити категорію «вразливих споживачів».

Відповідно до Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, ця Директива мала бути імplementована до 1 січня 2012 року. Згідно з Планом заходів щодо виконання зобов'язань в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, розробити заходи із забезпечення безпеки постачання природного газу мали НКРЕ, Міненерговугілля і НАК «Нафтогаз України».

ПІСЛЯ УХВАЛЕННЯ НИЗКИ СТРАТЕГІЧНИХ ДОКУМЕНТІВ УРЯД ВПРИТУЛ НАБЛИЗИВСЯ ДО ВИКОНАННЯ ВИМОГ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СПІВТОВАРИСТВА У ПИТАННЯХ БЕЗПЕКИ ПОСТАВОК ГАЗУ

3 вересня 2014 року Уряд представив План дій «Відновлення України»¹. В енергетичній частині документ передбачає залучення ЄС та США до оперування ГТС, досягнення ринкових угод на постачання російського газу та його транзит, диверсифікацію постачання ядерного палива, укладання договорів на будівництво і добудову атомних енергетичних блоків, жорстку економію енергоресурсів із державною підтримкою заміщення природного газу.

Планується також поступове введення в дію вимоги про максимум 30% імпорту газу, нафти/нафтопродуктів та вугілля з одного джерела, Планом заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» у 2015 році² доручено Міненерговугіллю, Держстату та Мінфіну до кінця року створити систему моніторингу обсягів імпорту газу, нафти/нафтопродуктів та вугілля, розробити та подати уряду проекти відповідних нормативно-правових актів.

В ході засідання РНБО у травні 2015 року, Президент П.Порошенко закликав не допускати збільшення поставок одного джерела більше

30%³. Пізніше, прем'єр-міністр А.Яценюк оголосив про рішення закуповувати не менше 50% в ЄС⁴, що зафіксовано у річному балансі газу.

31 березня 2015 року Наказом Міненерговугілля № 192 було визначено координатора у рамках запровадження «Механізму раннього попередження» між Україною та ЄС⁵, яким став заступник міністра І.Діденко, та затверджено перелік уповноважених осіб. Водночас, відповідно до Плану заходів з імplementації Угоди про асоціацію Україна-ЄС на 2014-2017 роки, затвердженого урядовим Розпорядженням № 847-р⁶, це мало бути зроблено до листопада 2014 року. 21 травня міністр енергетики В.Демчишин від імені України підписав заключний документ Міжнародної конференції (Гага II) з Міжнародної Енергетичної Хартії⁷. Цей документ не несе зобов'язуючого характеру, але підкреслює спільні для всіх підписантів прагнення забезпечити енергетичну безпеку.

Згідно із затвердженою у травні нової редакції Стратегії національної безпеки України, загрозами енергетичній безпеці вказано спотворення ринкових механізмів, низький рівень диверсифікації джерел постачання енергоресурсів, криміналізація та корумпованість галузі, недієва політика енергоефективності⁸. Для подо-

³ <http://ua-energy.org/post/52424>

⁴ <http://ua-energy.org/post/52580>

⁵ <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=245002805>

⁶ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80>

⁷ http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245009048&cat_id=35109

⁸ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/287/2015#n14>

¹ http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247574728

² <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/213-2015-%25D1%2580#n9>

лання цих викликів, пріоритетами названо реформування енергетичних ринків, забезпечення прозорості та конкуренції, демонополізація, інтеграція до енергетичних ринків ЄС та системи європейської енергетичної безпеки, підвищення енергоефективності, диверсифікація джерел і маршрутів енергопостачання, розвиток відновлюваної та ядерної енергетики, створення умов для надійного транзиту енергоресурсів територією України, захист енергетичної інфраструктури від терористичної загрози тощо.

12 червня міністр енергетики В.Демчишин обговорив із представниками Міністерства енергетики США, посольств США і Канади в Україні завдання щодо розробки плану реагування на надзвичайні ситуації⁹. Згідно з попередньою домовленістю, план буде складатися з двох документів: Плану дій на зимовий період («winter action plan»), що стосуватиметься запасів газу, вугілля та інших енергоресурсів, необхідних для проходження опалювального сезону, а також Плану стійкості, який власне буде системою реагування на надзвичайні ситуації та розроблятиметься на 3-5 років.

28 серпня Міністерство енергетики оприлюднило серію документів, спрямованих на посилення безпеки – відповідно до вимог Закону «Про ринок природного газу». ринку газу. Мова йде про проекти наказів Міністерства енергетики «Про затвердження Правил про безпеку постачання природного газу»¹⁰ та «Про затвердження Плану дій на випадок кризової ситуації з надходженням природного газу»¹¹, а також проект постанови Кабінету Міністрів «Про порядок створення страхового запасу природного газу»¹².

Перший документ є основним підзаконним актом у сфері безпеки постачання газу, яка досягається через прогнозування та оцінку можливих ризиків та вжиття превентивних заходів для їх запобігання. Другий документ є основним підзаконним актом, який регулює підготовку до та

реагування на кризову ситуацію з надходження газу. Він враховує результати стрес-тестів газових системи в ЄС та країнах Енергетичного Співтовариства, досвід кризових ситуацій 2009 і 2014 років, висновки Плану з підготовки ПЕК України до осінньо-зимового періоду 2015-2016 рр. та його проходження (розробленого із залученням фахівців ЄС, США і Канади), результатів оцінки ризиків. Варто відзначити, що обидва акти розроблені на виконання Закону «Про ринок природного газу» із врахуванням вимог законодавства Енергетичного Співтовариства та Регламенту 994/2010.

Менш однозначною є нова редакція Порядку створення страхового запасу газу, якою пропонується створення такого запасу в розмірі 100% запланованих місячних обсягів поставки газу споживачам. При цьому, у пояснювальній записці є посилання на Директиву 2009/73/ЄС.

В ХОДІ КРИЗОВОГО РЕАГУВАННЯ НА ВИКЛИКИ ЗИМОВОГО СЕЗОНУ 2014/2015, УРЯДОМ БУЛО ЗАПРОВАДЖЕНО ОБМЕЖЕННЯ, ЩО НЕГАТИВНО СПРИЙНЯЛИ УЧАСНИКИ РИНКУ

29 вересня 2014 року постановою № 488 Кабмін визначив, що з 1 жовтня 2014 року до закінчення осінньо-зимового періоду 2014/2015 рр. або до прийняття окремого рішення уряду виробники мінеральних добрив можуть використовувати лише природний газ, імпортований цими підприємствами¹³. Тоді як у сховищах було накопичено понад 16 млрд. кубометрів газу, голова «Нафтогазу» А.Коболев заявив про відмову приватних видобувних компаній закачувати в ПСГ половину видобутого газу¹⁴.

14 жовтня 2014 року у Верховній Раді зареєстровано урядовий законопроект № 5166¹⁵ про надзвичайні повноваження в газовій сфері, який передбачає право Кабміну обмежувати або припиняти поставки газу, змінювати його ціну, примусово викупляти газ приватних компаній у період обмеження або припинення постачання

⁹ http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245014452&cat_id=35109

¹⁰ http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245036259&cat_id=244946928

¹¹ http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245037557&cat_id=244946928

¹² http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245039644&cat_id=244946928

¹³ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/488-2014-%25D0%25BF>

¹⁴ <http://ua-energy.org/post/47070>

¹⁵ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=52309

на територію України. Дії оператора ГТС та інших учасників ринку в умовах надзвичайного стану підпорядковуються рішенням уряду.

Значного резонансу набули постанови уряду № 596 від 7 листопада¹⁶ та № 599 від 12 листопада¹⁷, якими до 28 лютого 2015 року більшість промислових, енергогенеруючих і теплогенеруючих підприємств зобов'язали купувати газу виключно у НАК «Нафтогаз України» як гарантованого постачальника. Відповідно, газорозподільні та газотранспортні компанії, включно з оператором ГТС, зобов'язали надавати свої послуги лише за умови, якщо ресурс сформовано «Нафтогазом». Також, 6 листопада Міненергоугілля оприлюднило проект наказу, яким ініціювало передачу «Нафтогазу» тимчасових функцій із розробки місячних балансів газу¹⁸. Відновлення монопольного статусу сам «Нафтогаз» пояснює складністю розрахунків за імпортований газ, що вимагає «зустрічних гарантій від споживачів на внутрішньому ринку»¹⁹. Уже 26 листопада Кабмін прийняв Постанову № 647 на заміну попередніх, якою розширив перелік підприємств, які потрапили під обмеження з 90 до 167 суб'єктів²⁰.

Обурення дискримінаційними правилами висловили незалежні газові трейдери та приватні видобувні компанії, окремі навіть подали позов проти уряду та «Нафтогазу»²¹. У листі до прем'єр-міністра А.Яценюка, голова Секретаріату Енергетичного Співтовариства Я.Копач дав зрозуміти, що згадана постанова викликає серйозні побоювання з точки зору її відповідності Договору про заснування Енергетичного Співтовариства²². 11 грудня Секретаріат Енергетичного Співтовариства висловив занепокоєння «викривленням законодавчої основи ринку газу»²³ та адресував міністру В.Демчишину повторного листа з проханням переглянути законодавство, що обмежує права учасників газового ринку.

¹⁶ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/596-2014-%D0%BF>

¹⁷ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/599-2014-%D0%BF>

¹⁸ http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=244966861&cat_id=167475

¹⁹ <http://ua-energy.org/post/48666>

²⁰ <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/647-2014-%D0%BF>

²¹ <http://tyzhden.ua/News/123849>

²² https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/NEWS/News_Details?p_new_id=9921

²³ https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/NEWS/News_Details?p_new_id=10142

НАТОМІСТЬ КЛЮЧОВИМ ПИТАННЯМ СЕЗОНУ 2015/2016 СТАЛО ФОРМУВАННЯ ЗАПАСІВ ГАЗУ

Ще 16 лютого 2015 року прем'єр-міністр А.Яценюк заявив про рішення уряду про створення резервного фонду газу та мазуту²⁴ за рахунок кредитування на 1 млрд. дол., тоді ж «Нафтогаз» розпочав переговори про залучення фінансування від міжнародних організацій²⁵ для закупівлі палива влітку в Європі.

За оцінками «Нафтогазу», потреба у фінансуванні оборотного капіталу (для закачування газу у ПСГ) становить 1,5-2 млрд. дол.²⁶, тому ведуться також переговори з європейськими постачальниками та українськими промисловими підприємствами, яким запропонували за свій рахунок закачувати газ влітку. За словами міністра В.Демчишина, темпи закачування газу «дещо повільніші за очікування, але для пришвидшення процесу бракує коштів»²⁷.

24 червня Кабінет Міністрів створив стабілізаційний енергетичний фонд у розмірі 1 млрд. дол., який має формуватися НАК «Нафтогаз України» через угоди із зовнішніми кредиторами²⁸. При цьому, кошти мають залучатися під державні гарантії, надані окремими рішеннями уряду, а витратитися виключно на закупівлю імпортованого газу, послуг з приєднання та доступу до ГТС, транспортування та зберігання газу.

Через місяць, 24 липня, уряд надав держгарантії за зобов'язаннями НАК «Нафтогаз України» за кредитом від ЄБРР обсягом 300 млн. дол., що залучається для формування стабілізаційного (резервного) енергетичного фонду²⁹. При цьому документ вказує, що газ, який буде придбано за рахунок коштів запозичення, має бути використано виключно для задоволення потреб українських споживачів. Ближче до вересня «Нафтогаз» досяг домовленості про позики від

²⁴ <http://ua-energy.org/post/50621>

²⁵ <http://ua-energy.org/post/50915>

²⁶ <http://naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/E70360C33A351CA1C2257E600044AC71?OpenDocument&year=2015&month=06&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&>

²⁷ http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245025230&cat_id=35109

²⁸ <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248301637>

²⁹ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/540-2015-%D0%BF>

державних банків на 500 млн. дол.³⁰, зі свого боку ЄС продовжив пошук коштів на закачування газу в сховища і обіцяє 500 млн. дол. до кінця цього року³¹.

ПОСТІЙНА КООРДИНАЦІЯ ТА СПІВПРАЦЯ З ЄС ДОЗВОЛИЛИ ВИЙТИ НА ПІДПИСАННЯ «ГАЗОВИХ ПАКЕТІВ» – СПЕЦІАЛЬНИХ ДОМОВЛЕНОСТЕЙ ПРО ПОСТАЧАННЯ РОСІЙСЬКОГО ГАЗУ ЗА ВИГІДНІШИМИ УМОВАМИ

Щодо ведення переговорів, уряд від початку наполягав на спільній позиції з ЄС та використанні безпекових механізмів ЄС. Як заявляв прем'єр-міністр А.Яценюк у вересні 2014 року, спільна позиція України з Єврокомісією полягає в тому, що до моменту остаточного рішення Стокгольмського арбітражного суду «Нафтогазу» необхідно підписати тимчасову угоду з «Газпромом» про постачання природного газу³².

30 жовтня 2014 року у Брюсселі відбулася переговори у форматі Україна-ЄС-РФ, які стартували ще 2 травня і яким передували інтенсивні консультації між посадовцями України та ЄС. За підсумками зустрічі, були підписані 3 документи³³:

- Зобов'язуючий Протокол щодо умов постачання російського газу на період з листопада 2014 року до 31 березня 2015 року;
- Доповнення № 33 до Контракту від 19 січня 2009 року між НАК «Нафтогаз України» та ВАТ «Газпром» щодо купівлі-продажу природного газу в 2009-2019 роках;
- Лист президента Єврокомісії Ж.М.Баррозу до Президента України П.Порошенка, яким закріплено гарантії щодо фінансової підтримки, а також готовність сприяти подальшому нарощуванню реверсних поставок газу.

³⁰ <http://ua-energy.org/post/55854>

³¹ http://dt.ua/ECONOMICS/yevrokomisiya-nadast-ukrayini-500-mln-dolariv-na-tranzit-rosiyskogo-gazu-v-yevropu-185906_.html

³² http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247634773

³³ http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247720549&cat_id=244276429

Того ж дня, Розпорядженням № 1045-р «Про забезпечення енергетичної безпеки України та Європейського Союзу в осінньо-зимовий період 2014/15 року» Кабмін схвалив проект Зобов'язуючого протоколу, а також дозволив «Нафтогазу» використати відповідні кошти для сплати боргу за імпортований газ³⁴.

Із грудня 2014 року Україна розпочала імпорт газу з Росії, а прем'єр-міністр А.Яценюк допустив можливість підписання ще однієї проміжної газової угоди з РФ³⁵ до винесення рішення Стокгольмським арбітражем у спорі «Нафтогазу» з «Газпромом». Водночас, у лютому терористи так званих «ЛНР» і «ДНР» заявили, що Україна повністю припинила подачу газу³⁶, однак НАК «Нафтогаз України» спростував ці дані, вказавши, що постачання газу було тимчасово припинено у зв'язку із серйозними пошкодженнями інфраструктури³⁷. За словами «Нафтогазу», прокачування Росією газу через ГВС Платово та ГВС Прохорівка, без авторизації поставок, є порушенням контракту.

Наступною ескалацією був старт прямих поставок газу терористам з боку «Газпрому»³⁸, який включав оплату в рахунок «Нафтогазу». У відповідь, «Нафтогаз» відмовився здійснювати передоплату³⁹ в негайно надіслав лист «Газпрому», Кабінету Міністрів, Єврокомісії, Секретаріату Енергетичного Співтовариства, заявивши про порушення Брюссельського протоколу⁴⁰. Пізніше, Україна заявила, що не постачатиме газ на неконтрольовані території під час опалювального сезону⁴¹, а щодо постачання газу Росією на окуповані території ініціює розслідування на міжнародному рівні⁴².

2 березня 2015 року, за ініціативи Єврокомісії у Брюсселі відбулися тристоронні газові консультації⁴³, де сторони оцінили виконання домовленостей про поставки газу в зимовий період, а «Нафтогаз» надав докази порушення «зимового

³⁴ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1045-2014-%D1%80>

³⁵ <http://ua-energy.org/post/49356>

³⁶ <http://ua-energy.org/post/50710>

³⁷ <http://ua-energy.org/post/50728>

³⁸ <http://ua-energy.org/post/50860>

³⁹ <http://ua-energy.org/post/50821>

⁴⁰ <http://ua-energy.org/post/50807>

⁴¹ <http://ua-energy.org/post/53711>

⁴² <http://www.pravda.com.ua/news/2015/07/3/7073365/>

⁴³ http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=244992459&cat_id=35109

пакету» російською стороною. Також сторони обговорили ситуацію із поставками газу на окуповані райони Донецької і Луганської областей. 20 березня відбувся наступний раунд консультацій, на якому сторони погодили в цілому «літній пакет»⁴⁴, питання поставок на окуповану територію винесли за рамки переговорів. 1 квітня за результатами консультацій «Нафтогаз» та «Газпром» підписали додаткову угоду до контракту на постачання газу⁴⁵, згідно з якою дію ключових елементів Брюссельських домовленостей продовжено до кінця червня 2015 року.

Щодо переговорів 30 червня у Відні, українська позиція полягала в тому, що рішення газового питання мало бути тристороннім, зобов'язуючим і таким, що фіксує тимчасові домовленості як мінімум до кінця I кварталу 2016 року⁴⁶. Російська сторона вийшла з пропозицією ціни в 247,18 дол. за тис. кубометрів⁴⁷, однак на переговорах відмовилися її обговорювати та підписувати підсумковий протокол⁴⁸.

Разом з тим, домовленість про наступний «зимовий пакет» була досягнута лише наприкінці вересня: Україна, Росія та ЄС парафували тристоронній протокол, за яким Україна закупить 2 млрд. кубометрів газу в «Газпрому» для закачування в підземні сховища, а Росія знизить ціну на газ для України на два квартали⁴⁹. Згідно зі ЗМІ, кінцева ціна російського газу в IV кварталі становитиме 232 дол. за тис. кубометрів⁵⁰.

Паралельно, 16 жовтня 2014 року «Нафтогаз» ініціював провадження в Арбітражному інституті при торгівельній палаті Стокгольма щодо внесення змін до контракту з «Газпромом» на транзит газу. Позовні вимоги на понад 10 млрд. дол. стосуються визнання недійсними низки положень, включно з тарифом на транзит газу, а також отримання компенсації щодо недопоставок

газу за контрактом (відповідно до зобов'язань «Газпрому»). Як повідомили в компанії, цей крок пов'язаний з виконанням зобов'язань України в Енергетичному співтоваристві⁵¹.

У відповідь «Газпром» пред'явив «Нафтогазу» штраф за недобір газу у розмірі 26,7 млрд. дол.⁵², а також заявив, що не планує продовжувати транзитний контракт з Україною після 2019 року⁵³. При цьому, арбітраж відмовився приєднати цей позов до справи «Нафтогазу» проти «Газпрому» щодо контрактів на постачання газу⁵⁴.

Одночасно український уряд звернувся до Антимонопольного комітету щодо розслідування проти неконкурентної політики «Газпрому»⁵⁵, який, згідно із заявою «Нафтогазу», також блокує об'єднання енергосистем України та країн ЄС⁵⁶. У липні 2015 року голова АМКУ Ю.Терент'єв повідомив, що перші гіпотези розслідування у справі проти «Газпрому» щодо порушення українського законодавства про захист економічної конкуренції будуть представлені через 1,5-2 місяці⁵⁷.

СТВОРЕНО ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ РОЗШИРЕННЯ ПОСТАВОК ГАЗУ З ЄС, ОДНАК ДО ЗАПУСКУ «ВЕЛИКОГО» РЕВЕРСУ ЩЕ ДАЛЕКО

2 вересня 2014 року прем'єр-міністр України А.Яценюк та прем'єр-міністр Словаччини Р.Фіцо запустили у промислову експлуатацію газопровід «Вояни-Ужгород» у Вельке Капушани (Словаччина), давши старт реверсним постачанням газу до України за цим маршрутом⁵⁸. 16 жовтня ЄС оприлюднив результати стрес-тестів газових систем. Для України це дослідження вказує на можливість забезпечення 70% потреб газу з інших джерел, оцінюючи дефіцит на рівні 5 млрд. кубометрів⁵⁹.

⁴⁴ http://dt.ua/ECONOMICS/u-rosiyi-stverdzhyuyt-scho-po-gazu-v-bryusseli-domovilisya-167502_.html

⁴⁵ http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=244998777&cat_id=35109

⁴⁶ <http://naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/BCD10F60677F99DFC2257E740047E8A5?OpenDocument&year=2015&month=06&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&>

⁴⁷ <http://ua-energy.org/post/53605>

⁴⁸ <http://ua-energy.org/post/53628>

⁴⁹ http://dt.ua/ECONOMICS/rosiya-ukrayina-i-yevrokomisiya-pidpisali-ugodu-schodo-zimovogo-paketu-gazu-185873_.html

⁵⁰ <http://www.pravda.com.ua/news/2015/09/26/7082676/>

⁵¹ <http://naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/59158A20AC5D207CC2257D730030E360?OpenDocument&year=2014&month=10&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&>

⁵² <http://news.eizvestia.com/news-markets/full/257-gazprom-vystavil-ukraine-shtraf-na-summu-267-mlrd>

⁵³ <http://ua-energy.org/post/53104>

⁵⁴ <http://ua-energy.org/post/51691>

⁵⁵ <http://ua-energy.org/post/52168>

⁵⁶ <http://ua-energy.org/post/52175>

⁵⁷ <http://ua-energy.org/post/54495>

⁵⁸ http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247570222

⁵⁹ <http://ua-energy.org/post/47942>

«Нафтогаз» запропонував словацькому оператору Eustream технічне рішення⁶⁰, яке передбачає можливість віртуальної передачі однакових обсягів газу в обох напрямках (т. зв. бекхол) та дозволить значно розширити потужність цього газотранспортного маршруту. Міненерговугілля погодило своїм Наказом №746 від 24 жовтня 2014 року⁶¹ підписання «Нафтогазом» договору з Eustream про доступ до газотранспортної мережі та транспортування газу, початок «великого» реверсу тоді поланувався на квітень 2015 року.

Разом з тим, за даними «Нафтогазу», для цього потрібно привести у відповідність до європейського регулювання угоди між Eustream та «Газпром експортом»⁶². Він також допустив можливість запуску такого ж віртуального реверсу з Румунії, підписавши угоду про пряме поєднання українського і румунського операторів.

У грудні 2014 року «Укртрансгаз» завершив монтаж з'єднувальної ланки між магістральними газопроводами «Вояни-Ужгород» і «Союз»⁶³, який дозволила збільшити словацький реверс до 40 млн. кубометрів на добу. З того ж часу були започатковані переговори з країнами «Вишеградської четвірки» щодо інтеграції газових систем⁶⁴ і створення газового хабу на базі західноукраїнських ПСГ.

Зокрема, підписано угоду між «Укртрансгазом» та польською Gaz-System про взаємодію⁶⁵. Йдеться про спорудження нового інтерконектору «Дроздовичі – Більче – Волиця» з продуктивністю 8 млрд. кубометрів на рік у напрямку Польща-Україна та 7 млрд. кубометрів на рік у зворотньому; вартість будівництва на території України складає 245 млн. дол.⁶⁶ Інтерконектор дозволить отримати доступ до СПГ-терміналів Литви та Польщі, а також газового ринку Німеччини⁶⁷. Можливі поставки газу із СПГ-терміналу в Литві наштотувалися на блокування транзиту

через Білорусь⁶⁸ зі сторони оператора «Белтрансгаз», який повністю належить «Газпрому».

У квітні 2015 року «Нафтогаз» провів успішні переговори з Румунією щодо взаємного розвитку газотранспортних мереж⁶⁹. Водночас, наприкінці травня український оператор «Укртрансгаз» та угорський оператор FGSZ підписали договір про сполучення транскордонних газопроводів⁷⁰, який став першою подібною угодою з оператором з ЄС та включає проведення операцій віртуального заміщення природного газу (backhaul). «Укртрансгаз» веде роботу над підписанням аналогічних договорів із словацьким та польським операторами.

У червні прем'єр-міністр А.Яценюка звернувся до президентів Єврокомісії, Євроради та Європарламенту⁷¹ з проханням перевірити контракт між словацьким оператором Eustream та «Газпромом» через порушення ним законодавства ЄС та перешкоджання вільному газопостачанню в напрямку України. «Нафтогаз» закликав словацьку сторону визнати, що робота газового з'єднання з Україною не відповідає законодавству ЄС⁷² і розробити план дій щодо імплементації правил ЄС.

10 липня Україна підписала Меморандум про взаєморозуміння щодо спільного підходу до питань диверсифікації поставок газу та викликів з безпеки газопостачань у регіоні Центральної та Південно-Східної Європи⁷³, а також План дій з метою прискорення реалізації проектів з будівництва газотранспортної інфраструктури. Меморандум дає Україні можливість збільшення обсягів транзиту газу та закачування блакитного палива до підземних сховищ газу, будівництва інтерконекторів з Польщею, Угорщиною і Румунією та можливість запуску «великого реверсу» зі Словаччини, а також забезпечення диверсифікації маршрутів постачань та підвищення енергетичної безпеки⁷⁴.

⁶⁰ http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247697879&cat_id=244276429

⁶¹ <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=244965370>

⁶² <http://naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/7AA90665761277E8C2257DA8003CD3C2?OpenDocument&year=2014&month=12&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&>

⁶³ <http://ua-energy.org/post/49188>

⁶⁴ <http://ua-energy.org/post/48946>

⁶⁵ <http://naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/0F179C849C793F77C2257DB100632C2C?OpenDocument&year=2014&month=12&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&>

⁶⁶ <http://ua-energy.org/post/47877>

⁶⁷ <http://ua-energy.org/post/50047>

⁶⁸ <http://www.rbc.ua/rus/news/minenergo-litvy-gazprom-otkazalsya-propustit-1433531366.html>

⁶⁹ <http://ua-energy.org/post/51917>

⁷⁰ <http://naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/54D7514B47992176C2257E5B00435C22?OpenDocument&year=2015&month=06&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&>

⁷¹ <http://naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/F59A200563F5CE32C2257E89003BD801?OpenDocument&year=2015&month=07&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&>

⁷² <http://naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/D99159A32A4F8149C2257E720026D1D1?OpenDocument&year=2015&month=06&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&>

⁷³ https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/CESEC%20MoU_signed.pdf

⁷⁴ http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_

Тим часом, оператори газотранспортних систем України та Словаччини обговорили питання збільшення поставок газу: за результатами переговорів було знайдено технічне рішення із розширення газового коридору з 1 грудня 2015 року⁷⁵. «Нафтогаз» же запросив скористатися вільними газотранспортними потужностями на кордоні з ЄС всім компаніям, які бажають завозити газ в Україну з Європи⁷⁶. Також компанія готова обговорити умови використання заброньованих потужностей для доставки газу з ЄС до кордону України, однак наголосила, що поряд із допуском інших гравців до імпорту газу очікує солідарної участі трейдерів у створенні відповідних запасів у сховищах – для покриття потреб їх клієнтів узимку.

Також, восени 2014 року «Укртрансгаз» почав щоденне оприлюднення даних про транспортування газу⁷⁷, а «Нафтогаз» започаткував публікацію регулярних звітів щодо споживання газу – в розрізі категорій споживачів та регіонів України. Починаючи з лютого 2015 року, Україна забезпечила доступ спостерігачів Єврокомісії до об'єктів ГТС, а також щоденну передачу відповідної інформації⁷⁸. 15 липня Верховною Радою ратифіковано Фінансову угоду між Україною та Європейським інвестиційним банком щодо проекту «Реконструкція, капітальний ремонт та технічне переоснащення магістрального газопроводу Уренгой-Помари-Ужгород»⁷⁹.

З метою своєчасної та ефективної реалізації цього проекту ЄС та Світовий банк в рамках контракту Трестового Фонду надають технічну допомогу «Укртрансгазу» шляхом створення Групи управління проектом, яка забезпечить виконання заходів, спрямованих на підготовку і провадження, включаючи проектування та всі питання, пов'язані з охороною довкілля, закупівлями, фінансовим та бухгалтерським менеджментом та витратою коштів згідно з відповідними правилами ЄБРР та ЄІБ щодо реалізації проектів.

Згідно з планом заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Страте-

id=245023342&cat_id=35109

⁷⁵ <http://ua-energy.org/post/53833>

⁷⁶ <http://naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/1A97C916B790EDAAC2257E7E0024C3E5?OpenDocument&year=2015&month=07&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&>

⁷⁷ <http://ua-energy.org/post/48905>

⁷⁸ <http://ua-energy.org/post/50609>

⁷⁹ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/603-19>

гії сталого розвитку “Україна-2020” у 2015 році (Розпорядження № 213-р⁸⁰), Міненерговугілля та МЗС доручено розбудову відносин з Туреччиною у питаннях проходу танкерів із скрапленим природним газом через Босфор, а Міненерговугілля та Мінекономрозвитку мають до 15 грудня розробити проекту розпорядження Кабінету Міністрів щодо затвердження Концепції реалізації проекту будівництва СПГ-терміналу. Також передбачено заходи із продовження дії прямих контрактів на постачання газу з європейськими компаніями та збільшення імпорту газу з ЄС шляхом розширення технічних можливостей за напрямом газотранспортного коридору «Північ-Південь».

У березні 2015 року Міненерговугілля провело спільні українсько-турецькі консультації з енергетичних питань⁸¹, зокрема важливість української ГТС як одного із головних компонентів забезпечення енергетичної безпеки в Європі, а також перспективи участі України в міжнародних газопровідних проектах. Президенти обох країн продовжують вести переговори щодо реалізації проєту СПГ-терміналу⁸².

ВИСНОВОК

Успішна співпраця з партнерами у ЄС дозволила уникнути ситуацій повної блокади імпорту газу зі сторони Росії та суттєво розширити реверсні постачання. Власне, завдяки переходу на європейські принципи роботи, оператор «Укртрансгаз» домогся суттєвого поступу в інтеграції з газовими мережами європейських країн-сусідів. Водночас, кризові заходи уряду, а також ініціативи зі збільшення страхового запасу газу не сприяють побудові довіри на внутрішньому ринку, а загроза тимчасової монополізації зберігається – принаймні, до моменту схвалення Плану дій на випадок кризової ситуації з надходженням природного газу. ЄС має слідкувати за дотримання його положень в Україні, за недискримінацією учасників ринку.

⁸⁰ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/213-2015-%D1%80>

⁸¹ http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=244995270&cat_id=35109

⁸² <http://ua-energy.org/post/51462>

Директива 2005/89/ЕС про заходи щодо забезпечення безпеки електропостачання та інфраструктурного інвестування передбачає встановлення урядом єдиних правил експлуатації мережі та прозорість звітування.

У 2014-2015 РОКИ БІЛЬШІСТЬ ЧАСУ РИНОК ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ ПРАЦЮВАВ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ, ЩО СУТТЕВО УСКЛАДНИЛО ПРОВЕДЕННЯ РЕФОРМ

Україна увійшла в опалювальний сезон 2014 року, ведучи військові дії у регіонах, на яких традиційно видобувається вугілля як ресурс для проходження опалювального періоду. Крім того, обстріли терористів постійно створювали аварії на енергетичних об'єктах як окупованої території, так і в районах, близьких до військових дій.

Нові умови вимагали швидкого пошуку нових джерел постачання енергії та оперативного реагування на кризові ситуації. 13 серпня 2014 року Кабінет Міністрів ввів надзвичайну ситуацію на ринку електроенергії⁸³, поставивши завдання НКРЕ відкоригувати тарифи на виробництво електроенергії та змінити алгоритм розподілу коштів на ринку електричної енергії; позначені заходи для компаній НЕК «Укренерго» та ДП «Енергоринок», серед яких – тимчасове обмеження пропускнуєї спроможності міждержавних електричних мереж України, дотримання лімітів потужності, а також розробка графіків навантаження енергетичної системи. Зі свого боку, НКРЕ зобов'язала⁸⁴ облэнерго невідкладно створити та забезпечити цілодобову роботу антикризових енергетичних штабів оперативного реагування для забезпечення споживачів електричною енергією, «особливо в опалювальний

період 2014-2015 років». Також урядом було створено⁸⁵ Державну інспекцію енергетичного нагляду України, на яку покладено функції з реалізації державної політики з нагляду (контролю) у сфері електроенергетики та теплопостачання.

У жовтні уряд погодив⁸⁶ пропозиції Міненерго щодо тимчасових надзвичайних заходів на ринку електроенергії. Відповідно до документу, регулятору було доручено скоригувати тарифи на електроенергію, НЕК «Укренерго» мала визначити допустимий рівень зниження резерву енергогенеруючих потужностей, а ДП «Енергоринок» мало розробити графіки навантаження енергетичної системи України. Для оперативного реагування та подолання наслідків порушення роботи ринку електроенергії міністерство енергетики було створено⁸⁷ спеціальну робочу групу, підготовлено⁸⁸ графіки відключень електроенергії. Також, Україна припинила експорт електроенергії⁸⁹ до Білорусі, зменшила його вдвічі⁹⁰ до Криму. Однак аварійних відключень уникнути не вдалось – протягом грудня 2014

⁸³ Постанова Кабінету Міністрів № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10.09.2014. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF>

⁸⁴ Розпорядження Кабінету Міністрів №915-р «Про вжиття тимчасових надзвичайних заходів на ринку електричної енергії» від 1.10.2014. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/915-2014-%D1%80>

⁸⁵ Наказ Міністерства енергетики №712 «Про створення робочої групи Міненерговугілля з оперативного реагування та подолання наслідків порушення роботи ринку електричної енергії» від 10.10.2014. – <http://document.ua/pro-stvorennja-robochoyi-grupi-minenergovugillja-z-operativn-doc208584.html>

⁸⁶ Продан заповнив, що Міненерго підготувало графіки відключень електроенергії у надзвичайних ситуаціях // Українська енергетика. – 09.10.2014. – <http://ua-energy.org/post/47749>

⁸⁷ Україна повністю припинила експорт електроенергії в Білорусь – Продан // Українська енергетика. – 10.10.2014. – <http://ua-energy.org/post/47768>

⁸⁸ Експорт електроенергії до Криму зменшено вдвічі // Українська енергетика. – 09.10.2014. – <http://ua-energy.org/post/47753>

року кілька разів виникав дисбаланс⁹¹ між споживанням та генерацією електроенергії і були застосовані планові відключення споживачів. Надалі уряд всього періоду опалювального сезону щомісяця схвалював рішення про тимчасові надзвичайні заходи на ринку електроенергії.

На фоні критичної ситуації, 5 грудня 2014 р. було прийнято рішення про тимчасовий імпорту електроенергії з суміжних країн. Кабінет Міністрів погодив цю пропозицію⁹² Міненерговугілля окремим Розпорядженням⁹³, пізніше доповнивши його положенням⁹⁴ про прямі договори. Також, у грудні виник скандал навколо компанії «Укрінтеренерго» – спочатку директора було затримано⁹⁵ через підозру в корупції

щодо закупівлі вугілля з ПАР, а 29 грудня 2014 р. було призначено⁹⁶ нового в.о. директора В.Андрієнка. Наприкінці грудня Міненерговугілля повідомило⁹⁷ про плани укласти пряму угоду між ВАТ «ІнтерРАО» та «Укрінтеренерго», а сама компанія оголосила аукціон⁹⁸ на право постачати електроенергію в Крим протягом 2015 року. Угода між «ІнтерРАО» та «Укрінтеренерго» була укладена, однак згодом громадські активісти заявили⁹⁹ про неправомірні формулювання в документі, вимагаючи дати офіційні коментарі. У січні 2015 р. «Укрінтеренерго» анонсувала¹⁰⁰ внесення правок до контракту з російською компанією, однак подальші переговори та їх результати є невідомі. У період весни-літа 2015 року «Укрінтеренерго» заявляла про припинення імпорту електроенергії з Росії, однак іноді ім-

⁹¹ Міністр Юрій Продан поінформував про ситуацію щодо забезпечення країни електроенергією / Міністерство енергетики і вугільної промисловості. – 02.12.2014. – http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?jsessionid=ADE6F995F2D03FB1BBBFEA825D3481D4.app2?art_id=244970488&cat_id=35109

⁹² Кабмін погодив пропозицію Міненерговугілля щодо тимчасового імпорту електроенергії електроенергією / Міністерство енергетики і вугільної промисловості. – 07.12.2014. – http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=244971619&cat_id=35109

⁹³ Розпорядження Кабінету Міністрів №1188-р «Про тимчасові заходи щодо збалансування ринку електричної енергії України» від 05.12.2014. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1188-2014-%D1%80>

⁹⁴ Розпорядження Кабінету Міністрів № 1238-р «Про внесення змін до розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2014 р. № 1188». – 19.12.2014. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1238-2014-%D1%80>

⁹⁵ По делу угля из ЮАР задержан глава «Укринтерэнерго» // Forbes. – 05.12.2014. – <http://forbes.net.ua/news/1384309-podelu-uglya-iz-yuar-zaderzhan-glava-ukrinterenergo>

⁹⁶ Міненерговугілля призначило в.о.глави «Укрінтеренерго» Андрієнка // Економічна правда. – 29.12.2014. – <http://www.epravda.com.ua/news/2014/12/29/519045/>

⁹⁷ Міністр Володимир Демчишин: Україна готова невідкладно укласти угоду про постачання електроенергії з енергоринку Росії / Міністерство енергетики і вугільної промисловості. – 27.12.2014. – http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=244975605&cat_id=35109

⁹⁸ «Укрінтеренерго» оголосило аукціон на поставку електроенергії в Крим // УНІАН. – 28.12.2014. – <http://economics.unian.ua/energetics/1027148-ukrinterenergo-ogolosilo-auktsion-napostavku-elektroenergiji-v-krim.html>

⁹⁹ Щоб Яценюк не чекав до 12 години 20 січня, контракти по Криму (можливо) / Блог В.Гацька на сайті «Українська правда». – 20.01.2015. – <http://blogs.pravda.com.ua/authors/gatsko/54bdc57c9934d/>

¹⁰⁰ «Укрінтеренерго» внесе правки в контракт на постачання електроенергії з Росії // Економічна правда. – 15.01.2015. – <http://www.epravda.com.ua/news/2015/01/15/521692/>

порт відновлювався – за даними ЗМІ¹⁰¹, у тому числі у періоди, коли відбувались аварії на генеруючих компаніях, підконтрольних компанії ДТЕК. У серпні 2015 року Державна фінансова інспекція заявила¹⁰², що «Укрінтеренерго» порушила українське законодавство, взявши до розрахунків з російською ОАО «Интер РАО ЕЭС» факт постачання електроенергії на окуповану територію; разом із тим, на сайті міністерства була розміщена інформація¹⁰³ про завершення перевірки ДФС компанії «Укрінтеренерго», в результаті якої не було виявлено порушень у здійсненні експортно-імпорتنних операцій з електричною енергією та підтверджено законність угод за цим напрямком (очевидно, йшлося про угоду з російською стороною).

Реагуючи на складну ситуацію з постачанням електроенергії на окуповані території, у січні парламент прийняв закон¹⁰⁴, який було накладено мораторій на відключення від мереж та штрафи для тих жителів АТО, які не можуть своєчасно сплачувати за житлово-комунальні послуги. Разом із тим, це створило ситуацію, коли електроенергія, що постачалась у зону АТО, використовувалась терористами, і не завжди оплачувалась у повному обсязі. Майже відразу після прийняття закону, Кабінет Міністрів ввів¹⁰⁵ на території АТО надзвичайний стан¹⁰⁶, а у лю-

тому прем'єр-міністр доручив¹⁰⁷ призупинити оплату електроенергії, виробленої у зоні АТО, і відновити оплату лише тоді, коли вона буде постачатись громадянам України. Міненерго своїм наказом¹⁰⁸ затвердило перелік таких виробників електричної енергії, у перелік увійшли дві ТЕС (Старобешівська, Зуївська), 13 ТЕЦ і блок-станцій, а також 4 ВЕС (Лугутинська, Краснодонська, Новоазовська, Вітроенергопром). А вже у квітні парламент прийняв закон¹⁰⁹, що надав повноваження уряду регулювати питання¹¹⁰, що пов'язані з діяльністю енергетичних підприємств на території АТО. Також наприкінці квітня завершився період надзвичайного стану на ринку електроенергії¹¹¹, опалювальний сезон завершився. У травні Кабінет Міністрів Постановою¹¹² визначив, що енергокомпанії, що перебувають на окупованій території, будуть закуповувати електроенергію напряму в місцевих виробників і постачати споживачам без участі «Енергоринку». На виконання цієї Постанови Міністерство енергетики опублікувало наказ¹¹³, яким визначило перелік виробників електроенергії, обладнання яких знаходиться на окупованій території, серед яких – ВЕС, ТЕЦ і ТЕС. За інформацією мі-

¹⁰¹ Укренерго звинувачує компанію Ахметова у саботажі – ЗМІ // Укрінформ. – 04.08.2015. – http://www.ukrinform.ua/ukr/news/ukrenergo_zvinuvachue_kompaniyu_ahmetova_u_sabotazi_zmi_2081639

¹⁰² Укрінтеренерго спіймали на оплаті електрики для терористів // Укрінформ. – 27.08.2015. – http://www.ukrinform.ua/ukr/news/ukrinterenergo_spiymali_na_oplati_elektriki_dlya_teroristiv_2088392

¹⁰³ Призначену Урядом ревізію фінансово-господарської діяльності «Укрінтеренерго» завершено / сайт Міністерства енергетики. – 14.08.2015. – http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245033831&cat_id=35109

¹⁰⁴ Закон України № 85-VIII «Про встановлення додаткових гарантій щодо захисту прав громадян, які проживають на територіях проведення антитерористичної операції, та обмеження відповідальності підприємств – виконавців/виробників житлово-комунальних послуг у разі несвоєчасного здійснення платежів за спожиті енергетичні ресурси» від 13.01.2015. – <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/85-19>

¹⁰⁵ На Донбасі введено режим надзвичайної ситуації // Українська енергетика. – 26.01.2015. – <http://ua-energy.org/post/50174>

¹⁰⁶ Розпорядження Кабінету Міністрів № 47-р «Про встановлення режимів підвищеної готовності та надзвичайної ситуації» від 26.01.2015. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/47-2015-%D1%80>

¹⁰⁷ Украина не будет оплачивать электроэнергию в зоне АТО – Яценюк // Кореспондент. – 18.02.2015. – <http://korrespondent.net/business/economics/3481003-ukrayna-ne-budet-oplachyvat-elektroenerhiyu-v-zone-ato-yatseniuk>

¹⁰⁸ Наказ Міністерства енергетики №100 від 18.02.2015 «Про затвердження переліку виробників електричної енергії». <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=244990571>

¹⁰⁹ Закон України № 284-VIII «Про внесення змін до Закону України «Про електроенергетику» щодо особливостей регулювання відносин у сфері електроенергетики на території проведення антитерористичної операції» від 07.04.2015. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/284-19>

¹¹⁰ На засіданні Верховної Ради України схвалено проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про електроенергетику» щодо особливостей регулювання відносин у сфері енергетики на території проведення антитерористичної операції / Урядовий портал. – 07.04.2015. http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=24499912&cat_id=35109

¹¹¹ Розпорядження Кабінету Міністрів № 280-р «Про вжиття тимчасових надзвичайних заходів на ринку електричної енергії» від 31.03.2015. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280-2015-%D1%80>

¹¹² Постанова №263 «Про особливості регулювання відносин у сфері електроенергетики на території, де органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження» від 07.05.2015 р. <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248145011>

¹¹³ Наказ Міністерства енергетики № 273 «Про затвердження переліку виробників електричної енергії» від 08.05.2015 <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=245008361>

ністра В.Демчишина¹¹⁴ у липні 2015 року, Україні вдалось виключити 4 лінії електропередач, що йшли на окуповану територію.

У квітні Міністерство енергетики розпочало зустрічі і обговорення про підготовку до нового опалювального сезону. Ця діяльність відбувалась на фоні страйків шахтарів¹¹⁵, їх переговорів з міністерством енергетики щодо приватизації шахт. Шахтарів було запрошено¹¹⁶ до розробки Програми реформування вугільної галузі, яку в травні було представлено як громадськості, так і профспілкам гірників¹¹⁷, що в цілому схвалили документ. У липні Кабінет Міністрів прийняв перші рішення¹¹⁸ про ліквідацію деяких збиткових шахт, у Львівській, Волинській та Донецькій областях, а Міненерговугілля створило¹¹⁹ Робочу групу з розробки законопроекту про засади функціонування ринку вугільної продукції.

Обговорення по підготовці до опалювального сезону стосувалось закупівлі вугілля і джерел його постачання, ремонту обладнання генеруючих підприємств, збільшення навантаження на АЕС та забезпечення розрахунків за споживання електроенергії. У серпні Кабінет Міністрів затвердив¹²⁰ План заходів з підготовки об'єктів

паливно-енергетичного комплексу до осінньо-зимового періоду, яким зобов'язав підготувати проект розпорядження для перевірок об'єктів паливно-енергетичного комплексу Держенергонаглядом, розробити графік накопичення вугілля на складах, а також мазуту, вжити заходів з погашення споживачів за електроенергію. Також уряд створив Міжвідомчу групу¹²¹ з питань підготовки до осінньо-зимового періоду, а також доручив кожній області¹²² створити комісії з підготовки до опалювального сезону.

¹¹⁴ Україна більше не платить за електрику для терористів – Демчишин // Укрінформ. – 07.07.2015. – http://www.ukrinform.ua/ukr/news/ukrainna_bilshe_ne_platit_za_elektriku_dlya_teroristiv___demchishin_2071976

¹¹⁵ У зв'язку з початком пікетів з боку шахтарів Міністр енергетики та вугільної промисловості Володимир Демчишин ухвалив рішення скоротити програму участі в міжнародній конференції з питань енергетики «CERAWeek-2015» в Х'юстоні (Техас, США) на півтора дня / Міністерство енергетики і вугільної промисловості. – 23.05.2015. – http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245003556&cat_id=35109

¹¹⁶ Міненерговугілля запросило профспілки шахтарів до розробки реформи галузі // Insider. – 22.04.2015. – <http://www.theinsider.ua/business/553796731b24f/>

¹¹⁷ Профспілки гірників підтримали в цілому загальні концептуальні засади, визначені проектом Державної цільової економічної програми реформування вугільної промисловості на 2015-2020 роки / Міністерство енергетики і вугільної промисловості. – 07.05.2015. – http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245006112&cat_id=35109

¹¹⁸ Розпорядження Кабінету Міністрів № 696-р «Про ліквідацію деяких збиткових вугледобувних підприємств» від 8 липня 2015 р. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/696-2015-%D1%80>

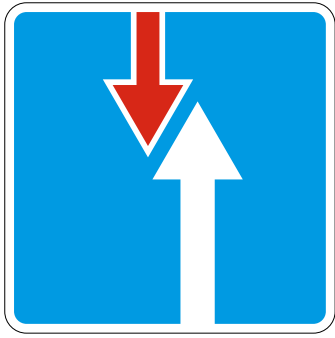
¹¹⁹ Наказ Міністерства енергетики і вугільної промисловості № 451 «Про утворення робочої групи з розроблення законопроекту про засади функціонування ринку вугільної продукції» від 16.07.2015. – <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=245029021>

¹²⁰ Розпорядження Кабінету Міністрів №809-р «Про затвердження плану заходів з підготовки об'єктів паливно-енергетичного

комплексу до осінньо-зимового періоду 2015/16 року та його проходження» від 05.08.2015. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/809-2015-%D1%80>

¹²¹ Постанова Кабінету Міністрів № 549 «Про утворення Міжвідомчої робочої групи з підготовки об'єктів паливно-енергетичного комплексу до осінньо-зимового періоду 2015/16 року та його проходження» від 05.08.2015. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/549-2015-%D0%BF>

¹²² Арсеній Яценюк доручив у кожній області створити комісії з підготовки до опалювального сезону / сайт Кабінету Міністрів України. – 06.08.2015. – http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248389972

ВІДНОВЛЮВАНА ЕНЕРГЕТИКА

НАЦІОНАЛЬНІ ЦІЛІ

Директива 2009/28/ЄС щодо стимулювання використання енергії з відновлюваних джерел, внесення змін та подальшої заміни Директив 2001/77/ЄС та 2003/30/ЄС передбачає встановлення обов'язкових національних індикативних цільових показників для відновлюваної енергетики, що базуються на адекватній оцінці стартових можливостей та потенціалу, а також точних статистичних даних. Такі цілі мають до 2020 року забезпечити досягнення 20% частки енергії з відновлюваних джерел у загальному енергоспоживанні Співтовариства та 10% частки цього типу енергії в транспортному секторі для кожної країни-учасниці Договору. З цією метою кожна країна має ухвалити національний план дій в галузі відновлюваної енергетики.

Згідно з рішенням Ради міністрів Енергетичного Співтовариства D/2012/03/MC-EnC від 18 жовтня 2012 року, кінцевим терміном імплементації Директиви 2009/28/ЄС до національного законодавства України визначено 1 січня 2014 року. Крім того, за Україною закріплено зобов'язання до 30 червня 2013 року затвердити і подати на розгляд Секретаріату Енергетичного Співтовариства Національний план дій з відновлюваної енергетики.

УРЯД ЗІ ЗНАЧНИМ ЗАПІЗНЕННЯМ ЗАТВЕРДИВ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЛАН ДІЙ З ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ НА ПЕРІОД ДО 2020 РОКУ

Після відкриття Секретаріатом Енергетичного Співтовариства справи ECS-07/14 проти України з приводу невиконання законодавства у сфері відновлюваної енергетики, уряд 1 жовтня 2014 року затвердив Національний план дій з відновлюваної енергетики на період до 2020 року (розпорядження №902), яким закріплено індикативну ціль у валовому кінцевому енергоспоживанні країни на рівні 11%. Планом закладено зростання потужностей вітрових електростанцій в 5,6 рази – з 410 до 2280 МВт; сонячних в 5,1 рази – з 450 до 2300 МВт. Менші темпи зростання передбачені для малої гідроенергетики – на 25% – з 120 до 150 МВт. Водночас рекордна серед усіх видів відновлюваної енергетики динаміка передбачена для сегмента біомаси: у найближчі 6 років потужності електростанцій на даному виді палива повинні зрости в 40 разів – з 24 МВт до 950 МВт, та у секторі виробництва теплової енергії – в 2,7 раза: з 1,88 млн т н.е. в 2013 році до 5,0 млн т н.е. в 2020 році.

Таким чином Україні вдалося уникнути відповідальності за недотримання строків затвердження Національного плану дій з відновлюваної енергетики. Секретаріат 6 листопада ініціював процедуру врегулювання спору після публікації Національного плану з відновлюваної енергетики до 2020 року.

Також 3 вересня 2014 року Кабінет Міністрів ухвалив розпорядження № 791 «Про затвердження плану заходів з імплементації Директиви Європейського Парламенту та Ради 2009/28/ЄС»¹. Документ передбачає вдосконалення у сфері інформування Секретаріату про можливості статистичних трансфертів з іншими країнами Співтовариства, а також результати стимулювання розвитку ВДЕ.

Водночас надійність даних щодо використання ВДЕ в Україні є низькою. Офіційні дані не враховують використання енергії сонця для виробництва тепла за допомогою сонячних колекторів, енергії повітря та енергії землі для виробництва тепла за допомогою теплових насосів, мото-

¹ Розпорядження Кабінету Міністрів від 3 вересня 2014 р. № 791 «Про затвердження плану заходів з імплементації Директиви Європейського Парламенту та Ради 2009/28/ЄС»// Законодавство України. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/791-2014-%D1%80>

рних біопалив тощо. Зокрема, на думку експертів², форми державного статистичного спостереження, що застосовуються наразі Держстатом не дають можливості ведення детального обліку обсягів різних видів біомаси та біопалив належним чином.

Згідно з рішенням РНБО «Про стан забезпечення енергетичної безпеки у зв'язку з ситуацією щодо постачання природного газу в Україну»³, уряд мав до 20 червня 2014 року оновити Енергостратегію до 2030 року з метою забезпечення виконання міжнародних зобов'язань у сфері ВДЕ. Наказом №659 від 23 вересня⁴ Міненерго створило міжвідомчу робочу групу з актуалізації Енергетичної стратегії, яка мала до 30 листопада розробити проект документу в новій редакції. 7 серпня 2015 року Міністерство енергетики та вугільної промисловості оприлюднило проект Нової Енергетичної стратегії України⁵, який передбачає зростання до 2020 року частки відновлюваної енергетики до рівня 5,2% у загальному первинному постачанні енергії (більше як 7,5% у кінцевому споживанні енергоресурсів) та до рівня 20% до 2035 року, що суперечить показникам закладеним Національним планом. Затвердження документу досі не відбулось.

НАЦІОНАЛЬНІ ІНДИКАТИВНІ ПОКАЗНИКИ З ВИКОРИСТАННЯ БІОПАЛИВА ВСТАНОВЛЕНІ ЗАКОНОМ, ПРОТЕ ВІН НЕ ДІЄ

Закон №4970-VI, ухвалений в червні 2012 року, передбачає поетапне збільшення частки виробництва і застосування біопалива та сумішевого моторного палива. Вміст біоетанолу в моторних бензинах, що виробляються або реалізуються на території України, згідно з ним, має складати: з 1 січня 2013 року – рекомендовано не менше 5%; з 1 січня 2014 року – обов'язковий вміст не менше 5%; з 1 січня 2016 року – обов'язковий вміст не менше 7%. На практиці загального переходу на біопалива не відбулось через прогалини в нормативному регулюванні виробництва, зберігання та збуті альтернативного палива.

² Лист «Біоенергетичної асоціації України» від 14 січня 2015 року до в.о. голови Державної служби статистики та голови Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження, вих. №177// «БАУ». – <http://www.uabio.org/img/files/news/pdf/letter-state-statistics-committee-seea.pdf>

³ Рішення РНБО від 28 квітня 2014 року «Про стан забезпечення енергетичної безпеки у зв'язку з ситуацією щодо постачання природного газу в Україну»// Законодавство України. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0003525-14>

⁴ Наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості від 23 вересня 2014 року №659// Законодавство України. – <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=244960157>

⁵ Проект «Нова Енергетична стратегія України: безпека, енергоефективність, конкуренція»// Кабінет Міністрів. – <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=245032412>

СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВИХ УМОВ ТА ЛІКВІДАЦІЯ БАР'ЄРІВ

Директива 2009/28/ЕС передбачає скорочення адміністративних та регуляторних бар'єрів у сфері відновлюваної енергетики. Уряди мають стежити за об'єктивністю, прозорістю, недискримінаційністю та пропорційністю правил і дозвільних процедур, сертифікації та ліцензування, які застосовуються до генеруючих об'єктів та інфраструктури з транспортування та розподілу електроенергії, виробництва енергії на опалення або охолодження з відновлюваних джерел, а також переробки біомаси для отримання біопалива або інших енергетичних продуктів.

В УКРАЇНІ СКАСОВАНО ПРАВИЛО «МІСЦЕВОЇ СКЛАДОВОЇ», ЯКЕ БУЛО ДИСКРИМІНАЦІЙНИМ

Після того як Секретаріат Енергетичного Співтовариства відкрив ще одну справу проти України ECS-7/13 щодо так званої «місцевої складової», Верховна Рада 4 червня 2015 року схвалила в цілому законопроект № 2010-д «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії»⁶, авторства групи депутатів-членів комітету ПЕК. Документ скасовує правило «місцевої складової», замість якої вводиться надбавка до тарифу в розмірі 5-10% при використанні обладнання українського виробництва на рівні 30-50% відповідно.

Також законопроект передбачає зниження коефіцієнту «зеленого тарифу» для великих СЕС, підвищення коефіцієнтів для малих СЕС і ГЕС, введення «зеленого тарифу» для електростанцій, що використовують геотермальні джерела енергії. Для приватних домогосподарств передбачене право на встановлення генеруючих установок для виробництва електроенергії не лише з сонячного випромінювання, а й з енергії вітру

⁶ Закон 514-VIII від 04.06.2015 «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії» // Законодавство України. – http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55219

потужністю до 30 кВт. Крім того, пропонується скасувати пільги при підключенні до мереж об'єктів альтернативної електроенергетики. Законопроект також привів термін «біомаса» у відповідність до Директиви 2009/28/ЕС, знявши цим суттєвий бар'єр для розвитку біоенергетики.

ПІД ЧАС ДІЇ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ В ЕНЕРГЕТИЦІ РЕГУЛЯТОРОМ НА ПРОХАННЯ УРЯДУ БУЛО ЗНИЖЕНО «ЗЕЛЕНІ» ТАРИФИ, ЩО ВИКЛИКАЛО СПРОТИВ ІНВЕСТИТОРІВ

У січні 2015 року НКРЕКП зменшила «зелені» тарифи на 10-20%⁷ на виконання розпорядження Кабміну про надзвичайні заходи, в лютому 2015 року було обмежено⁸ перерахування коштів підприємствам, що знаходяться на непідконтрольних територіях, а також знижено «зелені» тарифи на 50-55%⁹ в рамках тимчасових надзвичайних заходів на ринку електричної енергії. Із серпня 2015 року регулятор припинив перераховувати «зелений» тариф відповідно до курсових коливань. Згодом Європейська ві-

⁷ Постанова НКРЕКП від 31.01.2015 № 105 «Про встановлення «зелених» тарифів на електричну енергію» // НКРЕКП – <http://www.nerc.gov.ua/?id=13913>

⁸ Постанова НКРЕКП від 18.02.2015 № 203 «Про внесення змін до постанов НКРЕУ від 03.09.2008 № 1052 та НКРЕ, від 21.12.2011 № 2, від 26.07.2013 № 1036» // НКРЕКП – <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=14097>

⁹ Постанова НКРЕКП від 27.02.2015 № 492 «Про встановлення «зелених» тарифів на електричну енергію» // НКРЕКП – <http://www.nerc.gov.ua/?id=14326>

троенергетична асоціація надіслала офіційне звернення до прем'єр-міністра А.Яценюка¹⁰ з проханням обговорити необхідність дотримання законодавства у сфері тарифної політики для ВЕС, враховуючи те, що бездіяльність НКРЕКП вже коштувала вітроенергетикам 45 млн. грн.

По завершенню дії надзвичайного стану, власники вітропарків подали три різні позови до Окружного адмінсуду Києва на попередні рішення регулятора. За спільним позовом¹¹ шести вітроенергетичних підприємств до регулятора, «Енергоринку», Міненерговугілля, Мін'юсту про визнання незаконним зменшення «зелених» тарифів на 10-20% в рамках постанови № 105, суд зобов'язав Комісію розглянути питання про додаткове перерахування різниці між вартістю фактично проданої електроенергії в лютому 2015 року з відповідним закону рівнем «зеленого» тарифу¹².

НКРЕКП у липні-серпні затвердила постанови № 2060¹³, № 2140¹⁴ та № 2144¹⁵ про компенсацію недоотриманих коштів виробникам, що працюють за «зеленим» тарифом, на липень та серпень 2015 року. Два з шести позивачів – ПрАТ «Вітряний парк Очаківський» і ТОВ «ВІНД ПАУЕР» – потрапили до переліку компаній для компенсацій.

¹⁰ Лист Європейської вітроенергетичної асоціації А. Яценюку від 29.12.2014// ЄВЕА – http://www.uwea.com.ua/files/Letter_to_Ukrainain_Prime_Minister_141218.pdf

¹¹ Оголошення про відкриття провадження в адмінсправі щодо оскарження постанови НКРЕКП № 157 від 17.04.2015 // НКРЕКП – <http://www.nerc.gov.ua/index.php?news=4372>

¹² Суд зобов'язав НКРЕКП провести перерахунок оплати виробленої в лютому «зеленої» електроенергії для 6 компаній // BIN.ua – <http://bin.ua/news/economics/faec/173790-sud-ob-yazal-nkyeku-provesti-pereraschet-oplaty.html>

¹³ Постанова НКРЕКП від 23.07.2015 № 2060 «Про затвердження додаткових платежів для компенсації недоотриманих коштів виробникам, що працюють за «зеленим» тарифом, на липень 2015 року» // НКРЕКП – <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=16794&find=>

¹⁴ Постанова НКРЕКП від 06.08.2015 № 2140 «Про встановлення на липень 2015 року тарифів на електричну енергію, продану в Оптовий ринок електричної енергії України виробникам, яким НКРЕКП встановила «зелений» тариф та додатковий платіж для компенсації недоотриманих коштів» // НКРЕКП – <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=16938&find=>

¹⁵ Постанова НКРЕКП від 10.08.2015 № 2144 «Про затвердження додаткових платежів для компенсації недоотриманих коштів виробникам, що працюють за «зеленим» тарифом, на серпень 2015 року» // НКРЕКП – <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=16947&find=>

ПЕВНІ КРОКИ ЗІ СТИМУЛЮВАННЯ ТА СКАСУВАННЯ БАР'ЄРІВ ЗДІЙСНЕНІ У СФЕРІ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ І БІОЕНЕРГЕТИКИ

В рамках програми із заміщення природного газу у сфері теплопостачання ухвалено тарифну компенсацію для виробників тепла з альтернативних джерел. Згідно з постановою Кабміну № 293¹⁶ від 9 липня 2014 року, компенсації за рахунок держбюджету підлягає різниця між встановленим тарифом на теплову енергію з альтернативних джерел для потреб населення і тарифом, який реально сплачує населення. При цьому розмір компенсації не може перевищувати різницю між фактично встановленим тарифом на теплову енергію для населення та її собівартістю з урахуванням граничного рівня рентабельності 21%. 10 вересня 2014 року Кабмін затвердив постанову № 453 «Про стимулювання заміщення природного газу під час виробництва теплової енергії для установ та організацій, що фінансуються з державного і місцевих бюджетів»¹⁷, якою тариф на теплову енергію з альтернативних джерел для бюджетної сфери встановлено на рівні «середньозваженого» тарифу на теплову енергію з «комерційного» газу.

Постанова № 453 запрацювала на практиці, і під її впливом відбувається активне заміщення природного газу біомасою і біопаливами в бюджетній сфері. Натомість Постанова № 293 на практиці не запрацювала, і жодна компанія в Україні до цього часу не отримала відповідну компенсацію тарифів. Відповідно, процес заміщення газу біомасою і біопаливами фактично заблоковано в секторі виробництва теплової енергії для населення в ЖКГ. На думку експертів, ці механізми потребують доопрацювання. Зокрема, під дію постанов не підпадають ТЕЦ на альтернативних видах палива, які в разі їх

¹⁶ Постанова КМУ від 9 липня 2014 р. № 293 «Про стимулювання заміщення природного газу у сфері теплопостачання» // Законодавство України – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/293-2014-%D0%BF>

¹⁷ Постанова КМУ від 10 вересня 2014 р. № 453 «Про стимулювання заміщення природного газу під час виробництва теплової енергії для установ та організацій, що фінансуються з державного і місцевих бюджетів» // Законодавство України – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/453-2014-%D0%BF>

впровадження також забезпечуватимуть додаткове заміщення природного газу. З метою виправлення недоліків було розроблено нові редакції Постанов КМУ № 293 та №453, які уряд відхилив. Біоенергетична асоціація України звернулася до прем'єр-міністра А.Яценюка¹⁸ з проханням повторно розглянути на засіданні уряду та ухвалити нові редакції Постанов КМУ № 293 та № 453, оскільки несхвалення нових редакцій «продовжує існуючу ситуацію, коли Україна значно (в 2-3 рази) субсидує імпортований товар (природний газ), і тим самим штучно знижує конкурентоздатність місцевих альтернативних видів палива».

Мінрегіон, в свою чергу, провадить активну підготовку законопроекту¹⁹, що передбачає внесення змін до Закону України «Про теплопостачання» і має на меті надати органам місцевого самоврядування ширші повноваження зі встановлення тарифів на теплову енергію, вироблену з альтернативних джерел енергії. Його прийняття сприятиме децентралізації систем енергозабезпечення з використанням місцевих видів палива, розвитку альтернативної енергетики в житлово-комунальній сфері. Ряд експертів вбачає великі ризики цього законопроекту і вважає його прийняття передчасним²⁰.

Також в Україні скасовано адміністративний бар'єр у вигляді віднесення об'єктів біоенергетики до V категорії складності, які становлять підвищену екологічну небезпеку. 1 липня 2014 року набрали чинності зміни до ДСТУ Б В.1.2-16: 2013 «Визначення класу наслідків (відповідальності) і категорії складності об'єктів бу-

дівництва», які анулюють вимогу щодо автоматичного віднесення до V категорії складності об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку. Для котельень та ТЕЦ на біомасі, біогазових установок це означає ліквідацію додаткових умов до розташування, проектних та будівельних робіт.

26 серпня 2015 року у Верховній Раді зареєстровано законопроект №2529а «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення процедури землевідведення для будівництва об'єктів з виробництва теплової та/або електричної енергії з використанням відновлюваних джерел енергії та/або біологічних видів палива»²¹. Законопроект суттєво спрощує виділення землі для об'єктів ВДЕ.

До успішно діючої програми в області ВДЕ можна віднести програму Уряду з компенсації 20% тіла кредиту для негазових котлів для індивідуальних будинків, якою переважно користуються для встановлення котлів на біомасі та біопаливах. Крім того, в ряді регіонів органи місцевого самоврядування компенсують додатково значну частину процентної ставки банку для цих кредитів²². Для споживачів, які оформили відповідні субсидії на комунальні послуги, держава компенсує 70% тіла кредиту.

ВОДНОЧАС, СКАСОВАНО НИЗКУ ПИЛЬ ДЛЯ ВИРОБНИКІВ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ З ВІДНОВЛЮВАНИХ ДЖЕРЕЛ І ВСТАНОВЛЕНО НОВІ БАР'ЄРИ ДЛЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ

Депутатами на закритому засіданні 31 липня 2014 ухвалено законопроект 4309а «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України (відносно удосконалення окремих положень)»²³.

²¹ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56300

²² Деталі динаміки попиту: <https://www.facebook.com/daeeUA/photos/a.413454171999958.102624.399662430045799/1141222205889814/?type=3&theater>

²³ Закон України №1621-VII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України (щодо удосконалення окремих положень)» // Законодавство

¹⁸ Лист БАУ № 196 від 27.07.2015 р. «Щодо необхідності ухвалення нових редакцій Постанов КМУ №453 та №293» // БАУ – <http://www.uabio.org/img/files/news/pdf/letter-prime-minister-decrees-293-453-july-2015%20.pdf>

¹⁹ Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про теплопостачання» щодо передачі повноважень на встановлення тарифів та ліцензування господарської діяльності з виробництва теплової енергії з альтернативних джерел енергії» // Мінрегіон – <http://www.minregion.gov.ua/attachments/content-attachments/4407/%D0%9F%D0%BE%D1%8F%D1%81%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%BA%D0%B0.pdf>

²⁰ Лист Біоенергетичної асоціації України до Віце-прем'єр-міністра – Міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України Г.Зубка // <http://www.uabio.org/news/uabio-news/2626-uabio-letter-190>

Документом скасовано звільнення від оподаткування прибутку підприємств, які виробляють електроенергію з ВДЕ. Додатково передбачено тимчасове, до 1 січня 2015 року, встановлення акцизного податку на альтернативні види моторного в розмірі EUR 99/т.

Попри звернення профільних асоціацій²⁴ – Асоціації учасників ринку альтернативних видів палива та енергії України (АПЕУ), Української вітроенергетичної асоціації (УВЕА) та Біоенергетичної асоціації України (БАУ) – до П.Порошенка з проханням ветувати законопроект, 2 серпня документ підписано Президентом.

Також Кабінет Міністрів 29 грудня вирішив скасувати²⁵ пільги на ввезення на митну територію України енергозберігаючих матеріалів, обладнання, устаткування та комплектуючих, мотивуючи це потребою у створенні рівних умов для здійснення підприємницької діяльності.

Крім того, на думку експертів²⁶, прийнятий 4 квітня Закон «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною»²⁷ може створити додатковий бар'єр для впровадження біогазових технологій в Україні. Зокрема, це стосується вимоги стерилізаційної обробки гною перед перетворенням його на біогаз, що створює додатковий серйозний бар'єр поширенню біогазових технологій, а відтак і нарощуванню виробництва біогазу в Україні, оскільки зводить нанівець енергетичні та економічні переваги традиційного виробництва біогазу.

України – <http://zakon.rada.gov.ua/go/1617-VII>

²⁴ «Профільні асоціації написали лист президенту з проханням накласти вето на скасування пільг для «зеленої» енергетики» // «Українська енергетика» – <http://ua-energy.org/post/46088>

²⁵ Постанова КМУ від 29 грудня 2014 р. № 719 «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо ввезення на митну територію України енергозберігаючих матеріалів, обладнання, устаткування та комплектуючих» // Законодавство України – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/719-2014-%D0%BF>

²⁶ Аналітична записка БАУ №12 «Перспективи розвитку біоенергетики як інструменту заміщення природного газу» // «Енергетичні реформи» – <http://enref.org/wp-content/uploads/2015/07/Position-paper-UABIO-12-UA.pdf>

²⁷ Закон України від 4 квітня 2015 р. «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною» // Законодавство України – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287-19>

ВІДНОВЛЮВАНІ ВИДИ ПАЛИВА ДЛЯ ТРАНСПОРТУ

Директива 2009/28/ЕС передбачає, що цілі мають включати досягнення до 2020 року 10% частки енергії з відновлюваних джерел в транспортному секторі для кожної країни-учасниці Договору.

НОРМАТИВНО ВИЗНАЧЕНУ ЧАСТКУ ВИРОБНИЦТВА І ЗАСТОСУВАННЯ БІОПАЛИВА НЕ ВІДКОРИГОВАНО, ВОДНОЧАС СКАСОВАНО ДЕРЖАВНУ МОНОПОЛІЮ НА ВИРОБНИЦТВО БІЕТАНОЛУ

Як вже зазначено, в Україні не імplementовано закон №4970-VI щодо збільшення частки виробництва та застосування біопалива та сумішевого моторного палива. Не спостерігається динаміки і щодо розгляду в парламенті законопроектів, якими пропонувалося скасувати або змінити чинні норми.

20 травня уряд прийняв постанову №319²⁸, яким виключила перелік спиртових заводів, що мають право на виробництво етанолу. Таким чином згідно даної постанови та закону № 1638-VII²⁹ виробництво біоетанолу може здійснюватися не тільки державними спиртовими заводами, а будь-якими підприємствами, які отримали ліцензію на виробництво біоетанолу, що суттєво спрощує дозвільну систему здійснення господарської діяльності у сфері виробництва біоетанолу.

²⁸ Постанова КМУ № 319 від 20.05.2015 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2007 р. № 1375» // КМУ – <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248187141>

²⁹ Закон України № 1638-VII від 12.08.2014 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо посилення контролю за обігом підакцизних товарів та уточнення окремих податкових норм» // Законодавство України – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1638-18>

НА РОЗГЛЯД ПАРЛАМЕНТУ ПОДАНО НИЗКУ ПРОПОЗИЦІЙ ПО ЗНИЖЕННЮ ПОДАТКОВОГО ТИСКУ НА ІМПОРТ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ПАЛИВА

У Верховній Раді зареєстровано низку ініціатив щодо пільгового податкового режиму для палив з біокомпонентами. 8 червня групою депутатів зареєстровано законопроект № 2044а³⁰ щодо розвитку ринку альтернативних палив, дерегуляції виробництва біоетанолу та гармонізації законодавства з нормами Енергетичного Співтовариства. Для виконання вимог Директиви 2003/30/ЕС парламентарі пропонують переглянути визначення біоетанолу як «денатурованої суміші спиртів, що містять не менше 92,1% етанолу, виробленого з біомаси»; скасувати ліцензування виробництва біоетанолу, а також встановити нульову ставку мита на етанол, отриманий зі сільськогосподарських продуктів, та його бензинові суміші. 18 червня депутатом Т.Козаком (фракція «Опозиційного блоку») зареєстровано законопроект № 2114а³¹, який пропонує зміни до Податкового кодексу, а саме нові розміри акцизного податку на нафтопродукти. Зміни полягають у зменшенні ставки податку на 25%, зокрема на біодизель та його суміші, паливо моторне альтернативне. Поза-

³⁰ Проект Закону №2044а від 08.06.2015 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо розвитку виробництва та ринку альтернативних палив, дерегуляції виробництва біоетанолу та гармонізації законодавства з нормами Європейського Союзу та Енергетичного Співтовариства» // ВРУ – http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55529

³¹ Проект Закону №2114а від 18.06.2015 «Про внесення змін до статті 215 Податкового кодексу України (щодо здешевлення вартості пального)» // ВРУ – http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55639

фракційний депутат Михайло Головка 30 червня зареєстрував альтернативний законопроект № 2114а-1³², яким передбачається виведення альтернативного моторного палива з оподаткування акцизом. Згідно з пояснювальною запискою, документ має на меті допомогти спиртовим підприємствам та вітчизняним виробникам органічних компонентів палива конкурувати з нафтою, яка втрачає вартість. Водночас, депутат А.Лопушанський (фракція «Блоку Петра Порошенка») подав ще один законопроект (реєстр. № 2114а-2³³), який передбачає виведення з переліку підакцизних товарів біодизелю та його сумішей. Автор вважає, що це допоможе відновленню роботи 14 великих та близько 50 малих біодизельних заводів в Україні потужністю 325 тис. т. на рік.

Над змінами до законодавства працює³⁴ також робоча група, яку «Укрспирт» створив спільно з експертами та представниками профільної Асоціації «Укрбіопаливо». Зокрема, вона рекомендує відмовитися від системи авальованих векселів, якими підприємства-покупці біоетанолу гарантують виплату податків. Також про-

понується скасувати ліцензію на виробництво біоетанолу, ліквідувати акцизний збір для виробників палива з додаванням біокомпонентів і ввести нульову ставку акцизу на альтернативне моторне паливо (МТА). Виробники палива впевнені, що така лібералізація дозволить Україні виконати європейські норми за вмістом 10% біокомпонентів у бензинах через кілька років, а також буде сприяти формуванню українського ринку нафтопродуктів. На думку аналітика UPECO Олександра Сіренко, інтерес виробників нафтопродуктів у випуску біопалива є. «Але проблема сумішевих бензинів в тому, що на ринку досі немає єдиної формули їх створення. Крім того, відсутні технічні умови і загальні правила виробництва біобензинів. Насамперед, варто врегулювати ці моменти – і автопром підлаштується під роботу за новими правилами», – вважає експерт.

ЗДІЙСНЕНО ПЕРШІ КРОКИ ДО СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РИНКУ ЕЛЕКТРОМОБІЛІВ В УКРАЇНІ

21 травня Рада ухвалила в першому читанні зміни до закону «Про Митний тариф України» щодо скасування ввізного мита на електромобілі. Законопроект №1674³⁵ передбачає встановлення нульових ставок ввізного мита на транспортні засоби, оснащені електричними двигунами.

³² Проект Закону №2114а-1 від 30.06.2015 «Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо оподаткування альтернативного моторного палива та зниження вартості пального)» // ВРУ – http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55766

³³ Проект Закону №2114а-2 від 01.07.2015 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо підтримки виробництва біодизельного палива» // ВРУ – http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55799

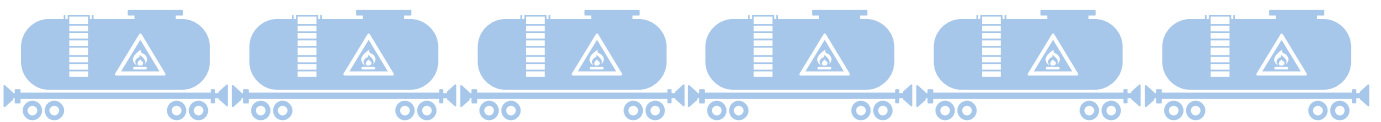
³⁴ «Укрспирт» виводить технічну спиртову продукцію з-під акцизу» // «РБК-Україна» – <http://www.rbc.ua/ukr/analytics/ukrspirt-vyvodit-bioetanol-iz-pod-aktsiza-1438600451.html>

³⁵ Проект Закону №1674 від 28.12.2014 «Про внесення змін до Закону України «Про Митний тариф України» щодо скасування ввізного мита на електромобілі» // ВРУ – http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53254

Також Рада прийняла в першому читанні законопроект №1912³⁶, яким до 1 січня 2020 року ввезення електромобілі в Україну звільняється від ПДВ. Київська міськрада, в свою чергу, оголосила про намір замінити автопарк секретаріату Київради на електромобілі³⁷ до кінця 2016 року. Відповідно до меморандуму з компанією Shooter.ua, до кінця 2015 року Київрада одержить в оренду 2 електромобілі Renault Fluence, а у 2016 році планується одержання ще 3.

ВИСНОВОК

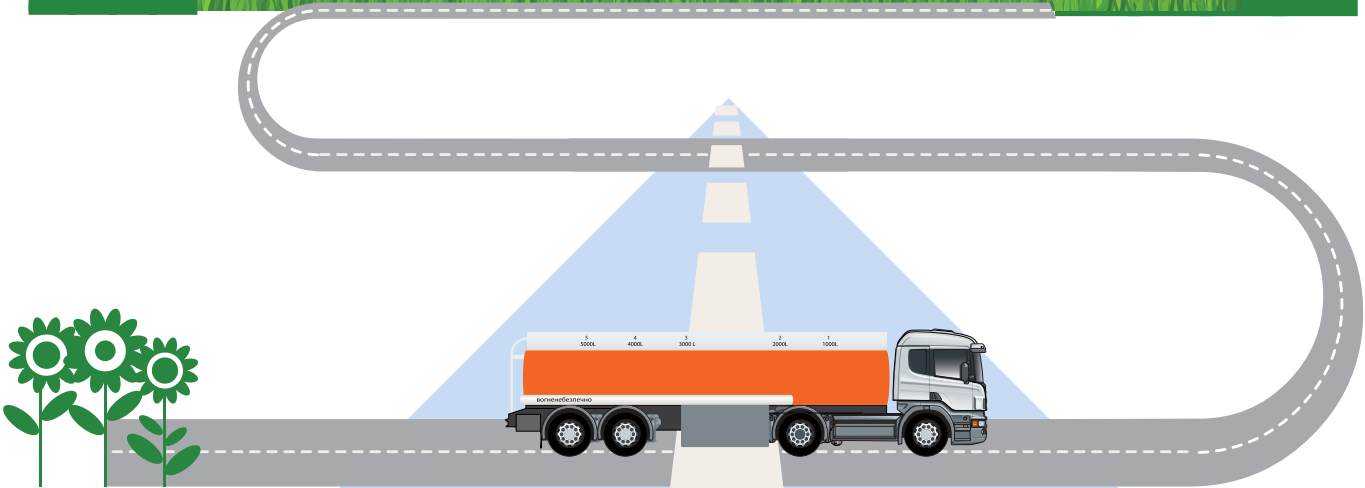
Урядом затверджено Національний план дій з відновлюваної енергетики до 2020 року, який досі не узгоджено з діючою Енергетичною Стратегією до 2030 року в частині розвитку ВДЕ. В країні скасовано дискримінаційний бар'єр у вигляді «місцевої складової», виправлено термін «біомаса» у законодавстві та впроваджено низку стимулів для розвитку альтернативного теплопостачання та біоенергетики. Водночас, регулятором під час надзвичайного періоду в енергетиці було незаконно знижено «зелені» тарифи, що спровокувало низку судових позовів з боку інвесторів. Також в Україні скасовано низку пільг для виробників енергії з відновлюваних джерел, серед яких: звільнення від оподакування прибутку та пільги на імпорту обладнання та комплектуючих. Невиконаним залишається зобов'язання по збільшенню частки біопалива у транспортному секторі.

³⁶ Проект Закону №1912 від 02.02.2015 «Про внесення змін до розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування ввезення та постачання транспортних засобів, оснащених електричними двигунами» // ВРУ – http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53785

³⁷ «Секретаріат Київради пересяде на електромобілі до кінця 2016» // «Українські новини» – <http://ukranews.com/news/169277.Sekretariat-Kievsveta-peresyadet-na-elektromobili-do-kontsa-2016.uk>

НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Директива 85/337/ЕЕС про оцінку впливу окремих державних і приватних проектів на навколишнє середовище зі змінами та доповненнями, внесеними Директивами 97/11/ЕС, 2003/35/ЕС та 2009/31/ЕС

- Вимагає, щоб проекти, які можуть здійснювати значний негативний вплив на довкілля, передбачали отримання згоди на розробку та оцінку їхнього впливу на довкілля.
- Оцінка впливу на навколишнє середовище повинна передбачати виявлення, опис та оцінку безпосереднього й опосередкованого впливу таких проектів на людей, фауну та флору, ґрунт, воду, повітря, клімат і ландшафт, матеріальні цінності та культурну спадщину, а також враховувати взаємодію між цими чинниками.
- Вимагає, щоб розробник проекту, що підлягає оцінці впливу на навколишнє середовище, надавав інформацію щодо опису проекту, опису заходів для уникнення, зменшення і виправлення негативного впливу, резюме основних альтернатив, беручи до уваги вплив на навколишнє середовище, резюме нетехнічного характеру інформації.
- Вимагає врахування думки органами влади, що, ймовірно, будуть зацікавлені проектом, у зв'язку з їх спеціальною відповідальністю у сфері навколишнього середовища.
- Вимагає забезпечення доступу до інформації для громадськості, а також визначення умов щодо інформування та консультування з громадськістю.

Відповідно до Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, Директива мала бути імplementована до 1 січня 2013 року. Тим не менше, незважаючи на низку закріплених зобов'язань як в національному законодавстві, так і міжнародних зобов'язань, в Україні до сьогоднішнього дня відсутня ефективна оцінка впливу на довкілля, не забезпечені належний доступ громадськості до інформації у сфері здійснення такої оцінки та ефективні процедури консультацій з громадськістю, що передбачають врахування пропозицій та законних вимог громадськості чи обґрунтоване відхилення незаконних пропозицій.

ПРОГРАМНІ ДОКУМЕНТИ ЗАКРІПЛЮЮТЬ НЕОБХІДНІСТЬ ТА НАМІР УРЯДУ ЩОДО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ДИРЕКТИВИ

Кабінетом Міністрів України були внесені зміни до Плану заходів щодо виконання зобов'язань в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства.¹ План було доповнено низкою заходів організаційного та правового характеру. Серед іншого, було передбачено створення багатосторонньої робочої групи з представників центральних органів виконавчої влади із залу-

ченням представників громадських організацій, суб'єктів господарювання, а також представників Секретаріату Енергетичного Співтовариства для ефективного розроблення, втілення і моніторингу ефективності виконання реформ відповідно до зобов'язань в рамках Енергетичного Співтовариства. Але ця група протягом року не розпочала свою роботу.

У Плані заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна-2020»² на 2015 рік серед заходів у сфері охорони довкілля передбачено

¹ Розпорядження Кабінету Міністрів України №864-р від 17 вересня 2014 року «Про внесення змін до плану заходів щодо виконання зобов'язань в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства». <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/864-2014-%D1%80>

² Розпорядження Кабінету Міністрів України №213-р від 04.03.2015 «Про затвердження Плану заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» у 2015 році». <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213-2015-%D1%80>

приведення національного законодавства у відповідність з директивами ЄС, передбаченими Додатком XXX до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, зокрема, розробку проекту закону про оцінку впливу на довкілля.

Початком системної роботи в напрямку адаптації законодавства України з питань оцінки впливу на довкілля стало затвердження Плану заходів³ з імплементації Угоди про асоціацію на 2014-2017 роки. Планом, серед іншого, передбачені заходи щодо виконання екологічного компоненту, зокрема, розроблення та внесення в установленому порядку проектів нормативно-правових актів з метою імплементації положень Директиви 2011/92/ЄС про оцінку впливу окремих державних і приватних проектів на навколишнє середовище⁴ (до серпня 2016 року).

Детальний план наближення законодавства України до права ЄС у сфері охорони довкілля був розроблений та затверджений Кабінетом Міністрів України 15 квітня 2015 року⁵. План заходів визначає, серед іншого, заходи для імплементації Директиви 2011/92/ЄС про оцінку впливу окремих державних і приватних проектів на навколишнє середовище, які включають нормотворчі, інституційні, організаційні, координаційні заходи.

Відповідно до положень Плану імплементації вищевказаної директиви, Україна мала прийняти закон, що встановлює чіткі вимоги до процедури ОВНС, у тому числі у випадках транскордонного впливу, та внести зміни та доповнення до чинного законодавства у зв'язку з прийняттям цього закону до червня 2015 року.

Планом заходів також передбачено розроблення і прийняття інших нормативно-правових та підзаконних актів для забезпечення функціонування системи оцінки впливу на довкілля в Україні. Зокрема, до жовтня 2015 року передбачено прийняття нормативно-правового акту, що визначає об'єкти та види діяльності, що підлягають ОВНС відповідно до Додатків I-III до Директиви.

Щодо інституційної складової Плану імплементації директиви, головним недоліком є відсутність серед виконавців Плану таких зацікавлених центральних органів виконавчої влади як Міністерство регіонального розвитку і будівництва Державна архітектурно-будівельна інспекція України, з якими пов'язані реалізація дозвільних процедур у сфері будівництва, розгляд проектною документації запланованої діяльності тощо. Таким чином Міністерство екології і природних ресурсів не є єдиним уповноваженим органом та не наділене достатньою компетенцією в даній сфері, і через інституційну слабкість не може самостійно вплинути на прийняття необхідного закону. В той же час деякі органи державної влади, які мають прямее відношення до вказаних реформ, не зацікавлені у їх проведенні, не усвідомлюють важливості реформ і перешкоджають їм, в тому числі у зв'язку із неучастю у відповідних процесах.

Оприлюднені запропоновані зміни до Стратегії державної екологічної політики України⁶ та Національного плану дій з навколишнього природного середовища⁷ враховують необхідність імплементації Директиви 2011/92/ЄС про оцінку впливу окремих державних і приватних проектів на навколишнє середовище.

На необхідності впровадження оцінки впливу на довкілля, зокрема шляхом прийняття відповідного законодавства, неодноразово наголошували й різноманітні міжнародні інституції. Зокрема, у щорічній оцінці імплементації Європейської політики сусідства в Україні за 2014 рік, оприлюдненій в травні 2015 року, Європей-

³ Розпорядження Кабінету Міністрів України №847-р від 17.09.2014 р. «Про затвердження Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014-2017 роки». <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80>

⁴ В Угоді про асоціацію та відповідних національних документах використовується новіша редакція директиви під номером 2011/92/ЄС на заміну директиви, положення якої імплементуються згідно зобов'язань перед Енергетичним Співтовариством.

⁵ Розпорядження Кабінету Міністрів України №371-р від 15 квітня 2015 року «Про схвалення розроблених Міністерством екології та природних ресурсів планів імплементації деяких актів законодавства ЄС». <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/371-2015-%D1%80>

⁶ Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року». <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>

⁷ Розпорядження Кабінету Міністрів України №577-р від 25 травня 2011 року «Про затвердження Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки». <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/577-2011-%D1%80>

ська Комісія висловила занепокоєння щодо відсутності в Україні законодавства з оцінки впливу на довкілля, що не відповідає Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості у прийнятті рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Оргуська конвенція) та Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо).⁸

ПРИВЕДЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У ВІДПОВІДНІСТЬ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС НАРАЗІ ЗОСЕРЕДЖЕНО ЛИШЕ НА НОРМОТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

20 травня 2015 року у Верховній Раді України групою депутатів був зареєстрований проект Закону про внесення змін до деяких законів України (щодо імплементації положень деяких директив ЄС у сфері оцінки впливу на навколишнє середовище) (реєстраційний №2910 від 20.05.2015 р.).⁹ Законопроект відтворює текст відхиленого Верховною Радою VII скликання законопроекту №2109а. Законопроект пропонував повернути державну екологічну експертизу об'єктів будівництва, проте не забезпечував імплементацію директив ЄС, на що він, виходячи з назви, повинен бути спрямований. 10 липня 2015 року Головне науково-експертне управління Верховної Ради висловило ряд зауважень до цього законопроекту¹⁰ і рекомендувало повернути на доопрацювання даний законопроект. 14 липня народні депутати відкликали цей проект закону без публічного пояснення причини такого відкликання.

3 червня 2015 року у Верховній Раді низкою депутатів було зареєстровано альтернативний проект Закону про оцінку впливу на довкілля

(реєстраційний №2009а від 03.06.2015 року)¹¹, яким визначено засади та порядок проведення оцінки впливу на довкілля, у т.ч. у транскордонному контексті, механізму участі громадськості у її проведенні. Даний законопроект розроблявся в рамках міжвідомчої групи, створеної Міністерством екології і природних ресурсів, виносився на громадське обговорення, проте результати громадського обговорення не були враховані до моменту його реєстрації у Верховній Раді.

Даний законопроект підтримав Комітет з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи і запропонував прийняти його за основу та доопрацювати у процесі підготовки до другого читання.¹² Серед основних зауважень до законопроекту – відсутність визначення поняття «оцінка впливів на довкілля», що певним чином нівелює його значення, оскільки не встановлено на підставі яких параметрів, критеріїв, характеристик буде встановлюватись відповідність (допустимість) впливів господарської діяльності на довкілля, відсутність чіткого визначення процедури проведення оцінки впливів на довкілля, а також місця та статусу Єдиного реєстру з оцінки впливів на довкілля та ін.

10 липня 2015 року Головне науково-експертне управління Верховної Ради висловило ряд зауважень до цього законопроекту¹³ і рекомендувало внести відповідні зміни після голосування у першому читанні. Зокрема, рекомендації Головного науково-експертного управління стосуються регламентації процедури оцінки впливу на довкілля, відсутності визначення змісту поняття «оцінка впливів на довкілля» та ін. Найбільше занепокоєння Головного управління викликає ліквідація в Україні екологічної експертизи. У висновку, серед іншого, йдеться: «Вважаємо, що захист екологічних інтересів держави вимагає збереження інституту еколо-

⁸ Implementation of the European Neighborhood Policy in Ukraine. Progress in 2014 and recommendations for actions. http://eeas.europa.eu/enp/pdf/2015/ukraine-enp-report-2015_en.pdf

⁹ Проект Закону про внесення змін до деяких законів України (щодо імплементації положень деяких директив ЄС у сфері оцінки впливу на навколишнє середовище). http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55233

¹⁰ Висновок на проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України (щодо імплементації положень деяких директив ЄС у сфері оцінки впливу на навколишнє природне середовище)» (реєстр. № 2910 від 20.05.2015 р.). http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55233

¹¹ Проект закону України про оцінку впливу на довкілля. Реєстр. № 2009а від 03.06.2015 р. http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55233

¹² http://komekolog.rada.gov.ua/komekolog/control/uk/publish/article.jsessionid=673EF62DA435FB73FE2978DC5D59329E?art_id=56827&cat_id=48830

¹³ Висновок на проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України (щодо імплементації положень деяких директив ЄС у сфері оцінки впливу на навколишнє природне середовище)» (реєстр. № 2910 від 20.05.2015 р.). http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55438

гічної експертизи в Україні, відмови від підміни її іншими видами експертиз, які регламентуються нормативно-правовими актами (зокрема, Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності»), що не входять до складу екологічного законодавства».

Проект Закону «Про оцінку впливу на довкілля» (реєстраційний номер 2009а) є надзвичайно важливим та актуальним з точки зору виконання зобов'язань України відповідно до Угоди про асоціацію та зобов'язань перед Енергетичним Співтовариством, так інших міжнародно-правових зобов'язань України: за Конвенцією про доступ до інформації, участь громадськості у прийнятті рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля, та Конвенцією про оцінку впливу на навколишнє середовище у трансграничному контексті.¹⁴

В цілому законопроект втілює модель оцінки впливу на довкілля, передбачену Директивою, відтворює достатні та детальні вимоги щодо її основних етапів, проте копіювання значної кількості положень Директиви є і основним недоліком законопроекту, оскільки він у багатьох частинах відрізняється від формулювань чинного законодавства України у сферах охорони довкілля, будівництва та енергетики, чим створюються колізії та ускладнюється правозастосування. Законопроектом оцінка впливу на довкілля визначається як дозвільна процедура, що може бути виправданим лише за умови чіткого регулювання строків та порядку її здійснення, уникнення надмірного адміністративного та фінансового тиску на інвесторів. Законопроектом також не встановлено чіткого зв'язку (відповідності) процедури оцінки впливу на довкілля з існуючою практикою та чинним законодавством щодо проектування та будівництва промислових та інфраструктурних об'єктів. Таким чином із прийняттям вказаного закону інші нормативні положення потребуватимуть приведення у відповідність до нього для усунення колізій та прогалин, що виникнуть.

На сучасному етапі в процесі проведення антикорупційних реформ для України є важливим

уникнення корупційних ризиків. Тим не менше, у зв'язку із запровадженням нової дозвільної процедури за висновком громадської антикорупційної експертизи¹⁵ даний проект Закону про оцінку впливу на довкілля містить корупціогенні фактори. Висновок цієї експертизи вказує, що законопроект «у цілому відповідає вимогам антикорупційного законодавства, але потребує доопрацювання з метою позбавлення окремих корупціогенних факторів».

В цілому законопроект пропонує достатні та детальні вимоги щодо інформування громадськості та проведення громадського обговорення, хоч і передбачає необхідність прийняття додаткових підзаконних актів у цій сфері. Позитивним фактором є те, що обов'язок проведення громадського обговорення покладено на державні органи.

ВИСНОВОК

На даний момент в Україні все ще відсутній ефективний механізм оцінки впливу на довкілля. Головною передумовою імплементації Директиви 85/337/ЄЕС є розробка та прийняття відповідного законодавства. Розроблений та затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України План імплементації Директиви 2011/92/ЄС Європейського Парламенту та Ради про оцінку впливу окремих державних та приватних проектів на навколишнє середовище (кодифікація) містить детальні вимоги та часові рамки щодо необхідних нормотворчих, інституційних, організаційних та координаційних заходів, виконання яких може забезпечити ефективну імплементацію. Зареєстрований у Верховній Раді проект Закону «Про оцінку впливу на довкілля» (реєстраційний номер 2009а) без відповідного доопрацювання не забезпечить належної імплементації Директиви. Зокрема, він не сприятиме повному досягненню цілей Директиви, містить корупціогенні фактори, може створити невиправданий тиск на бізнес та не інтегрований в чинне містобудівне та ядерне законодавство.

¹⁴ Аналітична записка «Аналіз проекту Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» №2009а». Липень 2015 р. www.rac.org.ua/priority/instrumenty-ekologichnoyi-polityky/eia/draft-law_2015_2009a

¹⁵ Центр політико-правових реформ. Громадська антикорупційна експертиза законопроектів. <http://pravo.org.ua/protydiia-koruptsii/ekspertyza-zakonoproektiv-viii-skylykannia.html>

У Директиві 79/409/ЄЕС щодо охорони диких птахів застосовується лише стаття 4 (2), яка вимагає вжити заходів щодо збереження звичайних видів перелітних птахів із приділенням особливої уваги захисту водно-болотних угідь, включаючи угіддя міжнародного значення.

Відповідно до Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, Директива мала бути імплементована до 1 січня 2015 року. Згідно з Планом заходів щодо виконання зобов'язань в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, потрібно привести нормативно-правові акти з питань охорони диких птахів у відповідність до вимог статті 4 (2) Директиви до 1 січня 2015 року. Оновлений План заходів, після внесення до нього змін у вересні 2014 року, жодних нових заходів щодо імплементатії Директиви про захист диких птахів не передбачав.

ВІДПОВІДНІ ПРОГРАМНІ ДОКУМЕНТИ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА АПРОКСИМАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА, ЗАКРІПЛЮЮТЬ НАМІР ІМПЛЕМЕНТУВАТИ ДИРЕКТИВУ

У Плані заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна-2020»¹⁶ на 2015 рік серед заходів у сфері охорони довкілля передбачено приведення національного законодавства у відповідність з директивами ЄС, передбаченими Додатком ХХХ до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Зокрема, на Міністерство екології і природних ресурсів покладено обов'язок протягом 2015 року координувати «роботу центральних та місцевих органів виконавчої влади, наукових установ та організацій, користувачів та власників земельних ділянок, які включені до складу Смарагдової мережі, та визначення їх обов'язків щодо завдань, пов'язаних із створенням Смарагдової мережі та впровадженням Директиви № 2009/147/ЄС про захист диких птахів, Директиви № 92/43/ЄЕС про збереження природного середовища існування, дикої флори та фауни, із змінами і доповненнями, внесеними Директивами

№ 97/62/ЄС, 2006/105/ЄС та Регламентом (ЄС) № 1882/2003».

Початком системної роботи в напрямку адаптації законодавства України з охорони довкілля стало затвердження Плану заходів¹⁷ з імплементатії Угоди про асоціацію на 2014-2017 роки. Планом, серед іншого, передбачені заходи щодо виконання екологічного компоненту, зокрема, розроблення та внесення в установленому порядку проектів нормативно-правових актів з метою імплементатії положень Директиви 2009/147/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 30 листопада 2009 року про захист диких птахів (у частині заходів із строком виконання до кінця 2017 року)¹⁸.

Детальний план наближення законодавства України до права ЄС у сфері охорони довкілля був розроблений та затверджений Кабінетом Міністрів України 15 квітня 2015 року¹⁹. Пла-

¹⁶ Розпорядження Кабінету Міністрів України №213-р від 04.03.2015 «Про затвердження Плану заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» у 2015 році». <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213-2015-%D1%80>

¹⁷ Розпорядження Кабінету Міністрів України №847-р від 17.09.2014 р. «Про затвердження Плану заходів з імплементатії Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014-2017 роки». <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80>

¹⁸ В Угоді про асоціацію та відповідних національних документах використовується новіша редакція директиви під номером 2009/147/ЄС на заміну директиви, положення якої імплементуються згідно зобов'язань перед Енергетичним Співтовариством.

¹⁹ Розпорядження Кабінету Міністрів України №371-р від 15 квітня 2015 року «Про схвалення розроблених Міністерством екології та природних ресурсів планів імплементатії деяких актів законодавства ЄС». <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/371-2015-%D1%80>

ном, серед іншого, визначаються нормотворчі, інституційні, організаційні та координаційні заходи для ефективної імплементації Директиви 2009/147/ЄС Європейського Парламенту та Ради про захист диких птахів. Нормотворчими заходами передбачається внести зміни до Законів України «Про тваринний світ», «Про захист тварин від жорстокого походження» та інших нормативно-правових документів, які б закріплювали принцип збереження популяцій диких птахів «на рівні, який відповідає, зокрема, екологічним і науково-культурним потребам», а також проведення аналізу та порівняння переліків видів птахів та їх природоохоронного статусу з метою узгодження законодавства України з вимогами Директиви та визначення необхідності внесення змін до законодавства про Червону Книгу. Усі заходи нормотворчого характеру повинні бути здійснені до грудня 2017 року.

В той же час, План імплементації Директиви 2009/147/ЄС про захист диких птахів не містить окремих положень та часових рамок щодо імплементації статті 4 (2) Директиви, яка входить до сфери зобов'язань відповідно до Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства. Встановлений Планом імплементації термін для нормотворчих заходів (грудень 2017 року) суперечить термінам, встановленим Енергетичним Співтовариством щодо імплементації статті 4 (2) Директиви.

Відповідно до вимог Директиви для імплементації статті 4(2) необхідно розробити нормативно-правову базу для створення спеціальних природоохоронних територій для захисту птахів, закріплюючи правовий статус таких територій та визначаючи порядок його надання і особливості правового режиму.

Оприлюднені запропоновані зміни до Стратегії державної екологічної політики України²⁰ та Національного плану дій з навколишнього природного середовища²¹ враховують необхідність імплементації Директиви 2009/147/ЄС Європейського Парламенту та Ради про захист диких птахів.

²⁰ Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року». <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>

²¹ Розпорядження Кабінету Міністрів України №577-р від 25 травня 2011 року «Про затвердження Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки». <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/577-2011-%D1%80>

ЗА ОСТАННІЙ РІК З'ЯВИЛОСЯ БАГАТО ІЦІНІАТИВ, ЯКІ, ХОЧА Й ПРЯМО НЕ СТОСУЮТЬСЯ ОХОРОНИ МІГРУЮЧИХ ПТАХІВ, МОЖУТЬ МАТИ ВПЛИВ НА ЇХ ЗБЕРЕЖЕННЯ

10 вересня 2014 року у Верховній Раді України зареєстровано проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо посилення охорони екомережі) (реєстр. № 5051)²². Законопроект вводить у систему екологічної мережі території дикої природи (як частки природних екосистем, які не підпадають під вплив з боку сучасних технологій або підпадають під цей вплив у незначній мірі), визначає повноваження державних адміністрацій щодо створення нових територій природно-заповідного фонду, уточнює заборони щодо певних видів діяльності на їх території. Ще один проект закону з аналогічною назвою було зареєстровано за №1769²³ від 15 січня 2015 року (із доопрацьованим текстом від 21 квітня 2015 року).

22 жовтня 2014 року уряд ухвалив Концепцію боротьби з деградацією земель та опустелюванням²⁴, метою якої є підвищення ефективності реалізації державної політики щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням, визначення пріоритетних завдань, зміцнення інституціональної спроможності та покращення координації діяльності уповноважених органів у відповідній сфері, а також забезпечення виконання Україною як стороною Конвенції ООН про боротьбу з опустелюванням у тих країнах, що потерпають від серйозної посухи та/або опустелювання, особливо в Африці, міжнародних зобов'язань.

28 грудня 2014 року (із доопрацюванням від 20 травня 2015 року) у Верховній Раді України був зареєстрований проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо охорони фауни, флори та

²² Проект закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо посилення охорони екомережі). http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52145

²³ Проект Закону України «Про внесення змін і доповнення до деяких законодавчих актів України (щодо посилення охорони екомережі)». http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53595

²⁴ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 року №1024-р «Про схвалення Концепції боротьби з деградацією земель та опустелюванням». <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1024-2014-%D1%80>

посилення боротьби з браконьєрством»²⁵ (реєстраційний номер 1665). Законопроект, серед іншого, спрямований на виконання Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів і пропонує внести доповнення в ст.20 Закону України «Про мисливське господарство та полювання», яке забороняє полювання із застосуванням свинцевого шроту на водно-болотних угіддях міжнародного значення, які мають особливе важливе значення для охорони мігруючих птахів (полювання із застосуванням металевого шроту дозволяється).

У Верховній Раді України зареєстровано законопроект про внесення змін та доповнень до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства у сфері охорони природно-заповідного фонду України²⁶ (реєстр. № 2311 від 04.03.2015), яким забороняється зміна цільового призначення земельних ділянок стосовно яких прийнято рішення про створення чи оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду, їх вилучення, передача у власність чи оренду або надання у користування.

6 квітня 2015 року, Міністр екології на природних ресурсів підписав наказ²⁷ про заходи щодо збереження біорізноманіття та об'єктів природно-заповідного фонду. Документом, забороняється проведення санітарних заходів у частині санітарних рубок дерев та ліквідації захаращеності у межах природних заповідників, заповідних зон біосферного заповідника і національних природних парків, що належать до сфери управління Мінприроди, за винятком випадків, передбачених частинами третьою, п'ятою та шостою статті 16 Закону України «Про природно-заповідний фонд України».

9 квітня Верховна Рада України прийняла Закон про внесення змін до Закону України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності,

пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів» (щодо мораторію на експорт лісо- та пиломатеріалів у необробленому вигляді) (№1362)²⁸.

18 травня 2015 року у Верховній Раді України було зареєстровано проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо посилення охорони природних територій) (із поданням тексту на заміну від 01.07.2015 р.) (реєстр. № 2889 від 18.05.2015)²⁹, яким вносяться доповнення щодо обмеження деяких видів рубок лісу, добування піску, гравію та гальки у водоймах та інших видів знищення місць існування рідкісних видів у об'єктах природно-заповідного фонду, а також збільшуються штрафи за порушення законодавства з охорони місць існування фауни і флори у лісах.

ВИСНОВОК

Окремі розроблені нормативно-правові акти з питань охорони біорізноманіття, природно-заповідно фонду, екологічної мережі, у випадку їх прийняття, можуть мати позитивний вплив на охорону птахів відповідно до вимог Директиви про захист диких птахів. В той же час, це не забезпечить повної імплементації статті 4(2) Директиви, як це вимагається згідно зобов'язань перед Енергетичним Співтовариством. Питання щодо імплементації Директиви про захист диких птахів наразі розглядаються в контексті процесу адаптації законодавства України до законодавства ЄС та закріплені у відповідних програмних документах держави. У зв'язку із завершенням встановленого терміну на імплементацію Директиви про захист диких птахів слід звернути особливу увагу на необхідність розроблення та прийняття нормативно-правових актів для створення спеціальних природоохоронних територій згідно статті 4 Директиви.

²⁵ Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо охорони фауни, флори та посилення боротьби з браконьєрством». http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53237

²⁶ Проект Закону України «Про внесення змін та доповнень до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства у сфері охорони природно-заповідного фонду України». http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54292

²⁷ Наказ №114 «Про додаткові заходи щодо збереження біорізноманіття та об'єктів природно-заповідного фонду». <http://www.menr.gov.ua/press-center/news/123-news1/3725-minpryrody-zaboronylo-sanitarni-rubky-v-pryrodnykh-zapovidnykakh-ta-zapovidnykh-zonakh>

²⁸ Закон про внесення змін до Закону України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів» (щодо мораторію на експорт лісо- та пиломатеріалів у необробленому вигляді). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2860-15?test=XNLMf5x.qwJgsGXwZib63mqhHl4wQs80msh8le6>

²⁹ Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо посилення охорони природних територій). http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55193

Директива 2001/80/ЄС про обмеження викидів деяких забруднюючих речовин у атмосферне повітря великими спалювальними установками передбачає, що уряд має розробити програми послідовного зниження сукупного річного обсягу викидів із установок для спалювання палива, номінальна ефективна теплова потужність яких дорівнює або перевищує 50 МВт, і дотримуватися граничних значень викидів (через ліцензування, санкції). Має бути розроблений національний план зниження викидів, який би передбачав зниження сукупного річного обсягу викидів оксиду азоту, діоксиду сірки та пилу з наявних установок. Моніторинг викидів та їх зниження рекомендовано проводити за рахунок оператора, який зобов'язаний інформувати відповідні органи про виконання вимог.

Відповідно до Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, Директива має бути імплементована до 1 січня 2018 року. Згідно з Планом заходів щодо виконання зобов'язань в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства необхідно розробити заходи та методологію стосовно встановлення граничного рівня викидів деяких забруднювачів в атмосферу великими спалювальними установками до 1 січня 2018 року.

Відповідно до рішення Ради Міністрів Енергетичного Співтовариства D/2013/06/MC-EnC, Україна також має виконати окремі положення Директиви 2010/75/EU про промислові викиди до 1 січня 2018 року (для нових установок).

Оновлений План заходів щодо виконання зобов'язань в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, після внесення до нього змін у вересні 2014 року, передбачає розробку Національного плану дій із скорочення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від великих спалювальних установок відповідно до вимог Директиви 2001/80/ЄС до 30 жовтня 2014 року. Відповідальність за виконання цього заходу покладено на Міненерговугілля та Мінприроди.

Відповідно до Наказу Міністерства екології та природних ресурсів «Про затвердження технологічних нормативів допустимих викидів забруднюючих речовин із теплосилових установок, номінальна теплова потужність яких перевищує 50 МВт» №541 від 22 жовтня 2008 року, до 1 січня 2018 року підприємства повинні провести модернізацію або капітальний ремонт в терміни, встановлені цим наказом та виконувати поточні, а надалі й перспективні технологічні нормативи. Усі установки мають відповідати європейським вимогам.

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ РОЗГЛЯДАЄТЬСЯ У ТІСНОМУ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ З ПРОЦЕСОМ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС У СФЕРІ ПРОМИСЛОВИХ ВИКИДІВ

Початком системної роботи в напрямку адаптації законодавства України з охорони довкілля стало затвердження Плану заходів³⁰ з імплементативної Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014-2017 роки». <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80>

³⁰ Розпорядження Кабінету Міністрів України №847-р від 17.09.2014 р. «Про затвердження Плану заходів з імплементативної Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014-2017 роки». <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80>

стрів України проектів нормативно-правових актів з метою імплементативної положень Директиви 2010/75/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 24 листопада 2010 р. про промислові викиди (всеохоплююче запобігання і контроль за забрудненнями) (переглянута) (у частині заходів із строком виконання до кінця 2017 року)³¹.

Детальний план наближення законодавства України до права ЄС у сфері охорони довкілля був розроблений та затверджений Кабінетом Міністрів України 15 квітня 2015 року³². Планом імплементативної Директиви 2010/75/ЄС Європейського Парла-

³¹ В Угоді про асоціацію та відповідних національних документах використовується Директива 2010/75/ЄС про промислові викиди.

³² Розпорядження Кабінету Міністрів України №371-р від 15 квітня 2015 року «Про схвалення розроблених Міністерством екології та природних ресурсів планів імплементативної деяких актів законодавства ЄС». <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/371-2015-%D1%80>

менту та Ради про промислові викиди (комплексне запобігання і контроль забруднень) (переглянута) передбачаються нормотворчі, інституційні, організаційні та координаційні заходи, необхідні для ефективної імплементації Директиви. Заходи щодо обмеження викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря великими спалювальними установками тісно пов'язані із заходами щодо надання інтегрованого дозволу.

Нормотворчими заходами, серед іншого, передбачено розроблення проекту наказу Мінприроди про внесення змін до технологічних нормативів допустимих викидів забруднюючих речовин із теплосилових установок, номінальна теплова потужність яких перевищує 50 МВт (для приведення нормативів у відповідність до вимог ст.ст. 28-31, 33-35, 38-40 та Додатку V до Директиви).

У серпні 2015 року Мінприроди оприлюднено два проекти нормативних актів³³: (1) проект наказу Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження форми дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами»; (2) проект наказу Міністерства екології та природних ресурсів України «Про внесення змін до Технологічних нормативів допустимих викидів забруднюючих речовин із теплосилових установок, номінальна теплова потужність яких перевищує 50 МВт». Останній документ, серед іншого, передбачає внесення часткових змін у пункт 3.1.3 розділу III Додатку в частині пролонгації терміну дії поточних технологічних нормативів допустимих викидів речовин у вигляді суспендованих твердих частинок, не диференційованих за складом, до 31 грудня 2017 року.

На Міністерство енергетики і вугільної промисловості та Міністерство екології і природних ресурсів покладено обов'язок до січня 2016 року розробити Національний план дій зі скорочення викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря від великих спалювальних установок.

ПРОЕКТ НАЦІОНАЛЬНОГО ПЛАНУ ДІЙ ЗІ СКОРОЧЕННЯ ВИКИДІВ ЗАБРУДНЮЮЧИХ РЕЧОВИН У АТМОСФЕРНЕ ПОВІТРЯ ВІД ВЕЛИКИХ СПАЛЮВАЛЬНИХ УСТАНОВОК ЗНАХОДИТЬСЯ НА СТАДІЇ РОЗРОБЛЕННЯ

Проект НПСВ³⁴ було розроблено українськими та міжнародними експертами на замовлення

Міністерства енергетики і вугільної промисловості за підтримки Європейського Союзу. НПСВ розроблений з метою поступового і неухильного скорочення викидів діоксиду сірки (SO₂), оксидів азоту (NO_x) та пилу, від великих спалювальних установок. Проектом НПСВ передбачено, що він вводиться в дію 1 січня 2018 року та його дія триватиме до 31 грудня 2033 року щодо викидів оксидів азоту, та до 31 грудня 2028 року щодо викидів SO₂ та пилу. В кінці терміну дії НПСВ всяка установка повинна дотримуватися вимог Директиви 2010/75/ЄС щодо викидів вищевказаних забруднюючих речовин. Основою для розробки НПСВ стали принципи, які регулюються статтею 4 Директиви 2001/80/ЄС. Однак за весь період часу дії НПСВ протягом 16 років, починаючи з 01.01.2018 р. Україна планує досягти виконання вимог Директиви 2010/75/ЄС безпосередньо без проміжного виконання Директиви 2001/80/ЄС. План, серед іншого, визначає до яких установок він застосовується, правила розрахунку граничних валових викидів, роботу установок на етапі впровадження НПСВ, оцінку та моніторинг викидів, звітування перед Енергетичним Співтовариством.

ВИСНОВОК

Вчасне виконання Плану імплементації Директиви 2010/75/ЄС стане запорукою виконання зобов'язань України перед Енергетичним Співтовариством щодо обмеження викидів деяких забруднюючих речовин у атмосферне повітря великими спалювальними установками. Перш за все це стосується внесення змін до технологічних нормативів допустимих викидів від великих спалювальних установок з метою приведення їх у відповідність до вимог Директиви. Важливим кроком в напрямку досягнення цілей Директиви є розробка Національного плану скорочення викидів від спалювальних установок, затвердження якого очікується до кінця 2015 року. Питання реалізації Національного плану скорочення викидів слід розглядати у тісному взаємозв'язку з іншими питаннями, зокрема, створення реєстру (кадастру) викидів від великих спалювальних установок, розроблення порядку збору та верифікації даних та ін.

³³ <http://www.menr.gov.ua/normbaza/regulatory/554-proekty-rehuliatornykh-aktiv>

³⁴ Національний план скорочення викидів від великих спалювальних установок <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=244996332>

Директива 1999/32/ЄС про зменшення вмісту сірки в деяких видах рідкого палива та внесення змін і доповнень до Директиви 93/12/ЄС зі змінами і доповненнями, внесеними Регламентом 1882/2003 та Директивою 2005/33/ЄС забороняє (з певними винятками) використання важкого палива, якщо вміст сірки в ньому перевищує 1% за масою, а легке дизельне паливо не можна використовувати, якщо вміст сірки в ньому перевищує 0,1%. Відбір проб і здійснення аналізу для перевірки дотримання зазначених обмежень повинні проводитися за встановленими методами. Вимоги Директиви не поширюються на бензини, дизельне паливо, а також паливо, яке використовується у позашляхових транспортних засобах та на сільськогосподарських тракторах.

Відповідно до Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, Директива мала бути імplementованою до 1 січня 2012 року. Згідно з Планом заходів з виконання зобов'язань в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, необхідно було розробити заходи та методологію щодо зменшення вмісту сірки в деяких видах рідкого палива до 1 січня 2012 року. Оновлений План заходів не передбачив жодних нових заходів на виконання зобов'язань щодо зменшення вмісту сірки в рідкому паливі

ПРОГРАМНІ ДОКУМЕНТИ МІСТЯТЬ ВИМОГИ ЩОДО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ДИРЕКТИВИ, ХОЧА ВСТАНОВЛЕНІ КІНЦЕВІ ТЕРМІНИ СУПЕРЕЧАТЬ ВСТАНОВЛЕНИМ ТЕРМІНАМ ВІДПОВІДНО ДО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В РАМКАХ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СПІВТОВАРИСТВА

Питання вмісту сірки в паливі наразі регулюються Технічним регламентом щодо вимог до автомобільних бензинів, дизельного, суднових та котельних палив³⁵, який встановлює граничні норми вмісту сірки у автомобільному бензині, дизельному, судновому та котельному паливі.

Проте визначені цим документом кінцеві терміни введення в обіг дизельного палива із вмістом сірки понад 0,1% (31 грудня 2017 року), а також виробництва і введення в обіг котельних палив (мазутів) із вмістом сірки понад 1% (1 січня 2017 року) суперечать встановленим відповідно до зобов'язань в рамках Енергетичного Співтовариства.

³⁵ Постанова Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2013 року №927 «Про затвердження Технічного регламенту щодо вимог до автомобільних бензинів, дизельного, суднових та котельних палив». <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/927-2013-%D0%BF>

У зв'язку з недотриманням термінів імplementації Директиви та невідповідністю законодавства України вимогам Директиви згідно із зобов'язаннями перед Енергетичним Співтовариством, Секретаріат Енергетичного Співтовариства ініціював відкриття справи про порушення зобов'язань (№ECS-5/13) ще у 2013 році.³⁶

З огляду на це, в березні 2015 року Кабінетом Міністрів України було затверджено План імplementації Директиви³⁷, яким було передбачено:

- 1) узгодження положень чинного законодавства України з положеннями Директиви у частині застосування термінів;
- 2) забезпечення належних заходів щодо невикористання важкого мазуту в межах території, газойлю, які включають суднові газойлі в межах території країни, та суднових палив, у зонах територіальних морів, виключних економічних зонах та

³⁶ https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/AREAS_OF_WORK/Dispute_Settlement/2013/01_05_13

³⁷ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 4 березня 2015 року №164-р «Про схвалення розроблених Міністерством економічного розвитку і торгівлі планів імplementації деяких актів законодавства ЄС». http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=247981868&cat_id=247984327

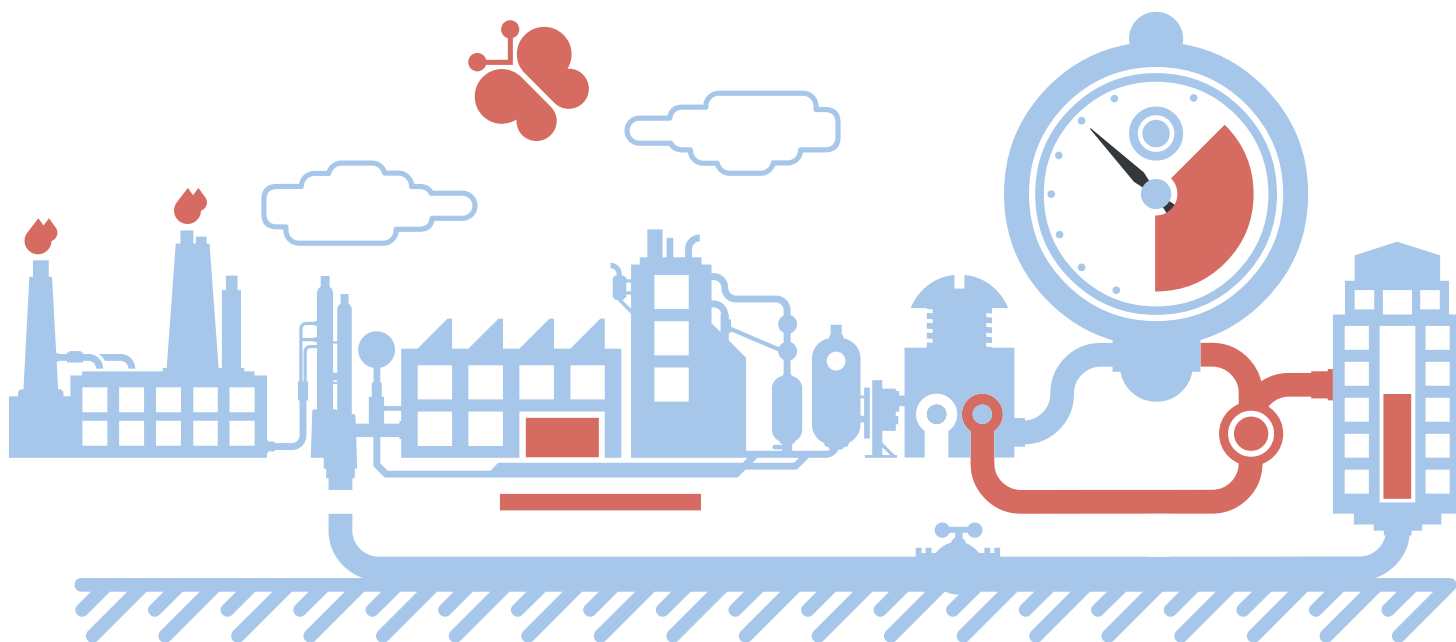
зонах контролю за забрудненням, якщо вміст сірки в них перевищує встановлений максимум;

- 3) забезпечення необхідних заходів для перевірки якості пального, шляхом пробовідбірки та підготовки щорічного звіту про здійснені перевірки;
- 4) забезпечення запровадження санкцій за порушення національних положень, ухвалених відповідно до Директиви.

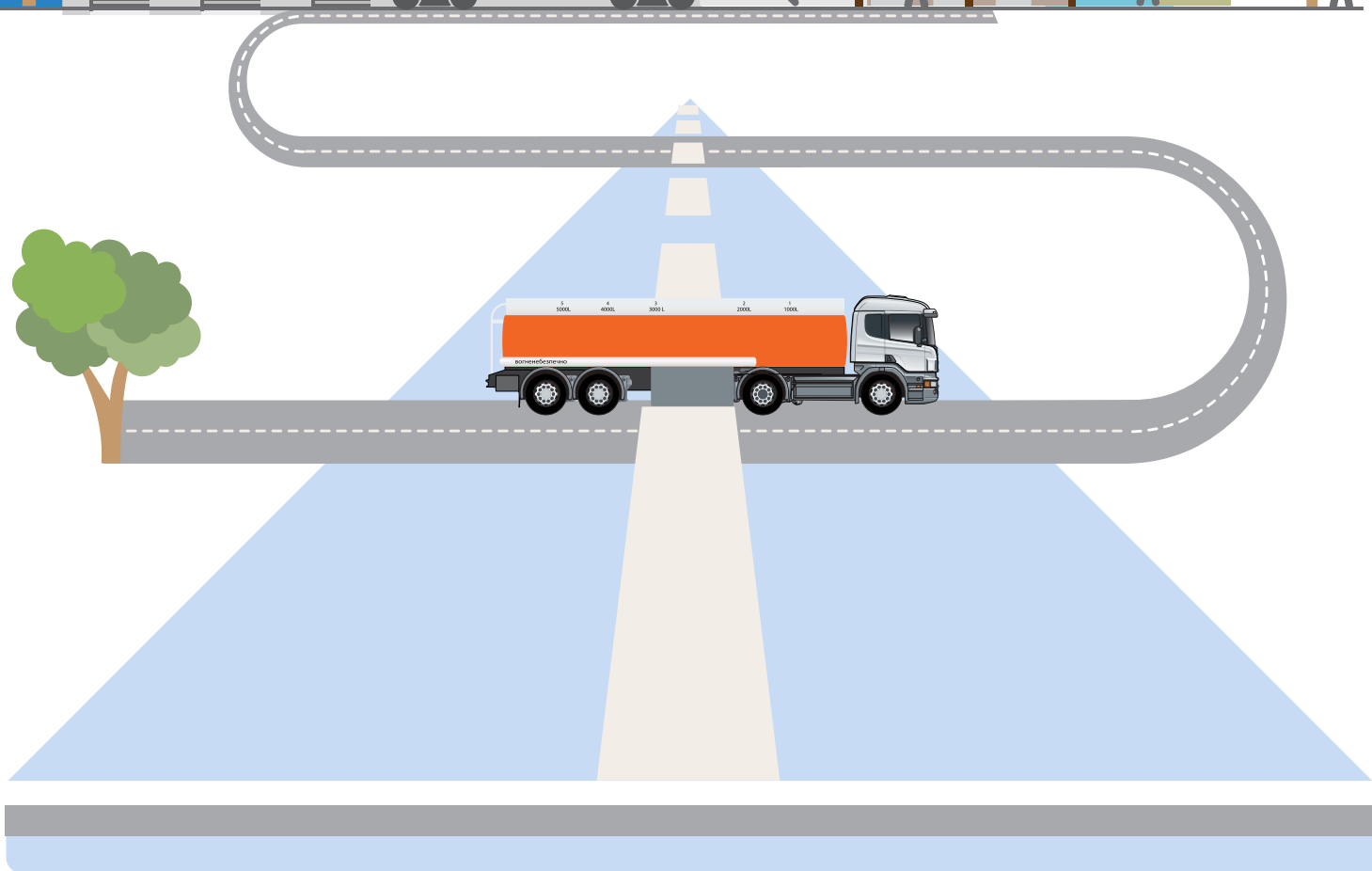
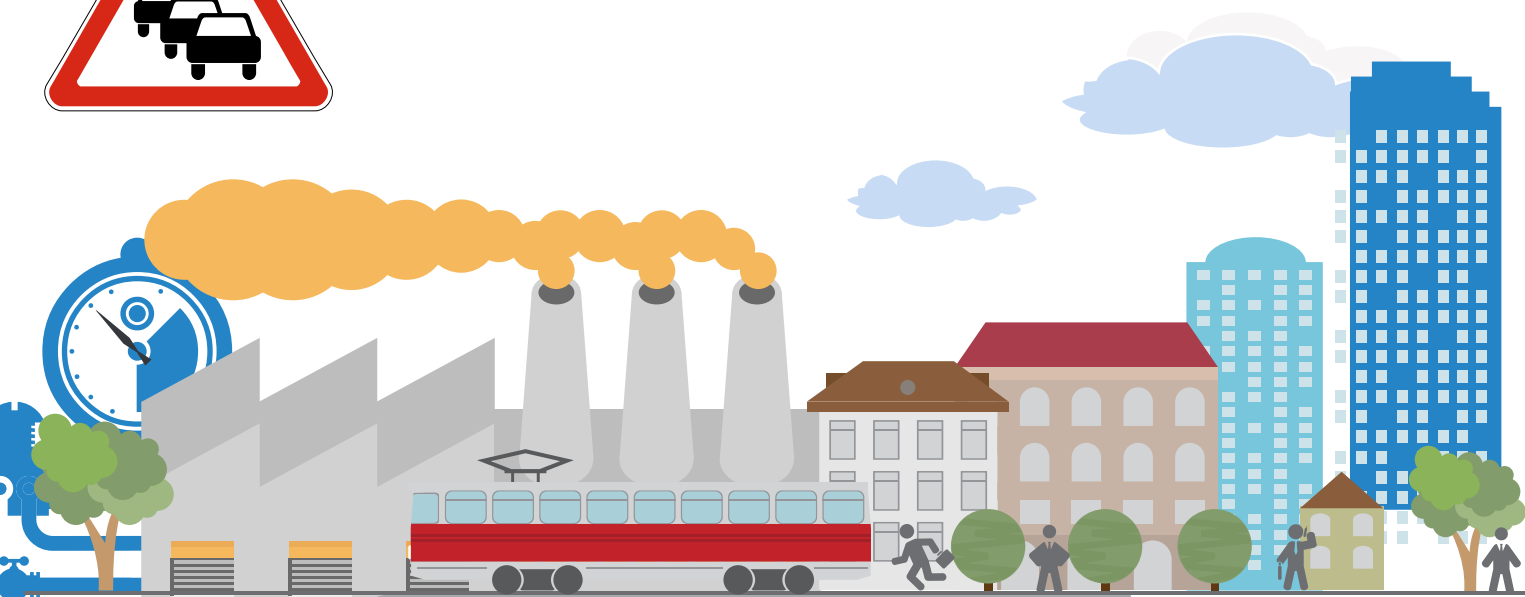
Станом на 1 жовтня 2015 року, жодних змін до нормативно-правових актів, що стосувалися б імплементації Директиви, внесено не було, хоча терміни виконання 7 із 8 передбачених Планом заходів уже спливли.

ВИСНОВОК

Попри пропущені терміни виконання зобов'язань в рамках Енергетичного Співтовариства щодо зменшення вмісту сірки в деяких видах рідкого палива, Україна досі не виконує положень Директиви як в контексті нормотворчості, так і практичної реалізації існуючих законодавчо закріплених положень. Важливим кроком в напрямку імплементації Директиви є розробка детального Плану імплементації Директиви Ради 1999/32/ЄС про зменшення вмісту сірки у деяких видах рідкого палива, що містить конкретні заходи нормотворчого та організаційного характеру, із визначенням термінів їх реалізації не пізніше жовтня 2015 року.

ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ

Директива 2006/32/ЄС щодо кінцевої ефективності використання енергії та енергетичних послуг зобов'язує встановити національну індикативну ціль енергозбереження на рівні 9%, а також проміжні планові показники, на досягнення яких повинні бути розроблені програми і заходи покращення раціонального використання енергії (кваліфікація, акредитація та сертифікація постачальників енергосервісних послуг, енергетичний аудит, облік споживання ресурсів, фінансова підтримка у вигляді пільг, кредитів, субсидій, законодавчі схеми та гарантії, стимулююче тарифоутворення). Також, урядом мають бути призначений один або декілька відомств, які проводять загальний контроль і несуть адміністративну, управлінську і виконавчу відповідальність за імплементацію вимог щодо більш ефективного використання енергії.

«ВСІ ДІЇ НА ПІДХОДІ»

Виконання Директиви можна оцінити словами Директора Секретаріату Енергетичного Співтовариства Я.Копача, сказаними під час минулої Міністерської Ради в Києві – «всі дії на підході»¹. На жаль, таким залишився, зокрема, черговий рік поспіль Національний план дій з енергоефективності до 2020 року, який має стати основним стратегічним документом, який визначає державну політику, спрямовану на стимулювання скорочення споживання енергоресурсів та впровадження енергоефективних заходів. Варто зазначити, що згідно Меморандуму про взаєморозуміння між Україною та ЄС щодо отримання макрофінансової допомоги², прийняття Національного плану дій з енергоефективності до 2020 року та закону України «Про енергетичну ефективність будівель» є обов'язковими умовами для отримання Україною третього траншу допомоги (600 млн. євро). Проте щодо деяких зобов'язань, передбачених даною Директивою, можна відзначити певний прогрес.

З прийняттям урядом Розпорядження № 847-р³, який затверджено План заходів з імплемента-

ції Угоди про асоціацію з ЄС, обсяг зобов'язань України щодо енергоефективності, зокрема, дещо розширився – йдеться про вимоги до еко-дизайну приладів, енергетичне маркування, сприяння енергозбереженню, в тому числі шляхом формування політики щодо енергоефективності на транспорті, тощо. Урядом також розроблені і схвалені плани імплементації директив ЄС у сфері енергоефективності⁴.

Планом діяльності Мінрегіону з підготовки проєктів регуляторних актів на 2015 рік⁵ та Планом нормотворчої роботи Держенергоефективності на 2015 рік⁶ визначено завдання з розробки, подання на розгляд Кабміну та супроводження низки законодавчих і підзаконних актів з енергоефективності, які Україна має прийняти в рамках своїх зобов'язань перед Енергетичним Співтовариством.

Протягом року особливого значення для енергоефективності набули віялові відключення, особливо поширені в грудні 2014 року – вони не додали стимулу ініціативам із заміщення газу та переходу на електроенергію, але продемонстрували на практиці роль власне збереження енергії. Попри те, що підприємства закликали знижувати енергоспоживання та переходити

¹ Про план «Б» і імплементацію Україною європейських енергопакетів. А.Єрьоменко, С.Мізіна // Дзеркало тижня. – 26.09.2014: http://gazeta.dt.ua/energy_market/pro-plan-b-i-implementaciyu-ukrayinoyu-yevropeyskih-enerGOPaketiv-_html

² Закон від 18.06.2015 № 538-VIII «Про ратифікацію Меморандуму про взаєморозуміння між Україною як Позичальником та Європейським Союзом як Кредитором і Кредитної угоди між Україною як Позичальником і Національним банком України як Фінансовим агентом Позичальника та Європейським Союзом як Кредитором (щодо отримання Україною макрофінансової допомоги Європейського Союзу у сумі до 1 мільярда 800 мільйонів євро)» // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/538-19>

³ Розпорядження «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони». №847-р. Кабінет Міністрів України. 17.09.2014: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80>

⁴ Уряд схвалив дорожню карту з імплементації законодавства ЄС у сфері енергоефективності // Урядовий портал. 26.11.2014: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247777914&cat_id=244276429

⁵ Наказ Мінрегіону від 15 грудня 2014 року № 349 «Про затвердження Плану діяльності Мінрегіону з підготовки проєктів регуляторних актів на 2015 рік». № 349. 15.12.2014 р.: <http://www.minregion.gov.ua/regulatory/plan-dijalnosti-minregionu-z-pidgotovky-proektiv-reguljatornih-aktiv/nakaz-minregionu-vid-15-grudnya-2014-roku-pro-zatverdzhennya-planu-dijalnosti-minregionu-z-pidgotovki-proektiv-reguljatornih-akt-656145/>

⁶ План нормотворчої роботи Держенергоефективності на 2015 рік: <http://www.sae.gov.ua/sites/default/files/documents/plan-normotvorchoi-roboty-2015.doc>

на нічний графік роботи⁷, відповідні ініціативи НКРЕ щодо населення⁸, та навіть заяви Міністерства енергетики про індикативні 15% необхідної економії в пікові години⁹, ситуацію було вирішено, головним чином, через збільшення закупівель вугілля та електроенергії.

Мінекономрозвитку затвердило ДСТУ ISO 50001:2014 «Енергозбереження. Системи енергетичного менеджменту. Вимоги та настанова щодо використання»¹⁰ для того, щоб надати організаціям можливість створювати системи і процеси, необхідні для поліпшення показників енергоефективності, використання та споживання енергії, як зазначили у відповідні на інформаційний запит в Держенергоефективності.

НОВА ДИРЕКТИВА З ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ – НОВИЙ РІВЕНЬ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Україна та Секретаріат Енергетичного Співтовариства розпочали розробку рамкового законопроєкту «Про ефективне використання паливно-енергетичних ресурсів». Окрім того, як пояснило Держенергоефективності у відповіді на запит «Діксі Груп», над проєктом працює ще проєкт міжнародної технічної допомоги ЮНІДО/ГЕФ. Це відбувається на фоні підготовки Енергетичного Співтовариства до введення в дію нової Директиви 2012/27/EU – Міністерська Рада в Тірані в жовтні 2015 року має прийняти Директиву до складу законодавства Енергетичного Співтовариства. Україна спільно з іншими країнами-членами бере участь в обговоренні директиви, висловивши, зокрема, занепокоєння наявністю обов'язкових цілей без належної фінансової підтримки¹¹. В липні 2015 року зако-

нопроєкт був доопрацьований сторонами у Відні¹² та обговорювався як представниками Групи підтримки України Європейської Комісії, так народними депутатами¹³. Законопроєкт визначає основні засади державної політики у сфері енергетичної ефективності будівель; органи, уповноважені здійснювати державне управління у цій сфері та їх повноваження; організаційно-правові засади паспортизації та сертифікації енергетичної ефективності будівель; основні енергоефективні заходи в будівлях; загальні засади професійної діяльності та інформаційного забезпечення в сфері енергетичної ефективності будівель, тощо. В Держенергоефективності вважають, що законопроєкт дуже складний, адже покриває велику кількість питань, тому очікують на його погодження та прийняття не раніше, ніж через рік.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЛАН ДІЙ З ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ

Нова директива з енергоефективності запроваджує в тому числі розробку ширших національних планів дій, які для сторін Договору про створення Енергетичного Співтовариства (окрім України і Молдови, які приєдналися пізніше) будуть третіми, а Україна ще офіційно не затвердила навіть першого. Енергетичне Співтовариство, водночас, фокусується вже на звітуванні за планами, в контексті чого Україна потребуватиме методології, навчання та інструкцій, щоб досягти фази збору інформації та звітування.

В плані імплементації Директиви 2006/32/ЕС йдеться про розробку та подання на розгляд Кабміну проєкту Національного плану дій з енергоефективності до 31 березня 2015 року. Ще в лютому Держенергоефективності оприлюднило оновлений проєкт розпорядження «Про затвердження Національного плану дій з

⁷ Надзвичайні заходи для стабілізації ситуації на ринку електроенергії буде продовжено, – Володимир Демчишин // Урядовий портал.05.12.2014: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247800157&cat_id=244276429

⁸ НКРЕКП пропонує знизити нічний коефіцієнт для стимулювання населення використовувати електрику у нічний період // Урядовий портал.12.12.2014: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247813193&cat_id=244277212

⁹ Володимир Демчишин: Добровільне скорочення споживання електроенергії на 15% дозволить відмовитися від віяльних відключень // Урядовий портал.04.12.2014: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247795985&cat_id=244276429

¹⁰ Наказ Мінекономрозвитку від 16.09.2014 №1111: http://www.leonorm.com/p/NL_DOC-UA/201401/Nak1111.htm

¹¹ Conclusions of the 36th Permanent High Level Group. 26.03.2015:<https://www.energy-community.org/portal/page/>

portal/ENC_HOME/DOCS/3660166/36th_PHLG_26-03-2015_draft_conclusions-commented_by_Serbia.pdf

¹² ЄС зацікавлений співпрацювати з Україною у сфері енергоефективності // Урядовий портал.

¹³ Держенергоефективності та Група підтримки України Європейської Комісії активізують співпрацю щодо приведення українського законодавства в сфері енергоефективності до європейського. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 10.07.2015: <http://www.minregion.gov.ua/news/te-8263/>

енергоефективності на період до 2020 року»¹⁴, а також супровідні до нього документи – пояснювальну записку та план заходів з реалізації¹⁵. В Нацплані дій описаний ринок кінцевого використання енергії, визначені загальна та проміжна мета щодо ефективності кінцевого використання енергії, перелічено й описано горизонтальні та між секторальні заходи для досягнення відповідних цілей та нормативно-правового забезпечення розвитку енергоефективності. Згідно з документом, до 2020 року очікується економія 6501 тис. т н.е., а загальне фінансування має скласти 35070 млн. євро. Очікується, що у 2020 році буде досягнута мета в 9% енергозбереження від середнього показника кінцевого внутрішнього споживання за період 2005-2009 років, а в 2017 році – проміжна мета в 5%. В пояснювальній записці йдеться про те, що Україна залишилась єдиною серед країн Енергетичного Співтовариства, яка не затвердила Нацплан дій. В березні Агентство працювало над документом спільно з представниками Інституту економіки та прогнозування НАН України. Було опубліковано шаблон¹⁶, що використовується у всіх країнах Енергетичного Співтовариства, українською мовою. Директор Секретаріату Енергетичного Співтовариства надав окремий лист, яким підтвердив, що Нацплан має бути розроблений з урахуванням директиви 2006/32/ЕС та на основі загального шаблону¹⁷. Окрім того, Директор Секретаріату Енергетичного Співтовариства в травні заявив про повну підтримку проекту Національного плану дій з енергоефективності до 2020 року та закликав пришвидшити затвердження цього документу урядом¹⁸.

В червні в Держенергоефективності повідомили про надсилання документу в Мінюст для погодження. За оцінками чиновників Агентства, його прийняття очікувалося в кінці літа.

¹⁴ Законопроектна діяльність // Держенергоефективності України: <http://saee.gov.ua/uk/activity/zakonoproektna-diyalnist>

¹⁵ План заходів з реалізації Національного плану дій з енергоефективності в період до 2020 року: <http://saee.gov.ua/sites/default/files/Action%20plan%20on%20implementation%20of%20NEEP%2027.02.doc>

¹⁶ Шаблон Національного Плану Заходів з енергоефективності 2009 року: <http://saee.gov.ua/sites/default/files/Template%202009.doc>

¹⁷ http://saee.gov.ua/sites/default/files/Scan_20150320_193031.pdf

¹⁸ Енергетичне Співтовариство підтримує Національний план дій з енергоефективності до 2020 року // Урядовий портал. 19.05.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248169390&cat_id=244276429

Водночас представники Агентства констатували затримку на 3 місяці та повідомили про виключення Мінфіном будь-якого фінансування плану з державного бюджету. За твердженням представників Держенергоефективності, Нацплан є політичним та індикативним документом. Проект урядового розпорядження без зауважень було схвалено Мінрегіоном, Мінмолодьспорту, Міненерговугілля, Мінфіном та Державним агентством з питань електронного урядування України. Натомість зауваження надали Мінекономрозвитку, НКРЕКП та Мінінфраструктури. Крім того, на початку липня відомство отримало висновок правової експертизи Мінюсту з зауваженнями. В липні відбулося експертне обговорення Нацплану дій, а також було повідомлено, що документ все ще «готується до внесення до Кабінету Міністрів України»¹⁹. За інформацією Держенергоефективності, 21 липня проект передано Мінрегіоном для винесення на розгляд Кабміну. Мінрегіон в свою чергу повідомив, що проект розпорядження підготований до внесення на розгляд уряду. Втім, у вересні проект розпорядження був додатково відправлений на погодження Міністерства екології та природних ресурсів для узгодження позиції щодо очікуваного розміру скорочення викидів парникових газів. На фоні цього Прем'єр-міністр А.Яценюк закликав прискорити реалізацію проектів з енергоефективності та розробити тактичний і стратегічний план заходів з енергоефективності²⁰.

Нацплан отримав схвалення Секретаріату енергетичного Співтовариства та вже без зауважень був погоджений із зацікавленими центральними органами виконавчої влади та відомствами. 28 вересня Урядовий комітет з питань економічного розвитку та європейської інтеграції схвалив проект розпорядження Кабінету Міністрів «Про Національний план дій з енергоефективності на період до 2020 року»²¹, проте відправив його

¹⁹ Прийняття та виконання Національного плану дій з енергоефективності на період до 2020 року – одне з першочергових завдань у сфері енергоефективності // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 31.07.2015: <http://www.minregion.gov.ua/news/marevich-930176/>

²⁰ Арсеній Яценюк доручив прискорити реалізацію проектів з енергоефективності // Урядовий портал. 23.07.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248357178&cat_id=244276429

²¹ Урядовий комітет схвалив проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про Національний план дій з енергоефек-

на доопрацювання технічних питань з Мінінфраструктури. Очікується, що проект документа буде винесено на засідання уряду до 20 жовтня.

ЕНЕРГЕТИЧНИЙ СЕРВІС

Пакет законопроектів щодо ЕСКО-механізмів було подано на розгляд урядового комітету ще в жовтні 2014 року, проте відповідно до висновків Секретаріату Кабміну, вони потребували доопрацювання²². Громадські експерти повідомляли про зняття низки важливих для ЕСКО положень в результаті доопрацювання²³, невинесення їх на розгляд уряду, а також звинувачували Мінфін в саботажі впровадження енергосервісних компаній.

9 грудня у Верховній Раді був зареєстрований законопроект «Про запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації»²⁴ (реєстр. № 1313) від народних депутатів-членів коаліції. Законопроект стосувався державних закупівель енергосервісу, де вартість предмета закупівлі (без ПДВ) дорівнювала або перевищувала 100 тис. грн. В пояснювальній записці було вказано, що законопроект подано на виконання Коаліційної угоди. Автори документу також відзначають, що в Україні налічується близько 98 тисяч бюджетних закладів, а витрати на їх опалення у 2-3 рази перевищують відповідні витрати в країнах ЄС. Відтак, енергосервісним компаніям пропонувалося дозволити реалізувати енергоефективні проекти за власні кошти, які повертати з отриманої економії витрат протягом строку відповідного енергосервісного договору. На думку авторів

тивності на період до 2020 року» // Держенергоефективності України. 28.09.2015: <http://saee.gov.ua/uk/news/839>

²² Щодо врегулювання ЕСКО-механізму // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 26.09.2014: <http://www.minregion.gov.ua/zkhk/reforma-zhitlovo-komunalnogo-gospodarstva/schodovregulyuvannya-esko-mehanizmu-42667/>

²³ Енергосервісні контракти – шлях до енергоефективності країни // Опора. 30.10.2014: <http://opora.ua.org/news/7337-energoservisni-kontrakty-shljah-do-energoefektyvnosti-krajiny>

²⁴ Проект Закону про запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52775

законопроекту, це дозволить залучити приватні інвестиції до енергомодернізації в бюджетних закладах та заощадити до 1 млрд. кубометрів газу на рік. У висновку Головного науково-експертного управління містилися певні застереження, зокрема щодо ризиків «невиконання (повного або неповного) замовниками енергосервісу своїх зобов'язань з оплати послуг», відтак було рекомендовано апробувати механізм шляхом реалізації пілотних проектів.

11 грудня групою народних депутатів від фракцій коаліції був внесений законопроект «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації)»²⁵ (реєстр. № 1409), метою якого вказано «створення правових засад закупівлі енергосервісних послуг». Окрім того, народним депутатом О.Домбровським (фракція Блоку Петра Порошенка) запропоновано альтернативні законопроекти «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо впровадження енергоефективних заходів у бюджетних установах)»²⁶ (реєстр. № 1409-1), «Про особливості здійснення закупівель енергосервісу»²⁷ (реєстр. № 1532) та «Про внесення змін до Закону України «Про енергозбереження» щодо правових засад реалізації договорів енергосервісу» (реєстр. № 1533)²⁸. У пояснювальній записці автор посилався на зобов'язання України перед Енергетичним Співтовариством. У результаті численних нарад за участю Держенергоефективності, промадських експертів, проектів міжнародної технічної допомоги (USAID та ЄБРР), народні депутати-автори обох пакетів законопроектів узгодили всі розбіжності та сформували спільний текст документів.

В лютому законопроекти «Про запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантуван-

²⁵ Проект Закону про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації): http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52878

²⁶ Проект Закону про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо впровадження енергоефективних заходів у бюджетних установах): http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53020

²⁷ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53023

²⁸ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53024

ня прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації» (реєстр. № 1313) та «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації)»²⁹ прийнято в першому читанні.

В квітні парламент ухвалив, а Президент підписав закони № 327-VIII «Про запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації»³⁰ та № 328-VIII «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації»³¹. Перший встановлює засади здійснення енергосервісу, містячи визначення ключових термінів, окреслюючи особливості здійснення закупівель енергосервісу, критерії оцінки учасників закупівель, описуючи ключові елементи енергосервісного договору, а також порядок погодження його умов, надає можливість бюджетним установам укладати енергосервісні договори терміном понад 1 рік, встановлює гарантії для інвесторів щодо виплати винагороди за досягнуту економію, визначено механізм встановлення ціни енергосервісного договору тощо. Закон передбачає, що до 2020 року рівень скорочення замовником енергосервісу споживання або витрати на паливно-енергетичні

ресурси та/або ЖКП не може становити менше 30%. Другий документ вносить відповідні зміни до Бюджетного кодексу. Закони набувають чинності з жовтня³².

За інформацією Держенергоефективності, проведення термомодернізації потребують близько 100 тис. бюджетних установ, що дозволить економити у 2020 році до 200 млн. кубометрів газу та інших ресурсів за рік. Необхідні інвестиції в енергоефективність бюджетної сфери становлять 4,4 млрд. євро. В Агентстві оцінюють потенціал ринку енергосервісу в 200 млрд. грн., прогнозують відповідне створення робочих місць, а також очікують економію енергоресурсів на рівні 0,8 млрд. кубометрів газу та інших енергоресурсів або 6,5 млрд. грн. видатків бюджетних коштів на рік. У відомстві також відзначають, що такі заходи, як очікують, продовжать економічне життя будівель не менше, ніж на 15-25 років.

Держенергоефективності створило 10 червня Робочу групу з розробки підзаконних нормативно-правових актів у сфері впровадження енергосервісу в бюджетних установах. Також в цьому місяці було проведено перше засідання робочої групи щодо розробки проекту примірного енергосервісного договору³³ – його потрібно прийняти, щоб енергосервісні компанії та органи місцевої влади могли почати роботу в бюджетних установах. Представники Агентства повідомили, що розроблена перша версія документу. Проте вони прогнозували, що робота триватиме не менш ніж півроку для того, щоб розробити якісний документ (в тому числі, за підтримки ЄБРР). В Держенергоефективності також звертали увагу на те, що закон не вимагає обов'язково використовувати примірний договір, і сподівалися, що вдасться знайти мерів міст, які будуть готові домовитися з розпорядниками коштів і розпочати енергосервіс раніше. Проте вже в липні Держенергоефективності висловили сподівання на швидкий розгляд документу в Мінрегіоні та звернули увагу на потреби

²⁹ Постанова Верховної Ради Про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/163-19>

³⁰ Закон України Про запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 26, ст.220: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/327-19>

³¹ Закон України Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 26, ст.221: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/328-19>

³² Реформа енергетики: підписано нові закони з енергоефективності // Урядовий портал. 08.05.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248147589&cat_id=244276429

³³ Відбулося перше засідання робочої групи з розробки підзаконних нормативних актів у сфері впровадження енергосервісу в бюджетних установах // Урядовий портал. 15.06.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248247712&cat_id=244277212

допомогти місцевим радам створити шаблони деяких документів. Там також звернулися до міжнародних донорських організацій³⁴.

В серпні Держенергоефективності та Мінрегіон³⁵ опублікували проект постанови Кабміну «Про затвердження Примірного енергосервісного договору» з додатками. Документ є, фактично, шаблоном договору, що охоплює предмет та ціну договору, описує об'єкт, режими та умови використання енергоресурсів, базовий рівень споживання та закріплює скорочення споживання, закріплює строк дії договору, порядок оплати енергосервісу, порядок та методи розрахунку і перевірки фактичного рівня скорочення споживання та/або витрат, описує права та обов'язки сторін, їх відповідальність, описує комплексне випробування обладнання, умови, порядок та наслідки розірвання договору, порядок переходу права власності, порядок коригування визначення та розрахунку результату здійснення енергосервісу, тощо. Розробники вказують в пояснювальній записці³⁶ на досвід країн Центрально-Східної Європи, за яким потенціал енергозаощадження будівель складає від 40% до 70%. У вересні в Агентстві повідомили, що проект договору погоджений всіма зацікавленими сторонами без зауважень та після деякого доопрацювання в Мінюсті буде винесений на розгляд Кабінету Міністрів. До кінця року Держенергоефективності розраховує підготувати необхідні документи та роз'яснення, зокрема, що стосуються проведення закупівель, і очікують на відкриття ринку ЕСКО-договорів на початку 2016 року.

Мінрегіон оприлюднив тим часом міжнародні стандарти (ISO) системи енергетичного менедж-

менту³⁷, зазначивши, що їх впровадження може допомогти вирішити проблему.

На фоні цього Верховна Рада прийняла за основу і в цілому законопроект № 1565 «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку»³⁸, що має надати мешканцям можливість вільно вибирати форму та спосіб управління багатоквартирним будинком. Окрім того, закон чітко визначає права та обов'язки власників квартир як співвласників спільного майна, описує алгоритми прийняття колективних рішень – через створення юридичної особи ОСББ або більшістю без ОСББ. Успішна імплементація положень закону сприятиме проведенню заходів з енергоефективності через чітку модель участі співвласників в управлінні багатоквартирним будинком.

ОБЛІК

Стосовно питання комерційного обліку в представників органів влади існують щонайменше три різні погляди на варіанти вирішення проблеми – окремий закон про комерційний облік, додавання відповідних положень до закону про житлово-комунальні послуги та регулювання питання окремими законами щодо кожної конкретної послуги. На дискусії витрачено надто багато часу, який міг би піти на поліпшення та просування єдиного спільного бачення.

В жовтні 2014 року в Мінрегіоні заявили, що призупиняють плани забезпечення приладами обліку теплової енергії до 42-45%³⁹, тому що направили передбачені кошти на заходи з заміщення та скорочення споживання газу, а проблему обліку тепла хочуть вирішити «в найближчі 1,5-2 роки».

³⁴ Держенергоефективності розробляє проект примірного енергосервісного договору // Урядовий портал. 31.07.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248374500&cat_id=244277212

³⁵ Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Примірного енергосервісного договору» // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 05.08.2015: <http://www.minregion.gov.ua/regulatory/proekty-reguljatornyh-aktiv-dlja-obgovorennja-ta-analizi-reguljatornogo-vplyvu/proekt-postanovi-kabinetu-ministriv-ukrayini-pro-zatverdzhennja-primirnogo-energoserwisnogo-dogovoru-125943/>

³⁶ <http://www.minregion.gov.ua/attachments/content-attachments/4721/%D0%9F%D0%BE%D1%8F%D1%81%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%BA%D0%B0.pdf>

³⁷ Міжнародні стандарти (ISO) системи енергетичного менеджменту: <http://www.minregion.gov.ua/zhkh/energoberezhennya-ta-energoefektivnist-288033/mizhnarodnij-dosvid--739025/mizhnarodni-standarti-ISO-sistemi-energetichnogo-mentedzhmentu-529093/>

³⁸ Прийнято закон, який руйнує монополію ЖЕКів і дає змогу мешканцям багатоквартирних будинків ефективно управляти спільним майном // Урядовий портал. 14.05.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248155813&cat_id=244276429

³⁹ Термомодернізацію житлових будинків зможе забезпечити лише ефективний власник житла, – Сергій Кушнір // <http://www.minregion.gov.ua/news/termomodernizaciyu-zhitlovih-budinkiv-zmozhe-zabezpechiti-lishe-efektivnij-vlasnik-zhitla---sergij-kushnir-459849/>

Відповідно до наведених даних, втрати теплової енергії на всіх етапах її виробництва та транспортування складають до 45%⁴⁰ (норматив – 23,6%), що означає, що марно витрачаються понад 3,7 млрд. куб. м природного газу.

Відповідно до внесених змін у План діяльності Мінрегіону з підготовки проектів регуляторних актів на 2015 рік, Держенергоефективності мало розробити законопроект про комерційний облік у сферах теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення, надання комунальних послуг⁴¹ до грудня. 17 лютого Держенергоефективності опублікувало законопроект «Про комерційний облік у сферах теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення, надання комунальних послуг»⁴², що визначає строки та умови запровадження комерційного обліку постачання теплової енергії, послуг з централізованого водопостачання, водовідведення, опалення, постачання холодної та гарячої води, джерела фінансування робіт зі встановлення, обслуговування та заміни вузлів обліку, а також особливості здійснення держнагляду і рівень відповідальності за порушення законодавства. Відповідно до законопроекту, єдиним джерелом фінансування робіт зі встановлення, обслуговування та заміни будинкових вузлів обліку теплової енергії, будинкових та квартирних вузлів обліку холодної і гарячої води є кошти постачальника/надавача послуг з відшкодуванням через відповідний тариф. Регулятор також заявив про розробку відповідного законопроекту та надіслав його на розгляд уряду⁴³. Представники Держенергоефективності повідомили в червні, що ініціати-ви щодо окремого відповідного законопроекту блокує Мінрегіон, який виступає за включення окремих положень до законопроекту про житлово-комунальні послуги та не бачить потреби в окремому законі. Водночас Група підтримки

України Європейської Комісії звертала увагу на потребу ухвалення окремого законопроекту про комерційний облік енергетичних ресурсів⁴⁴. Держенергоефективності продовжило роботу над проектом та в серпні обговорила його з представниками НКРЕКП, народними депутатами та громадськими експертами.

З ухваленням закону про ринок природного газу активізувалася дискусія про облік газу. Щоб стимулювати облгази встановлювати лічильники споживання газу Кабмін вніс зміни до норм споживання природного газу населенням в разі відсутності газових лічильників, знизивши відповідні норми вдвічі⁴⁵. Проте вже в липні в «Нафтогазі» повідомили, що це призвело до масової відмови споживачів від встановлення приладів обліку з огляду на те, що норма надто низька, менша, ніж споживання більшості домогосподарств. Тому там пропонують зробити норму більшою, ніж середній обсяг споживання, щоб зробити встановлення лічильників привабливим⁴⁶. Водночас, деякі експерти вказали на те, що повернення старих норм споживання газу може призвести до заборгованостей з оплати⁴⁷. Народний депутат В.Сташук (фракція «Народний фронт») зареєстрував законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення належного комерційного обліку природного газу, теплової енергії, гарячої та холодної води для населення»⁴⁸ (реєстр № 2636), яким пропонує запровадити знижувальний коефіцієнт до ціни газу у разі невстановлення населенню у зафіксовані строки лічильників. При цьому збитки суб'єктів господарювання пропо-

⁴⁰ Держенергоефективності та Група підтримки України Європейської Комісії активізують співпрацю щодо приведення українського законодавства в сфері енергоефективності до європейського // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 10.07.2015: <http://www.minregion.gov.ua/news/te-8263/>

⁴⁵ Постанова Про внесення змін до норм споживання природного газу населенням у разі відсутності газових лічильників // Кабінет Міністрів України. №237. 29.04.2015: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/237-2015-%D0%BF>

⁴⁶ Коболєв просить Кабмін збільшити норми споживання газу для населення // Економічна правда. 06.07.2015: <http://www.epravda.com.ua/news/2015/07/6/549433/>

⁴⁷ Повернення до старих норм споживання газу зажене населення в борги — Дяченко // Голос столиці. 07.07.2015: http://newsradio.com.ua/2015_07_07/Povernennja-do-starih-norm-spozhyvannja-gazu-zazhene-naselennja-v-borgi-Djachenko-5838/

⁴⁸ Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення комерційного обліку природного газу, теплової енергії, гарячої та холодної води: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=54776

⁴⁰ 6-й Міжнародний форум з відновлюваної енергетики та енергоефективності в Україні: <http://www.minregion.gov.ua/zkhk/reforma-zhitlovo-komunalnogo-gospodarstva/6-y-miznarodniy-forum-z-vidnovlyuvanoyi-energetiki-ta-energoefektivnosti-v-ukrayini-143829/>

⁴¹ http://www.minregion.gov.ua/attachments/content-attachments/4378/%D0%94%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BA_1.pdf

⁴² http://saee.gov.ua/sites/default/files/documents/2014_05_05_draft_Law.doc

⁴³ Комісія запропонувала прийняти закон про 100% комерційний облік у сферах теплопостачання та водопостачання: <http://www.nerc.gov.ua/index.php?news=4388>

нується не відшкодувати, а припинення розподілу газу заборонити. Законопроект доопрацьований та зареєстрований у Верховній Раді 21 липня 2015 року. Прем'єр-міністр вимагав від НКРЕКП відбирати ліцензії і штрафувати ті облгази, які не забезпечують встановлення споживачам лічильників газу за свої кошти⁴⁹. Низку висловлених депутатами законодавчих ініціатив щодо комерційного обліку газу, запропонували повернути розробникам – наприклад, проект Закону України про внесення змін до Закону України «Про забезпечення комерційного обліку природного газу» (щодо безкоштовного встановлення і заміни газових лічильників, газових приладів та пристроїв для пенсіонерів, інвалідів та військовослужбовців); проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо недопущення збільшення тарифів на комунальні послуги для населення за відсутності приладів обліку (лічильників); законопроект зі змін до Закону «Про забезпечення комерційного обліку природного газу» (щодо порядку компенсації споживачам вартості встановленим лічильників обліку природного газу поставальниками газу), тощо.

Що стосується обліку теплової енергії, НКРЕКП прийняла рішення щодо першочергового включення до інвестиційних програм ліцензіатів заходів стосовно оснащення житлових будинків приладами комерційного обліку споживання теплової енергії⁵⁰. Крім того, регулятор нагадав, що відповідно до проекту Меморандуму про економічну та фінансову політику, схваленого розпорядженням Кабінету Міністрів від 27.02.2015 № 129-р, Україною взято зобов'язання щодо досягнення 100% обліку споживання теплової енергії до кінця 2016 року.

Водночас, віце-прем'єр Г.Зубко наголосив, що встановлення теплових лічильників підпадає⁵¹ під урядову програму компенсації

⁴⁹ Арсеній Яценюк вимагає від НКРЕКП штрафувати і позбавляти ліцензій облгази, які не забезпечують громадян безкоштовними лічильниками // Урядовий портал. 27.05.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248192381&cat_id=244276429

⁵⁰ Комісія прийняла рішення щодо першочергового включення до інвестиційних програм ліцензіатів заходів стосовно оснащення житлових будинків приладами комерційного обліку споживання теплової енергії: <http://www.nerc.gov.ua/index.php?news=4390>

⁵¹ У Яценюка обіцяють компенсувати третину витрат на лічильники тепла // Українська правда. 24.05.2015: <http://www.pravda.com.ua/news/2015/05/24/7068940/>

30% від кредиту на енергоефективні прилади і матеріали. Голова Держенергоефективності уточнив, що більшість поданих заявок ОСББ стосується встановлення індивідуальних теплових пунктів. Віце-прем'єр Г.Зубко зазначив, що лічильники встановлені у 36% мешканців. Він також повідомив, що НКРЕКП опрацьовує питання, щоб поставити в залежність надання послуг з постачання теплової енергії від кількості днів в опалювальному періоді та температури⁵². Потребу для фінансування встановлення лічильників в будинках оцінюють в Мінрегіоні в 3 млрд. грн.⁵³ – на переконання чиновників, процес можна зробити ефективним лише завдяки залученню коштів міжнародних організацій.

Верховна Рада підтримала в червні в першому читанні законопроект «Про внесення змін до деяких законів України у сфері комунальних послуг»⁵⁴. Документ пропонує зміни, які не допускають встановлення цін/тарифів на житлово-комунальні послуги нижче за розмір економічно обґрунтованих витрат на їх виробництво, а суперечки щодо їх формування та затвердження мають вирішуватися лише в судовому порядку. Законопроект передбачає також, що тарифи мають враховувати собівартість теплової енергії і забезпечувати рентабельність суб'єкта господарювання. При представленні законопроекту в парламенті, Г.Зубко послався на Енергетичне Співтовариство і зазначив, що прийняття проекту дозволить «комунальним підприємствам залучати інвестиції і таким чином виводити на новий рівень якість послуг для споживачів».

В січні Мінрегіон опублікував Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження

⁵² Облік та зменшення споживання енергоносіїв дозволять українцям заощаджувати // урядовий портал. 07.05.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248143535&cat_id=244276429

⁵³ Геннадій Зубко: «Необхідно вирішити питання монетизації пільг» // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 26.05.2015: <http://www.minregion.gov.ua/news/gennadiy-zubko-neobhidno-virishiti-pitannya-monetizaciyi-pilg-61852/>

⁵⁴ Верховна Рада в першому читанні підтримала законопроект про єдиний підхід в сфері державного регулювання питань формування та встановлення тарифів // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 18.06.2015: <http://www.minregion.gov.ua/news/verhovna-rada-v-pershomu-chitanni-pidtrimala-zakonoproekt-edinij-pidhid-v-sferi-derzhavnogo-regulyuvannya-pitan-formuvannya-ta-v-261663/>

Порядку подання засобів вимірювальної техніки⁵⁵ (результати вимірювань яких використовуються для здійснення розрахунків за спожиті для побутових потреб електричну і теплову енергію, газ і воду), що є власністю фізичних осіб, на періодичну повірку, обслуговування та ремонт», яку Кабмін затвердив в липні⁵⁶.

За даними Мінрегіону за I півріччя 2015 року⁵⁷, будинковими лічильниками холодної води оснащені 28,6% (41 321) будинків, будинковими лічильниками гарячої води – 15,9% (6 247) будинків, теплової енергії – 34,7% (29 906) будинків.

Мінрегіон також опублікував проект внесення змін до Плану діяльності з підготовки проектів регуляторних актів на 2015 рік, серед яких, зокрема, розробка проекту постанови Кабміну про затвердження Порядку нарахування (визначення) плати за послугу з централізованого опалення для населення у разі відсутності у квартирі (будинку садибного типу) та на вводах в багатоквартирних будинках засобів обліку теплової енергії⁵⁸ – це заплановано на грудень.

ДЕРЖАВНІ ПРОГРАМИ

Перед початком минулого опалювального сезону уряд загалом та Держенергоефективності зокрема розвинули велику активність щодо питання заміщення природного газу, називаючи це енергоефективністю. Зокрема, урядовці пообіцяли компенсувати 20% тіла кредиту, залученого в «Ощадбанку» на придбання котла з використанням будь-яких видів палива, окрім природного газу, але не більше 5000 грн. на кожен кредит⁵⁹. На це вирішили спрямувати кошти з 500 мільйонів гривень фінансової допомоги Європейського Союзу (внісши відповідні зміни до Державної цільової економічної програми енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2015 роки⁶⁰), запланувавши на ці потреби 50 млн. грн. в 2014 році⁶¹. До кінця року планували охопити програмою близько 33 тис. домогосподарств. Водночас, інформація щодо деталей програми була на початку дуже обмежена.

Окрім того, уряд зрівняв тариф на гікалорію тепла з газу та з альтернативних джерел палива⁶² з 1 жовтня 2014 року і до 1 жовтня 2019 року, передусім, для бюджетних установ, схваливши Постанову № 453 «Про стимулювання заміщення природного газу під час виробництва теплової енергії для установ та організацій, що фінансуються з державного і місцевих бюджетів»⁶³. Мінрегіон також розробив проекти постанов «Про підключення електроустано-

⁵⁵ Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку подання засобів вимірювальної техніки (результати вимірювань яких використовуються для здійснення розрахунків за спожиті для побутових потреб електричну і теплову енергію, газ і воду), що є власністю фізичних осіб, на періодичну повірку, обслуговування та ремонт»: <http://www.minregion.gov.ua/regulatory/proekty-reguljatornyh-aktiv-dlja-obgovorenj-ta-analizi-reguljatornogo-vplyvu/proekt-postanovi-kabinetu-ministriv-ukrayini-pro-zatverdzhennya-poryadku-podannya-zasobiv-vimiryuvalnoyi-tehniki-rezultati-vimir-557498/>

⁵⁶ Постанова Про затвердження Порядку подання засобів вимірювальної техніки на періодичну повірку, обслуговування та ремонт // Кабінет Міністрів України. №474. 08.07.2015: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/474-2015-%D0%BF>

⁵⁷ Оснащення багатоквартирних будинків побутовими засобами обліку триває // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 17.08.2015: <http://www.minregion.gov.ua/news/osnaschennya-bagatokvartirnih-budinkiv-pobudinkovimi-zasobami-obliku-trivaje-249537/>

⁵⁸ <http://www.minregion.gov.ua/attachments/content-attachments/4717/%D0%97%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B8%D1%89%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%8F%D1%82%D1%8C%D1%81%D1%8F%D0%B4%D0%BE%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D1%83%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%D0%9C%D1%96%D0%BD%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%96%D0%BE%D0%BD%D1%83%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8%D0%B7%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B8%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%96%D0%B2>

⁵⁹ Постанова Про внесення змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів щодо ефективного використання енергетичних ресурсів та енергозбереження // Кабінет Міністрів України. 01.10.2014: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=247650502>

⁶⁰ Постанова Про внесення змін до Державної цільової економічної програми енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2015 роки // Кабінет Міністрів України. №449. 03.09.2014: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/449-2014-%D0%BF/page>

⁶¹ Мінрегіон: Держава компенсуватиме громадянам частину вартості електрокотла // Урядовий портал. 16.09.2014: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247608444&cat_id=244277212

⁶² Володимир Гройсман: Виробляти тепло на альтернативному паливі стає вигідно // Урядовий портал. 22.09.2014: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247620304&cat_id=244276429

⁶³ Тариф на тепло, вироблене з альтернативного палива, прирівняли до газового // Урядовий портал. 23.09.2014: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247621672&cat_id=244276429

вок населення (побутових споживачів електричної енергії) з метою переходу на електричне опалення» (передбачає безкоштовне підключення установок до 16 кВт, що, за твердженням Мінрегіону, має зменшити витрати власника кожного житлового будинку на 10 тис. гривень), а також «Про стимулювання споживачів природного газу та теплової енергії до переходу на електроопалення та гаряче водопостачання» (передбачає збільшення у зимовий період місячного нормативу споживання електричної енергії із 3600 кВт-год до 5000 кВт-год без зміни рівня діючого тарифу)⁶⁴. В жовтні уряд прийняв Постанову № 540 «Про стимулювання споживачів природного газу та теплової енергії до переходу на використання електричної енергії для опалення і підігріву води»⁶⁵, якою встановлено «стимулюючий тариф» на електроенергію для тих споживачів газу і тепла, що перейшли на використання електроенергії для опалення і підігріву води. У свою чергу, НКРЕКП збільшила для населення, яке для обігріву використовує електроопалювальні установки, обсяги споживання електричної енергії до 5000 кВт-год за найменшим тарифом⁶⁶ (Постанова № 164 «Про затвердження Змін до Тарифів на електроенергію, що відпускається населенню»).

Уряд затвердив План коротко- та середньострокових заходів щодо скорочення обсягу споживання природного газу на період до 2017 року⁶⁷, передбачивши виділення в наступному році коштів з бюджету на покриття частини кредитів підприємцям на закупівлю енергозберігаючого обладнання та відшкодування частини кредитів для населення, розробки стимулюючих механізмів, в тому числі щодо заходів з енергозбере-

ження в будівлях та ін. Була також опублікована Дорожня карта нормативно-правового забезпечення розвитку сфер енергоефективності та відновлюваних джерел енергії, що, зокрема, передбачає серед іншого забезпечення привабливого строку окупності проектів по заміщенню газу, зменшення обсягів споживання газу населенням, бюджетними установами і організаціями та підприємствами ТКЕ на 3,66 млрд. кубометрів до 2020 року, термомодернізацію 33% багатоквартирних та індивідуальних будинків до 2020 року, 100%-й облік споживання теплової енергії та води, створення потужної інституційної основи для енергетичної сертифікації будівель за європейськими вимогами, створення загальнонаціональної системи моніторингу показників енергоефективності та енергетичного балансу, виконання зобов'язань України перед Енергетичним Співтовариством, тощо⁶⁸.

В Держенергоефективності інформували, що станом на 6 листопада 2014 року сума виданих кредитів на негазові котли склала 4 млн. грн., станом на 1 грудня 2014 року ця цифра дорівнювала 16 млн. грн.⁶⁹, 17 грудня 2014 року – понад 19 млн. грн.⁷⁰, січень – більше 28 млн.грн.⁷¹. Окрім того, уряд скасував пільги на ввезення на митну територію України енергозберігаючих матеріалів, обладнання, устаткування та комплектуючих⁷².

В січні 2015 року Держенергоефективності запропонувало за таким самим механізмом, що працював вже з котлами, відшкодувати 30-40% тіла кредиту на енергозберігаючі лампи для освітлення⁷³ та розширити заходи, на які надаватиметься державна підтримка – встанов-

⁶⁴ Андрій Білоусов поінформував про заходи Уряду у сфері енергозбереження // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 19.09.2014: <http://www.minregion.gov.ua/news/andriy-bilousov-poinformuvav-pro-zahodi-uryadu-u-sferi-energozberezhennya-641840/>

⁶⁵ Постанова Про стимулювання споживачів природного газу та теплової енергії до переходу на використання електричної енергії для опалення і підігріву води // Кабінет Міністрів України. №540. 16.10.2014: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/540-2014-%D0%BF>

⁶⁶ НКРЕКП збільшила населенню обсяги споживання електроенергії для електроопалення за найменшим тарифом // Урядовий портал. 23.10.2014: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247703701&cat_id=244276429

⁶⁷ Розпорядження Про затвердження плану коротко- та середньострокових заходів щодо скорочення обсягу споживання природного газу на період до 2017 року // Кабінет Міністрів України. №1014-р. 16.10.2014: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1014-2014-%D1%80>

⁶⁸ Дорожня карта нормативно-правового забезпечення розвитку сфер енергоефективності та відновлюваних джерел енергії: <http://saee.gov.ua/sites/default/files/documents/dor-karta.pdf>

⁶⁹ Державна підтримка енергоефективності: фокус на житлові будівлі // Держенергоефективності України. 27.11.2014: <http://www.saee.gov.ua/sites/default/files/documents/osbb-04122014.pdf>

⁷⁰ Заміщення споживання газу – пріоритет для Уряду, – Сергій Савчук // Урядовий портал. 23.12.2014: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247837354&cat_id=244276429

⁷¹ У 2014 році Україна зменшила споживання газу на 3 млрд кубометрів за рахунок енергоефективних заходів – Савчук // Українська енергетика. 21.01.2015: <http://ua-energy.org/post/50059>

⁷² Постанова Про визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо ввезення на митну територію України енергозберігаючих матеріалів, обладнання, устаткування та комплектуючих. № 719. 29.12.2014: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=247852588>

⁷³ Держенергоефективності пропонує відшкодувати житлофонду до 40% вартості світлодіодних ламп // Українська енергетика. 26.01.2015: <http://ua-energy.org/post/50170>

лення склопакетів, придбання енергозберігаючих матеріалів, встановлення приладів обліку, тощо⁷⁴. Для громадян планували відшкодувати 30% (але не більше 10000 грн. за одним кредитним договором), а для ОСББ – 40% тіла кредиту на придбання енергоефективного обладнання та матеріалів. Держенергоефективності розробило в січні проект відповідної постанови.

В квітні уряд продовжив програму компенсації частини тіла кредиту на негазові котли на 2015 рік⁷⁵ – за 2014 рік видано 2 339 кредитів на суму 28 млн.грн. і виплачено 2,4 млн. грн.. компенсацій⁷⁶. Водночас, в цей час була створена затримка з виплатами (з початку року), зумовлена оформленням продовження програми. Держенергоефективності пообіцяло поновити виплати та зробити оплати всім, хто взяв кредити в цей час, що згодом і зробило. Втім, попри обіцянку виплатити в травні, виплата відбулася в кінці червня⁷⁷, втім надалі Держенергоефективності пообіцяло дотримуватися не більше 3 місяців між оформленням кредиту та отриманням державної підтримки. Агентство повідомило про завчасну подачу документів на продовження відповідної програми на 2016 рік. В цілому на стимулювання населення, ОСББ та ЖБК до впровадження енергоефективних заходів в 2015 році виділено 343515,87 грн.

В квітні уряд також запровадив два нові механізми – відшкодування частини тіла кредиту для населення на придбання енергоефективного обладнання та/або матеріалів, а також для ОСББ на впровадження енергоефективних

⁷⁴ Запровадження державної підтримки сприяло скороченню споживання природного газу на понад 3 млрд. куб. м // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 23.01.2015: <http://www.minregion.gov.ua/news/zaprovdzhennya-derzhavnoy-pidtrimki-spriyalo-skorochennu-spozhyvannya-pryrodnogo-gazu-na-ponad-3-mlrd--kub--m--484803/>

⁷⁵ Постанова Деякі питання використання у 2015 році коштів для здійснення заходів у сфері енергоефективності та енергозбереження. № 177. 08.04.2015: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/177-2015-%D0%BF>

⁷⁶ Інтерв'ю Голови Держенергоефективності Сергія Савчука газеті «Факти» // Держенергоефективності України. 24.04.2015: <http://saee.gov.ua/uk/news/605>

⁷⁷ 6,3 млн. грн. виділено з державного бюджету на погашення частини суми кредиту за програмою на придбання «негазових» котлів // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 22.06.2015: <http://www.minregion.gov.ua/news/63-mln--grn--vidileno-z-derzhavnogo-byudzhetu-na-pogashennya-chastini-sumi-kreditu-za-programoyu-na-pridbannya-negazovih-kotliv-666023/>

заходів⁷⁸. Громадянам обіцяла відшкодувати 30% тіла кредиту, але не більше 10 тис. грн., а для ОСББ встановили розмір відшкодування на рівні 40%. Для ОСББ та ЖБК у 2015 році запланували 344 млн. грн. (з додатковим залученням банками 1,23 млрд. грн.), а на відшкодування населенню виділили 198 млн.грн.⁷⁹. Розширили також коло банків-партнерів – поряд з «Ощадбанком» в програмі беруть участь «Укргазбанк» та «Укрексімбанк». В уряді планували, що програмою скористаються близько 134 тисячі сімей⁸⁰ (14 тис. – відшкодування за «негазові» котли, 22 тис. – 30% для громадян, 98 тис. (10% ОСББ, близько 1630 будівель⁸¹).

В червні уряд закликав регіони долучитися до спів фінансування механізмів стимулювання енергоефективності – прем'єр-міністр виступив з цим до голів ОДА⁸², мотивувавши це зростанням доходів місцевих бюджетів в середньому на 40% та доручив призначити заступників голів ОДА на рівні областей і районів, в тому числі і з питань енергоефективності.

В Держенергоефективності уточнили, що прагнуть залучити місцеві бюджети саме до відшкодування відсотків за наданими кредитами на утеплення житла – вони звернулися до органів місцевої влади та самоврядування з пропозицією підписати меморандуми⁸³, що зобов'язують

⁷⁸ Постанова Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 1 березня 2010 р. № 243 і від 17 жовтня 2011 р. № 1056. № 231. 08.04.2015: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/231-2015-%D0%BF>

⁷⁹ Оприлюднено постанову КМУ від 08.04.2015 року № 231, спрямовану на стимулювання населення, ОСББ та ЖБК до впровадження енергоефективних заходів // Держенергоефективності України: <http://saee.gov.ua/uk/news/608>

⁸⁰ Уряд запроваджує часткову компенсацію вартості утеплення житла, – Арсеній Яценюк // Урядовий портал. 08.04.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248079620&cat_id=244276429

⁸¹ Українці можуть звертатись за компенсацією та кредитами на енергоефективні заходи до трьох банків // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 08.04.2015: <http://www.minregion.gov.ua/news/ukrayinci-mozhut-zvertatis-za-kompensaciyu-ta-kreditami-na-energoefektivni-zahodi-do-troh-bankiv-108277/>

⁸² Арсеній Яценюк звернувся до керівників ОДА прийняти рішення про співфінансування регіонами програм із енергоефективності // Урядовий портал. 26.06.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248282531&cat_id=244276429

⁸³ Сергій Савчук: Наше завдання – залучити і місцеві бюджети до співфінансування заходів з енергоефективності // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 05.06.2015: <http://www.minregion.gov.ua/news/sergiy-savchuk--nashe-zavdannya---zaluchiti-i-miscevi-byudzheti-do-spivfinansuvannya-zahodiv-z-energoefektivnosti--589060/>

області вже в цьому році передбачити в своїх бюджетах ці кошти. Станом на липень таких меморандумів підписано 18⁸⁴. Разом з цим почали запускатися місцеві програми – у Львові (регіональна), Луцьку (місцева), Дніпропетровську (регіональна та міська), Сумах (регіональна), Борисполі (районна), Закарпаття, Запоріжжя.

За інформацією Держенергоефективності, станом на червень на придбання «негазових» котлів і енергоефективного обладнання видано на суму 100 млн. грн. для майже 6 тис. родин⁸⁵, 6 липня – 130 млн. грн.. кредитів 7 400 отримувачам⁸⁶, до кінця липня – 210 млн. грн.. 12 000 отримувачам⁸⁷. За словами голови Держенергоефективності С.Савчука, середній платіж учасників програми енергоефективного кредитування становить близько 500 грн. на місяць за котел або 489 грн. на місяць за енергоефективне обладнання чи матеріали.

З 3 по 31 серпня цього року за програмою енергоефективності видано кредитів на суму 139,4 млн. грн.⁸⁸. Загалом, з моменту початку програм на заміну газових котлів та придбання енергоефективних реалізації програми стимулювання населення до впровадження енергозберігаючого обладнання і матеріалів видано 23 107 кредитів на загальну суму 389,5 млн. грн. До співпраці з Держенергоефективності щодо компенсації частини тіла кредиту або відсотків долучилися 22 області, підписавши меморандуми про додаткову компенсацію кредитів⁸⁹.

⁸⁴ Інтерв'ю Голови Держенергоефективності Сергія Савчука інтернет-виданню «OKNA.ua» // Держенергоефективності України. 27.07.2015: <http://saee.gov.ua/uk/news/712>

⁸⁵ Понад 100 млн гривень видано на кредити за державною програмою з енергозбереження // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 23.06.2015: <http://www.minregion.gov.ua/news/ponad-100-mln-griven-vidano-na-kredit-i-da-derzhavnoyu-programoyu-z-energozberezhennya-478301/>

⁸⁶ Лише за місяць банки видали майже 60 млн. грн. кредитів за державною програмою з енергозбереження // Урядовий портал. 07.07.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248306573&cat_id=244277212

⁸⁷ Ще дві тисячі родин долучилися до програми енергоефективності // Урядовий портал. 27.07.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248365290&cat_id=244277212

⁸⁸ За державною програмою з енергоефективності з 3 по 31 серпня 2015 року, банки видали кредитів на суму 139,4 млн. грн. // Держенергоефективності України. 01.09.2015: <http://saee.gov.ua/uk/news/789>

⁸⁹ Утеплення помешкань, встановлення лічильників на тепло заощадять кошти українців – Геннадій Зубко // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 26.08.2015: <http://www.minregion.gov.ua/news/uteplennya-pomeshkan-ya-vstanovlennya-lichilnykiv-na-teplo-zaoschadyat-koshti-ukrayinciv--gennadiy-zubko-878500/>

Тим часом, державні банки, що беруть участь в програмі, демонструють певну конкуренцію за клієнтів. Один з банків збільшив строк кредитування для ОСББ та ЖБК⁹⁰ з 5 до 10 років та максимальну суму кредиту із 3 до 10 млн. грн., а також домовився про співпрацю з однією із мереж будівельних гіпермаркетів⁹¹, що також інформуватиме про умови державної програми. Інший банк після вступу в дію закону «Про особливості здійснення права власності в багатоквартирному будинку» теж спростив умови для ОСББ⁹² – скоротив пакет документів, знизив обов'язковий рівень надходжень платежів ОСББ та встановив єдину вимогу до голосування за будь-яким проектом – 75% голосів співвласників.

Відповідно до ухваленої урядом в серпні постанови № 614⁹³, особи, яким призначена субсидія, можуть звернутися до Ощадбанку чи до Укргазбанку і отримати 70 % компенсації на придбання негазового котла або енергозберігаючого обладнання чи матеріалів⁹⁴. Крім того, постанова передбачає підвищення граничного розміру відшкодування на один кредитний договір.

У вересні Держенергоефективності повідомило про видачу кредитів на 500 млн. грн., сума компенсацій при цьому склала 43 млн. грн.. В

[ua/news/uteplennya-pomeshkan-ya-vstanovlennya-lichilnykiv-na-teplo-zaoschadyat-koshti-ukrayinciv--gennadiy-zubko-878500/](http://www.minregion.gov.ua/news/uteplennya-pomeshkan-ya-vstanovlennya-lichilnykiv-na-teplo-zaoschadyat-koshti-ukrayinciv--gennadiy-zubko-878500/)

⁹⁰ УКРГАЗБАНК покращив умови кредитування ОСББ та ЖБК на заходи з енергозбереження // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 28.07.2015: <http://www.minregion.gov.ua/news/ukrgazbank-pokraschiv-umovi-kredituvannya-osbb-ta-zhbk-na-zahodi-z-energozberezhennya-193963/>

⁹¹ УКРГАЗБАНК та національна мережа «Епіцентр» уклали договір про партнерство та співпрацю в енергоефективній сфері // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 28.07.2015: <http://www.minregion.gov.ua/news/ukrgazbank-ta-nacionalna-merezha-epicentr-uklali-dogovir-pro-partnerstvo-ta-spivpracyu-v-energoefektivniy-sferi-636217/>

⁹² Енергоефективні кредити для ОСББ стали доступнішими // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 30.07.2015: <http://www.minregion.gov.ua/news/energoefektivni-krediti-dlya-osbb-stali-dostupnishimi-245101/>

⁹³ Постанова Про внесення змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів щодо ефективного використання енергетичних ресурсів та енергозбереження // Кабінет Міністрів України. № 614. 12.08.2015: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/614-2015-p>

⁹⁴ Підписано постанову, яка дає можливість субсидіантам отримати компенсацію за енергоефективний кредит // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 26.08.2015: <http://www.minregion.gov.ua/news/pidpisano-postanovu-yaka-dae-mozhlivist-subsidiantam-otrimati-kompensaciyu-za-energoefektivniy-kredit-168505/>

Агентстві відзначають, що наразі час з моменту взяття кредиту до його відшкодування займає 2,5-3 місяці, хоча обіцяють, що в жовтні почнуть виходити на показник 1-1,5 місяці. В середньому, на тиждень видають кредитів на 45 млн. грн.. Приватні споживачі вибирають 99,5% кредитів, в той час як ОСББ лише 0,5% – кредити отримали 28 тис. індивідуальних позичальників та 38 ОСББ. В Держенергоефективності пояснюють це тим, що ОСББ має надати трохи більше документів, а також тим, що прийняття рішень співвласниками є доволі тривалий процес. При цьому ОСББ в більшості не наважуються поки брати великі кредити – починають з маленьких (скління, індивідуальні тепlopункти, засоби обліку), натомість є такі, що звертаються за другим кредитом і є одне ОСББ, яке взяло кредит на комплексну термомодернізацію. Тим часом, відповідно до інформації Агентства, 65% позичальників беруть кредити на скління балконів та встановлення вікон, 31% – на термомодернізацію індивідуальних будинків. 95% мешканців багатоквартирних будинків беруть кредити на скління балконів і вікон, в одноквартирних – на скління та утеплення беруть майже порівну, (54% і 43% відповідно). Якщо порівнювати програми кредитування енергоефективних заходів та встановлення негазових котлів, то на кредити для котлів приходиться лише третина кредитів, в той час як на енергоефективні заходи і матеріали – дві третини. Серед котлів, 5% склали електрокотли, решту 95% – котли на іншому паливі (дровах, пелетах, брикетах, соломі). Втім, з 27 серпня 2015 року кредити на електрокотли не надають. Натомість в програмі щодо енергоефективних матеріалів і заходів, є можливість отримувати кредити на багатозонні багато тарифні лічильники електричної енергії, а також сонячні колектори та теплові насоси. В Держенергоефективності кажуть, що працюють над залученням інших, комерційних банків, проте поки що ця ініціатива заблокована іншими органами влади. Окрім того, в Агентстві запевнили, що працюють над тим, щоб оцінити обсяг законного газу. Також у відомстві наголошують, що з 2017 року ОСББ не зможуть отримати підтримку держави без проведення енергоаудиту.

Підсумовуючи, варто відзначити запуск механізмів для заохочення громадян і співвласників багатоквартирних будинків робити конкретні

проекти. Водночас, поряд з обсягом витрачених коштів потрібен також критерій або низка критеріїв, які б допомагали визначити ефективність витрат, їх виправданість, тощо.

ПРОФІЛЬНИЙ ФОНД З ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ

В листопаді 2014 року Держенергоефективності просувало ідею створення Фонду з енергоефективності, який би забезпечив фінансування відповідних державних програм після вичерпання виділених ЄС коштів та здійснював інвестиції в енергоефективність. Агентство розробило проект урядового рішення про створення Фонду та почало обговорення з громадськими експертами і донорами⁹⁵. Серед питань, які розглядалися – джерела наповнення Фонду і розрахунок потенційних результатів його діяльності. Держенергоефективності та представники Групи підтримки для України домовилися про створення робочої групи з розробки концепції фонду⁹⁶.

Проект постанови Кабміну «Питання Державної спеціалізованої фінансової установи «Фонд енергоефективності», якою хотіли передбачити спрямування частини коштів держбюджету, законотворення внаслідок реалізованих проектів, а також коштів міжнародних організацій, на фінансування заходів з підвищення енергоефективності, був опублікований лише у лютому⁹⁷. Також оприлюднено проект статуту Фонду, який згодом був знятий з сайту Держенергоефективності. Статутний капітал Фонду пропонувався на рівні 100 млн. грн.; метою його діяльності визначалися 1) заміщення (скорочення) споживання природного газу населенням, бюджетними установами і організаціями та об'єктами у сфері тепlopостачання; 2) підвищення енергетичної ефективності житлових будинків, будівель бюджетних установ і організацій та об'єктів у сфері тепlopостачання; 3) скорочення викидів парни-

⁹⁵ Інституційні засади створення та діяльності Фонду з енергоефективності мають бути визначені найближчим часом // Урядовий портал. 26.12.2014: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247844162&cat_id=244277212

⁹⁶ Держенергоефективності залучатиме європейський досвід для створення фонду з енергоефективності // Урядовий портал. 17.12.2014: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247825453&cat_id=244277212

⁹⁷ <http://sae.gov.ua/uk/activity/zakonoproektna-diyalnist>

кових газів; 4) досягнення показників енергоефективності відповідно до зобов'язань України перед Енергетичним Співтовариством. Серед завдань Фонду були виконання держпрограм з енергоефективності і заміщення споживання газу, розробка програм з підвищення енергоефективності в будинках, акумулювання коштів від юридичних та фізичних осіб для використання на завдання діяльності; надання пропозицій для удосконалення державної політики в енергоефективності та популяризація механізмів державної політики в енергоефективності. Окрім того, було опубліковано проект Порядку розрахунку обсягів коштів, які спрямовуються на виконання статутної діяльності Фонду.

Держенергоефективності також проводило переговори з міжнародними партнерами⁹⁸ та представниками міжнародних фінансових установ⁹⁹ щодо моделей діяльності, наповнення Фонду та забезпечення його сталого фінансування. Серед варіантів, які обговорювалися була спільна робота Фонду з Фондом донорів, яким, можливо, керуватиме ЄБРР. Модель Фонду на працювали спільно Держенергоефективності разом з Міністерством навколишнього середовища Німеччини та компанією Berlin Economics. Очікують, що Фонд запрацює вже в 2015 році, а ринок енергоефективності в Україні, який голова Держенергоефективності С.Савчук оцінив у 40 млрд. євро, дозволить скоротити споживання газу до 2030 року до 13 млрд. кубометрів на рік, передбачають в Агентстві.

У підсумку механізм Фонду поки не запусканий в офіційну роботу та тривають переговори і консультації щодо можливих аспектів його діяльності, що не дозволяє поки говорити про остаточно сформовану політику щодо цього питання та подальші перспективи діяльності започаткованих державних програм з енергоефективності.

⁹⁸ Агентство спільно з Федеративним міністерством екології Німеччини опрацює моделі наповнення фонду з енергоефективності // Держенергоефективності України. 20.02.2015: <http://saee.gov.ua/uk/news/523>

⁹⁹ Створення Фонду енергоефективності дасть можливість залучити кращі енергоефективні технології та надійне повернення інвестицій // Урядовий портал. 28.04.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248126705&cat_id=244276429

КРИЗОВІ ЗАХОДИ З ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ

Через обмежені ресурси напередодні минулого опалювального сезону його перебіг був досить нервовим. На початку опалювального сезону прем'єр-міністр А.Яценюк закликав всі органи державної влади та місцевих адміністрацій економити газ і доручив головам ОДА, Мінрегіону, НАК «Нафтогаз України» та НКРЕКП встановити ліміти споживання природного газу для ліцензіатів і суб'єктів споживання природного газу¹⁰⁰. Уряд встановив ліміти ще в липні¹⁰¹ – вони різнилися для кожної області, бюджетних установ, тепло генеруючих і теплопостачальних організацій, а також промислових споживачів. Загалом, було заплановано скоротити споживання газу на 30%. Проте попри заклики дотримуватися лімітів, погрози керівникам адміністративною відповідальністю, дисципліна діяльності в рамках лімітів часто не була дотримана – попри нижчий рівень споживання в порівнянні з попереднім роком, ліміти часто були перевищені. В результаті опалювального сезону економія склала 21% – споживання зменшили на 1,8 млрд. кубометрів газу¹⁰². Відхилення від лімітів в Міненерговугілля пояснили різким зниженням температури повітря. Натомість після опалення в теплий період прем'єр закликав встановлювати штраф підприємствам теплокомуненерго за не відключення опалення і неефективне використання газу¹⁰³. В Держенергоефективності повідомили, що за такими категоріями споживачів, як населення, бюджетні установи, теплокомуненерго, які виробляють тепло для населення, вдалося скоротити споживання газу з 26 до 22,9 млрд. кубометрів¹⁰⁴. В уряді повідомили, що за 2014

¹⁰⁰ Арсеній Яценюк вимагає від всіх органів державної влади та місцевих адміністрацій економії газу // Урядовий портал. 31.10.2014: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247721270&cat_id=244276429

¹⁰¹ Постанова Деякі питання забезпечення населення, підприємств, установ та організацій природним газом до кінця опалювального сезону 2014/15 року // Кабінет Міністрів України. № 296. 09.07.2014: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=247496069>

¹⁰² Споживання енергоресурсів в Україні зменшилося на 21% // Урядовий портал. 16.04.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248096626&cat_id=244277212

¹⁰³ Арсеній Яценюк звернувся до НКРЕКП та Міненерговугілля штрафувати теплокомуненерго за невідключення опалення: «Тільки по Києву за кожні 10 секунд спалюється середня зарплата українця» // Урядовий портал. 15.04.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248092430&cat_id=244276429

¹⁰⁴ Форум «Незалежна теплоенергетика» є діловою платформою

рік заощадили 3,4 млрд. доларів та планують за два роки скоротити споживання газу на 10 млрд. кубометрів¹⁰⁵.

Тим часом в IFC (Група Світового банку) зауважили, що Україна дійсно зекономила газ, проте завдяки зниженню споживання в індустріальному секторі¹⁰⁶, в той час як в комунальному зниження не відбулося взагалі. На фоні цього в Кабміні заявили про наміри рейтингувати кожну область за критерієм енергоефективності¹⁰⁷ і надавати найкращим регіонам більший розмір компенсації для населення. Моніторинг областей проводитиме Мінекономрозвитку з липня 2015 року.

В 2015 році в серпні уряд створив міжвідомчу робочу групу з підготовки до опалювального сезону¹⁰⁸, а прем'єр-міністр закликав здійснити 25 пунктів із плану заходів в енергетичній сфері, наданого групою міжнародних експертів. Група має засідати щотижня, в той час, як антикризовий штаб – щомісяця. На розгляд цієї робочої групи будуть винесені, зокрема, «всі питання розрахунків державних, приватних компаній і бюджету», – як по електроенергії, так і по газу.

ІНСТИТУЦІОНА СТРУКТУРА

У вересні 2014 року Кабінет Міністрів передав Держенергоефективності під координацію віцепрем'єр-міністра – міністра регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ¹⁰⁹. Згодом відповідні

мою обміну досвідом у сфері енергоефективності // Урядовий портал. 21.04.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248108324&cat_id=244277212

¹⁰⁵ Завдяки зменшенню споживання газу Уряд та український народ за минулий рік зекономили країні 3,4 мільярда доларів, – Арсеній Яценюк // Урядовий портал. 15.04.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248092177&cat_id=244276429

¹⁰⁶ Світовий банк констатував, що Україна не зменшила споживання газу в комунальному секторі // Українська енергетика. 04.06.2015: <http://ua-energy.org/post/52998>

¹⁰⁷ Арсеній Яценюк: Уряд розпочне практику рейтингування областей, зокрема щодо виконання програми енергоефективності // Урядовий портал. 26.06.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248282426&cat_id=244276429

¹⁰⁸ Арсеній Яценюк: Уряд створює міжвідомчу робочу групу з питань підготовки до осінньо-зимового періоду // Урядовий портал. 03.08.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248380690&cat_id=244276429

¹⁰⁹ Постанова Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади // Кабінет Міністрів України. №

зміни також були внесені в Положення про Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України¹¹⁰. В самому Агентстві тим часом розробили новий проект положення – колишній Директор Секретаріату Енергетичного Співтовариства та експерт С.Нейков відзначив відповідність проекту положення ст. 4.4 та 5.2 Директиви 2006/32/ЕС, а також ст. 10.4 Директиви 2010/31/ЕС¹¹¹, наголосив на тому, що визначено чіткі функції та відповідальність за здійснення єдиної державної політики в енергозбереженні та відновлюваній енергетиці. В положенні також описана роль в імплементації законодавства ЄС, передбачені механізми координування діяльності. Також, згідно з висновком, передбачені можливості співпраці з громадянським суспільством, донорами, розробки спеціальних схем фінансування та державно-приватного партнерства¹¹².

В жовтні 2014 року Держенергоефективності переглянуло функції, відмовившись від контролюючих функцій на користь стимулюючих механізмів та інструментів моніторингу¹¹³.

В листопаді уряд схвалив нову редакцію Положення про Держенергоефективності, розширивши його функції відповідно до зобов'язань України в Енергетичному Співтоваристві¹¹⁴, зокрема передбачивши можливість створення фондів державної підтримки (стаття 11 Директиви 2006/32/ЕС), розвиток державно-приватного партнерства (частина 18 Директиви 2010/31/ЕС), популяризацію та проведення інформаційних кампаній (стаття 7 Директиви 2006/32/ЕС). Положення закріпило, що діяль-

442. 10.09.2014: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF>

¹¹⁰ Постанова Про внесення змін до Положення про Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України // Кабінет Міністрів України. № 690. 26.11.2014: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/690-2014-%D0%BF>

¹¹¹ Експертний висновок стосовно проекту Положення про Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України (Держенергоефективності): <http://saee.gov.ua/sites/default/files/Expert%20opinion.pdf>

¹¹² Європейські експерти підтримують нову парадигму Положення про Агентство // Держенергоефективності України. 26.09.2014: <http://saee.gov.ua/uk/news/341>

¹¹³ Володимир Гройсман доручив Держенергоефективності передати на потреби АТО 38 вантажопасажирських автомобілів // Урядовий портал. 21.10.2014: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247694166&cat_id=244276429

¹¹⁴ Уряд розширив повноваження Держенергоефективності // Українська енергетика. 26.11.2014: <http://ua-energy.org/post/49024>

ність Держенергоефективності «спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Віце-прем'єр-міністра України — Міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства»¹¹⁵.

Держенергоефективності висловлювало бажання впровадити європейську систему моніторингу у сфері енергоефективності, а також розширювати співпрацю з експертами та громадськістю¹¹⁶. В січні уряд дозволив Держенергоефективності ліквідувати територіальні органи як структурні підрозділи апарату¹¹⁷ (Постанова Кабінету Міністрів від 14 січня 2015 р. № 4), що дозволило ліквідувати 24 управління по всій Україні.

В результаті змін Держенергоефективності переформатувало свої установчі документи для більш плідної роботи над імплементацією європейського законодавства. Проте положення Агентства у вертикалі іншого міністерства накладає певні обмеження на діяльність, що робить Агентство радше розробником проектів рішень в енергоефективності, ніж окремим центральним органом, який виробляє і впроваджує політику.

МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ФІНАНСУВАННЯ

Протягом терміну дії моніторингу велика кількість донорів були залучені до різних програм, проектів, обмінів досвідом та інших подібних активностей в галузі енергоефективності. Список ключових донорів включає, але не обмежується, Світовий банк, Міжнародний банк реконструкції і розвитку, ЄБРР, Європейську Комісію, низку держав (Німеччину, Італію, Норвегію, Швецію, Швейцарію, Польщу, Францію та інші), GIZ, USAID, Міжнародна фінансова корпорація, НЕФКО, Е5Р, ЄІБ та інші.

¹¹⁵ Постанова Про затвердження Положення про Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України // Кабінет Міністрів України. № 676. 26.10.2014: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/676-2014-%D0%BF>

¹¹⁶ У сфері енергоефективності та відновлюваної енергетики необхідно впровадити європейську систему моніторингу // Урядовий портал. 21.11.2014: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247767950&cat_id=244277212

¹¹⁷ Постанова Деякі питання діяльності центральних органів виконавчої влади // Урядовий портал. № 4. 14.01.2015: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4-2015-%D0%BF>

Їх проекти, обсяг, фокус та цілі є досить різними – впровадження заходів з енергоефективності у кількох містах (наприклад, проект Світового банку), підвищення енергоефективності в секторі централізованого теплопостачання (Міжнародний банк реконструкції та розвитку), надання експертної та технічної допомоги, обмін досвідом (експерти з низки країн, Європейська Комісія), демонстраційні проекти з енергоефективності в сфері теплопостачання (НЕФКО, Швеція, Е5Р), створення енергетичних агентств в різних регіонах України (GIZ), спільні заходи та діяльність для розвитку сприятливого правового середовища щодо енергоефективності в житловому господарстві і ОСББ, застосування інвестицій щодо енергоефективності (проект USAID «Муніципальна енергетична реформа»), підтримка енергоефективності в громадських будівлях (ЄБРР), розробка первинного законодавства (Міжнародна фінансова корпорація), розвиток сталого фінансового інструменту для житлового сектору (ЄБРР), термомодернізація житлових будинків (Е5Р), тощо.

Велика зацікавленість стейкхолдерів є, безперечно, дуже важливим сигналом. Проте попри широкий спектр нагод для втілення проектів на різних рівнях з залученням різної кількості партнерів та глибини охоплення проблем, нагальними залишаються питання систематизації зусиль щодо синхронізації інформації про різні проекти, «навігації» між проектами, легкого розуміння суті та призначення проекту як зацікавленими сторонами, так і пересічними споживачами енергетичних послуг. В такий спосіб кожен наступний проект міг би посилювати попередній та створювати надійне підґрунтя для майбутніх проєктів. Також цікавою була б інформація щодо проектів, орієнтованих безпосередньо на споживачів, масштабованості ініціатив, тощо.

ІНФОРМУВАННЯ

Протягом року кількість заходів і подій, що стосувалися тематики енергоефективності, була однією з найбільших. Нерідкими були як конференції, виставки, так і круглі столи, зустрічі з обговорення тих чи інших ініціатив, законопроектів, експертні дискусії. Можна назвати кілька

ліній інформаційних кампаній – це, передусім, експертна співпраця в процесі вироблення пропозицій до законодавства, підзаконних актів, розгляду концепцій вирішення того чи іншого питання. Друга лінія – інформаційний супровід Держенергоефективності державних програм з енергоефективності, поїздки по регіонах, робота з зацікавленими сторонами, включаючи ОСББ та роз'яснення особливостей і зручностей програм.

Зокрема, в жовтні 2014 року на фоні проведення традиційних громадських обговорень щодо проектів регуляторних актів, відбулися обговорення ЕСКО-механізмів¹¹⁸. В листопаді, наприклад, відбулися обговорення, організовані Національним екологічним центром України та громадською організацією «Екоклуб», що зібрали провідних експертів в галузі енергоефективності, а також в одному з них взяли участь представники Секретаріату Енергетичного Співтовариства. Окрім того відбулися міжнародний круглий стіл «Інвестиції в енергоефективність житлового сектору – європейський досвід взаємодії держави та бізнесу» у рамках соціально-інформаційного проекту «Від енергоефективності – до енергонезалежності» на підтримку Урядової ініціативи «Енергетична незалежність України»¹¹⁹. В грудні відбулося засідання експертної групи Міненерговугілля¹²⁰ з представниками інститутів громадянського суспільства та засобів масової інформації щодо питань проведення енергоаудитів, культури енергозбереження, низько відсоткових кредитів для реалізації проектів з енергоефективності, тощо. Зі свого боку, громадські експерти презентували концепцію механізму державної компенсації витрат на заходи з уте-

плення житла, яку пропонують на рівні 30-50% від вартості проекту¹²¹.

В квітні Держенергоефективності почало інформаційну кампанію щодо принципів роботи нових компенсаційних програм – семінари для чиновників, представників ОСББ та інших зацікавлених сторін. В наступні місяці ця кампанія розшириться – Спільно з проектом USAID «Муниципальна енергетична реформа в Україні» та проектом GIZ «Енергоефективність у громадах» Держенергоефективності провело інформаційні зустрічі та семінари в ряді регіонів. В липні в Агентстві відкрили кол-центр та готуються запустити зустрічі в районах («план 476»¹²²), соціальну рекламу на ТВ та біг-бордах (спільно з проектом IFC «Енергоефективність у житловому секторі в Україні»). Чиновники також радяться із зацікавленими сторонами – банками, донорськими організаціями, торговельними мережами щодо розширення механізмів стимулювання населення до енергоефективності. Деякі зацікавлені сторони також проводять свої інформаційні компанії – в частині областей на зворотній стороні платіжок розміщують інформацію про програми з енергозбереження. Держенергоефективності запустило роботу колл-центру та комунікаційного центру, який, зокрема, допомагатиме представникам районної влади інформувати людей. Агентство ставить собі за мету поінформувати мешканців всіх районних центрів, тому співробітники комунікаційного центру допомагатимуть представникам районної влади інформувати людей. За серпень Агентство провело близько 90 семінарів-практикумів на рівні районів.

В травні було презентовано інтерактивний інструмент – енергоефективний калькулятор¹²³ (економічний калькулятор встановлення нового

¹¹⁸ Енергосервісні контракти – шлях до енергоефективності країни // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 30.10.2014: <http://www.minregion.gov.ua/zhkh/reforma-zhitlovo-komunalnogo-gospodarstva/energoservisni-kontrakti--shlyah-do-energoefektivnosti-krayini-619370/>

¹¹⁹ Інвестиції в енергоефективність житлового сектору – європейський досвід взаємодії держави та бізнесу // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 24.11.2014: <http://www.minregion.gov.ua/zhkh/reforma-zhitlovo-komunalnogo-gospodarstva/investitsiyi-v-energoefektivnist-zhitloвого-sektora---evropeyskiy-dosvid-vzaimodiyi-derzhavi-ta-biznesu-248405/>

¹²⁰ Представники Міненерговугілля та інститутів громадянського суспільства обговорили питання економії енергоресурсів // Урядовий портал. 11.12.2014: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247812223&cat_id=244277212

¹²¹ Українські експерти ініціюють створення механізму державної компенсації 30-50% витрат на утеплення житла // Національний екологічний центр України. 10.12.2014: <http://necu.org.ua/ukrayinski-eksperty-initsiyuyut-stvorennya-mehanizmu-derzhavnoyi-kompensatsiyi-30-50-vytrat-na-uteplennya-zhytla/>

¹²² Держенергоефективності проведе роз'яснювальну роботу у всіх районах країни // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 31.07.2015: <http://www.minregion.gov.ua/news/derzhenergoefektivnosti-provede-rozjasnyvalnu-robotu-u-vsikh-rayonah-krayini-512944/>

¹²³ Держенергоефективності розроблено енергоефективний калькулятор // Урядовий портал. 05.05.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248138455&cat_id=244276429

котла). За його допомогою, як анонсують, можна зробити орієнтовний розрахунок витрат та термін окупності. Також було проведено круглий стіл «Енергоефективна Україна: перші результати та нові завдання до 2020 року», який організували Секретаріат Енергетичного Співтовариства, аналітичний центр DiXi Group, Міжфракційне депутатське об'єднання «За енергетичну незалежність України» та Держенергоефективності¹²⁴, в рамках якого учасники обговорили підсумки роботи в сфері енергоефективності та дорожню карту пріоритетних нормативно-правових актів, що потребують розробки та прийняття до кінця 2015 року. Крім того, відбувся Форум енергоефективного партнерства¹²⁵, під час якого голова Держенергоефективності закликав до співпраці представників регіонів, а також закликав громадян користуватися прийнятими урядом програмами з енергоефективності. Також відбувся Міжнародний форум для сталого розвитку міст «GREEN CITY»¹²⁶, учасники якого в тому числі питання енергоефективних технологій та фінансових інструментів для підтримки заходів з енергозбереження.

Інтенсифікація комунікацій з боку органів влади, відповідальних за політику енергоефективності є, безперечно, позитивним фактом. Проте питання радше виникають до подібних комунікацій на побутовому рівні, адже пересічні громадяни є дуже важливою аудиторією, для якої варто розробляти дуже прості і доступні месиджі, що стосуються питань енергозбереження, тим більше напередодні опалювального сезону.

¹²⁴ Енергоефективна Україна: перші результати та нові завдання до 2020 року // Урядовий портал. 19.05.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248166264&cat_id=244277212

¹²⁵ Голова Держенергоефективності закликав громадян скористатися програмами з енергоефективності // Урядовий портал. 22.05.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248181655&cat_id=244277212

¹²⁶ Впровадження енергозберігаючих технологій – шлях до енергетичної незалежності держави, – Сергій Кушнір // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 26.05.2015: <http://www.minregion.gov.ua/news/vprovadzheniya-energozberigayuchih-tehnologiy-shlyah-do-energetichnoyi-nezalezhnosti-derzhavi---sergiy-kushnir-825844/>

ВИСНОВОК

Підсумовуючи прогрес щодо виконання Директиви, варто вказати на стриманий оптимізм – адже попри те, що імплементаване лише зобов'язання щодо енергосервісних компаній і те з певними обмовками, багато проектів документів напрацьовані, щодо них точиться дискусія, в якій бере участь широке коло зацікавлених сторін. Поряд з цим, не може не викликати тривогу зволікання з ухваленням політичних рішень щодо імплементації вже розроблених та підготованих документів, адже саме від втілення їх в життя залежить те, чи принесуть користь такі реформи Україні. Йдеться про ключові зобов'язання щодо Директиви – Національний план дій з енергоефективності, законопроект про комерційний облік енергоресурсів. Українська влада має невідкладно почати імплементацію цих зобов'язань, забезпечивши прозорий та динамічний процес. Що стосується питань державних програм з енергоефективності, варто розширити оцінювання їх ефективності з методу суто за витраченими державними коштами на розрахунок динаміки для енергоефективності споживання. Що стосується можливостей для інвестицій, наявність плану дій покликана впорядкувати спільні зусилля зацікавлених сторін, включаючи донорів, додати чітке планування та оцінку можливостей посилення одного проекту іншим. Якнайшвидший старт імплементації підготованих реформ, відмова від зволікань та затягувань часу є ключовими для повного та якісного виконання Україною своїх зобов'язань за даною Директивою. З огляду на наближення нових зобов'язань в енергоефективності України слід пришвидшити темп імплементації, адже на черзі вже більш амбітні цілі і завдання до втілення. Відтак, найближчий час має показати, чи Україні вдасться зробити крок до реформ в секторі енергоефективності, чи розроблені ініціативи будуть завалені новими невиконаними зобов'язаннями.

Директива 2010/30/EU щодо маркування енергетичної продукції передбачає присутність на більшості побутових товарів етикетки, на якій мають чітко вказуватися основні споживчі властивості товару. Директива охоплює не тільки побутову продукцію, але розширює сферу регулювання на промислові та торговельні прилади й устаткування. Маркування розповсюджується на холодильники, морозильники, пральні машини, сушарки для білизни, посудомийні машини, духовки, варильні панелі, водонагрівачі і ємності для зберігання гарячої води, кондиціонери, лампочки, телевізори, автомобілі.

На доповнення, Європейською Комісією був прийнятий ряд делегованих регламентів. Це, зокрема, регламент 626/2011 (щодо енергетичного маркування кондиціонерів), 1059/2010 (щодо енергетичного маркування побутових посудомийних машин), 1060/2010 (щодо енергетичного маркування побутового холодильного обладнання), 1061/2010 (щодо енергетичного маркування побутових пральних машин), 1062/2010 (щодо енергетичного маркування телевізорів). Для більшості кінцевим терміном імплементації в Україні є 31 грудня 2012 року (відповідно до переліку *acquis* Енергетичного Співтовариства для України).

Окрім того, були прийняті та входять до *acquis* Енергетичного Співтовариства наступні директиви щодо енергетичного маркування: Директива 2002/40/ЕС щодо побутових електричних плит, Директива 98/11/ЕС щодо побутових ламп, Директива 96/60/ЕС щодо побутових комбінованих пральних та сушильних машин, а також Директива 95/13/ЕС щодо електричних барабанних сушарок (кінцевий термін імплементації – 31 грудня 2011 року).

Кінцевий термін імплементації Директиви 2010/30/EU – 1 лютого 2012 року (відповідно до Розпорядження КМУ); 31 грудня 2011 року (відповідно до переліку *acquis* Енергетичного Співтовариства для України).

В жовтні 2014 року Кабмін вніс зміни до Технічного регламенту максимально дозволеного споживання електроенергії холодильними приладами¹²⁷, уточнивши терміни та сферу застосування регламенту.

27 травня 2015 року уряд затвердив Технічний регламент енергетичного маркування електричних ламп та світильників¹²⁸, доручивши Держенергоефективності забезпечити його застосування. Відтак, електричні лампи українського та іноземного виробництва матимуть продаватися з енергетичною етикеткою, яка відповідатиме європейським вимогам, а постачальники та розповсюджені будуть зобов'язані включати

інформацію про клас енергоефективності продукції до рекламних матеріалів¹²⁹.

Окрім того, Кабмін привів у відповідність до законодавства ЄС ще три регламенти енергетичного маркування – енергоспоживчих продуктів, холодильників та пральних машин¹³⁰. Зміни до постанови стосуються визначення сфери застосування цих технічних регламентів, вимог до технічної енергетичної документації, обов'язків постачальників та розповсюдженців, вимог до дизайну енергетичної етикетки та мікрофіші відповідного продукту¹³¹.

Держенергоефективності також розробило проект постанови Кабміну «Про затвердження Технічного регламенту енергетичного маркування побутових барабанних сушильних

¹²⁷ Постанова Про внесення змін до Технічного регламенту максимально дозволеного споживання електроенергії холодильними приладами // Кабінет Міністрів України. 08.10.2014: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/528-2014-%D0%BF>

¹²⁸ Постанова Про затвердження Технічного регламенту енергетичного маркування електричних ламп та світильників // Кабінет Міністрів України. № 340. 27.05.2015: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248200810>

¹²⁹ Уряд схвалив технічний регламент енергетичного маркування електричних ламп та світильників // Держенергоефективності України. 28.05.2015: <http://saee.gov.ua/uk/news/645>

¹³⁰ Постанова Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 7 серпня 2013 р. № 702 // Кабінет Міністрів України. № 338. 27.05.2015: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/338-2015-п>

¹³¹ Технічні регламенти енергетичного маркування енергоспоживчих продуктів оновлені відповідно до європейського законодавства // Держенергоефективності України. 28.05.2015: <http://saee.gov.ua/uk/news/644>

машин»¹³² разом з супровідною документацією¹³³. Проектом передбачається обов'язкове застосування виробниками, постачальниками та розповсюджувачами побутових посудомийних машин техрегламенту через 6 місяців після набрання чинності документу. Крім того, розроблені Агентством Технічний регламент енергетичного маркування телевізорів, який за результатами розгляду на урядовому комітеті з питань регіонального розвитку був доопрацьований та проходить погодження зацікавлених сторін. Окрім того, погоджувальні процедури проходить Технічний регламент енергетичного маркування духових шаф та кухонних витяжок.

17 липня Кабінет Міністрів затвердив Технічний регламент енергетичного маркування побутових посудомийних машин¹³⁴ (Постанова № 514), що набуде чинності через шість місяців з дня опублікування.

Верховна Рада в січні прийняла Закон про технічні регламенти та оцінку відповідності¹³⁵, в тому числі для адаптації національного законодавства про технічні регламенти та оцінку відповідності до законодавства Європейського Союзу. Законопроект встановлює єдині правові й організаційні засади розроблення, прийняття та застосування технічних регламентів і процедур оцінки відповідності, а також здійснення оцінки відповідності¹³⁶.

В кінці травня Кабмін схвалив План імплементації деяких актів законодавства ЄС, розроблений Держенергоефективності¹³⁷. Документ перед-

бачає розробку низки національних стандартів та прийняття ряду технічних регламентів. Перед тим Кабмін затвердив план імплементації актів законодавства ЄС у сфері екодизайну¹³⁸, що входять до зобов'язань України в рамках Угоди про асоціацію.

В серпні Держенергоефективності оприлюднило¹³⁹ проект постанови Кабміну «Про затвердження Технічного регламенту енергетичного маркування побутових духових шаф та кухонних витяжок», а Мінрегіон запланував цей документ в змінах до Плану своєї діяльності з підготовки нормотворчих документів на грудень¹⁴⁰. Передбачається, що постанова набуде чинності через шість місяців з дня опублікування.

ВИСНОВОК

На фоні інших зобов'язань, Україна просувається з імплементацією даної Директиви. Уряд приймає і оновлює технічні регламенти. Натомість важливим є моніторинг дотримання і контроль використання маркування, залучення цього правила до ширшого використання. Тому вирішальним буде запровадження цих текстандартів у сталу практику в Україні, дотримання всіх необхідних вимог.

¹³² <http://saee.gov.ua/sites/default/files/Barabanni%20susharky.rar>

¹³³ http://saee.gov.ua/sites/default/files/PZ_BS.doc

¹³⁴ Постанова Про затвердження Технічного регламенту енергетичного маркування побутових посудомийних машин // Кабінет Міністрів України. № 514. 17.07.2015: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248359180>

¹³⁵ Проект Закону про технічні регламенти та оцінку відповідності: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52478

¹³⁶ Верховна Рада ухвалила європейський підхід до технічних регламентів та оцінки відповідності // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 16.01.2015: <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=6b8ff611-006c-428c-b217-86d997d5066e&title=VerkhovnaRadaUkhhvalilavropeiskiiPidkhdDoTehnichnikhReglamentivTaOtsinkiVidpovidnosti>

¹³⁷ Розпорядження Про схвалення розробленого Державним агентством з енергоефективності та енергозбереження плану імплементації деяких актів законодавства ЄС // Кабінет Міністрів України. № 499-р. 20.05.2015: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/499-2015-%D1%80>

¹³⁸ Уряд впроваджує правові стандарти ЄС у сфері екодизайну // Урядовий портал. 18.05.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248165599&cat_id=244276429

¹³⁹ http://saee.gov.ua/sites/default/files/documents/Postanova_KMU_1908.doc

¹⁴⁰ <http://www.minregion.gov.ua/attachments/content-attachments/4717/%D0%97%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B8%D1%89%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%8F%D1%82%D1%8C%D1%81%D1%8F%D0%B4%D0%BE%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D1%83%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%D0%9C%D1%96%D0%BD%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%96%D0%BE%D0%BD%D1%83%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8%D0%B7%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B8%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%96%D0%B2>

Директива 2010/31/EU щодо енергетичних характеристик будівель вимагає вжиття заходів для гарантування мінімальних вимог енергетичної ефективності для будівель і споруд, гарантування відповідності нових та існуючих будівель цим вимогам. Нею заохочується модернізація будівель до споруд із майже нульовим споживанням енергії, зокрема увага приділяється об'єктам державної та комунальної власності. Для цього уряд має розробити та в подальшому оновлювати національні й регіональні програми фінансової підтримки для досягнення енергоефективності будівель. Додатковими заходами є створення систем сертифікації енергоефективності будівель, незалежна перевірка систем опалення та кондиціонування повітря, публічна демонстрація сертифікатів.

В Мінрегіоні оцінюють потреби багатоквартирних житлових будинків в термомодернізації на рівні 75%¹⁴¹ (Держенергоефективності застарілим вважають 85%¹⁴² житлового фонду і за попередніми підрахунками на заходи з енергозбереження в житловому фонді потрібно буде 1 трлн. грн. до 2020 року), а також відзначили, що споживання і втрати теплової енергії в більшості багатоквартирних будинків у 3-3,5 рази перевищують європейські стандарти.

За оцінками Держенергоефективності, потенціал економії енергоресурсів за рахунок проектів з енергоефективності в будівлях складає 0,8 млрд. кубометрів природного газу на рік¹⁴³, в той час, як потенціал інвестицій в енергоефективність житлових будівель в Мінрегіоні оцінюють в 686 млрд. грн., з яких державна підтримка може становити 154 млрд. грн¹⁴⁴. На повну термомодернізацію житлового комплексу в Україні, за оцінками, потрібно 35 млрд. євро¹⁴⁵, з яких

для термомодернізації бюджетних установ, заданими Держенергоефективності, потрібно 4,4 млрд. євро – це дозволить зекономити до 200 млн. кубометрів газу за рік у 2020 році.

ЄБРР висунув ініціативу започаткувати кредитну лінію обсягом 100 млн. дол., де кошти планують спрямувати на фінансування заходів з термомодернізації будівель¹⁴⁶ і тому та закликали якнайшвидше прийняти відповідний закон. При цьому в ЄБРР запропонували фінансування розробки програмного забезпечення для розрахунку енергетичної ефективності будівель.

На фоні цього прийнято в проект Закону про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку¹⁴⁷, що передбачає «забезпечення співвласників будинку дієвим механізмом для прийняття рішень щодо утримання та управління спільним майном, в тому числі щодо проведення енергоефективної модернізації будинку»¹⁴⁸ (Постанова Верховної Ради № 89-VIII від 13.01.2015).

З 1 жовтня вступить в дію прийнятий національний стандарт ДСТУ-Н Б В.3.2-3:2014 «Настанова з виконання термомодернізації житлових будинків», що встановлює вимоги до порядку проведення робіт, документації, допомоги архітекторам, проектувальникам, виконавцям робіт, вимоги до організацій-виконавців, правила експлуатації будинків, а також гармонізує стан-

¹⁴¹ Термомодернізацію житлових будинків зможе забезпечити лише ефективний власник житла, – Сергій Кушнір // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 08.10.2014: <http://www.minregion.gov.ua/news/termomodernizaciyu-zhitlovih-budinkiv-zmozhe-zabezpechiti-lishe-efektivnij-vlasnik-zhitla---sergiy-kushnir-459849/>

¹⁴² В Україні на енергозбереження в житловому фонді до 2020 р. необхідно 1 трильйон гривень // Тримай Курс. 25.10.2014: http://kurs.if.ua/news/v_ukraini_na_energozberezhennya_v_zhytlovomu_fondi_do_2020_r_neobhidno_1_trylyon_gryven_8416.html

¹⁴³ Прийнято у першому читанні законопроект щодо діяльності енергосервісних компаній в Україні // Урядовий портал. 05.02.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247929875&cat_id=244277212

¹⁴⁴ Українці можуть звертатись за компенсацією та кредитами на енергоефективні заходи до трьох банків // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 08.04.2015: <http://www.minregion.gov.ua/news/ukrayinci-mozhut-zvertatis-za-kompensacieyu-ta-kreditami-na-energoefektivni-zahodi-do-troh-bankiv-108277/>

¹⁴⁵ Створення Фонду енергоефективності дасть можливість залучити кращі енергоефективні технології та надійне повернення інвестицій // Урядовий портал.

¹⁴⁶ Держенергоефективності підтримує ініціативу ЄБРР щодо започаткування нової кредитної лінії вартістю 100 млн. доларів США на термомодернізацію будівель

¹⁴⁷ Проект Закону про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53058

¹⁴⁸ Постанова Верховної Ради Про прийняття за основу проекту Закону України про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку. 13.01.2015: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/89-19>

дарт з існуючими нормами. Це, на думку авторів, дозволить забезпечити єдині підходи при впровадженні комплексної термомодернізації житлових будинків¹⁴⁹.

Текст законопроекту «Про енергетичну ефективність будівель» разом з пояснювальною запискою та аналізом регуляторного впливу були оприлюднені у вересні 2014 року на сайті Мінрегіону¹⁵⁰. За інформацією експертів, була спроба деяких відомств вихолостити зміст законопроекту. Крім того, Громадська Рада при Мінрегіоні розкритикувала законопроект, виступивши проти обов'язкової сертифікації енергоефективності будівель, а також засудивши нав'язування обов'язкової розробки паспортів енергоефективності у складі проектної документації¹⁵¹.

Наприкінці грудня Кабмін вніс законопроект до Верховної Ради¹⁵²; у пояснювальній записці йшлося про зобов'язання України в рамках Енергетичного Співтовариства. Головне науково-експертне управління вказало на необхідність уточнення термінів законопроекту, недоцільність закріплення в самому документі переліку заходів з забезпечення енергоефективності будівель та незгоду з включенням до таких заходів встановлення засобів обліку, перевірки стану систем опалення, вентиляції, кондиціонування та гарячого водопостачання. Комітет з питань будівництва, містобудування і ЖКГ наголосив на потребі доопрацювання законопроекту «в частині визначення конкретних механізмів та заходів досягнення енергоефективності, а також щодо джерел фінансування, гарантій та контролю за використанням коштів». Мінрегіон планував¹⁵³ протягом шести місяців після прийняття

закону розробити низку постанов щодо методик та порядків сертифікатів енергетичної ефективності будівель або їх відокремлених частин.

Проте у січні Верховна Рада повернула законопроект на доопрацювання¹⁵⁴. Разом з тим, вже до кінця місяця в Держенергоефективності було розроблено нову редакцію вказаного законопроекту з залученням до обговорення народних депутатів, представників Мінрегіону, Мінекономрозвитку, ЄБРР, USAID та експертів¹⁵⁵.

20 лютого Держенергоефективності опублікувало оновлений текст законопроекту¹⁵⁶, що передбачав сертифікацію енергетичної ефективності об'єктів будівництва та існуючих будівель для визначення її фактичних показників, оцінку відповідності їх до встановлених мінімальних вимог, розробку рекомендацій щодо підвищення енергоефективності будівлі. Сертифікація є обов'язковою за умови економічної обґрунтованості її проведення, що визначається набувачем майнових прав, а також технічної можливості та бюджетної спроможності впровадження енергоефективних заходів (для бюджетних установ).

В проекті також зафіксоване існування Фонду енергоефективності, а також вказано на те, що державна підтримка здійснюється лише за наявності сертифіката енергоефективності будівлі та підвищення показників енергоефективності до більш високого класу, але не нижче класу «С». Пріоритетними напрямками названі здійснення термомодернізації, а також встановлення систем тепlopостачання (повністю або частково згенерованої енергії з відновлюваних джерел), теплових насосів, когенераційних установок. Законопроект був у квітні погоджений робочою групою та надісланий центральним органам виконавчої влади на погодження.

¹⁴⁹ Прийнято нацстандарт, спрямований на забезпечення зменшення енергозатрат на утримання житлових будинків // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

¹⁵⁰ Проект Закону України «Про енергетичну ефективність будівель» // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 16.09.2014: <http://www.minregion.gov.ua/regulatory/proekty-reguljatornyh-aktiv-dlja-obgovorenja-ta-analizy-reguljatornogo-vplyvu/proekt-zakonu-ukrayini-pro-energetichnu-efektivnist-budivel-638822/>

¹⁵¹ Рішення Громадської Ради при Міністерстві регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. №3/3. 08.10.2014: <http://www.minregion.gov.ua/attachments/files/press/08.10.2014/Risennja%203-3.pdf>

¹⁵² Проект Закону про енергетичну ефективність будівель: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53059

¹⁵³ План діяльності Мінрегіону з підготовки проектів регуляторних актів на 2015 рік: <http://www.minregion.gov.ua/attachments/>

[content-attachments/3842/План%20діяльності%20Мінрегіону%20з%20підготовки%20проектів%20регуляторних%20актів%20на%202015%20рік.pdf](http://www.minregion.gov.ua/attachments/content-attachments/3842/План%20діяльності%20Мінрегіону%20з%20підготовки%20проектів%20регуляторних%20актів%20на%202015%20рік.pdf)

¹⁵⁴ Постанова Верховної Ради Про повернення на доопрацювання проекту Закону України про енергетичну ефективність будівель. 13.01.2015: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/90-19>

¹⁵⁵ В Україні планують законодавчо врегулювати питання енергоефективності будівель // Держенергоефективності України. 30.01.2015: <http://sae.gov.ua/uk/news/499>

¹⁵⁶ http://sae.gov.ua/sites/default/files/2015_02_20_Draft%20Law%20Energy%20Efficiency%20Buildings.rtf

Секретаріат Енергетичного Співтовариства повідомив Міністра регіонального розвитку Г.Зубка про зауваження до законопроекту у зв'язку з невідповідністю його норм положенням відповідної директиви ЄС¹⁵⁷. Г.Зубко запропонував погодити текст законопроекту під час його підготовки до другого читання у Верховній Раді. Одне з питань, яке проговорили сторони – вимога про обов'язковість надання сертифікату енергоефективності будівель, які передаються у власність або оренду власникам, може бути відтермінована в законі на певний період. Законопроєкту було також присвячене обговорення за круглим столом між представниками органів виконавчої влади, народних депутатів, експертів Секретаріату Енергетичного Співтовариства, Групи підтримки України Єврокомісії, представників громадянського суспільства, міжнародних фінансових інституцій та інших зацікавлених сторін¹⁵⁸ – було досягнуто згоди про спільне доопрацювання законопроекту та подання на реєстрацію у Верховній Раді до кінця травня.

Законопроєкт був погоджений без зауважень Мінрегіоном, Мінекономрозвитку, Мінфіном та Державною регуляторною службою України. Зауваження висловили Міненергougілля та Мінюст (результат правової експертизи). В червні в Держенергоефективності повідомили, що законопроєкт внесений до Кабміну, завізований віце-прем'єром, і має вийти на урядовий комітет. При цьому чиновники не приховували, що навіть на той час існували розбіжності у позиціях Мінрегіону, Держенергоефективності та Секретаріату Енергетичного Співтовариства. В якості прикладу вони навели питання атестації енергоаудиторів: позиція Держенергоефективності полягає в тому, щоб цим займалися ВНЗ, проте в Мінрегіоні запропонували покласти це на саморегулівні організації. Як компроміс, в законопроєкті зафіксовано, що порядок атестації визначає уряд; за зізнанням чиновників, це може бути ризиком для прийняття Верховною Радою, оскільки парламент відхилив попередню версію за-

¹⁵⁷ Енергетичне Співтовариство підтримує Національний план дій з енергоефективності до 2020 року // Урядовий портал. 19.05.2015: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248169390&cat_id=244276429

¹⁵⁸ Прийняття законопроекту про енергоефективність будівель суттєво змінить рівень енергоємності економіки – експерти // Українська енергетика. 20.05.2015: <http://ua-energy.org/post/52650>

конопроєкту, де відповідальним за атестацію був зафіксований Мінрегіон.

Що стосується обов'язковості енергоаудитів, то законопроєкт визначає, що енергоаудити будуть обов'язковими при наданні державної підтримки для проведення енергоефективних заходів з 2017 року. Поки ж Держенергоефективності відмінило через Мінюст свої накази про атестування енергоаудиторів і виступає за створення інституції, відповідно до вимог Директиви 2010/31/ЄС, яка б навчала і атестувала виконавців. Держенергоефективності наполягало, щоб до моменту розгляду у Верховній Раді неточності були зняті та прояснені. Серед розбіжностей, які стоять на заваді ухваленню закону, – також питання фінансування.

Законопроєкт обговорювали в Держенергоефективності на зустрічі з представниками Групи підтримки для України Єврокомісії та народними депутатами¹⁵⁹.

20 липня 2015 року законопроєкт розглянуто на урядовому комітеті з питань економічного розвитку та європейської інтеграції та відправлено на доопрацювання. З цього приводу Мінрегіон проводив наради з різними зацікавленими сторонами щодо доопрацювання законопроекту. На початку вересня доопрацьований законопроєкт був внесений до Секретаріату Кабміну та розглядався Юридичним Департаментом Секретаріату. 1-2 жовтня 2015 року у Відні відбулася узгоджувальна нарада Мінрегіону, Держенергоефективності, народних депутатів України із Секретаріатом Енергетичного співтовариства. Мінрегіоном та Держенергоефективності опрацьовуються пропозиції Енергетичного Співтовариства, надані за результатами робочої зустрічі. Після узгодження позицій документ буде винесено на розгляд Уряду.

¹⁵⁹ Держенергоефективності та Група підтримки України Європейської Комісії активізують співпрацю щодо приведення українського законодавства в сфері енергоефективності до європейського // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 10.07.2015: <http://www.minregion.gov.ua/news/te-8263/>

ВИСНОВОК

Необхідний законопроект про енергоефективність будівель попри спробу прийняття так і залишається проектом. Більше того, до кінця залишаються деякі розбіжності між позиціями сторін, що можуть призвести до надто загальних формулювань і, як наслідок, нехтування ними при виконанні. Відповідно, ці моменти мають бути зняті під час проходження законопроекту через розгляд Верховною Радою. Тому

для України є критично важливим забезпечити прозорий і професійний розгляд даного законопроекту в парламенті, долучивши до нього як українських, так і міжнародних експертів та радників. Однак цей процес поки ніяк не стартує, бо законопроект все ще знаходиться на погодженні в уряді. Законопроект та його втілення показові щодо того, наскільки Україна готова виконувати свої зобов'язання – документи підготовані, справа за політичним рішенням та експертним діалогом.

НАФТА

Директива 2009/119/ЄС щодо встановлення зобов'язань з підтримки мінімальних запасів нафти та/або нафтопродуктів вимагає створення та підтримки системи запасів у еквіваленті 90 днів середньодобового імпорту або 61 дня середньодобового внутрішнього споживання.

УРЯД ЗАТВЕРДИВ ПЛАН ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ДИРЕКТИВИ ЩОДО ПІДТРИМКИ МІНІМАЛЬНИХ ЗАПАСІВ НАФТИ (НАФТОПРОДУКТІВ)

8 квітня 2015 року Кабінетом Міністрів було схвалено план з імплементації Директиви¹.

Ним передбачено до грудня 2015 року затвердити модель запасів нафти та нафтопродуктів, що складатиметься з плану поступового нарощування запасів, програми його фінансування, інформації про відповідальний орган, а також кроків з апроксимації відповідного законодавства. Це рішення планується затвердити у координації із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства. Основним завданням другого етапу є схвалення до грудня 2016 року проекту закону про запаси нафти і нафтопродуктів. Формування мінімальних запасів, з будівництвом додаткових резервуарних ємностей та визначенням джерел фінансування включно, заплановане на січень 2017 – грудень 2022 року.

На виконання цього документа, 2 липня Міненерговугілля створило робочу групу² у складі представників міністерства (В.Куйди, М.Оринчака, І.Рубана, С.Коляденко-Лінецької), співробітників Представництва ЄС в Україні (О.Сімак, С.Ладного), ДФС, Держрезерву, «Нафтогазу» та «Укртранснафти».

Основним програмним документом у сфері створення мінімальних запасів нафти та нафтопродуктів визначено Енергетичну стратегію України на період до 2030 року. Проектом

її нової редакції, підготовленим Національним інститутом стратегічних досліджень³, передбачено зокрема до 2020 року визначити та надати відповідні повноваження відповідальному за створення системи стратегічних запасів енергоресурсів, а до 2025 року – створити державну систему стратегічних запасів енергоресурсів (нафти, нафтопродуктів та природного газу) в обсязі 30 днів внутрішнього енергоспоживання (підциль 6.3).

Передбачається, що в рамках цієї роботи:

- 1) буде обрано змішану модель управління запасами нафти та нафтопродуктів;
- 2) українське законодавство буде доповнене нормативно-правовими актами, що регулюють організаційно-економічні засади формування та управління запасом нафтопродуктів, зокрема буде встановлене раціональне співвідношення між державними та комерційними запасами, розроблено механізми та умови їхнього формування, зберігання, використання та оновлення;
- 3) буде створена інституційна структура з управління запасом, що передбачає: створення агентства, яке в межах своїх повноважень буде формувати структуру запасу і керувати ним; вибір виконавчої компанії-оператора; залучення до формування запасу учасників ринку; розробка регламенту роботи всіх учасників створення, обслуговування та функціонування запасу; виокремлення мінімальних запасів нафти і нафтопродуктів із державних запасів особливого періоду, запасів державного резерву та інших цільових запасів країни;

¹ План імплементації Директиви 2009/119/ЄС // КМУ – http://www.kmu.gov.ua/document/248091904/Dir_2009_119.pdf

² Наказ Міненерговугілля від 02.07.2015 №412 «Про утворення Робочої групи щодо створення запасів нафти і нафтопродуктів» // Міненерговугілля – <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=245027178>

³ http://www.niss.gov.ua/public/File/2015_table/Energy%20Strategy.pdf

- 4) буде сформована інфраструктура запасу з урахуванням потреб регіонів, а також наявного на їх території резервуарного парку нафтовидобувних, нафтотранспортних і нафтопереробних підприємств, морських і залізничних терміналів, підприємств нафтопродуктозабезпечення, армійських і відомчих нафтобаз;
- 5) буде створена система розкриття інформації про формування, зберігання, використання, оновлення запасу.

Попри певні позитивні зміни з імплементації Директиви, риторика «створення запасів» використовувалася переважно для виправдання правопорушень, вчинених, на думку правоохоронних органів, окремими учасниками ринку

Після відкачування у березні-травні 2014 року понад 675 тис. т технологічної сировини з магістральних трубопроводів з боку влади лунали суперечливі пояснення та обґрунтування такого кроку. Його необхідність пов'язували, зокрема, із загрозою захоплення сировини сепаратистами, хоча обсяг ресурсу в межах зони проведення антитерористичної операції становив лише 200 тис. т.

Повідомлялося, що Міненерговугілля працювало над проектом розпорядження Кабінету Міністрів, за яким весь обсяг відкачаної нафти має бути переданий на зберігання Державному агентству резерву⁴. Ішлося і про наміри уряду переробити цю нафту й поставити одержаний з неї мазут на ТЕС, замістивши в такий спосіб 3 млрд кубометрів російського газу.

Повідомлялося також про наміри ПАТ «Укртранснафта» створити на базі відкачаної нафти «стратегічний резерв»⁵. Близько 400 тис. т сировини компанія планувала переробити на Кременчуцькому НПЗ, а 275 тис. т – розмістити на зберіганні в резервуарах компаній, що контролює група «Приват»⁶. Проте, за повідомлення-

⁴ Технологическая нефть будет передана в Госрезерв, – проект распоряжения // OilNews, 27.06.2014. – http://oilnews.com.ua/a/news/Tehnologicheskaya_neft_budet_peredana_v_Gosrezerv_%E2%80%93%93_projekt_rasporiyazheniya/213276

⁵ «Укртранснафта», очолювана менеджером «Привату», хоче дати «Привату» мільярдний заробіток на зливні нафти // Наші Гроші, 11.04.2014. – <http://nashigroshi.org/2014/04/11/ukrtransnafta-ocholyuvana-menedzherom-pryvatu-hoche-daty-pryvatu-milyardnyj-zarobitok-na-zlyvi-nafty/>

⁶ «Укртранснафта» продовжає навязувати схему переробки

ми ЗМІ, виграти від такого розвитку подій могла лише згадана група⁷.

З огляду на той факт, що роботи з витіснення нафти відбувалися за відсутності проектно-документації та екологічної експертизи, без підтвердження права власності на вилучену нафту та без погодження з Кабінетом Міністрів і Міненерговугілля, Генеральною прокуратурою було розпочато перевірку законності витіснення технологічної сировини оператором нафтотранспортної системи України⁸. У свою чергу, в травні 2015 року СБУ повідомила про початок розслідування факту підписання угод про зберігання відкачаної нафти, укладених керівництвом ПАТ «Укртранснафта» зі структурами групи «Приват», які, на думку правоохоронців, завдали збитків державі у 456,4 млн грн. 13 вересня 2015 року звільненого керівника ПАТ «Укртранснафта» було оголошено в розшук⁹.

13 липня 2015 року в результаті інвентаризації технологічної нафти на Кременчуцькому НПЗ нове керівництво ПАТ «Укртранснафта» виявило відсутність належної для зберігання нафти сорту Urals та підміну її українською нафтою¹⁰. У свою чергу, представники групи «Приват» звинуватили перевіряльників у діях в інтересах основних конкурентів групи на нафтовому ринку.

Якщо конфлікт між урядом, Міненерговугілля і НАК «Нафтогаз України», з одного боку, та групою «Приват» – з іншого, буде загострюватися й надалі, це значно ускладнить роботи зі створення й підтримки мінімальних запасів нафти і нафтопродуктів, оскільки група «Приват» частково контролює ПАТ «Укрнафта», що видобуває 70 % нафти з газовим конденсатом, а єдиний НПЗ, що діє в Україні (Кременчуцький) і понад 1 млн т потужностей зі зберігання нафти й нафтопродуктів.

технологической нефти // OilNews, 22.07.2014. – http://oilnews.com.ua/a/news/Ukrtransnafta_prodolzhaet_navyazivat_shemu_pererabotki_tehnologicheskoy_nefti/213560

⁷ «Хто заробить мільйони на мазуті?» // «UaEnergy» – <http://uaenergy.com.ua/post/20380/kto-zarabotaet-milliony-na/>

⁸ Генпрокуратура перевіряє законність відкачування більше 600 тис. т технологічної нафти з магістральної системи // РБК-Україна, 2.08.2014. – <http://toplivo.rbc.ua/ukr/genprokuratura-proveryaet-zakonnost-otkachivaniya-bolee-02082014152600>

⁹ <http://www.mvs.gov.ua/mvs/control/investigation/card/wantedPerson?ID=152555282927146810>.

¹⁰ «Екс-керівництво «Укртранснафти» звинувачують у підміні нафти» // «Економічна правда» – <http://www.epravda.com.ua/news/2015/07/13/550417/>

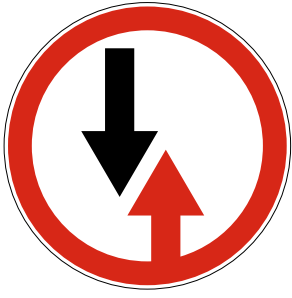

ВИСНОВОК

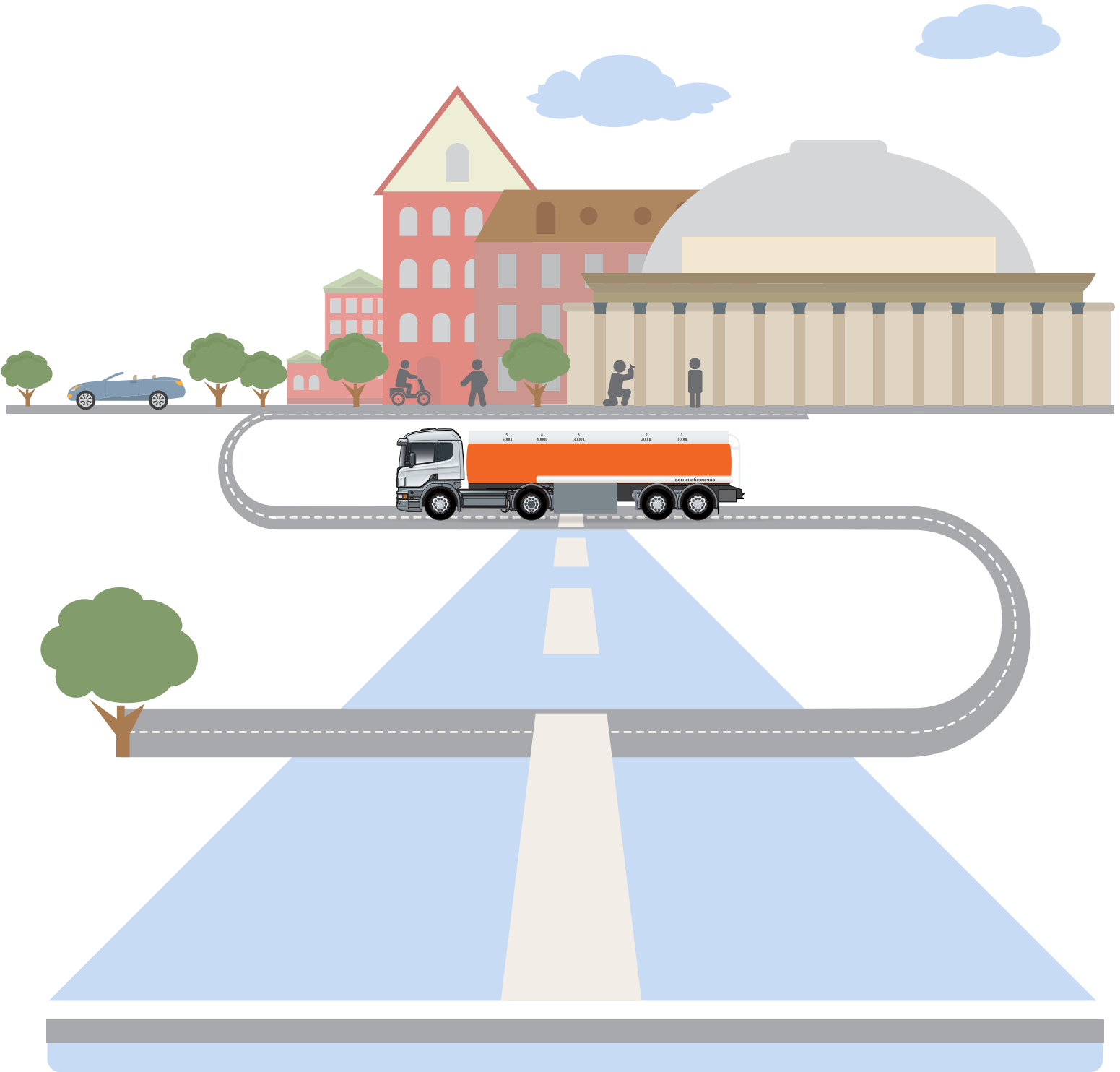
Кабінетом Міністрів України сформовано робочу групу й затверджено план імплементації Директиви, яким закріплено зобов'язання уряду до грудня 2015 року затвердити модель запасів нафти та нафтопродуктів, що скла-

датиметься з плану поступового нарощування запасів, програми його фінансування, інформації про відповідальний орган і кроків з апроксимації відповідного законодавства. Водночас, риторика «створення стабілізаційного запасу» використовувалася для захисту бізнесових інтересів окремої компанії.

СТАТИСТИКА

Директива 2008/92/ЄС щодо процедур Співтовариства для покращення прозорості цін на газ і електроенергію для промислових кінцевих користувачів вимагає здійснення заходів з побудови деталізованої системи статистичної звітності підприємств, що постачають газ та електроенергію до кінцевих споживачів.

Регламент 1099/2008 щодо енергетичної статистики встановлює єдині рамкові умови для отримання, передачі, оцінки та поширення енергетичної статистики. За рішенням Міністерської Ради Енергетичного Співтовариства D/2013/02/MC-EnC, з метою «уникнення прогалин у надсиланні даних до Євростату», що стосуються місячної та річної статистики, застосовується також Регламент 147/2013.

Відповідно до рішення, Україна має привести законодавство у відповідність до вимог згаданих нормативно-правових актів до 31 грудня 2013 року. Згідно Розпорядження Кабінету Міністрів №833-р, для асquis у галузі статистики кінцевим терміном було позначено 1 грудня 2013 року.

ДЕРЖСТАТ ЗАФІКСУВАВ І ПІДТВЕРДИВ СВІЙ ПРОЄВРОПЕЙСЬКИЙ КУРС, ОДНАК ПРАКТИЧНА ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ДИРЕКТИВИ 2008/92/ЄС ЩЕ ПОПЕРЕДУ І ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ПОЗИЦІЇ НКРЕКП

Держстат повідомляє про послідовне виконання вимог регламентів 1099/2008 та 147/2013, посилаючись у відповіді на запит на щорічний звіт з імплементації Секретаріату Енергетичного Співтовариства за 2014 рік. Зокрема, відомство опублікувало Енергетичний баланс України за 2013 рік¹, причому раніше ніж планувалося – наприкінці листопада 2014 року.

23 вересня 2014 року Кабмін прийняв Постанову № 481², якою затверджено Положення про Державну службу статистики України. Зокрема, Держстат здійснює заходи щодо співробітництва з ЄС, розробляє пропозиції щодо адаптації законодавства України у сфері статистики до законодавства ЄС. Документом також зафіксоване право Держстату здійснювати обмін статистичною інформацією із статистичними органами ЄС.

¹ http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/energ/en_bal/Bal_2013_u.zip

² <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/481-2014-%D0%BF>

Розпорядженням Кабінету Міністрів від 23 січня 2015 року № 53-р³ було затверджено план державних статистичних спостережень на 2014-2015 роки. Одна зі складових плану⁴ передбачає компонент гармонізації законодавства у сфері державної статистики з відповідними міжнародними стандартами та правовими нормами ЄС.

4 червня 2015 року Кабінет Міністрів схвалив плани імплементації деяких актів законодавства ЄС у сфері статистики, розроблені Держстатом⁵. Серед них – план імплементації Директиви 2008/92/ЄС⁶. Зазначається, що Держстат на підставі даних НКРЕКП щодо фактичних цін на газ та електроенергію для промислових та побутових кінцевих споживачів надав Євростату відповідну інформацію за II півріччя 2013 року лише в цілому по Україні, без диференціації за групами споживачів, оскільки діюча система щодо цін на газ та електроенергію не повною мірою відповідає вимогам ЄС.

Для імплементації директиви, Держстат і НКРЕКП мають до грудня 2015 року налагодити

³ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/53-2015-%D1%80>

⁴ http://ukrstat.org/uk/plan_stat/2015/pl_plss_2014-2015.zip

⁵ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/564-2015-%D1%80>

⁶ http://www.ukrstat.gov.ua/m_diyaln/act_zak_ES_ss/plan/%D0%BF.225.friz.pdf

співпрацю на системній, не одноразовій основі. Відомства отримали завдання розробити механізм збору та оброблення даних про ціни на газ та електроенергію, які постачаються промисловим споживачам, у відповідності з вимогами ЄС. Зокрема, у відповіді на запит Держстат повідомив, що почав розробку Методологічних положень з організації збору та оброблення даних, а також надіслав відповідний запит до НКРЕКП.

ЗНАЧНА РОЛЬ ВІДВОДИТЬСЯ МІЖНАРОДНІЙ ТЕХНІЧНІЙ ДОПОМОЗІ

Відповідно до Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію Україна-ЄС на 2014-2017 роки⁷, до вересня 2016 року Держстат, Мінерговугілля та інші зацікавлені органи мають удосконалити енергетичну статистику, у т.ч. в рамках компонента D «Підтримка співробітництва у сфері статистики» проекту INOGATE. Примітно, що напочатку вересня схвалено⁸ проект Меморандуму про наміри між Урядом України та Європейською Комісією щодо впровадження допомоги ЄС у рамках програми INOGATE.

Триває реалізація проекту Twinning у сфері статистики, зокрема планується більше 20 місій та навчальних візитів за участі європейських експертів⁹. Активізувалася і програма INOGATE, яка проводила засідання з надання технічної допомоги в рамках реалізації Плану дій з енергетичної статистики¹⁰ (зокрема, збільшення поділу праці та обміну даними між різними відомствами, а також для підвищення поінформованості про важливість енергетичної статистики для надійного енергетичного планування).

7 жовтня 2014 року урядом підписано Меморандум про взаєморозуміння з Організацією економічного співробітництва та розвитку

(ОЕСР)¹¹, яким серед пріоритетних сфери та форм співпраці вказано розвиток статистики.

ВИСНОВОК

Імплементація європейського законодавства у сфері статистики залежить, з одного боку, від продуктивності взаємодії Держстату та НКРЕКП. При цьому, чим раніше регулятор визначить інструментарій для моніторингу ринків, тим більш зрозумілою стануть повноваження обох відповідальних відомств у зборі та обробці необхідної інформації. З іншого боку, ключовою є також розбудова інституційної спроможності для створення системи статистичної звітності відповідно до вимог ЄС.

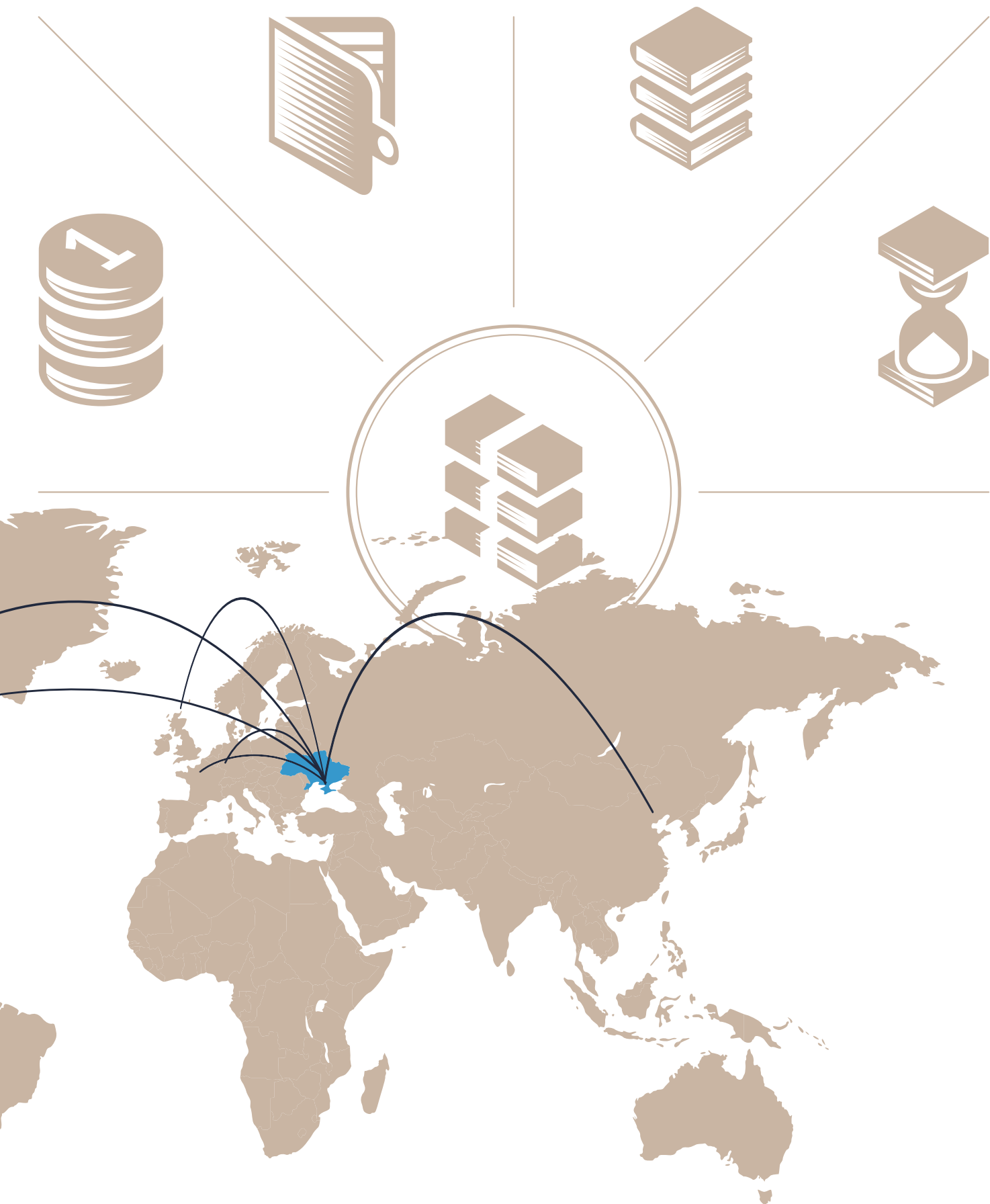
⁷ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80>

⁸ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/845-2014-%D1%80>

⁹ <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=524986157631470&set=a.175671512562938.38742.100003602715828&type=1&theater>

¹⁰ http://www.inogate.org/media/documents/FINALESAP_UA_ENG.pdf

¹¹ http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247660105&cat_id=244276429

КОНКУРЕНЦІЯ

Вимоги до законодавства в сфері конкуренції описані в частині IV глави II Договору про заснування Енергетичного Співтовариства. Відповідно до документу, країни повинні усунути всі змови, узгоджені дії гравців ринку, що можуть спотворити чи обмежити конкуренцію на ринку; блокувати зловживання гравцями ринку свого домінуючого положення; не надавати державну допомогу, яка б порушувала конкуренцію на ринку.

Попри численні факти застосування «ручного управління» і роботу в умовах надзвичайного стану взимку 2014/2015 років, уряд все ж зробив кроки, що сприятимуть посиленню конкуренції на енергетичних ринках. Згідно зі звітом Антимонопольного Комітету щодо імплементації європейського законодавства¹, протягом останнього року Україна достатньо швидко просувається в забезпечення конкуренції та захисту інвестицій.

Покращити рівень конкуренції і сприяти інвестиціям повинен новий Закон про ринок газу, прийнятий у червні 2015 року, яким має вступити в дію у жовтні 2015 року. Згідно з вимогами міжнародних фінансових інституцій, поетапно ліквідовується система перехресного субсидування, що має покращити рівень конкуренції та прозорості на ринку. Реагуючи на складну ситуацію на ринку електроенергії взимку 2014/2015 рр, уряд скасував свої рішення 2009-2012 років², якими встановлювались пільгові ціни для експорту електроенергії³, а також пільгові ціни на електроенергію⁴ для деяких феросплавних підприємств.

У липні 2014 році було прийнято Закон «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»⁵,

¹ Прогрес у виконанні Порядку денного асоціації Україна – ЄС за розділом «Конкуренція» // Антимонопольний Комітет України. – 16.07.2015. – <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/114142.jsessionid=12222061D49A328FB33E7CEFDCE38158.app1>

² Кабмін скасував рекомендації щодо встановлення пільгових цін для експорту електроенергії – розпорядження // Finance.ua – 06.01.2015. – <http://news.finance.ua/ua/news/-/341892/kabmin-skasuvav-rekomendatsiyi-shhodo-vstanovlennya-pilgovyh-tsin-dlya-eksportu-elektroenergiyi-rozporjadzhennya>

³ Розпорядження Кабінету Міністрів № 1280-р «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Кабінету Міністрів України» від 29.12.2014. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1280-2014-%D1%80>

⁴ Феросплавні підприємства продовжать роботу, незважаючи на скасування пільгового тарифу // Українські новини. – 31.12.2014. – <http://ukranews.com/news/152275.Ferrosplavnie-predpriyatya-prodolzhat-rabotu-nevziraya-na-otmenu-lgotnogo-tarifa.uk>

⁵ Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарю-

вання» від 01.07.2014 № 1555-VII / <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1555-18>

що передбачав моніторинг державної допомоги суб'єктам господарювання та контроль за допустимістю такої допомоги. У рамках реалізації цього закону, в травні 2015 року Верховна Рада прийняла Закон «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо рішень Уповноваженого органу з питань державної допомоги»⁶. Згідно з ним, якщо бюджетний запит передбачає надання державної допомоги підприємствам за рахунок державного бюджету, обов'язковим є рішення уповноваженого органу з питань державної допомоги щодо цього питання.

Також, у рамках проекту технічної допомоги ЄС, Антимонопольний Комітет ініціював розробку Плану заходів з імплементації пілотного проекту зі створення переліку схем державної допомоги в сфері енергетики. Розробка Плану розпочалася в червні 2015 року і має завершитись у вересні 2016 року.

У березні 2015 року Кабінет Міністрів своїм Розпорядженням №167-р⁷ схвалив розроблені Антимонопольним комітетом плани імплементації актів законодавства ЄС, зокрема Директиви 89/665/ЄЕС, Регламенту № 1/2003, Регламенту № 139/2004, делегованих регламентів № 772/2004 та № 330/2010. Разом із тим, плани імплементації згаданих директив⁸ містять дедлайни щодо розробки нового законодавства та здійснення основних заходів у 2016-2017 роках.

вання» від 01.07.2014 № 1555-VII / <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1555-18>

⁶ Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо рішень Уповноваженого органу з питань державної допомоги» / <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/416-19>

⁷ Розпорядження Кабінету Міністрів № 167-р від 4 березня 2015 р. «Про схвалення розроблених Антимонопольним комітетом планів імплементації деяких актів законодавства ЄС» / <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/167-2015-%D1%80>

⁸ Плани імплементації директив ЄС, затверджені Кабінетом Міністрів/http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=247999312&cat_id=247984327

У травні 2015 року було призначено нового керівника комітету. Представляючи його, прем'єр-міністр наголосив, що боротьба з монополіями та неконкурентними діями на ринку енергетики має бути однією з пріоритетів роботи АМКУ⁹. Це є цілком зрозумілим, оскільки в 2014 році серед зафіксованих Антимонопольним комітетом зловживань монополієм становилим, майже 14% стосувались енергетичних ринків. У цілому ця сфера входить у п'ятірку лідерів із порушень конкурентного законодавства в Україні.

Під час засідання Національної ради реформ у червні 2015 року¹⁰, голова АМКУ назвав найбільш монополізованими саме енергетичні ринки (на рівні 46,5%).

Тому в липні комітет розпочав комплексне дослідження ринків електроенергії та енергетичного вугілля¹¹. Повідомлялося, що за станом на 1 жовтня 2015 року комітет отримав 90% інформації, необхідної для аналізу. У рамках цього дослідження, 17 вересня 2015 року АМКУ надав рекомендації НКРЕКП щодо розробки та затвердження порядку формування прогнозованої оптової ринкової ціни з урахуванням, зокрема, граничної ціни системи та умовно постійних витрат суб'єктів господарювання, що здійснюють виробництво електричної енергії на теплоелектростанціях, а також порядку формування граничної ціни системи¹².

Наприкінці грудня 2014 року Секретаріат Енергетичного Співтовариства опублікував¹³ звіт про інструменти залучення інвестицій у інфраструктурні проекти країн-учасниць об'єднання, зокрема проектів «спільного інтересу». Серед

рекомендацій звіту – створення структури для фінансування короткострокової, технічної допомоги для установ, що займаються супроводом інвестицій в енергетиці, а також зміцнення координації між органами Енергетичного Співтовариства. Ці питання мали б залишатись серед пріоритетів у співпраці між Україною та Співтовариством.

У цілому, разом із посиленням вимог до прозорості діяльності органів влади та державних компаній у різних сферах, енергетичний сектор показує позитивну, хоч і надзвичайно повільну, динаміку. Деякі державні компанії, зокрема НАК «Нафтогаз України», почали проводити електронні торги через систему ProZorro¹⁴, а «Енергоатом» отримав найбільшу кількість балів за прозорість серед державних підприємств¹⁵. У липні було прийнято¹⁶ Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях», що має покращити підзвітність компаній в сфері нафтового і газового надрокористування. З інших кроків у бік прозорості варто відзначити створення Національного антикорупційного бюро (Указ Президента № 217/2015¹⁷), затвердження програми з реалізації Антикорупційної стратегії (Постанова Кабміну № 265¹⁸) тощо.

Протягом 2015 року змінились умови для інвесторів в сфері відновлювальних джерел енергії. Прийнятий¹⁹ у червні закон «Про внесення змін

⁹ Яценюк доручив новому голові Антимонопольного комітету «розбити» картельні змови і монополії // Newru.ua. – 25.05.2015. – <http://www.newru.ua/arch/finance/25may2015/amku.html>

¹⁰ В АМКУ розповіли, які ринки найбільш «заражені» монополізом // Еспресо.ТВ. – 04.06.2015. – http://espresso.tv/news/2015/06/04/v_amku_rozpovily_yaki_rynky_naybilsh_quotzarazheni_quot_monopolizmom

¹¹ Антимонопольним комітетом України розпочато комплексне дослідження ринків електричної енергії України / сайт Антимонопольного комітету України. – 20.07.2015. – <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/114266>

¹² <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/116275;jsessionid=E7BB28A7AFF6D63F2FFD26127F9288C4.app1>

¹³ Report on Realising Priority Infrastructure Projects for Energy Community / Energy Community web-site. – https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/DOCS/3532156/Realising_PECI_merged.pdf

¹⁴ Нафтогаз провел первую закупку через систему ProZorro: экономия более 30% / сайт НАК «Нафтогаз». – 23.07.2015. – <http://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.ru.nsf/0/CF167C2509AC54C8C2257E8B003BD37A?OpenDocument&year=2015&month=07&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8&>

¹⁵ Енергоатом очолив рейтинг з прозорості держкомпаній / сайт НАЕК «Енергоатом». – 17.06.2015. – http://energoatom.kiev.ua/ua/press/nngc/43667-energoatom_ocholiv_reyiting_z_prozorost_derjkompanyi/

¹⁶ Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях». № 521-VIII від 16.06.2015. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/521-19>

¹⁷ Указ Президента 16.04.2015 «Про утворення Національного антикорупційного бюро України». – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/217/2015>

¹⁸ Постанова КМУ № 265 від 29 квітня 2015 р. «Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки». – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/265-2015-%25D0%25BF>

¹⁹ Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва елек-

до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії» скасував правила «місцевої складової», що раніше викликало велике незадоволення в інвесторів, замість нього введена надбавка до «зеленого» тарифу при використанні вітчизняного обладнання²⁰. Також закон запровадив «зелений» тариф для електростанцій на геотермальних джерелах і зберіг розмір тарифу для всіх видів відновлювальної енергії, окрім сонячних електростанцій промислового призначення.

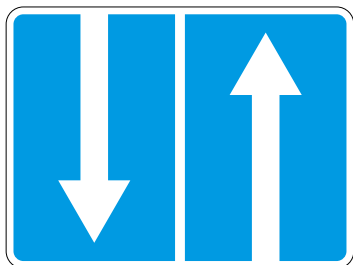
ВИСНОВОК

Попри детальну підготовку до змін до законодавства, АМКУ швидше «розганяється», аніж діє у сфері посилення конкуренції та боротьбі з монополізованими ринками в сфері енергетики. Можна очікувати, що на початку 2016 року АМКУ вийде з новою, більш повною інформацією щодо стану конкуренції на ринках енергетики, яка допоможе просунутися ще далі у реформах – не лише у змінах до законодавства, але і більш чіткому регулюванню енергетичних ринків.

троенергії з альтернативних джерел енергії» № 514-VIII від 04.06.2015. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/514-19>

²⁰ Україна реформує «зелений» тариф та створює умови для інвестування у відновлювальну енергетику / http://www.asterslaw.com/upload/medialibrary/newsletters/asters_newsletter_ukr_10_06_15.html

СОЦІАЛЬНІ ПИТАННЯ

Меморандум про взаєморозуміння з соціальних питань в контексті Енергетичного Співтовариства Країни-підписанти зобов'язуються сприяти ефективному соціальному діалогу в енергетичному секторі, і будуть підтримувати його через інформування, консультації та інші форми залучення соціальних партнерів на всіх відповідних рівнях. Метою є забезпечення максимально можливого рівня захисту споживачів, сумісного із конкурентним ринком, а у разі необхідності – застосування гарантій до найбільш вразливих груп, а також поліпшення адаптації працівників, підтримки інвестицій в людський капітал і навчання протягом всього життя, сприяння мобільності робочої сили. У тісній співпраці із соціальними партнерами має бути розроблений соціальний план дій, направлених на вирішення згаданих питань.

УРЯД БУВ ЗМУШЕНИЙ РОЗПОЧАТИ НАБЛИЖЕННЯ ТАРИФІВ НА ГАЗ, ТЕПЛО ТА ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЮ ДО ЕКОНОМІЧНО ОБҐРУНТОВАНОГО РІВНЯ

У Мінсоцполітики ще восени акцентували увагу на потребі «доводити ціни на газ та електроенергію до рівня ринкових з одночасним запровадженням і вдосконаленням механізму компенсації для малозабезпечених громадян»¹, зазначивши, що цей процес триватиме до 2017 року. У Мінрегіонбуді заявили, що перегляд тарифів на житлово-комунальні послуги є об'єктивною необхідністю², а в НКРЕКП підкреслили, що нові тарифи дадуть імпульс для розвитку енергетичної галузі.

У лютому Комісія встановила нові тарифи на електроенергію для населення³, зазначивши, що попередні ставки покривали лише 21,3% фактичних витрат на виробництво, передачу та постачання електроенергії. Було вирішено, що підвищення буде поетапним, а перший етап розпочнеться 1 квітня 2015 року. НКРЕКП також затвердила процедуру встановлення тарифів на послуги з централізованого постачання холодної води та водовідведення (Постанова № 13 від 15.01.2015), що буде використовуватися

¹ Павло Розенко розповів про програму діяльності Уряду в сфері соціальної політики // Урядовий портал, 10.12.2014. – http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247809510&cat_id=244277212

² Наталія Хоцянівська: Приведення тарифів на житлово-комунальні послуги до економічно обґрунтованого рівня є об'єктивною необхідністю // Мінрегіонбуд, 18.03.2015. – <http://www.minregion.gov.ua/news/privedennya-tarifiv-na-zhitlovo-komunalni-poslugi-do-ekonomichno-obruntovanogo-rivnya-e-obektivnoyu-neobhidnistyu---nataliya-hoc-846500/>

³ НКРЕКП встановила нові тарифи на електроенергію, що відпускається населенню // Урядовий портал, 26.02.2015. – http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247976782&cat_id=244276429

для встановлення тарифів на ці послуги. Паралельно з цим Комісія затвердила зміни до порядку встановлення роздрібних цін на природний газ для населення (Постанова № 1249 від 16.04.2015), а також оприлюднила структуру роздрібних цін на природний газ для потреб населення (Постанова № 583 від 03.03.2015) та інші структури тарифів (цін)⁴.

З 1 квітня житлово-комунальні послуги в Україні подорожчали⁵: тепло – на 71,8%, гаряча вода – на 55%, електроенергія – до 36,6-140,7 коп/кВт-год. 1 вересня відбувся другий етап подорожчання тарифів на електроенергію – її вартість збільшилася на 20%.

16 липня був прийнятий Закон № 626-VIII «Про внесення змін до деяких законів України у сфері комунальних послуг», яким заборонено встановлення цін/тарифів на житлово-комунальні послуги нижче розміру економічно обґрунтованих витрат на їх виробництво. Документ був ключовою вимогою міжнародних партнерів України, зокрема МВФ, у наданні макрофінансової допомоги. Віце-прем'єр-міністр – Міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства Г. Зубко зазначив, що цей закон дасть можливість встановлювати економічно обґрунтовані тарифи⁶ і зменшить тиск на державний бюджет з виплати державних субвенцій на покриття різниці в тарифах.

⁴ Ціни (тарифи) для населення // НКРЕКП. – <http://www.nerc.gov.ua/?id=14665>

⁵ Відсьогодні в Україні зросли тарифи на ЖКП // Українська енергетика, 01.04.2015. – <http://ua-energy.org/post/51749>

⁶ Верховна Рада в першому читанні підтримала законопроект про єдиний підхід у сфері державного регулювання питань формування та встановлення тарифів // Урядовий портал, 18.06.2015. – http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248258085&cat_id=2442276429

Крім того, депутати прийняли розроблений Мінрегіоном законопроект «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку». Цей Закон (реєстраційний № 417-19) надасть можливість вільно обирати форму та спосіб управління багатоквартирним будинком. Водночас, із метою удосконалення діючих соціальних нормативів споживання ЖКП для визначення державних соціальних гарантій щодо їх надання уряд представив проект постанови «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 409». Його прийняття передбачає встановлення соціальних нормативів користування комунальними послугами для централізованого опалення (теплопостачання) за умови споживання послуг за приладами обліку теплової енергії, перегляд соціальних нормативів користування послугами з газопостачання тощо.

НКРЕКП наголосила на тому, що також активно працює над вдосконаленням діючої нормативно-правової бази: зокрема, серед останніх ініціатив проект постанови Кабміну «Про затвердження Методики перерахунку плати за комунальну послугу з централізованого опалення для населення у разі відсутності у квартирі (будинку садибного типу) та на вводах у багатоквартирний будинок засобів обліку теплової енергії за результатами опалювального періоду» та пов'язаний з цим перегляд розрахункових норм⁷ споживання, а також проект Закону «Про комерційний облік у сферах теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення, надання комунальних послуг» щодо 100 % охоплення обліком енергоносіїв та комунальних послуг, що споживаються населенням.

НЕЗВАЖАЮЧИ НА УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ТАРИФООУТВОРЕННЯ, ПРОДОВЖУЮТЬСЯ СПЕКУЛЯЦІЇ НА ЦЮ ТЕМУ

Водночас, питання підвищення тарифів на послуги ЖКГ набирає форми політичних спекуля-

⁷ Комісія розробила проект Методики перерахунку плати за комунальну послугу з централізованого опалення для населення у разі відсутності засобів обліку теплової енергії // НКРЕКП, 15.05.2015. – <http://www.nerc.gov.ua/index.php?news=4419>

цій. Зокрема, деякі народні депутати вважають, що тарифи для населення є завищеними, а тому закликають розслідувати їх підвищення⁸. Крім того, у Верховній Раді зареєстровано серію законопроектів щодо встановлення мораторію на підвищення цін і тарифів, або на їх відтермінування, або непоширення на певні категорії населення (реєстр. № 2342, 2347, 2483). Паралельно з цим, у Верховну Раду внесено законопроект «Про внесення змін до деяких законів України (щодо посилення захисту громадян у зв'язку з встановленням нових тарифів на житлово-комунальні послуги)» (реєстр. № 2832). Документ пропонує посилити захист населення від «необґрунтованого підвищення цін і тарифів на житлово-комунальні послуги» через розміщення детальної інформації і розрахунків структури ціни/тарифів на офіційному веб-сайті НКРЕКП, встановлення до початку опалювального сезону 2015/16 побутових лічильників газу для 100% споживачів, а також спрямування на потреби населення усього газу, видобутого держпідприємствами.

Регулятор, у свою чергу, з метою незаангажованого проведення огляду розрахунку роздрібних цін на природний газ для потреб населення на початку місяця створив Робочу групу із залученням відомих аудиторських компаній (Deloitte, PwC, Ernst & Young та KPMG). Аудиторські компанії «Великої четвірки» підтвердили коректність розрахунку ціни на газ для населення⁹.

Тим часом, у Мінрегіоні наголосили на тому, що Україні потрібно відходити від практики старих неефективних методик формування комунальних тарифів до європейської системи¹⁰, адже перегляд тарифів на ЖКП та приведення їх до економічно обґрунтованого рівня є об'єктивною необхідністю. У міністерстві закликали політиків припинити спекуляції на цю тему та не робити з неї інструмент для збурення населення.

⁸ Тимошенко з Добродомовим хочуть аби в Раді розслідували підвищення тарифів // Українська енергетика, 06.04.2015. – <http://ua-energy.org/post/51823>

⁹ Аудитори підтвердили коректність розрахунку ціни на газ для населення // Дзеркало тижня, 24.06.2015. – http://dt.ua/ECONOMICS/auditori-pidtvverdili-korektnist-rozrahunku-cini-na-gaz-dlya-naselennya-176901_.html

¹⁰ Геннадій Зубко: Україна має перейти від радянської до європейської системи формування нормативів // Мінрегіон, 06.06.2015. – <http://www.minregion.gov.ua/news/ukrayina-maepereyti-vid-radyanskoyi-do-evropeyskoyi-sistemi-formuvannya-normativiv--gennadiy-zubko-569450/>

ЗРОБИВШИ КРОКИ ДО ПІДВИЩЕННЯ ТАРИФІВ, ВЛАДА ШУКАЄ ШЛЯХИ ПОМ'ЯКШЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЕФЕКТУ, ЗОКРЕМА ЗА РАХУНОК НОВОЇ СИСТЕМИ СУБСИДУВАННЯ

Подальше підвищення тарифів на газ та житлово-комунальні послуги є неминучим, однак у Мінсоцполітики підкреслюють, що пом'якшити цей процес покликана нова система субсидування, яка зробить державну допомогу більш відкритою та доступною для людей. У лютому Мінсоцполітики представило реформу системи надання житлових субсидій – процедуру їх отримання максимально спростили: призначення субсидії відбувається на підставі лише двох документів (заяви та декларації про майновий стан); підрахувати її розмір можна самостійно; запроваджена безконтактна форма надання субсидій. Якщо станом на вересень 2014 року за компенсацією оплати комунальних послуг звернулося 4,5 тис. сімей, то за новим порядком оформлення субсидій, який почав діяти з 1 травня 2015 року, станом на початок вересня нинішнього року до місцевих органів влади вже звернулося понад 2 млн 600 тис. українських родин¹¹. За прогнозами, до кінця року по субсидії звернеться 4,5 млн родин. При цьому, середній розмір субсидій у порівнянні з минулим роком зріс майже у п'ять разів, а на їх фінансування в держбюджеті передбачено 24,5 млрд. грн.

Задля спрощення отримання субсидій, 19 червня Верховна Рада ухвалила Закон «Про внесення змін до Закону України «Про житлово-комунальні послуги» (реєстр. № 2676). Депутати стверджували, що документ спрощує процедури отримання субсидій непрацюючим пенсіонерам та інвалідам. Водночас, у Мінсоцполітики прийнятий законопроект викликав обурення: зокрема, міністр П. Розенко заявив, що документ значно ускладнює процедуру оформлення субсидій і більше того, його виконання є неможливим¹². Згодом, Президент України П. Порошенко цей закон ветовав.

¹¹ Підвищення соціалізації не вплине на розмір субсидій // Мінрегіон, 31.08.2015. – http://www.mtsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=180870&cat_id=107177

¹² Павло Розенко: Закон щодо субсидій, прийнятий Парламентом, виконати неможливо // Урядовий портал, 26.06.2015. – http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248280645&cat_id=244277212

НОВА СИСТЕМА СУБСИДУВАННЯ СТИМУЛЮЄ ДО ЕКОНОМІЇ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ

Водночас, нова система заохочує отримувачів субсидій до енергозбереження, адже перерахунок за фактичними обсягами споживання не робиться, а заощаджені в результаті економії кошти зараховуються як оплата на наступний період. У Мінрегіоні підкреслили, що підготовка до нового опалювального сезону ґрунтуватиметься на реалізації енергоощадних заходів, спрямованих на більшу економію енергетичних ресурсів, а також відповідальному та економному споживанні енергоносіїв¹³. Зокрема, цьому сприятиме законопроект «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку». У міністерстві пояснюють його доцільність тим, що система соціального захисту має стимулювати тих, хто отримує державну підтримку, до економії енергоресурсів.

Із метою залучення якомога більшої кількості людей до програми стимулювання населення до впровадження енергоефективних заходів уряд затвердив Постанову № 614 від 12 серпня 2015 року, завдяки якій отримувачі субсидій відтепер можуть отримати 70% компенсації від держави на придбання котла чи матеріалів для утеплення власної квартири або будинку. Постановою також передбачено підвищення граничної суми відшкодування позичальникам частини суми кредитів до 12-14 тис. грн. Як зазначив голова Держенергоефективності С.Савчук, об'єктивна потреба підвищення граничної суми відшкодування підтверджується даними торгівельних мереж¹⁴, відповідно до яких за останній півроку ціни на котли з використанням будь-яких видів палива та енергії (крім газу) зросли в середньому на 38%, на енергоефективне обладнання/матеріали – на 54%.

¹³ Володимир Кістіон: Підготовка до нового опалювального сезону ґрунтуватиметься на реалізації енергоощадних заходів, спрямованих на більшу економію енергетичних ресурсів // Мінрегіон, 12.05.2015. – <http://www.minregion.gov.ua/news/pidgotovka-do-novogo-opalyvalnogo-sezonu-runtuvatimetsyana-realizaciyi-energooschadnih-zahodiv-spryamovanih-na-bilshu-ekonomiy-85670/>

¹⁴ Отримувачі субсидій відтепер зможуть скористатися програмою з енергоефективності // Мінрегіон, 14.08.2015. – <http://www.minregion.gov.ua/news/otrimuvachi-subsidiy-vidteper-zmozhut-skoristatsya-programoyu-z-energoefektivnosti--266257/>

ВЛАДА РЕАГУЄ НА ПЕРШІ РЕЗУЛЬТАТИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВОЇ СИСТЕМИ СУБСИДІЙ

У Мінсоцполітики визнають потребу в більшій адресності державних програм соціальної підтримки та посиленні доступності окремих програм – зокрема, програми житлових субсидій, та обіцяють більше наблизити систему соціального захисту до людей та зробити її більш адресною. Перехід до адресності пільг зазначений і в Програмі діяльності уряду.

Існують і певні проблеми в інформуванні населення: відповідно до статистики, у таких областях як Полтавська, Київська та Дніпропетровська рівень оформлення субсидій становить більше 85% від загальної кількості поданих заяв, в той час як в Одеській, Харківській, Чернівецькій та Закарпатській цей рівень менший за 50%. Саме тому П. Розенко звернувся до прем'єр-міністра А.Яценюка з проханням дати доручення головам обласних і районних державних адміністрацій взяти на особистий контроль стан призначення субсидій у регіонах. Прем'єр зазначив, що відтепер голови ОДА і РДА нестимуть персональну відповідальність за оформлення субсидій¹⁵ населенням.

Попри необхідність посилити інформаційну роботу з людьми, варто відзначити й позитивні моменти: зокрема, у Мінсоцполітики констатують, що на сьогодні технічних проблем із оформленням субсидій не виникає. Крім того, наприкінці літа 2015 року було вирішено ще одну проблему, яка виявилася під час практичного застосування програми житлових субсидій, а саме – невміння громадян правильно заповнити декларацію про їхні доходи. Її було вирішено завдяки постанові Кабінету Міністрів № 475 «Про спрощення порядку призначення та надання населенню житлових субсидій». Вона дозволила налагодити ефективнішу співпрацю Уряду з Державною фіскальною службою і Пенсійним фондом.

¹⁵ Українці вдруге отримують бланки заяв на оформлення субсидій ЖКП // Українська енергетика, 06.08.2015. – <http://ua-energy.org/post/54706>

СОЦІАЛЬНИЙ ДІАЛОГ

Відповідно до змін до плану заходів щодо виконання зобов'язань в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, які вніс Кабмін розпорядженням від 17 вересня 2014 р. № 864-р, Мінсоцполітики, Міненерговугілля та НКРЕКП мали розробити соціальний план дій відповідно до вимог Меморандуму про взаєморозуміння із соціальних питань в рамках Енергетичного Співтовариства до 1 січня 2015 року.

21 січня Кабмін прийняв Розпорядження № 34-р «Про схвалення розроблених Міністерством соціальної політики планів імплементації деяких актів законодавства ЄС», проте імплементація Меморандуму про взаєморозуміння з соціальних питань в контексті Енергетичного Співтовариства, розробка і виконання соціального плану дій, залишилися поза документом. Водночас, Президент призначив Міністра соціальної політики П.Розенка головою Національної тристоронньої соціально-економічної ради.

Тим часом, при НКРЕКП створено постійно діючий тристоронній дорадчий орган для обговорення проектів рішень про зміну і регулювання тарифів на електроенергію і цін на газ для населення. До складу дорадчого органу увійшли представники Спільного представницького органу репрезентативних всеукраїнських об'єднань профспілок на національному рівні та представники Спільного представницького органу сторони роботодавців на національному рівні. Натомість в Мінсоцполітики закликають соціальні служби тісніше співпрацювати з волонтерськими та громадськими організаціями¹⁶.

На фоні цього Світовий банк виділив Україні кредит в розмірі 300 млн. доларів¹⁷ для розширення адресної програми соціальної допомоги. Україна також отримала позику від Японського агентства міжнародного співробітництва¹⁸ в

¹⁶ Павло Розенко: Соціальні служби повинні тісніше співпрацювати з громадськими організаціями // Урядовий портал, 23.01.2015. – http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247896138&cat_id=244276429

¹⁷ Світовий банк надасть Україні кредит на \$300 млн для соціальної підтримки населення // Європейська правда, – 04.07.2014. – <http://www.euointegration.com.ua/news/2014/07/4/7023928/>

¹⁸ Уряд України отримав позику Японського агентства міжнародного співробітництва // Урядовий портал, 29.08.2014. – http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247562479&cat_id=244276429

розмірі близько 100 млн доларів на 20 років, що мають в тому числі бути спрямовані на реформування енергетичних субсидій.

Прем'єр-міністр А. Яценюк закликав ухвалити законопроект № 2670 «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення законодавства у сфері теплопостачання та сфері житлово-комунальних послуг», мотивувавши це тим, що це дозволить отримати 500 млн дол. від Світового банку і 300 млн дол. макрофінансової допомоги від уряду Японії. У пояснювальній записці йдеться про потребу єдиного підходу до встановлення економічно обґрунтованих тарифів. 21 травня Постановою № 476-19 Верховна Рада направила законопроект на доопрацювання.

Крім того, Світовий банк виділив 732 млн доларів¹⁹ на інвестиційні проекти, спрямовані на розвиток міської інфраструктури та підвищення енергоефективності в секторі централізованого теплопостачання України. Віце-прем'єр-міністр – Міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України Г. Зубко під час зустрічі з Директором Світового банку у справах України, Білорусі та Молдови Ч. Фаном задля прискорення спільних проектів по реконструкції мереж водоканалів, централізованого теплопостачання запропонував створити робочу групу із представників Мінрегіону та Світового банку²⁰, яка напрацює пропозиції щодо змін у операційних посібниках та технічних завданнях започаткованих та майбутніх проектах, що реалізуються Світовим банком в Україні.

ВИСНОВОК

Перші результати реформи системи субсидування продемонстрували її ефективність. Попри це, на фоні різкого підвищення тарифів та військової агресії в країні, існує серйозна потреба в покращенні соціального діалогу: зокрема, з метою пом'якшення соціального ефекту від підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги. Цьому сприятимуть механізми, запропоновані раніше Енергетичним Співтовариством, які наразі влада ще не використала повністю, а також залучення до діалогу ширшого кола учасників – зокрема, міжнародні фінансові інституції, волонтерські та громадські організації.

¹⁹ Світовий банк виділив Україні 732 млн дол. на підвищення енергоефективності в ЖКГ // Українська енергетика, 20.08.2015. – <http://ua-energy.org/post/55032>

²⁰ Геннадій Зубко: Швидкі реформи потребують спрощення процедур та командної роботи // Мінрегіон, 17.08.2015. – <http://www.minregion.gov.ua/news/shvidki-reformi-potrebuyut-sproschennya-procedur-ta-komandnoyi-roboti--gennadiy-zubko-826038/>

ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ, ВИКОРИСТАНИХ В ДАНОМУ ДОКУМЕНТІ

Енергетичне Співтовариство

- Treaty establishing the Energy Community
- Report on Realising Priority Infrastructure Projects for Energy Community
- Conclusions of the 36th Permanent High Level Group

Президент України

- Указ від 01.05.2014 № 448/2014 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2014 року «Про стан забезпечення енергетичної безпеки у зв'язку з ситуацією щодо постачання природного газу в Україну»
- Указ від 10.09.2014 № 715/2014 «Про затвердження Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг»
- Указ від 24.09.2014 № 740/2014 «Про звільнення С. Тітенка з посади Голови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики»
- Указ від 12.01.2015 № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна - 2020»
- Указ від 16.04.2015 № 217/2015 «Про утворення Національного антикорупційного бюро України»
- Указ від 26.05.2015 № 287/2015 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»
- Указ від 29.06.2015 № 385/2015 «Про увільнення від тимчасового виконання обов'язків Голови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг»
- Указ від 29.06.2015 № 386/2015 «Про призначення Д. Вовка Головою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг»

Кабінет Міністрів України

- Постанова від 01.08.2013 № 927 «Про затвердження Технічного регламенту щодо вимог до автомобільних бензинів, дизельного, судових та котельних палив»

- Постанова від 09.07.2014 № 293 «Про стимулювання заміщення природного газу у сфері теплопостачання»
- Постанова від 09.07.2014 № 296 «Деякі питання забезпечення населення, підприємств, установ та організацій природним газом до кінця опалювального сезону 2014/15 року»
- Постанова від 03.09.2014 № 510 «Про вдосконалення державної політики у сфері регулювання діяльності з транспортування природного газу магістральними трубопроводами територією України»
- Постанова від 03.09.2014 № 449 «Про внесення змін до Державної цільової економічної програми енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2015 роки»
- Постанова від 10.09.2014 № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади»
- Постанова від 10.09.2014 № 453 «Про стимулювання заміщення природного газу під час виробництва теплової енергії для установ та організацій, що фінансуються з державного і місцевих бюджетів»
- Постанова від 23.09.2014 № 481 «Про затвердження Положення про Державну службу статистики України»
- Постанова від 29.09.2014 № 488 «Про використання природного газу підприємствами - виробниками мінеральних добрив»
- Постанова від 01.10.2014 № 491 «Про внесення змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів щодо ефективного використання енергетичних ресурсів та енергозбереження»
- Постанова від 08.10.2014 № 528 «Про внесення змін до Технічного регламенту максимально дозведеного споживання електроенергії холодильними приладами»
- Постанова від 16.10.2014 № 540 «Про стимулювання споживачів природного газу та теплової енергії до переходу на використання електричної енергії для опалення і підігріву води»
- Постанова від 01.10.2014 № 577 «Деякі питання діяльності Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України»

- Постанова від 26.10.2014 № 676 «Про затвердження Положення про Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України»
- Постанова від 07.11.2014 № 596 «Про порядок закупівлі природного газу промисловими, енергогенеруючими та теплогенеруючими (в частині промислових обсягів газу) підприємствами»
- Постанова від 12.11.2014 № 599 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2014 р. № 596»
- Постанова від 26.11.2014 № 647 «Про порядок закупівлі природного газу промисловими, енергогенеруючими та теплогенеруючими (в частині промислових обсягів газу) підприємствами»
- Постанова від 26.11.2014 № 690 «Про внесення змін до Положення про Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України»
- Постанова від 29.12.2014 № 719 «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо ввезення на митну територію України енергозберігаючих матеріалів, обладнання, устаткування та комплектуючих»
- Постанова від 14.01.2015 № 4 «Деякі питання діяльності центральних органів виконавчої влади»
- Постанова від 23.01.2015 № 13 «Про збільшення статутного капіталу Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України»
- Постанова від 28.02.2015 № 66 «Про визнання такими, що втратили чинність, постанов Кабінету Міністрів України від 25 березня 2014 р. № 81 і від 17 квітня 2014 р. № 106»
- Постанова від 04.03.2015 № 77 «Про ліквідацію деяких консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, утворених Кабінетом Міністрів України»
- Постанова від 08.04.2015 № 177 «Деякі питання використання у 2015 році коштів для здійснення заходів у сфері енергоефективності та енергозбереження»
- Постанова від 08.04.2015 № 231 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 1 березня 2010 р. № 243 і від 17 жовтня 2011 р. № 1056»
- Постанова від 29.04.2015 № 237 «Про внесення змін до норм споживання природного газу населенням у разі відсутності газових лічильників»
- Постанова від 22.04.2015 № 243 «Деякі питання регулювання діяльності з транспортування природного газу магістральними трубопроводами територією України»
- Постанова від 29.04.2015 № 265 «Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки»
- Постанова від 07.05.2015 № 263 «Про особливості регулювання відносин у сфері електроенергетики на території, де органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження»
- Постанова від 12.05.2015 № 271 «Про проведення прозорої та конкурентної приватизації у 2015 році».
- Постанова від 20.05.2015 № 319 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2007 р. № 1375»
- Постанова від 27.05.2015 № 338 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 7 серпня 2013 р. № 702»
- Постанова від 27.05.2015 № 340 «Про затвердження Технічного регламенту енергетичного маркування електричних ламп та світильників»
- Постанова від 24.06.2015 № 459 «Питання стабілізаційного (резервного) енергетичного фонду»
- Постанова від 08.07.2015 № 474 «Про затвердження Порядку подання засобів виміральної техніки на періодичну перевірку, обслуговування та ремонт»
- Постанова від 26.06.2015 № 475 «Про спрощення порядку призначення та надання населенню житлових субсидій»
- Постанова від 17.07.2015 № 488 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 січня 2015 р. № 13»
- Постанова від 17.07.2015 № 514 «Про затвердження Технічного регламенту енергетичного маркування побутових посудомийних машин»
- Постанова від 24.07.2015 № 540 «Про надання державних гарантій за зобов'язаннями Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України»
- Постанова від 05.08.2015 № 549 «Про утворення Міжвідомчої робочої групи з підготовки об'єктів паливно-енергетичного комплексу до осінньо-зимового періоду 2015/16 року та його проходження»
- Постанова від 05.08.2015 № 562 «Про визнання такими, що втратили чинність, постанов Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 149 і від 16 жовтня 2014 р. № 540»
- Постанова від 12.08.2015 № 614 «Про внесення змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів щодо ефективного використання енергетичних ресурсів та енергозбереження»

- Розпорядження від 13.08.2014 № 764-р «Про вжиття тимчасових надзвичайних заходів на ринку електричної енергії»
- Розпорядження від 03.09.2014 № 791-р «Про затвердження плану заходів з імплементації Директиви Європейського Парламенту та Ради 2009/28/ЄС»
- Розпорядження від 03.09.2014 № 845-р «Про підписання Меморандуму про наміри між Урядом України та Європейською Комісією щодо впровадження допомоги Європейського Союзу в Україні у рамках Програми INOGATE»
- Розпорядження від 17.09.2014 № 847-р «Про затвердження Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014-2017 роки»
- Розпорядження від 17.09.2014 № 864-р «Про внесення змін до плану заходів щодо виконання зобов'язань в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства»
- Розпорядження від 01.10.2014 № 915-р «Про вжиття тимчасових надзвичайних заходів на ринку електричної енергії»
- Розпорядження від 16.10.2014 № 1014-р «Про затвердження плану коротко- та середньострокових заходів щодо скорочення обсягу споживання природного газу на період до 2017 року»
- Розпорядження від 22.10.2014 № 1024-р «Про схвалення Концепції боротьби з деградацією земель та опустелюванням»
- Розпорядження від 22.10.2014 № 1038-р «Про передачу у 2014 році бюджетних призначень Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг»
- Розпорядження від 30.10.2014 № 1045-р «Про забезпечення енергетичної безпеки України та Європейського Союзу в осінньо-зимовий період 2014/15 року»
- Розпорядження від 05.12.2014 № 1188-р «Про тимчасові заходи щодо збалансування ринку електричної енергії України»
- Розпорядження від 19.12.2014 № 1238-р «Про внесення змін до розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2014 р. № 1188-р»
- Розпорядження від 29.12.2014 № 1280-р «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Кабінету Міністрів України»
- Розпорядження від 21.01.2015 р. № 34-р «Про схвалення розроблених Міністерством соціальної політики планів імплементації деяких актів законодавства ЄС»
- Розпорядження від 26.01.2015 № 47-р «Про встановлення режимів підвищеної готовності та надзвичайної ситуації»
- Розпорядження від 23.01.2015 № 53-р «Про затвердження плану державних статистичних спостережень на 2014-2015 роки»
- Розпорядження від 27.02.2015 № 129-р «Про схвалення проекту Листа про наміри Уряду України і Національного банку України до Міжнародного валютного фонду та проекту Меморандуму про економічну та фінансову політику»
- Розпорядження від 04.03.2015 № 167-р «Про схвалення розроблених Антимонопольним комітетом планів імплементації деяких актів законодавства ЄС»
- Розпорядження від 04.03.2015 № 213-р «Про затвердження плану заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку “Україна-2020” у 2015 році»
- Розпорядження від 25.03.2015 № 375-р «Питання реформування газового сектору»
- Розпорядження від 31.03.2015 № 280-р «Про вжиття тимчасових надзвичайних заходів на ринку електричної енергії»
- Розпорядження від 08.04.2015 № 346-р «Про схвалення розроблених Міністерством енергетики та вугільної промисловості планів імплементації деяких актів законодавства ЄС в енергетичній сфері»
- Розпорядження від 15.04.2015 № 371-р «Про схвалення розроблених Міністерством екології та природних ресурсів планів імплементації деяких актів законодавства ЄС»
- Розпорядження від 20.05.2015 № 499-р «Про схвалення розробленого Державним агентством з енергоефективності та енергозбереження плану імплементації деяких актів законодавства ЄС»
- Розпорядження від 04.06.2015 № 564-р «Про схвалення розроблених Державною службою статистики планів імплементації деяких актів законодавства ЄС у сфері статистики»
- Розпорядження від 15.06.2015 № 671-р «Про започаткування реалізації пілотного проекту «Енергетичний міст «Україна – Європейський Союз»»
- Розпорядження від 08.07.2015 № 696-р «Про ліквідацію деяких збиткових вугледобувних підприємств»

- Розпорядження від 05.08.2015 № 809-р «Про затвердження плану заходів з підготовки об'єктів паливно-енергетичного комплексу до осінньо-зимового періоду 2015/16 року та його проходження»
- Розпорядження від 19.08.2015 № 844-р «Про схвалення Стратегії розвитку системи технічного регулювання на період до 2020 року»

Верховна Рада України

- Угода про Коаліцію депутатських фракцій «Європейська Україна» від 27.11.2014
- Закон України від 01.07.2014 № 1555-VII «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»
- Закон України від 31.07.2014 № 1621-VII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України (щодо удосконалення окремих положень)»
- Закон України від 12.08.2014 № 1638-VII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо посилення контролю за обігом підакцизних товарів та уточнення окремих податкових норм»
- Закон України від 28.12.2014 № 73-VIII «Про заходи щодо стабілізації платіжного балансу України відповідно до статті XII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року»
- Закон України від 13.01.2015 № 85-VIII «Про встановлення додаткових гарантій щодо захисту прав громадян, які проживають на територіях проведення антитерористичної операції, та обмеження відповідальності підприємств - виконавців/виробників житлово-комунальних послуг у разі несвоєчасного здійснення платежів за спожиті енергетичні ресурси»
- Закон України від 15.01.2015 № 124-VIII «Про технічні регламенти та оцінку відповідності»
- Закон України від 11.02.2015 № 183-VIII «Про відкритість використання публічних коштів»
- Закон України від 07.04.2015 № 284-VIII «Про внесення змін до Закону України «Про електроенергетику» щодо особливостей регулювання відносин у сфері електроенергетики на території проведення антитерористичної операції»
- Закон України від 04.04.2015 № 287-VIII «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною»
- Закон України від 09.04.2015 № 325-VIII «Про внесення змін до Закону України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів» щодо тимчасової заборони експорту лісоматеріалів у необробленому вигляді»
- Закон України від 09.04.2015 № 327-VIII «Про запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації»
- Закон України від 09.04.2015 № 328-VIII «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації»
- Закон України від 09.04.2015 № 329-VIII «Про ринок природного газу»
- Закон України від 14.05.2015 № 416-VIII «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо рішень Уповноваженого органу з питань державної допомоги»
- Закон України від 14.05.2015 № 417-VIII «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку»
- Закон України від 14.05.2015 № 423-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо стабілізації фінансового стану НАК «Нафтогаз України»
- Закон України від 04.06.2015 № 514-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії»
- Закон України від 16.06.2015 № 521-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях»
- Закон України від 18.06.2015 № 538-VIII «Про ратифікацію Меморандуму про взаєморозуміння між Україною як Позичальником та Європейським Союзом як Кредитором і Кредитної угоди між Україною як Позичальником і Національним банком України як Фінансовим агентом Позичальника та Європейським Союзом як Кредитором (щодо отримання Україною макрофінансової допомоги Європейського Союзу у сумі до 1 мільярда 800 мільйонів євро)»
- Закон України від 15.07.2015 № 603-VIII «Про ратифікацію Фінансової угоди (Газопровід Уренгой - Помари - Ужгород (Проект «Реконструкція, капітальний ремонт та технічне переоснащення магістрального газопроводу Уренгой - Помари - Ужгород») між Україною

- та Європейським інвестиційним банком»
- Закон України від 16.07.2015 № 626-VIII «Про внесення змін до деяких законів України у сфері комунальних послуг»
  - Постанова від 11.12.2014 № 26-VIII «Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України»
  - Постанова від 13.01.2015 № 89-VIII «Про прийняття за основу проекту Закону України про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку»
  - Постанова від 13.01.2015 № 90-VIII «Про повернення на доопрацювання проекту Закону України про енергетичну ефективність будівель»
  - Постанова від 05.02.2015 № 163-VIII «Про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації»
  - Постанова від 21.05.2015 № 476-VIII «Про направлення на доопрацювання проекту Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення законодавства у сфері теплопостачання та сфері житлово-комунальних послуг»
  - Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення охорони екомережі», реєстраційний № 5051 від 10.09.2014
  - Проект Закону «Про державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», реєстраційний № 5088 від 16.09.2014
  - Проект Закону «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», реєстраційний № 5089 від 16.09.2014
  - Проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення дисципліни газопостачання у період обмеження та/або припинення газопостачання на територію України», реєстраційний № 5166 від 14.10.2014
  - Проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо встановлення цін (тарифів)», реєстраційний № 0919 від 27.11.2014
  - Проект Закону «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації», реєстраційний № 1409 від 11.12.2014
  - Проект Закону «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо впровадження енергоефективних заходів у бюджетних установах», реєстраційний № 1409-1 від 22.12.2014
  - Проект Закону «Про особливості здійснення закупівель енергосервісу», реєстраційний № 1532 від 22.12.2014
  - Проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про енергозбереження» щодо правових засад реалізації договорів енергосервісу», реєстраційний № 1533 від 22.12.2014
  - Проект Закону «Про енергетичну ефективність будівель», реєстраційний № 1566 від 22.12.2014
  - Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони фауни, флори та посилення боротьби з браконьєрством», реєстраційний № 1665 від 28.12.2014
  - Проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про Митний тариф України» щодо скасування ввізного мита на електромобілі», реєстраційний № 1674 від 28.12.2014
  - Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення охорони екомережі», реєстраційний № 1769 від 15.01.2015
  - Проект Закону «Про внесення змін до розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування ввезення та постачання транспортних засобів, оснащених електричними двигунами», реєстраційний № 1912 від 02.02.2015
  - Проект Закону «Про оцінку впливу на довкілля», реєстраційний № 2009а від 03.06.2015
  - Проект Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо розвитку виробництва та ринку альтернативних палив, дерегуляції виробництва біоетанолу та гармонізації законодавства з нормами Європейського Союзу та Енергетичного Співтовариства», реєстраційний № 2044а від 08.06.2015
  - Проект Закону «Про внесення змін до статті 215 Податкового кодексу України (щодо здешевлення вартості пального)», реєстраційний № 2114а від 18.06.2015
  - Проект Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо оподаткування альтернативного моторного палива та зниження вартості пального)», реєстраційний № 2114а-1 від 30.06.2015
  - Проект Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо підтримки ви-

- робництва біодизельного палива», реєстраційний № 2114а-2 від 01.07.2015
- Проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про засади функціонування ринку електричної енергії України» (щодо виконання вимог Договору про заснування Енергетичного Співтовариства)», реєстраційний № 2199а від 30.06.2015
  - Проект Закону «Про ринок природного газу», реєстраційний № 2250 від 26.02.2015
  - Проект Закону «Про внесення змін та доповнень до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства у сфері охорони природно-заповідного фонду України», реєстраційний № 2311 від 04.03.2015
  - Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення їх у відповідність до положень Закону України «Про ринок природного газу» (стосовно особливостей провадження господарської діяльності на ринку природного газу у перехідний період)», реєстраційний № 2312а від 07.07.2015
  - Проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про забезпечення комерційного обліку природного газу» щодо безкоштовного встановлення і заміни газових лічильників, газових приладів та пристроїв для пенсіонерів, інвалідів та військовослужбовців», реєстраційний № 2326 від 05.03.2015
  - Проект Закону «Про встановлення мораторію на підвищення цін і тарифів на житлово-комунальні послуги», реєстраційний № 2342 від 06.03.2015
  - Проект Закону «Про особливості передачі в оренду об'єктів газорозподільних систем, що перебувають у державній чи комунальній власності», реєстраційний № 2423а від 21.07.2015
  - Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо недопущення збільшення тарифів на комунальні послуги для населення за відсутності приладів обліку (лічильників)», реєстраційний № 2483 від 27.03.2015
  - Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення комерційного обліку природного газу, теплової енергії, гарячої та холодної води», реєстраційний № 2636 від 10.04.2015
  - Проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення законодавства у сфері теплопостачання та сфері житлово-комунальних послуг», реєстраційний № 2670 від 20.04.2015
  - Проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про житлово-комунальні послуги» щодо нарахування субсидій пенсіонерам та інвалідам», реєстраційний № 2676 від 20.04.2015
  - Проект Закону «Про внесення змін до Закону «Про забезпечення комерційного обліку природного газу» щодо порядку компенсації споживачам вартості встановлених ним лічильників обліку природного газу поставальниками газу», реєстраційний № 2824 від 13.05.2015
  - Проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення захисту громадян у зв'язку з встановленням нових тарифів на житлово-комунальні послуги», реєстраційний № 2832 від 13.05.2015
  - Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення охорони природних територій», реєстраційний № 2889 від 18.05.2015
  - Проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо імплементації положень деяких директив ЄС у сфері оцінки впливу на навколишнє середовище», реєстраційний № 2910 від 20.05.2015
  - Проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про введення мораторію на примусову реалізацію майна» щодо механізмів впливу на підприємства-боржники», реєстраційний № 2956 від 25.05.2015
  - Проект Закону «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», реєстраційний № 2966 від 28.05.2015
  - Проект Закону «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», реєстраційний № 2966-1 від 29.05.2015
  - Проект Закону «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», реєстраційний № 2966-2 від 02.06.2015
  - Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення передумов для нової моделі ринку природного газу», реєстраційний № 3072 від 11.09.2015
  - Проект Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення передумов для нової моделі ринку природного газу», реєстраційний № 3073 від 11.09.2015
  - Проект Закону «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо створення пере-

- думов для нової моделі ринку природного газу», реєстраційний № 3074 від 11.09.2015
- Проект Постанови «Про встановлення мораторію на введення в дію підвищених цін і тарифів для населення на житлово-комунальні послуги та спожиті у побуті природний газ і електроенергію», реєстраційний № 2347 від 06.03.2015
  - Протокол засідання Комітету з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки № 14 від 3.06.2015
  - Протокол засідання Комітету з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки № 17 від 15.07.2015
- Міністерство енергетики та вугільної промисловості**
- Наказ № 583 від 20.08.2014 «Про порядок визначення випробувальних лабораторій»
  - Наказ № 634 від 09.09.2014 «Про обрання ТОВ «Ернст енд Янг» оцінювачем з визначення справедливої вартості»
  - Наказ № 635 від 09.09.2014 «Про обрання аудитора консолідованої фінансової звітності Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України» за 2012, 2013 та 2014 роки»
  - Наказ № 659 від 23.09.2014 «Про створення міжвідомчої робочої групи з актуалізації Енергетичної стратегії України на період до 2030 року»
  - Наказ № 712 від 10.10.2014 «Про створення робочої групи Міненерговугілля з оперативного реагування та подолання наслідків порушення роботи ринку електричної енергії»
  - Наказ № 726 від 17.10.2014 «Про затвердження Примірного договору на транспортування природного газу магістральними трубопроводами територією України»
  - Наказ № 746 від 24.10.2014 «Про погодження вчинення значного правочину»
  - Наказ № 837 від 25.11.2014 «Про позаплановий внутрішній аудит НАК «Нафтогаз України»
  - Наказ № 840 від 25.11.2014 «Про Програму інтеграції Об'єднаної енергетичної системи України до об'єднання енергосистем європейських держав»
  - Наказ № 100 від 18.02.2015 «Про затвердження переліку виробників електричної енергії»
  - Наказ № 128 від 02.03.2015 «Про внесення змін до наказу Міненерговугілля від 13.06.2013 № 368»
  - Наказ № 150 від 17.03.2015 «Про створення робочої групи з перегляду положень Методики визначення питомих виробничо-технологічних витрат природного газу під час його транспортування газорозподільними мережами»
  - Наказ № 188 від 30.03.2015 «Про внесення змін до наказу Міненерговугілля від 11.04.2014 № 292»
  - Наказ № 192 від 31.03.2015 «Про визначення координатора та затвердження переліку уповноважених осіб від української сторони у рамках запровадження «Механізму раннього попередження» між Україною та ЄС»
  - Наказ № 273 від 08.05.2015 «Про затвердження переліку виробників електричної енергії»
  - Наказ № 412 від 02.07.2015 «Про утворення Робочої групи щодо створення запасів нафти і нафтопродуктів»
  - Наказ № 451 від 16.07.2015 «Про утворення робочої групи з розроблення законопроекту про засади функціонування ринку вугільної продукції»
  - Наказ № 453 від 17.07.2015 «Про результати засідання колегії Міненерговугілля від 7 липня 2015 року»
  - Проект «Нова Енергетична стратегія України: безпека, енергоефективність, конкуренція»
  - проект постанови Кабінету Міністрів «Про затвердження Положення про покладання спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загально-суспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу»
  - проект постанови Кабінету Міністрів «Про затвердження Тимчасового порядку проведення конкурсу на постачальника «останньої надії»
  - проект постанови Кабінету Міністрів «Щодо визначення незалежних організацій, уповноважених на проведення експертизи вихідних даних проектів будівництва об'єктів газотранспортної або газорозподільної системи»
  - проект постанови Кабінету Міністрів «Про порядок створення страхового запасу природного газу»
  - проект наказу «Про затвердження Правил про безпеку постачання природного газу»
  - проекту наказу «Про деякі питання діяльності Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України»
  - проект наказу «Про затвердження Плану дій на випадок кризової ситуації з надходженням природного газу»

- проект Національного плану дій зі скорочення викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря від великих спалювальних установок

НКРЕ

- Постанова № 164 від 23.10.2014 «Про затвердження Змін до Тарифів на електроенергію, що відпускається населенню»
- Постанова № 752 від 09.12.2014 «Про внесення зміни до постанови НКРЕ від 20 грудня 2001 року № 1241»
- Постанова № 762 від 11.12.2014 «Про затвердження Плану діяльності НКРЕКП з підготовки проектів регуляторних актів на 2015 рік»
- Постанова № 763 від 11.12.2014 «Про затвердження Порядку формування, розрахунку та встановлення цін на природний газ для суб'єктів господарювання, що здійснюють його видобуток»
- Постанова № 9 від 12.01.2015 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з постачання природного газу, газу (метану) вугільних родовищ за регульованим тарифом»
- Постанова № 13 від 15.01.2015 р. «Про затвердження Процедури встановлення тарифів на послуги з централізованого постачання холодної води, водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем)»
- Постанова № 20 від 15.01.2015 «Про внесення змін до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з розподілу природного, нафтового газу і газу (метану) вугільних родовищ»
- Постанова № 33 від 22.01.2015 «Про затвердження Типового договору на розподіл природного газу»
- Постанова № 35 від 22.01.2015 «Про затвердження Типового договору на постачання природного газу за регульованим тарифом»
- Постанова № 105 від 31.01.2015 «Про встановлення «зелених» тарифів на електричну енергію»
- Постанова № 176 від 12.02.2015 «Про затвердження Порядку проведення електронних аукціонів з розподілення пропускної спроможності міждержавних електричних мереж»
- Постанова № 203 від 18.02.2015 «Про внесення змін до постанов НКРЕУ від 03.09.2008 № 1052 та НКРЕ, від 21.12.2011 № 2, від 26.07.2013 № 1036»
- Постанова № 220 від 26.02.2015 «Про встановлення тарифів на електроенергію, що відпускається населенню»
- Постанова № 221 від 26.02.2015 «Про внесення зміни до Порядку застосування тарифів на електроенергію»
- Постанова № 226 від 26.02.2015 «Про встановлення граничного рівня ціни на природний газ для установ та організацій, що фінансуються з державного і місцевих бюджетів»
- Постанова № 227 від 26.02.2015 «Про встановлення граничного рівня ціни на природний газ для промислових споживачів та інших суб'єктів господарювання»
- Постанова № 228 від 26.02.2015 «Про встановлення ціни на природний газ для потреб релігійних організацій»
- Постанова № 492 від 27.02.2015 «Про встановлення «зелених» тарифів на електричну енергію»
- Постанова № 502 від 03.03.2015 «Про встановлення ціни на товарний природний газ власного видобутку для ПАТ «Укргазвидобування»
- Постанова № 583 від 03.03.2015 «Про встановлення роздрібних цін на природний газ, що використовується для потреб населення»
- Постанова № 584 від 03.03.2015 «Про затвердження граничного рівня ціни на природний газ для суб'єктів господарювання, які виробляють теплову енергію, у тому числі блочних (модульних) котелень, установлених на дахові та прибудованих (виходячи з обсягу виробництва та надання населенню послуг з опалення та гарячого водопостачання, за умови ведення такими суб'єктами окремого приладового та бухгалтерського обліку тепла і гарячої води)»
- Постанова № 1249 від 16.04.2015 «Про затвердження Змін до Порядку встановлення роздрібних цін на природний газ для населення»
- Постанова № 2060 від 23.07.2015 «Про затвердження додаткових платежів для компенсації недоотриманих коштів виробникам, що працюють за «зеленим» тарифом, на липень 2015 року»
- Постанова № 2140 від 06.08.2015 «Про встановлення на липень 2015 року тарифів на електричну енергію, продану в Оптовий ринок електричної енергії України виробникам, яким НКРЕКП встановила «зелений» тариф та додатковий платіж для компенсації недоотриманих коштів»
- Постанова № 2144 від 10.08.2015 «Про затвердження додаткових платежів для ком-

пенсації недоотриманих коштів виробникам, що працюють за «зеленим» тарифом, на серпень 2015 року»

- Наказ № 3 від 17.09.2014 «Про затвердження Регламенту Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг»
- Наказ № 5 від 20.01.2015 «Про утворення постійно діючого тристороннього дорадчого органу при Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг»
- Наказ № 178 від 02.06.2015 «Про створення Робочої групи щодо розкриття інформації стосовно методології формування та проведення огляду розрахунку роздрібних цін на природний газ для потреб населення»
- Наказ № 200 від 15.07.2015 «Про створення Робочої групи з опрацювання проблемних питань газорозподільних підприємств»
- Лист від 09.07.2015 № 6697/16/61-15 «Щодо укладання бюджетними установами та організаціями договорів на постачання природного газу за регульованим тарифом»
- Проект Закону «Про державне регулювання у сфері енергетики»
- Проект Закону «Про комерційний облік у сферах теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення, надання комунальних послуг»
- проект постанови «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 409»
- проект постанови «Про затвердження Правил постачання природного газу»
- проект постанови «Про затвердження Кодексу газорозподільних систем»
- проект постанови «Про затвердження Кодексу газотранспортної системи»
- проект постанови «Про затвердження Кодексу газосховищ та критеріїв, згідно з якими до певного газосховища застосовується режим договірному доступу або режим регульованого доступу»
- проект постанови «Про затвердження Типового договору розподілу природного газу»
- проект постанови «Про затвердження Типового договору транспортування природного газу»
- проект постанови «Про затвердження Типового договору постачання природного газу побутовим споживачам»
- проект постанови «Про затвердження Типо-

вого договору постачання природного газу постачальником «останньої надії»

- проект постанови «Про затвердження Типового договору зберігання (закачування, відбору) природного газу»
- проект постанови «Про затвердження Алгоритму розподілу коштів, що надходять на поточні рахунки із спеціальним режимом використання постачальників природного газу, на яких покладені спеціальні обов'язки»
- проект постанови «Про затвердження Порядку формування тарифів на транспортування природного газу магістральними газопроводами на основі тарифної системи «вхід/вихід» з урахуванням параметрів тарифоутворення, що мають довгостроковий період дії для цілей стимулюючого регулювання та забезпечення дотримання регуляторної норми доходу у сфері транспортування природного газу магістральними газопроводами за системою регульованої бази інвестиційного капіталу»
- проект постанови «Про визнання такими, що втратили чинність, постанови Національної комісії регулювання електроенергетики України від 31 березня 2011 року № 466 та деяких постанов НКРЕКП»
- проект постанови «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Національної комісії регулювання електроенергетики України»
- проект постанови Кабінету Міністрів «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про ринок природного газу»
- проект постанови Кабінету Міністрів «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України»
- проект Указу Президента «Про внесення змін до пункту 4 Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг»

Міністерство регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ

- Наказ від 15.12.2014 № 349 «Про затвердження Плану діяльності Мінрегіону з підготовки проектів регуляторних актів на 2015 рік»
- проект постанови Кабінету Міністрів «Про затвердження Примірною енергосервісного договору»
- проект постанови Кабінету Міністрів «Про підключення електроустановок населення

(побутових споживачів електричної енергії) з метою переходу на електричне опалення»

- проект постанови Кабінету Міністрів «Про стимулювання споживачів природного газу та теплової енергії до переходу на електроопалення та гаряче водопостачання»

Міністерство екології та природних ресурсів

- Наказ від 06.04.2015 № 114 «Про додаткові заходи щодо збереження біорізноманіття та об'єктів природно-заповідного фонду»
- проект наказу «Про затвердження форми дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами»
- проект наказу «Про внесення змін до Технологічних нормативів допустимих викидів забруднюючих речовин із теплових установок, номінальна теплова потужність яких перевищує 50 МВт»

Держенергоефективності

- Проект Закону «Про комерційний облік у сферах теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення, надання комунальних послуг»
- проект постанови Кабінету Міністрів «Питання Державної спеціалізованої фінансової установи «Фонд енергоефективності»
- проект постанови Кабінету Міністрів «Про затвердження Технічного регламенту енергетичного маркування побутових барабанних сушильних машин»
- проект постанови Кабінету Міністрів «Про затвердження Технічного регламенту енергетичного маркування побутових духових шаф та кухонних витяжок»

Міністерство економічного розвитку і торгівлі

- Наказ від 16.09.2014 № 1111 «Про прийняття національних стандартів України, гармонізованих з міжнародними та європейськими стандартами, міждержавного стандарту як національного стандарту України, затвердження національних стандартів України, змін до нормативних документів України, скасування національних стандартів України та міждержавних нормативних документів в Україні»
- Наказ від 29.04.2015 № 433 «Про затвердження граничного рівня регуляторної норми доходу для транспортування газу магістральними трубопроводами на 2015 рік»

НАК «Нафтогаз України»

- Концепція щодо принципів корпоративного управління в українських державних підприємствах
- Річний звіт за 2014 рік

Інше

- План дій «Відновлення України»
- Звіти Урядового офісу з питань європейської інтеграції
- National Energy Statistics Action Plan for Ukraine
- Стратегія розвитку державної статистики на період до 2017 року
- Прогрес у виконанні Порядку денного асоціації Україна - ЄС за розділом «Конкуренція»
- Меморандум про взаєморозуміння щодо спільного підходу до питань диверсифікації поставок газу та викликів з безпеки газопостачання у регіоні Центральної та Південно-Східної Європи
- Меморандум про взаєморозуміння з Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) щодо поглиблення співробітництва
- Національний стандарт ДСТУ-Н Б В.3.2-3:2014 «Настанова з виконання термомодернізації житлових будинків»

Коаліція «Енергетичні реформи» є об'єднанням експертів провідних аналітичних центрів та громадських організацій, створеним для посилення ефективності зусиль громадських організацій України із просування реформ, що впливають із зобов'язань України в рамках Енергетичного Співтовариства.

Коаліція веде моніторинг виконання цих зобов'язань, розвиває політичний діалог із ключовими групами інтересів, органами представницької та виконавчої влади, а також веде розробку Дорожню карту реформ в енергетиці, яка міститиме конкретні пропозиції змін.

Більш детальну інформацію про нашу діяльність можна дізнатися на сайті «Енергетичні реформи» (<http://enref.org/>)

Члени коаліції		
	Наталя Андрусевич	Голова правління Ресурсно-аналітичного центру «Суспільство і довкілля»
	Мар'яна Булгакова	Директор Експертно-дорадчого центру «Правова аналітика»
	Андрій Перевертаєв	Незалежний експерт
	Георгій Гелетуха	Голова правління Біоенергетичної асоціації України
	Світлана Голікова	Незалежний експерт
	Ірина Головко	Національний координатор CEE Bankwatch Network
	Владислав Дейнеко	Керівник енергетичних програм Аналітичного центру регіонального співробітництва
	Сергій Дяченко	Керівник Бюро комплексного аналізу та прогнозів
	Андрій Конеченков	Голова правління Української вітроенергетичної асоціації
	Ольга Кошарна	Експерт, директор зі зв'язків з громадськістю Дирекції асоціації «Український ядерний форум»
	Андрій Мартинюк	Голова ради ММГО «Екоклуб»
	Володимир Омельченко	Директор енергетичних програм Центру Разумкова
	Олена Павленко	Президент аналітичного центру «Діксі Груп»
	Святослав Павлюк	Ключовий експерт Covenant of Mayors – East
	Геннадій Рябцев	Незалежний експерт, професор кафедри державної політики та управління політичними процесами Національної академії державного управління при Президентові України
	Олег Савицький	Координатор програми з екологізації енергетики ВГО «Національний екологічний центр України»
	Богдан Соколовський	Експерт, экс-Уповноважений Президента України з міжнародних питань енергетичної безпеки
	Олексій Хабатнюк	Директор, Фонд цільових екологічних інвестицій

